

Uppvidinge
KOMMUN

ÖVERSIKTSPLAN 2011-2016

Kommunens utlåtande enligt PBL 4:10
Särskild sammanställning enligt MB 6:16
Antagen 2011-04-26

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

KAP 1	VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?	5
KAP 2	UPPVIDINGE KOMMUN - IDAG OCH IGÅR	8
	Uppvidinge i regionen	8
	Regionalt utvecklingsprogram för Kronobergs län	9
	Befolkningen	11
	Näringslivet	12
	Skogsbruket	13
	Uppvidinges historia	16
	Uppvidinges landskap	20
KAP 3	VISIONER, MÅL OCH STRATEGIER	24
	Visioner för Uppvidinge 2020	24
	Mål och strategier	25
KAP 4	VÅRA FOKUSOMRÅDEN	29
	Fokusområde boende och boendekvalitet	29
	Näringslivets struktur	30
	Planerad bostadsutbyggnad	31
	Riktlinjer för byggande	32
	Riktlinjer för bygglov	32
	Fokusområde energi och klimatfrågor	33
	Nationella klimatmål	33
	Begränsad klimatpåverkan Miljömål i Uppvidinge	34
	Sammanfattande strategier för alla energifrågor i kommunen	37
	Fokusområde besöksnäringen	38
	Möjliga förutsättningar för turismen och rörliga friluftslivet	41
KAP 5	FYSISKA PLANER	45
KAP 6	ALLMÄNNA INTRESSEN	47
	Kulturmiljö	47
	Riksintressen	47
	Regionala intressen	50
	Lokala/kommunala intressen	51
	Byggnadsminnen och annan kulturhist. värdefull bebyggelse	52
	Smalspåret	53
	Fornminnen	53
	Naturmiljö	55
	Riksintressen	56
	Natura 2000	59
	Naturresevat	60
	Regionala intressen	61
	Övriga naturvärden	62
	Stora opåverkade områden	62
	Vindkraft och vatten	62
	Strandskydd	62
	Övriga naturresurser	62
	Kommunikationer	63
	Friluftsliv och rekreation	68
KAP 7	MILJÖ- OCH RISKFAKTORER	72
	Beredskap och riskhänsyn	72
	Formella krav	73
	Vägtrafik och buller	73
	Luftkvalitet	73
	Övriga miljöstörande verksamheter	74
	Översvämningskänsliga områden	77
	Uppställningsplatser för farligt gods	78

KAP 8	RIKSINTRESSEN ENLIGT MILJÖBALKEN	79
	Riksintresse totalförsvaret	80
KAP 9	MELLANKOMMUNALA FRÅGOR	81
	Samarbetsorgan	81
	Mellankommunala frågor	81
KAP 10	UTVECKLINGSFÖRSLAG FÖR TÄTORTERNA	83
	Åseda	83
	Lenhovda	87
	Norrhult-Klavrestrom	90
	Alstermo	93
	Älghult	96
	Fröseke	98
	Lindshammar	100
	Sävsjöström	101
KAP 11	VATTEN OCH VATTENFÖRVALTNING	102
	Avrinningsområden, vattendirektivet och miljö kvalitetsnormer	102
	Vattenförsörjningen allmänt	103
	Framtida vattenförsörjning	106
	Avloppshantering, inklusive dagvatten	106
	Enskild vattenförsörjning och avlopp	107
	Vattenförsörjning och avlopp för industrin	108
	Lakvatten från avfallsdeponier	108
	Vatten som kraftkälla	109
	Hur kommunen tillgodoser miljö kvalitetsnormen för vatten	109
KAP 12	STRANDSKYDD OCH LANDSBYGDSUTVECKLING	111
	Tidigare lagstiftning	111
	Landsbygdsutveckling i i strandnära lägen	112
	Föreslagna områden för landsbygdsutveckling	113
	Mellankommunalt samarb. om riktlinjer för dispenser/upphävande	121
	Konsekvenser för strandskydd i övrigt inom kommunen	121
	Gällande strandskydd utanför landsbygdsutvecklingsområden	122
KAP 13	VINDKRAFT	124
	Bakgrund	124
	Syfte och mål	125
	Energipolitiska bedömningar, riktlinjer och mål	128
	Befintlig vindkraft i Uppvidinge	129
	Lagstiftning och styrande riktlinjer	129
	Påverkan på landskapsbild och djurliv	133
	Lokaliseringsförutsättningar och motstående allmänna intressen	135
	Förslag	139
	Lämplighetsindelning av områden	140
	Riktlinjer och rekommendationer för lokalisering och utformning	142
KAP 14	KONSEKVENSER OCH MILJÖBEDÖMNING	144
	Konsekvenser	144
	Ekonomiska konsekvenser	144
	Sociala konsekvenser	145
	Folkhälsomålen	146
	Miljökonsekvensbeskrivning	147
	Möjligheter att uppnå miljö kvalitetsmålen	150
	Icketeknisk sammanfattning	151
	Uppföljning	151
	Samråd om miljökonsekvensbeskrivningen	152
KAP 15	KÄLLHÄNVISNINGAR	153

FÖRORD

Denna översiktsplan för Uppvidinge kommun är ett resultat av flera års arbete med kommunens strategiska och översiktliga fysiska planeringsfrågor. En översiktsplan är ett dokument som klargör hur kommunen i stora drag planerar att använda sina mark- och vattenområden de närmaste 5-10 åren. Enligt plan- och bygglagen (PBL) är det obligatoriskt för alla kommuner att ha en översiktsplan. Den ska vara aktuell, vilket innebär att kommunfullmäktige en gång varje mandatperiod ska ta ställning till översiktsplanens aktualitet.

Översiktsplanen är kommunens viktigaste strategiska och demokratiska instrument för mark- och vattenanvändningen. Den ska också visa hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Översiktsplanen ska formulera visioner, mål och strategier för framtiden och samtidigt ge vägledning för beslut i plan- och byggfrågor.

I Plan- och bygglagen anges att översiktsplanen ska vara tydlig och förstås av alla. Planens konsekvenser ska också redovisas och det ska finnas en miljöbedömning som särskilt visar miljökonsekvenserna. Vi hoppas att föreliggande översiktsplan uppfyller dessa krav och att den samtidigt ska vara informativ och intressant att läsa för alla medborgare i vår kommun.

Planen har på uppdrag av kommunstyrelsen tagits fram av en arbetsgrupp bestående av arkitekt Ingegärd Widerström, stadsarkitekt Hans Boman och f. planeringschefen Lars Göran Elm samt f.o.m. september 2010 planeringsarki-

tekten Annie Öhman. En styrgrupp har kontinuerligt följt arbetet och denna har bestått av kommunrådet Lena Karlsson t.o.m. 2009-12-31, därefter Åke Carlson, samt vice ordf Kommunstyrelsen Peter Skog Lindman, ordf. Miljö- och byggnadsnämnden Ingemar Hugosson, vice ordf Miljö- och byggnadsnämnden Bernt Adolfsson, kommundirektör Ulf Bardh t.o.m. 2009-11-30, förvaltningschef miljö- och byggnadsförvaltningen Karin Holst, näringslivssamordnare Kicki Svensson samt avdelningschef Kultur och fritid Annika Persson.

Informationsmöten för allmänheten har under arbetets gång hittills hållits den 18 november 2009 i Lenhovda och den 24 november i Åseda. Arbetsmaterialet har sedan den 1 december 2009 varit tillgängligt på kommunens hemsida. Berörda myndigheter, kommunala förvaltningar, organisationer, föreningar och allmänheten har beretts tillfälle att yttra sig dels under samråds-skedet 29 mars till 29 maj 2010, dels under första utställningsskedet 29 juni till 30 augusti 2010. Undersamråds-skedet hölls särskilda informationsmöten för allmänheten den 5 maj i Lenhovda och den 6 maj i Åseda. Handlingarna till översiktsplanen har funnits tillgängliga på kommunens hemsida och på biblioteken i kommunen. Efter utställningen beslöt kommunstyrelsen i oktober 2010 att omarbeta översiktsplanen genom att inarbeta den särskilda vindkraftsplänen, vilken antagits av fullmäktige 15 december 2009, och att därefter göra en ny utställning under tiden 1 december 2010 till 25 februari 2011.

Åseda den 12 april 2011

Åke Carlson
Kommunråd

ÖVERSIKTSPLAN FÖR UPPVIDINGE KOMMUN

I arbetet med översiktsplanen har följande personer deltagit:

Arbetsgrupp:

Ingegärd Widerström, Arkitekt och Projektledare, Wilark Konsult AB
Hans Boman, Stadsarkitekt, Uppvidinge kommun
Lars Göran Elm, konsult, Åseda (t.o.m. hösten 2010).
Annie Öhman, planeringsarkitekt, Uppvidinge kommun (fr.o.m. hösten 2010).

Styrgrupp:

Uppvidinge kommun:
Lena Karlsson, ordf kommunstyrelsen (t.o.m. 2009-12-31).
Åke Carlson, ordf kommunstyrelsen (2010-01-01).
Peter Skog Lindman, vice ordf kommunstyrelsen.
Ingemar Hugosson, ordf miljö- och byggnadsnämnden.
Bernt Adolfsson, vice ordf miljö- och byggnadsnämnden.

Uppvidinge kommun, tjänstemän:

Ulf Bardh, kommundirektör (t.o.m. 2009-11-30).
Per Olof Ekelund, Kommundirektör (fr.o.m. hösten 2010).
Karin Holst, förvaltningschef miljö- och byggnadsförvaltningen
Annika Persson, avdelningschef kultur och fritid
Kicki Svensson, näringslivssamordnare

Hans Boman har tagit fram kartorna i samarbete med GIS ansvarig Roger Wilsborn.
Layout: Hans Boman.

Tjänstemän från kommunens berörda förvaltningar har därtill bidragit med underlagsmaterial, texter och redigeringar, t.ex. Olle Rosenqvist, Lars-Eric Hammarström, Per-Ove Oscarsson, Kim Granqvist, Staffan Åberg, Annica Carlsson, Henry Björklund. Lisa Viberg, m.fl.

Torsten Zaar på Skogsstyrelsen i Lenhovda har bidragit med texter i kapitel 2.

Uppvidinge kommun
Box 79
360 70 Åseda
www.uppvidinge.se

Fotografer omslagsbilderna:

Stora bilden:

Alsterån: Hans Boman

Små bilder fr.v:

Fröseke, Diana Ortscheid
Alstermo, Diana Ortscheid
Klavreström, Diana Ortscheid
Hageskruv, Hans Boman
Granhult, Hans Boman
Åseda, Hans Boman
Lenhovda, Hans Boman

Foto: Ola Björnström.
Ur kommunens bildarkiv

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

Varje kommun ska enligt Plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan (ÖP) som omfattar hela kommunen. Fördjupningar av översiktsplanen (FÖP) kan göras för delområden, t.ex. tätorter liksom för speciella sakfrågor, t.ex. tematiska tillägg (TÖP) för vindkraft. Inom de ramar som anges i PBL formar varje kommun sin egen översiktsplan utifrån sina förutsättningar.

Ett viktigt visions-, strategi och måldokument

Översiktsplanen, som är ett politiskt dokument, bör ange visionen för kommunens framtida utveckling och de strategier som valts för att uppnå de fastlagda målen.

Ett långsiktigt tidsperspektiv

Kommunen bör ange vilket tidsperspektiv som planen ska ha, vilket kan vara en utveckling i ett kort och ett långt perspektiv, t.ex. 10 och 20 år.

Ska redovisa grunddragen av mark- och vattenanvändningen

Planen ska gälla under ganska lång tid och bör därför inte vara för detaljerad. Planen ska ge en bra överblick av

planerade förändringar, ge vägledning för beslut om mark- och vattenanvändningen samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Mer detaljerade förändringar, till exempel för tätorternas planering, kan tas upp i senare fördjupningar.

Ett samlat beslutsunderlag

Översiktsplanen ska fungera som ett samlat beslutsunderlag som belyser allmänna intressen och kommunens miljösituation samt hur kommunen ser på användningen av mark och vattenområden. Den ska vara vägledande för efterföljande beslut, inte endast inom kommunen utan även för andra myndigheter. Planen kan därigenom också fungera som information till kommunens invånare och företagare om vilka ramar och villkor som gäller för kommunens fysiska utveckling. Översiktsplanen ska redovisa allmänna intressen enligt miljöbalken (MB) och plan- och bygglagen (PBL) och dessa ska vägas mot varandra. Om de står i konflikt med varandra ska planen ange vilket intresse som ska ges företräde eller prioriteras. Däremot behandlar inte översiktsplanen avvägningen mellan enskilda och allmänna intressen.

KAP 1. VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

Ska redovisa kommunens ställnings- tagande till riksintressen m.fl. statliga intressen

Översiktsplanen ska visa hur kommunen avser att tillgodose riksintressen enligt MB, t.ex. för natur- och kultur- miljövärd, infrastruktur, energi m.m. Planen ska också visa hur miljökvalitetsnormer enligt MB avses tillgodoses samt hur kommunen ser på vissa frågor som avser hälsa och säkerhet samt mel- lankommunala frågor.

Planens innebörd och konsekvenser ska tydligt redovisas

En sammanfattande beskrivning av de konsekvenser ett genomförande av översiktsplanen medför, ska redovisas. Detta medför att planens olika förslag lättare ska kunna förstås av alla och diskuteras under planprocessen.

Konsekvenserna ska avse såväl ekonomiska, sociala som miljömässiga aspekter. Alla översiktsplaner ska enligt MB "miljöbedömas" eftersom alla sådana planer antas medföra "betydande miljöpåverkan". Miljökonsekvenserna ska då bedömas utifrån andra tänkbara alternativ och med ett nollalternativ, dvs. att planens förslag inte genomförs. Syftet med denna miljöbedömning är då att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Översiktsplanens status

Översiktsplanen är vägledande, såväl för kommunen, när den upprättar detaljplaner och områdesbestämmelser samt prövar bygglov, som för andra myndigheter som fattar beslut om mark- och vattenanvändningen i kommunen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande, men rättspraxis visar att efterföljande planering förenklas. Detaljplaner behöver inte heller föregås av s.k. planprogram om planen kommer att vara förenlig med översiktsplanen.

Planprocessen

När ett förslag till översiktsplan upprättas (eller ändras) ska kommunen samråda med alla som berörs av förslaget, särskilt länsstyrelsen, regionplaneorgan och andra kommuner. Myndigheter, sammanslutningar, föreningar och enskilda medborgare som har ett väsentligt intresse av förslaget ska beredas tillfälle till att yttra sig.

Allmänheten och kommuninvånarna har minst två tillfällen att lämna skriftliga remissynpunkter, dels under den s.k. *samrådstiden* (varefter alla synpunkter ska redovisas i en *samrådsredogörelse* och bemötas/kommenteras av kommunen), dels under den s.k. *utställningstiden*. Den senare måste vara minst två månader. Länsstyrelsen ska under denna tid lämna ett *granskningsyttrande*, i vilket länsstyrelsen bland annat ska påtala sin syn i de frågor där kommunen har en annan åsikt än staten. Alla inkomna synpunkter från utställningstiden sammanställs i ett *utlåtande*. Därefter sker en sista bearbetning och ev. revidering av förslaget innan det läggs fram för kommunfullmäktige för antagande.

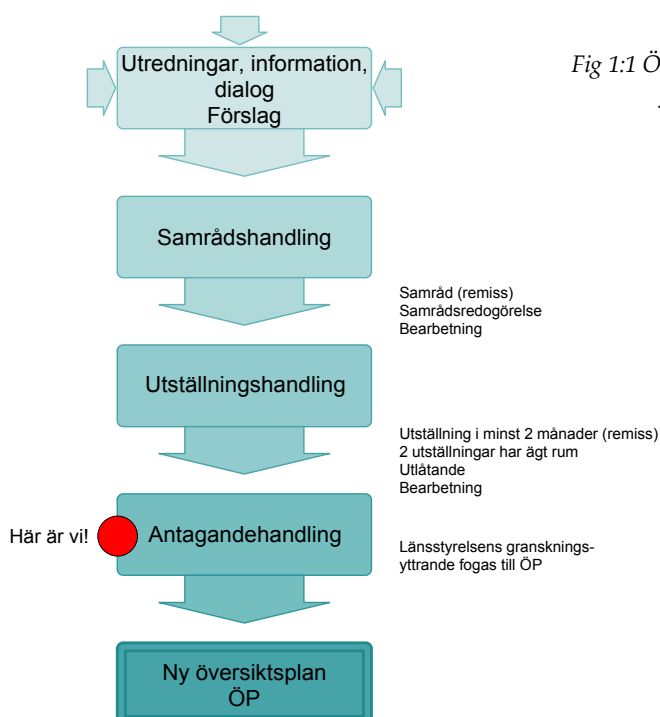

Fig 1:1 Översiktsplanens formella skeden

Översiktsplanen ska vara aktuell

Uppvidinge kommuns gällande översiktsplan är antagen 1991. Förutsättningarna för den fysiska markanvändningsplaneringen ändras i takt med samhällets förändringar, tillväxt, stagnation, strukturomvandlingar etc. Arbetet med översiktsplanen ska därför vara en ständigt rullande process och planens aktualitet ska prövas varje mandatperiod, dvs. vart fjärde år. Hela planen behöver inte alltid göras om. Ibland kan det räcka med fördjupningar för delområden eller s.k. tematiska tillägg för särskilda frågor.

Tillägg till översiktsplanen

En översiktsplan kan ändras genom att utarbeta s.k. tematiska tillägg (TÖP) för begränsade sakfrågor eller sådana planeringsfrågor som inte tidigare tagits upp i översiktsplanen. Sådana tillägg gäller då parallellt med gällande översiktsplan för hela kommunen. Det tematiska tillägget om vindkraften är ett sådant exempel. Vindkraftsplanen som antogs av kommunen den 15 december 2009, har nu i sin helhet inarbetats och införts i denna översiktsplan, se kapitel 13. Det tematiska tillägget om vindkraften upphävdes därför av kommunfullmäktige i samband med att denna plan antogs den 26 april 2011.

En annan typ av tillägg till översiktsplaner är fördjupade översiktsplaner (FÖP). De behandlar då begränsade geografiska områden, t.ex. ett specifikt samhälle.

*Disponentvillan vid Rydefors glasbruk
Foto: Diana Ortscheid, ur kommunens bildarkiv*

UPPVIDINGE KOMMUN - IDAG OCH IGÅR

Uppvidinge betyder "Den övre skogsbygden" och kommer från veden, som

betyder skog, uppvidingar är alltså "de som bodde/bor i skogen".

Uppvidinge i regionen

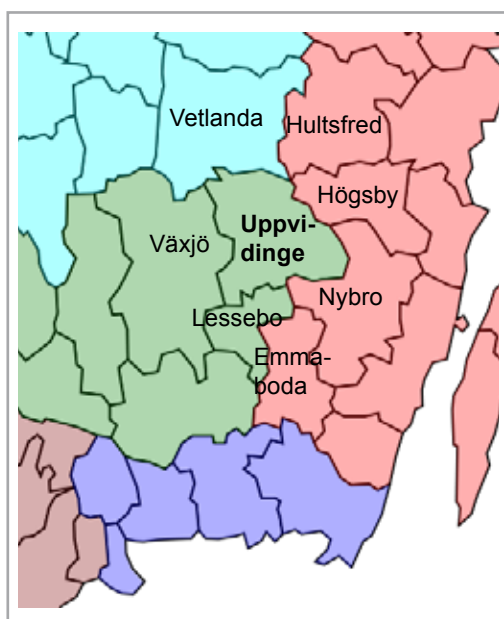
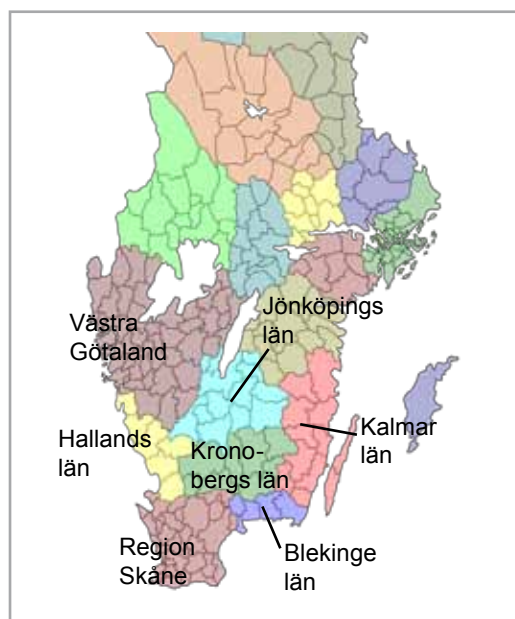

Fig 2.1. Längst t.v.: Karta över södra Sverige. Källa: Wikimedia Commons

Fig 2.2, t.v.: Karta över Uppvidinge kommun och dess närmaste grannar. Källa: Wikimedia Commons

Uppvidinge kommun bildades 1971 genom sammanslagning av kommunerna Åseda, Nottebäck, Lenhovda och Älg-hult. Kommunen ligger i nordöstra Kronobergs län och gränsar till Växjö, Vetlanda, Hultsfred, Högsby, Nybro och Lessebo kommuner.

Genom kommunen går riksvägarna 31, 23/37, samt riksväg 28 som berörs i sydöst.

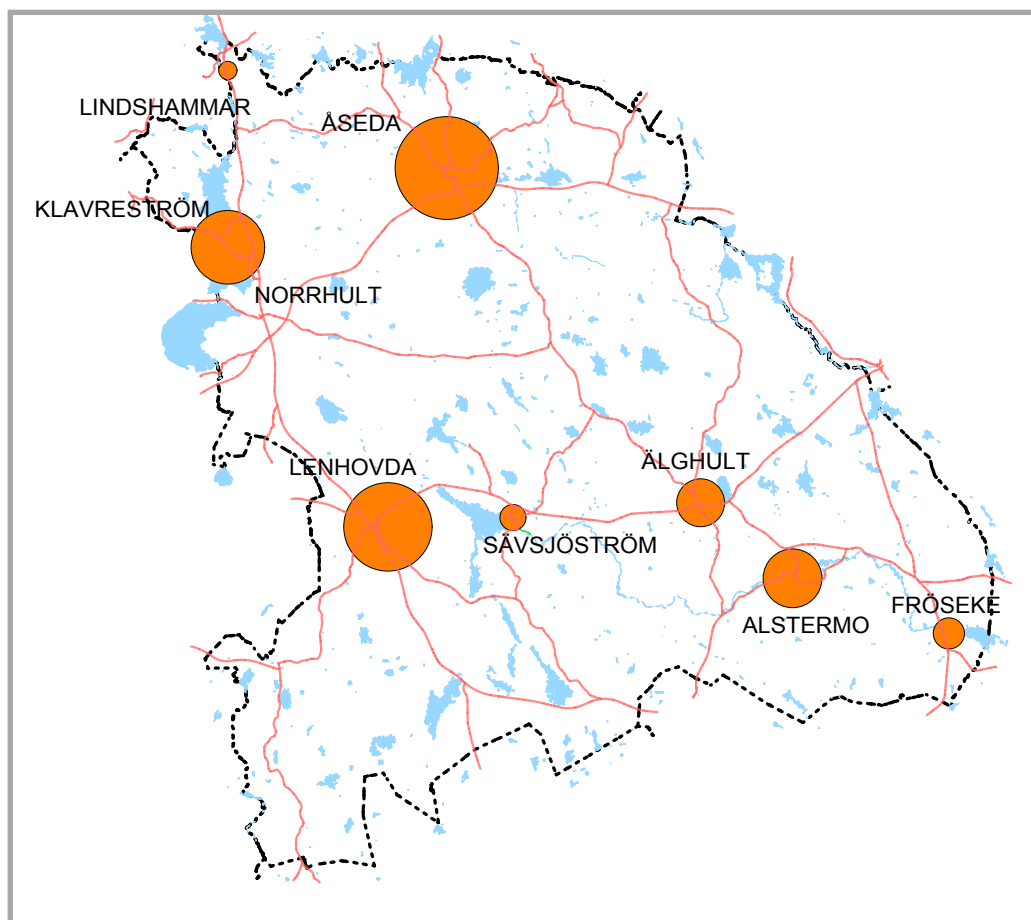
Kommunen ligger på den i länet nordöstra delen av sydsvenska höglandet och samtidigt den sydligaste utlöparen av detta med nivåer upp till 300 meter över havet. Nästan hela kommunen ligger högre än 200 meter över havet. Karaktäristiska drag för regionen framträder dels i det skogrika landskapet med stor sjörikedom, dels i Alsteråns och Mörrumsåns djupa dalgångar. Dessa uppvisar ett oregelbundet mönster av plataer, dalar, höjdryggar och kullar som tydligast framträder i anslutning till de många sjöarna,

vilka är djupa i förhållande till Kronobergs län i övrigt. Dominerande bergarter är graniter, hälleflintor och porfyrier. Isälvs-material uppträder i form av åsar och andra bildningar särskilt i Alsteråns dalgång. I den sydöstra delen, mot Växjö och Lessebo kommuner, täcker torven 10-25% av landarealen.

Kommunens största orter är Åseda med ca 2400 invånare, Lenhovda ca 1900 och Norrhult/Klavreström med ca 1300 invånare. Alstermo och Älg-hult i kommunens sydöstra del har en befolkning på ca 800 respektive ca 500 vardera.

Enligt flera analysinstitut ligger Uppvidinge kommun i framkant när det gäller vilka kommuner som är framtidens vinnare och kommunen räknades 2008 bland de 10 kommuner som benämndes "raketer". Bedömningarna har gjorts utifrån ett trettiotal faktorer såsom förmåga att få företag att växa och utvecklas, attrahera människor,

Fig 2.3:
Karta över Uppvidinge kommun med tätorterna markerade med cirklar vars area är proportionell till deras folkmängd.

lokal och regional arbetsmarknad samt arbetslivets sammansättning.

De kommunägda bolagens ekonomi är stabil, så ock kommunens.

Att befolkningen minskar, särskilt beroende på negativt födelsetal, är ett bekymmer. Befolkningsminskningen

följer det traditionella mönstret i att det är landsbygden som minskar mest.

I de följande avsnitten beskrivs kortfattat kommunens struktur avseende befolkning, näringsliv samt historia och landskap.

Regionalt utvecklingsprogram för Kronobergs län

Regionförbundet Södra Småland har tagit fram ett Regionalt utvecklingsprogram (RUP) för Kronobergs län, vilket har antagits i början av 2010. I detta har formulerats fyra utmaningar, grundade på de regionspecifika förutsättningarna i Södra Småland, för att skapa hållbar utveckling. De fyra utmaningarna är 1. Kompetens- och arbetskraftsförsörjning, 2. Förnyelse och dynamik, 3. Infrastruktur och kommunikation samt 4. Livskraft.

Hur utvecklingsprogrammet samspelar med översiktsplanens intentioner och förslag belyses nedan och då främst i den mån de påverkar den fysiska planeringen.

1. *Kompetens- och arbetskraftsförsörjning.* Linnéuniversitet med dess huvudsakliga verksamhet förlagd till Växjö och Kalmar, kommer att ha en oerhört viktig roll för utvecklingen av näringslivet i Uppvidinge. Kommunen arbetar

redan nu för mer samverkan kommun - näringsliv – universitet vilket redan i en nära framtid kommer att bli betydelsefullt för kompetensutveckling, särskilt för tillverkningsindustrin i kommunen. Det är därför högst angeläget att delar av yrkeshögskolans utbildningar (t.ex. vindkrafttekniker) kan förläggas i kommunen. De kan då tillgodogöra sig den högt specialiserade tekniska yrkeserfarenhet som finns hos arbetskraften i kommunen. Det förutsätter också att infrastrukturen i form av vägar, busslinjer och digital kommunikationsteknik har hög standard i kommunen.

2. Förnyelse och dynamik

Smälänningar är historiskt kända för uppfinningsrikedom, initiativkraft och företagsamhet, vilket framtvings hos de boende i ett landskap med svårarbetade marker och karg jordmån. "Nöden är uppfinningarnas moder".

Man har tagit tillvara de resurser som funnits för att använda på lämpligast sätt. Det är inte en tillfällighet att så många av de svenska glasbruken startade i en skogrik kommun som Uppvidinge. Var 8:e invånare i kommunen är idag egen företagare. Kommunen lyfter i översiktsplanen fram några förutsättningar och branscher där fortsatt entreprenörskap och produktutveckling ska stimuleras, nämligen skogsnäringen och besöksnäringen grundat bl.a. på utvecklad miljö- och energiteknik, ökad energieffektivisering och resurshushållning. I senaste (maj 2010) mätningen av Svensk näringsliv har kommunen avancerat 51 steg bland de mest företagsvänliga kommunerna i landet och ligger nu på 60:e plats. Därtill är kommunen redan nu länets "grönaste kommun" vad avser miljövänlig bioenergi.

3. Infrastruktur och kommunikation

En förutsättning för effektivare arbetsmarknadsregioner är bra kommunikationer. Översiktsplanen betonar fördelar och nackdelar med den höga arbetspendlingen, som netto är 600 personer in till kommunen. Bristen på kollektivtrafik på vissa sträckor inom kommunen och bättre tidtabeller för att nå regioncentra och vidareförbindelser med tåg och flyg är något som akut måste åtgärdas och förbättras. Kommunen kommer att ta initiativ till vidare överläggningar angående trafikutbudet. Möjligheter för att återuppta åtminstone godstransporter på järnvägen Åseda - Vetlanda samt anvisande av plats för ny godsterminal väster om Åseda har tagits upp i översiktsplanen. Kommunen har också målsättningen att inom planperioden ska alla hushåll och företagare i kommunen ha tillgång till fast bredbandsuppkoppling.

4. Livskraft

Livskraft och god hälsa bidrar till ekonomisk tillväxt. Folkhälsomålen behandlas i särskilt avsnitt, vilket också lyfter fram betydelsen av goda livsmiljöer för boende såväl i ett attraktivt utbud av nya boplatser, som förbättring av de gröna oaserna för friluftsliv och rekreation inom och i anslutning till våra samhällen. Att möjliggöra för nya mötesplatser för ett utvidgat kulturutbud och att stärka det redan omfattande och aktiva föreningslivet i kommunen är också en aspekt som tas upp. Planen lyfter fram och beskriver miljöer och områden med stora natur- och kulturvärden med syfte att ta tillvara värdena och inspirera till att föra kulturarvet vidare för kommande generationer.

Översiktsplanen beaktar således i hög grad de utmaningar som RUP:en formulerat för hållbar utveckling.

Befolkningen

Uppvidinge kommun, kortfattad statistik:

Total landareal: 118 400 ha,
 varav 105 000 ha skog
 Invånare 2009-11-01 9 321
 Befolkningstäthet: 8 inv/km²
 Födelsenetto -57
 Flyttningnetto: Män -57
 Kvinnor -80

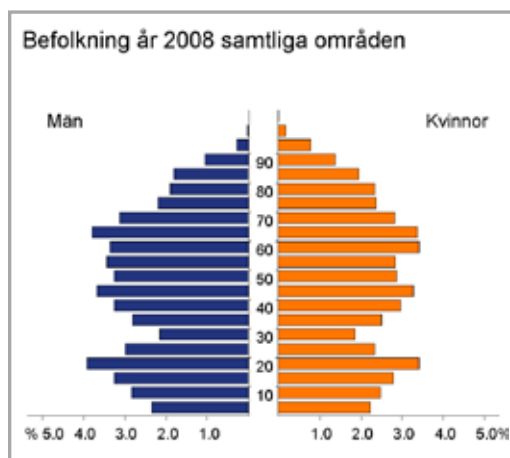

Från Åseda marknad.
 Foto: Llsa Viberg

Tabell 2.1,t.h:
 Befolkningsstatistik för
 tätorterna i Uppvidinge
 kommun. Källa: SCB

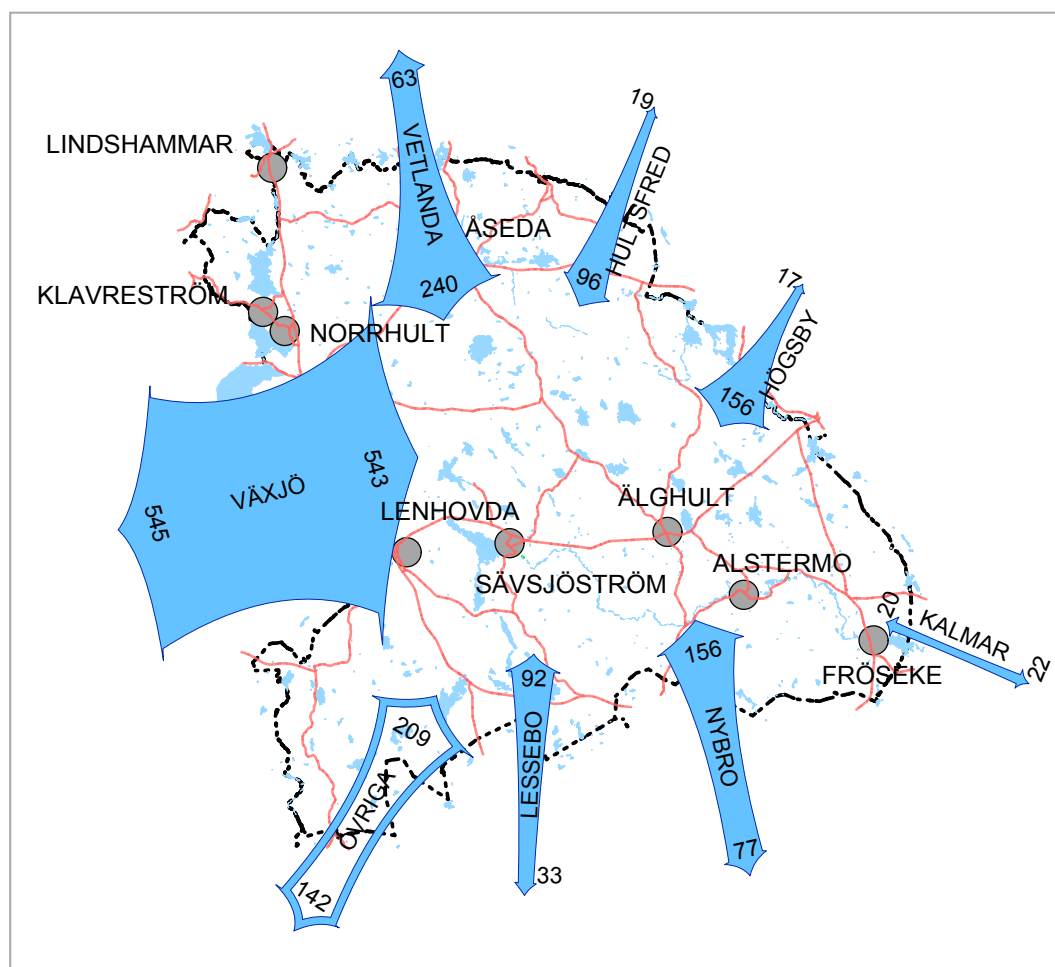
Tätort	1990	1995	2000	2005	2008
Alstermo	1043	964	848	859	796
Fröseke	276	231	208	179	168
Norrhult-Klavrestrom	1355	1328	1278	1269	1272
Lenhovda	1834	1833	1741	1714	1783
Åseda	2512	2626	2503	2430	2463
Älghult	593	556	514	481	493
Lindshammar	-	90	69	70	63
Sävsjöström	-	138	146	139	132

Fig 2.4 t.h. Representativ
 befolkningspyramid för Upp-
 vidinge kommun.
 Källa: SCB

Tabell 2:2, längst t.h.
 Befolkningsförändringar
 under senare år.
 Källa: SCB

	1980	1990	2000	2002	2008
Födda	88	129	77	91	85
Döda	154	187	133	163	142
Födelseöversk.	-66	-58	-56	-72	-57
Inflyttade	386	492	382	351	551
Utflyttade	426	373	431	385	631
Flyttningnet.	-40	119	-49	-34	-80
Förändring	-106	61	-105	-106	-137

Näringslivet, allmänt

År 2005 utsågs Uppvidinge till "Årets företagarkommun".

Näringslivet

Kommunens näringsliv präglas av hög företagartäthet. Var 8:e invånare är egen företagare. Positivt är att det finns en bra mix av olika branscher. Det finns ca 1300 registrerade företag, varav ca 800 inom jord- och skogsbruk. Antalet aktieföretag är ca 250 stycken. Nämnas kan att i den lilla orten Herråkra med 117 invånare finns 40 företag. Branscher som hittills varit ledande

i näringslivsutvecklingen är trä, stål och aluminium och övrig tillverkningsindustri. De hade en hög specialisering och snabb tillväxt under 1990-talet fram till 2007.

Det finns potential för en långsiktigt hållbar tillväxt, t.ex. i näringslivsgruppen i Åseda och planglasfabrikanterna Gefab och Elitfönster i Lenhovda. (Källa Sideum Innovation AB).

Inom Jord- och skogsbruksnäringen är den allmänna tendensen att

antalet företag minskar. Så är dock inte fallet i Uppvidinge beroende på att skogsbruksföretagen här är betydligt större än genomsnittet i länet. De har i medeltal ca 100 hektar skog, vilket ska jämföras med andra kommuner i Kronobergs län, vars medeltal ligger på 42 hektar. Skogen växer bra och bonitet och virkestillgång per hektar är bland de högsta i länet.

Småbrukarföretagen minskar inte i antal, vilket kan bero på att hästhållning är populärt, inte kräver så stora arealer. De kan ofta kombineras med annan sysselsättning. Mjölkdjursbesättningarna minskar däremot generellt och i kommunen

finns idag knappt en handfull kvar.

Ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt är en framtidsbransch. Nya produkter utvecklas och förädlas och skogsråvaran ger olika former av energi även i återvinningsledet.

Förutsättningarna för att utveckla besöksnäringen har en stor potential i Uppvidinge, se vidare i kap 4.

Sammanfattningsvis är det anmärkningsvärt att, trots en minskande befolkning med ca 100 personer per år de senaste åren, så har antalet arbetstillfällen i kommunen stigit kraftigt under samma period. Arbetsinpendlingen i kommunen är stor, ca 1500 personer, se vidare kap 6 Kommunikationer.

Bilden representerar alla företag som är verksamma inom kommunen.

Foto: Hans Boman

Skogsbruket

Statistiska fakta om skogsbruket i kommunen

I Uppvidinge kommun sker 0,5% av Sveriges virkesproduktion, vilket visar att skogen som näring och produktionsresurs är mycket betydelsefull.

Mer än 80% av ytan i kommunen utgörs av skog och den upptar 105 000

hektar (enligt riksskogstaxeringen. 93 000 ha är taxerad area.) Det växer ungefär 5,5 m³sk per hektar och år vilket ger en total årlig tillväxt på 577 000 m³sk¹.

Antal registrerade jord- och skogsfastigheter i kommunen är 1433 st. Av dessa är 749 st större än 5 hektar. De

1.) Skogskubikmeter (m³sk). Denna enhet används oftast vid uppskattning av stående trädets volym och anger stammens volym i kubikmeter ovan stubbskåret, inklusive topp och bark.

flesta ägs av fysiska personer. Kommunen själv äger ca 2400 hektar skog.

Skogsfastigheterna är ofta samägda och 739 av dem äga av 1527 olika ägare. Av dessa är ca 800 bosatta i kommunen och ett 50 tal är bosatta utomlands.

Medelåldern på fastighetsägarna är 60 år. Av de svenska fysiska personerna är 576 st kvinnor och 837 st män.

Under 2005-2009 gjordes 2913 avverkningsanmälningar i kommunen, vilket är ett genomsnitt på 582 per år. De avverkningsanmälningar som gjordes utgör ca 6700 ha under perioden, vilket blir ett snitt på 1340 ha avverkningar per år i kommunen. Efter stormarna Gudrun (2005) och Per (2007) har avverkningarna ökat i antal. Avverkningar kommer troligen att återgå till ca 1100 ha per år som innan stormarna.

Skogen som produktionsresurs, allmänt

Skogen är en stor resurs för produktion inom kommunen och den bör kunna öka med minst 10%. Kommunen vill på olika sätt medverka och vara aktiv till detta. Framför allt bör förädlingen kunna utvecklas. Idag finns bara 10-15 företag kvar som vidareförädlar skogens råvara och kommunen har tappat flera sågverk. Vi förbrukar idag lika mycket träråvara som för 50 år sedan. Framtiden är oviss eftersom det är brist på träråvara, t.ex. fin fur. Det kan få stora konsekvenser för några större företag i kommunen som därmed riskerar att övergå till plastmaterial i sin tillverkning.

Skogsproduktion i områden med vattentäkter

Inom skyddsområden för vattentäkter kan det bli begränsningar då det inom skyddsområden kan finnas restriktioner på markanvändningen, t.ex. genom att man inte får gödsla, inte behandla snytbaggas med kemiska preparat m.m.

Eftersom skyddsområdena för vattentäkterna ännu inte är fastställda i kommunen finns inga sådana restriktioner idag. Här finns ett kommande möjligt konfliktområde, liksom miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten enligt EU-direktivet och kraven på kommunerna att tillgodose dessa.

Hur kan skogens produktion ökas i kommunen?

Det finns många möjligheter att öka skogsproduktionen genom att göra rätt sak vid rätt tidpunkt med avseende förnygring, röjning, gallring och avverkning. Skogsförnygring tenderar åt att gran sätts på marker som egentligen är mer lämpade för tall. (Granplantorna stannar i tillväxt efter ca 25 år). Detta är en trend som bör vändas. Ytterligare produktionshöjande åtgärder är att underhålla och rensa diken i skogsmarken.

Vidare behövs kompetensutveckling inom skogsägarkåren med avseende på skogens produktions- och naturvärden. Detta syftar både till ett ökat entreprenörskap och till att lära sig att beställa skogsbrukstjänster för att just göra rätt sak vid rätt tidpunkt. Skogsägarna i kommunen har hög kompetens, vilket kan bero på att medelfastigheten är större jämfört med länet i övrig. Detta borgar för ett mer långsiktigt förvaltar-tänkande.

Andra åtgärder för att öka skogsproduktionen är att tänka över lämpligt plantmaterial och ev. nya trädslag. Att öka lövinslaget är också en åtgärd för ökad biologisk mångfald. T.ex. växer gran och björk bra tillsammans. I kommunens östra del är lövinslaget redan 10-15% mer än i den västra.

Viltstammen

Alltför höga klövviltstammar är ett problem för skogsbruket. Den påverkar den biologiska mångfalden negativt

Skogen växer även i lågkonjunktur!

genom att blåbär och ljung betas bort. Viltet utgör därtill en fara i trafiken. Kommunen ser gärna att skogsstyrelsen ordnar ett "modellområde" i Uppvidinge för att dels få rätt trädslag på rätt ställe, dels studera viltskadornas omfattning över en längre period.

Markägaren - skogens viktigaste aktör

För att skogens produktionsmål och miljömål ska nås är markägarna de viktigaste aktörerna. För skogsägare och markförvaltare finns flera ekonomiska

stöd att söka, t.ex. hos skogstyrelsen och Landsbygdsprogrammet som finansieras via EU. Sådana stöd kan avse att öka arealen ädellövskog eller för att bevara och utveckla skogens mångfald. På näringslivssidan finns flera stöd riktade till skogsbrukare, t.ex. investeringsstöd för förädling, konkreta projekt för att främja turistnäringen (vandringsleder, skyltning, övernattningsstugor) stöd till produktutveckling genom samarbetsprojekt, utveckling av småföretag. Mer information om detta erhållas av Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Länsstyrelsen.

Kommunalt ställningstagande:

Kommunen ska verka för att

- skogens produkter vidareförädlas lokalt såväl småskaligt som storskaligt,
- en aktivare skötsel sker av skogsmarken i kommunen
- ta fram ett program för sitt eget skogsinnehav omfattande såväl produktions skogen som den tätortsnära rekreationsskogen.

Foto: Hans Boman

Uppvidinges historia

Förhistorisk tid - vikingatiden

Det landskap vi ser idag i Uppvidinge är det landskap som kom i dagen för ca 12000 år sedan när senaste inlandsisen sakta drog sig tillbaka. Det omformades och eroderades av kvardröjande is och smältvatten i isälvar. Sakta började örter, gräs och buskar kolonisera markerna, så småningom även högre växtlighet såsom björk och tall. När isen drog sig tillbaks följde olika djur och efter dem de jagande människorna. När klimatet långsamt blev varmare följde samlare, fiskare och jägare som levde på vad man kunde hitta i naturen.

Inte så många fynd i våra trakter skvallrar om dessa första människor, endast några enstaka yxor från den s.k. jägarstenåldern, ca 7000 år f.Kr.

När folk blev mera bofasta, under bondestenåldern ca 4000 år f.Kr. skaffade man sig enstaka tamdjur såsom gris, får och get. Från denna tid finns fynd bland andra från Stadmåla vid Änghultasjön i form av tunnbladiga

yxor. På samma plats har man även hittat fynd från hällkisteperioden dvs. ca 2000 år f.Kr. Gravar i form av stenkistor från denna period har man påträffat i Lenhovda socken.

Under bronsåldern, 1800-500 f.Kr, hade jordbrukets roll som försörjningskälla förstärkts. Metallen som gett namn åt tidsepoken finns nästan inte alls bland fynden i Uppvidinge. Det är i stället de stora rösegravarna som visar att folk bott i trakten vid denna tid. I Uppvidinge finns närmare 30 varav 20 i Lenhovda socken, bl.a. söder om Sävsjöström.

Om trakterna var befolkade under järnåldern vet vi inte säkert, för det saknas nästan helt fynd från 500 f.Kr. – 1050 e.Kr. Att det bott folk här under järnåldern kan en del av våra ortsnamn tyda på, t.ex. Boestad, Vraneke och Fröseke. Dessa namn anses stamma från denna period. Från slutet av vikingatiden finns de så typiska gravfälten i Nottebäcks och Lenhovdas socknar. Från denna tid hittar vi lämningar från

Fornlämningar i Lenhovda
Foto: Smålands Museums
arkiv

åkerbruket, s.k. fossil åkermark. Man brukade marken i smala terrassformade strängar. På Sävsjö säteris marker finner man ett av Sveriges största områden av fossil åkermark från vikingatiden. Sådana lämningar finns även vid Granhults kyrka.

Medeltiden – industrialismens födelse

Från medeltiden, år 1050 – 1520, finns ett fynd som överglänser alla, nämligen den s.k. Badebodaskatten. Fyndet som idag kan beskådas på Historiska Museet i Stockholm består av ett 20-tal föremål, bl.a. en krona, en fingerring och spännen av delvis förgyllt silver. Det rika fyndet kan tyda på att nuvarande Uppvidinge med tiden uppnått ett visst välstånd. Under perioden odlades nya områden upp och befolkning och bebyggelse ökade. Under slutet av 1400-talet dyker området upp i skrifterna, bl.a. i Arvid Trolles jordebok. Man övergår allmänt till den kristna läran och man organiserar sig i socknar och

bygger kyrkor i Granhult, Lenhovda, Nottebäck, Åseda och Älghult. I skrifterna finner man nämnt drygt hundra enheter (byar och gårdar). Troligen fanns det fler för i Gustav Vasas jordebok från 1540 nämns 210 enheter. Nu börjar adelns inflytande över området bli påtagligt, år 1545 finns 340 enheter inom området och av dessa ägs 120 av adliga familjer och 40 av kyrkan.

I jämförelse med andra delar av Sverige var inte jordbruken så bärkraftiga och man kan undra vad det var som fick adeln så intresserad av trakten. Troligen var det annat som lockade, timmer och ved, järn samt kraften man kunde utvinna ur vattendragen.

Under 1600-talet och framöver sker, trots flera bakslag i form av missväxt, farsoter och utskrivning till krigstjänst, en gradvis ökning av befolkningen och den uppodlade arealen. Under 1860-talet drabbades Småland av nöd och missväxt. En stor del av befolkningen emigrerade eller flyttade till städerna. Följden blev att stora arealer lades öde och skogen återerövrade mark. De byar vi kan se idag är i sina äldre delar

*Ålderdomlig åkermark vid
Sävsjö Säteri.
Foto: Jörgen Ludvigsson,
Smålands Museum*

en bebyggelse som uppstod under 1800-talet, framför allt finns i området osedvanligt många ekonomibyggnader kvar, t.ex. loftbodar.

Industrialismens intåg och "glasrikets vagg"

Under andra halvan av 1800-talet växer industrialismen fram, man börjar utnyttja områdets råvaruresurser på effektivare sätt. Redan i början av 1700-talet utnyttjades vattendragen för kvarn- och sågdrift. T.ex. startade Sävsjöströms pappersbruk (det första som gjorde pappersmassa och papper av trä i stället för lump) och järnbruk samt Klavreströms järnbruk redan under 1700-talets första hälft. Under tidigt 1800-tal tillkom Rydefors bruk och Södra Rås pappersbruk. De tidigaste industrierna var beroende av tillgång på vattenkraft. När sedan ångmaskiner började användas var det tillgången på bra kommunikationer och närheten till råvaror som styrde lokaliseringen. Mot slutet av 1800-talet får järnet – sjömalmen – allt mindre betydelse. En ny industrigren är i stället glasbruk. 15 bruk startas, varav Johanstorp I är det första, år 1858. Sålunda ligger "glasrikets vagg" delvis i Uppvidinge kommun. Inom kommunen kom att uppföras inte mindre än 26 glasbruk. Inom Älghults socken, som var den mest glasbrukstäta socknen, fanns 14 glasbruk under olika epoker.

Järnvägarna byggdes ut

Det var den snabbt utbyggda järnvägen som gjorde att industrin fick ett uppsving. Tack vare att det nu blev relativt enkelt att frakta olika typer av råvaror och färdigt gods kunde nya industrier utvecklas – mekaniska verkstäder, gjuterier, sågverk, snickerifabriker etc.

Gemensamt för många av dessa var att de var beroende av skogen som råvara eller som bränsle. Den första järnvägen byggdes mellan Nybro-Orrefors-Sävsjöström och invigdes 1876. Den förlängdes till Åseda-Ösjöbol-Nässjö 1914. En linje mellan Växjö och Klavreström öppnades 1895, med fortsättning till Åseda 1902 och till Hultånäs-Virserum 1911. År 1922-23 byggdes linjen Kråkvinkel-Älghult-Fröseke-Ruda.

Utbyggnaden av järnvägen medförde att många av stationssamhällena växte under början av 1900-talet, i princip de lite större orterna inom dagens Uppvidinge, Fröseke, Alstermo, Älghult, Lenhovda och Norrhult samt Åseda.

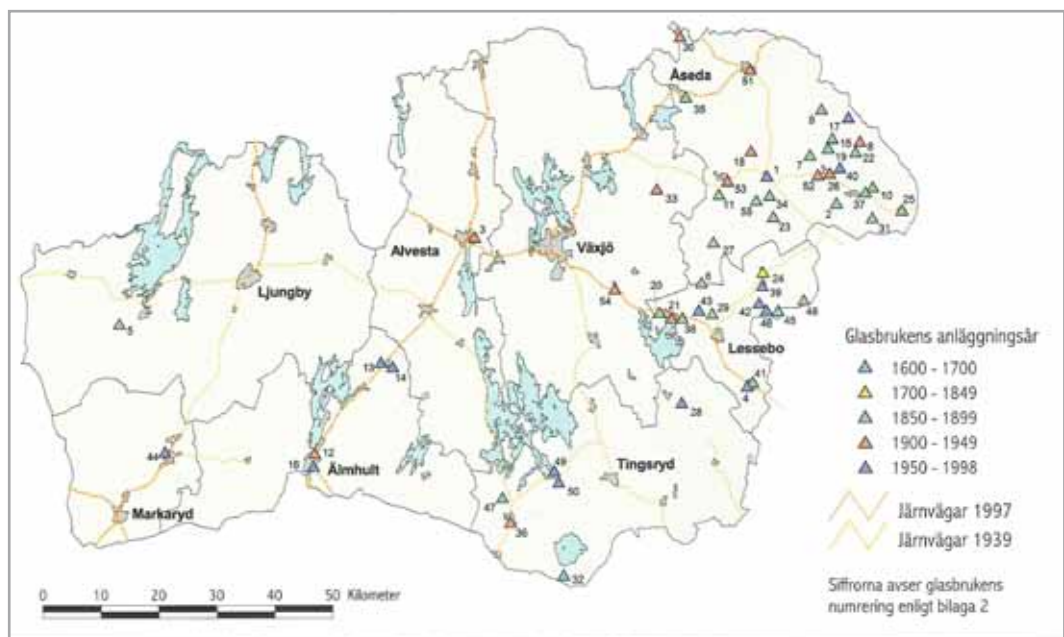
Järnvägen har under 1900-talet fått allt mindre betydelse som transportmedel. Samtliga linjer har idag tagits ur bruk och det är bara spåren mellan Åseda och Vetlanda samt smalspåret mot Hultånäs där rälsen ligger kvar. På den senare bedrivs sommartid en begränsad turisttrafik och dressinut-hyrning. Om man studerar kartan och landskapet i fält är det inte svårt att finna lämningar av dessa järnvägar. De gamla banvallarna är en del av vår historia som bär vittnesbörd om industrialismens framväxt. Järnvägen hade stor betydelse för vår bygd och resterna visar att satsningar på infrastruktur kan ha stor betydelse för en trakts välstånd.

*Nedan:
Loftbod i Furusjömåla,
Åseda socken
Foto: Ur Smålands Muse-
ums arkiv*

KAP 2. UPPVIDINGE KOMMUN - IDAG OCH IGÅR

Exteriör från dagens Rosdala glasbruk.
Foto: Hans Boman

Karta över Kronobergs län
med alla glasbruk inritade.
Källa: Länsstyrelsens skrift
"Glasbrukens byggnads-
kultur".

Kommunens ställningstagande:

Uppvidinge kommun anser att de landskapselement som de nedlagda järnvägarnas banvallar utgör är viktiga för att förstå kommunens historia. Det är viktigt att dessa banvallar inte försvinner utan fortsatt kan användas för infrastruktur. Kommunen ska på sikt söka nya användningsområden för dem, t.ex. genom att göra dem till cykel- eller vandringsleder och vara attraktiva inslag inom besöksnäringen.

Kommunens ställningstagande:

Kommunen anser att den historiska kunskapen om järnbrukens och glasbrukens framväxt, uppbyggnad och blomstringstid i vår kommun måste hållas levande och förmedlas till kommande generationer och besökare. Den är både avgörande och betydelsefull för att förstå hur dagens industrier och samhällen formats och varför Uppvidinge idag är en utpräglad företagarkommun med en industriprofil som har sin grund i arbetskraftens kunskaper om hanteringen av järn, trä och glas. Kommunen ska därför stötta arbetet med att hålla dessa industriminnen levande såväl i ord, text och bild, som i de kvarvarande byggnaderna, anläggningarna och miljöerna.

Längst t.v.: Interiör från Rosdala glasbruk, 1948.
Foto: Jan Erik Anderbjörk.
Ur Smålands Museums arkiv.

T.v: Här och var i skogen kan man när man minst anar det stöta på en gammal banvall som minner om järnvägens storhetstid. Här mellan Sävsjöström och Lenhovda
Foto: Hans Boman

Uppvidinges landskap

Kommunens area är drygt 118 000 ha, varav 100 000 ha produktiv skog, 5 000 ha inägomark och 13 000 ha övrig mark. 83-84% av kommunens yta består således av skog.

Berggrund och jordarter

Berggrunden består av sura bergarter som gnejs, granit och hälleflinta, i östra delen finns fläckar av grönsten. Morän är den dominerande jordarten, ofta

T.h: Libbhults ängar.
Foto: Eva Elfgren, Länsstyrelsen

grovt grusig. Sedimentära jordarter finns bara på två ställen i Badebodaåns dalgång. Norra delen av kommunen gränsar till den så kallade Skäftesfallsplatån som ligger främst i Jönköpings län.

En utförlig information om kommunens geologi finns på Sveriges Geologiska Undersöknings hemsida www.sgu.se/karttjanster. Där finns bl.a. moderna jordarts- och berggrundskartor över kommunen.

Vitthults urskog
Foto: Hans Boman

Biologi

Kommunen präglas helt av sydligt boreala barrskogar men det finns rikt med gamla odlingslandskap, lämningar av s.k. fossila åkrar, rester av igenväxande ängs- och hagmarker, med talrika grova lövträd. Djur- och växtarter (nyckelarter) som har eller hade stor betydelse för landskapet är: bäver (saknas f.n. i kommunen), granbarkborre, blåbär och ljung, sälg. Viktigt för djur och växter och den biologiska mångfalden är riktigt gamla träd och gamla hamlade träd. De senare var ett viktigt inslag i forna tiders jordbruk där de användes som foderkälla och för virke vid staket- och hägnadstillverkning samt korgar. Numera har de stor betydelse som värdar för många djur- och växtarter. Sådana träd finns rikligt i kommunen.

En stor del av kommunen fungerar som vattendelare och Emån, Alsterån-Badebodaån, Mörrumsån, Ronnebyån och Lyckebyån har sina källsjöar inom kommunen.

Landskapstyper

Uppvidinges landskap präglas och domineras av skogen. Vid närmare studier kan man dela in landskapet i fyra olika landskapstyper, vilka räknat från väster till öster är följande: 1. Mörrumsåns dalgång, 2. Vattendelaren eller talldominerade höglandsdelen, 3. Barrblandskogsområdet, 4. Östra barrblandskogsområdet.

Nedan följer kort beskrivning av dessa områden.

1. Mörrumsåns dalgång.

Sjörikt och kuperat landskap. Domineras i Uppvidinge av högt belägna sjöar (drygt 200 m.ö.h.). Gott om fornlämningar i form av odlingsrösen tyder på att området varit bebott tidigt. Området domineras av gran med mindre tall- och lövskogsinslag. Äldre kartor anger

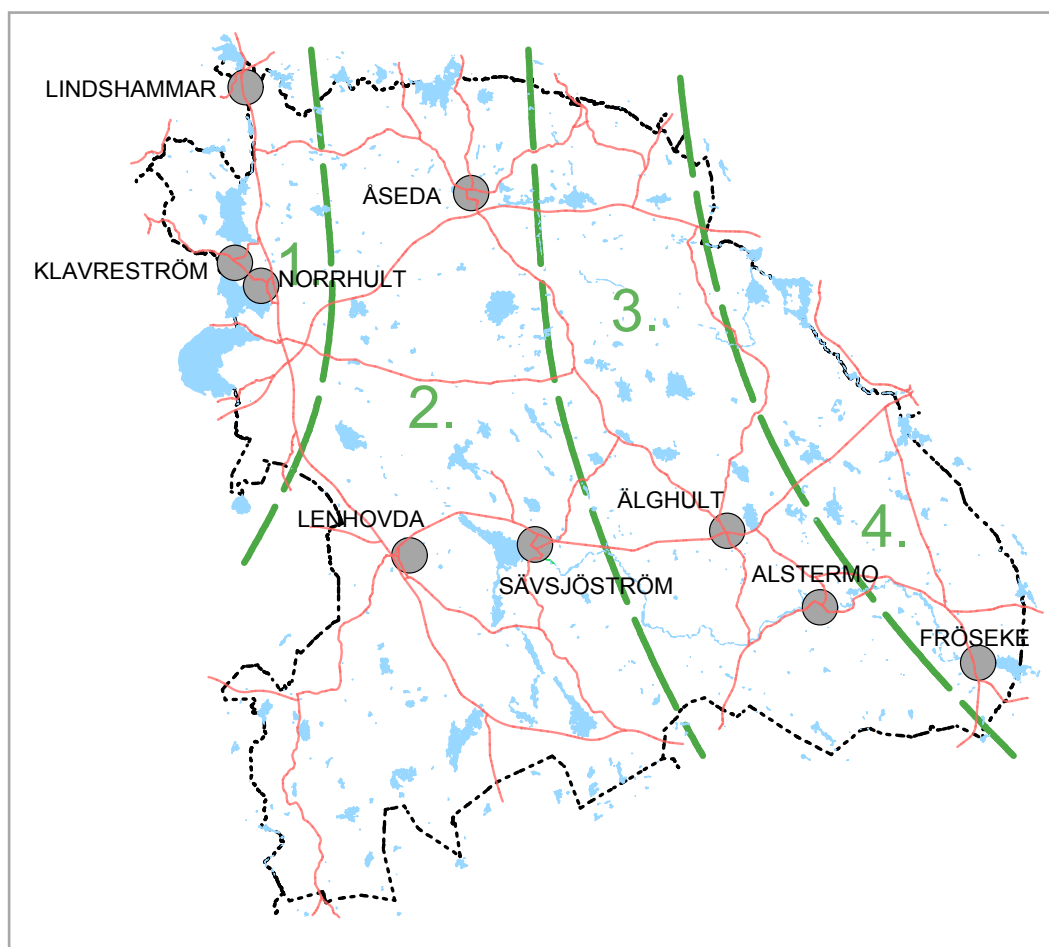

Fig 2.5:
Karta över de fyra
landskapstyperna
inom Uppvidinge
kommun

att här funnits ekskogar. Reservaten Libbhults ängar och Ängshults björkhage finns inom området.

2. Vattendelaren eller talldominerade högländsdelen.

Högländsmarker med sämre bonitet, nästan hela området är beläget över 230 meter över havet. Här finns källsjöar till flera vattendrag. Inom området finns ett flertal större mossar och omfattande skogs- och myrmosaiker. En ökande klövviltstam har medfört att andelen blåbär och ljung har minskat, vilket är negativt för nästan allt skogslevande, vilt, fågel och insekter. Ädellövskog finns endast intill byarna. Inom området finns idag sex reservat: Storasjöområdet, Kärngöl, Tångasjön och Vitthults

urskog samt Våraskröv och Skäraskog. Alsterån med biflöden har en öringslam som är ett viktigt inslag i besöksnäringen.

3. Barrblandskogsområdet.

Området sluttar svagt österut (ca 230-150 m.ö.h.). Vanligaste trädslag är gran och tall i blandning med inslag av björk. En ökande klövviltstam har medfört att andelen blåbär och ljung har minskat även här. Ett av kommunens viktigaste bestånd av ek finns inom området (Älgshult). I närheten av byarna finns många rester av tidigare trädbärande ängsbruk. Inga reservat finns inom området. Värdefullt våtmarksområde vid Varsjön och värdefull lövskog utmed Badebodaån.

4. Östra barrblandskogsområdet.

Det är ett smalt område längs kommunens östra gräns mot Kalmar län. Området är kommunens bördigaste, med blandskog av gran och löv och har en mycket rik flora. I historisk tid har här varit ett omfattande skogsbete och ängsbruk. De många gamla hamlade träden minner om detta, ca 600 st. Flora och fauna har mer gemensamt med de östra delarna av Småland, framför allt när det gäller insekter och kärlväxter. Andelen gran ökar på grund av att de betade ängarna tas ur bruk. Botillaboområdet är av riksintresse, med ett rikt varierat äldre odlingslandskap med många hamlade askar och lövskog med rik flora. Det är genom sin mångformighet, sin kontinuitet, sin ostörda hydrologi och sin storlek utan motsva-

righet i länet. Det har stora landskapsmässiga, biologiska och kulturhistoriska värden. I området finns två Natura 2000-områden, Botillabo och Ideboås. Utmed Badebodaån och Alsterån finns fortfarande öppna mader som förr brukades som madslätter.

För hela arealen i Uppvidinge kommun gäller att det finns viktiga inslag som har betydelse för den biologiska mångfalden, t.ex. gammal skog, åldriga träd, löv- och blandskogsbestånd, myr- och vattendrag samt randzoner vid vatten. De är på många håll hotade av olika faktorer, t.ex. ändrade brukningsmetoder i jord- och skogsbruk, ändrade klimat- och miljöfaktorer samt ändrade levnadssätt och villkor för kommunens invånare.

Kommunens ställningstagande:

Kommunen ska ägna stor uppmärksamhet åt de faktorer som påverkar den biologiska mångfalden negativt och sträva efter att denna ska öka i stället för minska vid all form av exploatering eller ingrepp i landskapet.

Mål för detta finns i kommunens rapport "Miljömål i Uppvidinge kommun" antagna av kommunfullmäktige den 16 maj 2006.

*Fröseke kapell invigdes 1939. Det ritades av växjöarkitekten Paul Boberg.
Foto: Hans Boman*

VISIONER, MÅL OCH STRATEGIER

Visioner för Uppvidinge 2020

Visionen är en framtidsbild av en önskad utveckling.

Målen är mer konkreta och kan anges för flera sektorer för att uppfylla visionen.

Strategierna kan vara flera och är riktlinjer eller olika vägar att gå för att klara målen och till sist visionen.

Kommunens vision har tagit utgångspunkt i en nulägesbeskrivning som beskriver styrkor (*S, strengths*) och svagheter (*W, weaknesses*) samt i en framtid vilka möjligheter (*O, opportunities*) och hot (*T, threats*) som finns. Denna s.k. SWOT-analys kan sammanfattas i följande:

- **Styrkor:** Många arbetsplatser och stor- och småföretagsverksamhet, A-regionen, pendling till och från Växjö och Vetlanda m.fl. orter, låg arbetslöshet, strandnära boende, natur- och kulturmiljöer, "gott om plats", vildmark för besöksnäringen.
- **Svagheter:** Service, intern pendling, utbildning (välutbildade kvinnor men få jobb!), för små s.k. kluster, jordbruk/industri/näringsliv, attraktionskraft och identitet svagt utvecklade.
- **Möjligheter:** boende som tillgodoser äldres behov, små- och storskalig energi kompletteras med bioenergi, "Vilda Uppvidinge", marknadsföra naturnära boende med grön energi, strandnära lägen för landsbygdsutveckling.
- **Hot:** Åldersstrukturen, pendlingsmönstren, underskott på 18-25 åringar, befolkningsminskningen.

Kommunen är beroende av faktorer i omvärlden, t.ex:

- Infrastrukturen
- Ökat befolkningstryck i närliggande regioner

- Utbildningssituationen i regionen (Nytt Linnéuniversitet)
- Kostnader för bilpendling i avsaknad av järnväg
- Trenden i unga människors boendemönster, storstad kontra landsbygd, många vill bo vid vatten
- En minskad tjänstesektor och mer eget företagande
- Ekonomisk utveckling och tillväxt, lågkonjunktursvändning
- Glasrikets och sydostregionens utveckling inom turismen
- Anpassning till nya klimatförhållanden

Karta t.v:
Uppvidinge i Sverige, i
Europa, i världen!
Källa: Wikimedia Commons

Kommunens beroende av interna faktorer, t.ex:

- En åldrande befolkning och servicen på landsbygden
- Jordbruket och skogsbrukets omställning mot större enheter men livsmedelsföretagen blir mindre
- Småskalighet kontra storföretagande inom energin, dvs vattenkraft respektive vindkraft
- Besöksnäringens utveckling och marknadsföring
- Kommunens stöd och mottagande för näringslivets utveckling och profilering

Sammanfattningsvis är kommunens ledstjärna att naturresurserna i form av mark, vatten, skog och vind ska kunna nyttjas på ett mer effektivt och hållbart sätt.

Våra fokusområden är därför inriktade på att satsa på energifrågorna och besöksnäringen samtidigt som möjligheterna för boende i kommunen måste öka.

VISION

En möjlig framtid - så här kan det se ut i Uppvidinge 2020

År 2020 har kommunen fått nya invånare och uppgår till ca 9500, inpendlingen har minskat med en tredjedel och många har funnit en plats att både arbeta och bo i kommunen. Många nya bostäder har byggts, alla försörjs med förnybar el från biobränslen, vind-, sol- eller vattenkraft. Det lokala näringslivet växer i omfattning och är oberoende av importerad energi. Utbildningsnivån har stigit och i kommunen finns nu flera yrkesutbildningar på högskolenivå. Besöksnäringen har mer än fördubblats tack vare nya besöksmål och ökat utbud av upplevelse-baserade attraktioner, både i glasrikets vaggga och miljöer kring industrihistorien och på landsbygd och i skog.

Mål och strategier

I kommunen pågår ett mål- och visionsarbete vilket innebär att ett nytt måldokument kommer att antas under 2010. Därför kommer nedanstående att revideras senare i samband med aktualitetsförklaring av översiktsplanen.

Följande mål tas nu som utgångspunkt för den översiktliga fysiska planeringen.

Mål 1

Befolkningsminskningen ska vända. I nästa steg en ökning till 9500 invånare.

För att nå visionen om ett befolkningstal på ca 9500 invånare ska uppnås måste befolkningen öka med 10-15 personer per år. Framför allt måste en ökning ske inom åldersgrupperna 0-18 år och 30-45 år. Inflyttningen måste bli större än utflyttningen.

För att uppnå målets trendbrott i den totala befolkningsutvecklingen och en förändring av åldersfördelningen

krävs utveckling av boendemiljöer, kompetensutveckling, nya företag och förnyelse inom befintliga företag, utveckling av infrastrukturer samt en utvecklad profilering, marknadsföring och kommunikation. Positivt för en ökad befolkningstillväxt är att det finns en varierad arbetsmarknad och ett utbud av små och stora företag, samt en välutvecklad skola och barnomsorg med hög kvalitet.

Mål 2

Minst en tredjedel av inpendlarna (idag ca 1500 personer) ska bosätta sig inom kommunens gränser.

I ett hållbart samhälle måste vi minska förbrukningen av energi såväl för transporter som i annan konsumtion. Motivet för att sätta målet så högt som en tredjedel, vilket teoretiskt kan innebära att nästan hela befolkningsökningen till 2020 kan nås, är främst

att minska påfrestningarna på miljön och klimatet. Sannolikheten är stor för stigande bränslepriser i framtiden. Vi kan inte påverka lokalt på annat sätt än att möjliggöra ett boende som innebär mindre dagligt resande till arbetsplatserna.

Strategierna för ökad befolkning och inflyttning är därför att planera för och erbjuda ett attraktivt och varierat utbud av boendemiljöer för såväl äldre som yngre samt barnfamiljer, dels i tätorter med god service, dels som attraktivt sjönära eller naturnära boende på landsbygden.

Kommunen måste öka sin markreserv samt erbjuda villatomter klara för byggande i kommunens största tätorter.

Strategin är också att erbjuda bekväma telekommunikationer i allt boende, såväl i tätorter som på landsbygden, samt att bostäderna ska marknadsföras som energisnåla av lokalt producerad förnybar energi.

Mål 3

En fortsatt levande landsbygd med öppna odlingsmarker så att den biologiska mångfalden inte minskar.

I kommunen finns naturtyper som skapats av den äldre tidens jordbruk och boskapsskötsel, ängsbruk, lieslätter, hamling av träd, naturgödsling m.m. Dessa åkrar, ängar och betesmarker hyser ofta åldriga träd, ibland större dungar av löv- och blandskogsbestånd, alla med en flora och fauna som är mycket viktiga för den biologiska mångfalden.

Den viktigaste förutsättningen för en levande landsbygd är att det finns människor som vill bo nära naturen och bidra till att gårdarna är bebodda, åkrarna och ängar hålls öppna och att postbilen kommer.

Det finns en stor potential i ett boende

på landsbygden och nya verksamheter utanför det traditionella jord- och skogsbruket kan mycket väl etablera sig på landsbygden, i synnerhet om boendet har tillgång till moderna kommunikationsmedel.

Strategin är att utveckla förutsättningarna för boende på landsbygden med möjlighet för eget företagande inom t.ex. jordbruk, skogsbruk, livsmedelsproduktion, småskalig energiproduktion samt service och boende för besöksnäringen.

Även företagande inom turism, konst, design och hantverk har förutsättningar att utvecklas på landsbygden.

Mål 4

Besöksnäringen i kommunen ska minst fördubblas både i besöksiffror och i företagandet.

Besöksnäringen har stor potential i kommunen men det förutsätter såväl nya besöksmål och fler anläggningar för övernattnings/boende som marknadsföring och profilering.

Foto: Diana Ortscheid.
Ur kommunens bildarkiv

Vindkraftverk i Vrånghult
Foto: Hans Boman

Kommunens natur- och kulturvärden är också en resurs som bör marknadsföras eller synliggöras bättre. Exempel är kommunens historia i form av järnbruken och glasbruken – "Glasrikets vaggå", samt användningen av de nedlagda banvallarna och det kvarvarande smalspåret.

Fisketurismen kan utvecklas mer. Det gäller särskilt Alsteråns strömfiske, men även på andra platser. Där det är möjligt kan jaktturism utvecklas i de stora skogarna. Kommunens gård i Höneström är en pärla mitt i skogen. Här går vandringsleder förbi, och det är nära till ravinen Uvåklöva m.m. Höneström kan bli utgångspunkt inte enbart för fisketurism utan också för en ny vildmarksturism med boende i ekostugor, eller varför inte ett vildmarkshotell?

Strategin är att stimulera skapandet av nya besöksmål, särskilt upplevelsebaserade sådana inom fiske, jakt, vildmark, natur och design.

Strategin är också att uppmuntra och stödja ideella och privata insatser för vandrings-, cykel- och ridleder, t ex Vildmarksleden, Framtidsleden, Pilgrimsleden (Åseda- Granhult – Dädesjö)

Mål 5

Ett positivt näringslivsklimat med miljöcertifierade företag som använder förnybar, grön energi/el.

År 2005 var Uppvidinge årets företagarkommun!

Kommunen ska erbjuda ett företagsvänligt klimat med hög beredskap vad gäller mark och lokaler samt en kommunal förvaltning med god service och kvalitet. Kommunen kan bli bäst i Småland med ett rikt och varierat näringsliv som är miljöprofilerat och föregångare inom energisektorn. Vid genomförda undersökningar för några år sedan var Uppvidinge den kommun i Sverige som hade störst andel miljöcertifierade företag.

Det borde inte vara omöjligt att år 2015 mer än hälften av alla företag i kommunen använder s.k. grön el. Det bör också finnas någon eller några anläggningar för biogas till fordon.

Strategin är att ha en god planberedskap för verksamhetsområden för industri, kontor och handel. Kommunen ska på ett bättre sätt marknadsföra ledig industrimark i attraktiva skyltlägen utmed de större riksvägarna i kommunen. Den ska dessutom stimulera, uppmuntra och stödja profilering, marknadsföring, kommunikation (nätverk) och kompetensutveckling inom såväl befintliga som i nya företag.

Mål 6

Kommunen ska bli navet i Smålands vindkraftsproduktion, producera mest vindkraftsbaserad energi i regionen samt ha kvalificerade anläggningar för service och utbildning inom vindkraftstekniken.

Intresset för vindkraftsutbyggnad i kommunen torde vara det största i Småland. Mellan 500 och 800 MW installerad effekt har funnits med i olika skeden av tidiga förfrågningar, anmälan och samråds- och tillståndsärenden. Bakgrunden är naturligtvis vindtillgångarna. Det blåser bra i de höglänta delarna i särskilt västra delen av kommunen. Där är det dessutom glesbefolkat. Dessa båda faktorer ger stort utslag när man utreder förutsättningarna för att etablera vindkraft. Samtidigt finns det också andra motstående intressen både beträffande natur, miljö och boende. Detta gör att vindkraften måste planeras så att vi får den på rätt plats. Även om alla förfrågningar och ärenden sannolikt inte kommer att genomföras finns det ändå stora förutsättningar för en måttlig utbyggnad som innebär att kommunen kan bli nettoexportör av vindkraftsel.

En ny högskoleutbildning för vindkraftstekniker är på gång som kan få sitt säte vid Åsedas gymnasium.

Strategin är att visa på områden som är möjliga för vindkraftsproduktion och att vissa områden så långt möjligt kan undantas från stora (mer än 10-15 verk) anläggningar av vindkraft. Vi ska ha vindkraft i Uppvidinge men inte "var som helst och inte hur som helst".

Strategin är också att noggrant pröva varje tillståndsärende med avseende på dess konsekvenser för såväl boende

som natur och miljö samt att ur hållningsaspekten nyttja vinden optimalt där de motstående intressena är minst.

I varje tillståndsärende ska nyttan avseende konkurrens med attraktivt boende och besöksnäring vägas in.

Mål 7

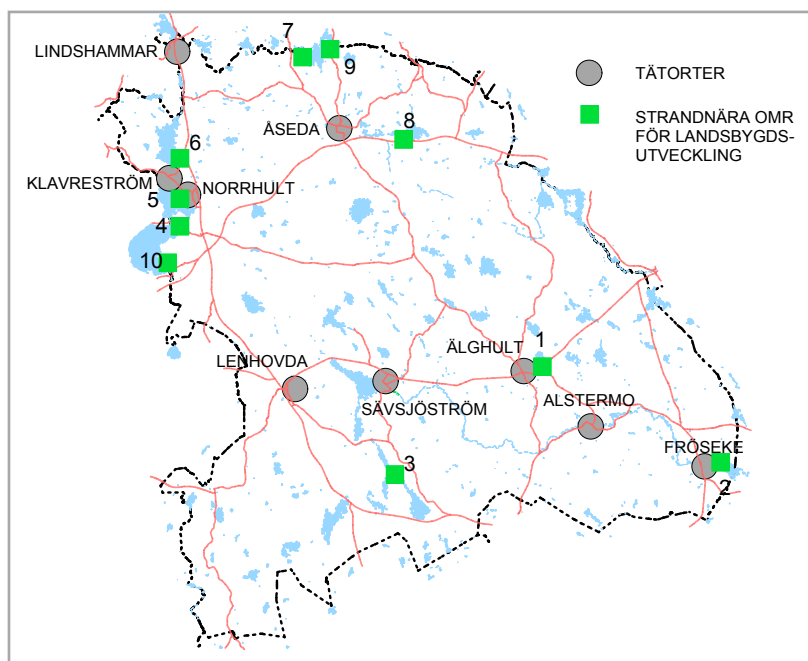
Infrastrukturen ska fortsatt förbättras med tillgång till ett kraftfullt utbyggt bredband i hela kommunen.

En förutsättning för bl.a. levande landsbygd, ökad turism, boende och företagsvänligt klimat är att kommunikationerna fortlöpande förbättras. En utbyggnad av vindkraften kräver ett vägnät anpassat för tunga transporter samt ett bredband med fiberoptik som kan anslutas till verken.

Genom att kommunen är en utpräglad glesbygdskommun som i de flesta sammanhang kräver ett bilinnehav måste regionen och kommunen verka så att Uppvidinge får en större del av nationella och regionala medel för infrastruktursatsningar i form av väg- och järnvägsinvesteringar.

Strategin är att vid kontakter med regionen och de centrala verken för infrastruktur i alla sammanhang påtala vikten av större satsningar på trafikförbättringar och åtgärder för ökad trafiksäkerhet, särskilt utmed riksvägarna i kommunen. En viktig strategi är också att arbeta för att godstrafik och så småningom även persontrafik kan återuppstå på järnvägen Åseda – Vetlanda och vidare mot Nässjö samt bättre utbyggd buss/kollektivtrafik till och inom kommunen.

FOKUSOMRÅDE BOENDE OCH BOENDEKVALITET

Uppvidinge kommun har en stark ambition att erbjuda kommuninvånare och presumtiva inflyttare ett attraktivt boende. Vi vill särskilt skapa förutsättningar för en ökad inflyttning genom att många av de som arbetspendlar till Uppvidinge ska bosätta sig här.

Kommunens övergripande strategi för detta är att:

- erbjuda ett varierat och attraktivt utbud av boende i kommunens samhällen/tätorter
- peka ut några platser i sjönära lägen (jämför avsnitt om strandskydd och landsbygdsutveckling) för permanent- eller fritidsboende.
- boende på övriga landsbygden prövas i varje särskilt fall i bygglovärendena

Vad menar vi är ett attraktivt boende i Uppvidinge? Våra främsta argument är:

- *Naturnära boende.* Här kan man leva nära naturen och ha skog och ångar inpå knutarna. Landskapet är skogrikt och samtidigt storslaget, delvis

Fig 4.1, ovan: Karta som visar de områden där kommunen prioriterar ny byggnation. Siffrorna anger de områden som denna plan föreslår för strandnära boende, se även kap 10 och 12.

1. Älgasjön
2. Uvasjön
3. Johanstorp
4. Madkroken, Nottebäck
5. -
6. Änghultasjön
7. Säljen, Uvakull
8. Juven, Sjömillan
9. Säljen, Yggersryd
10. Madkroken, Galtabäck

Kexagatan i Åseda.
Foto: Diana Ortscheid, ur kommunens bildarkiv.

vildmarksartat. Här och var finner man småskalig odlingsbygd med tillgång till vatten genom bl.a. kommunens 231 sjöar större än 1 hektar.

- *Gott om plats!* Bra förutsättningar att "bre ut sig". För de som uppskattar lugn, ostördhet, ren luft och rent vatten och som vill hämta andlig och smaklig spis från naturens skafferier är kommunen ett paradiset.
- *Bygg ditt drömhäus!* I flera tätorter finns stora lucktomter i gröna och lummiga omgivelningar som kan bebyggas med valfrihet i utformning och arkitektur. Kommunen har tre husfabriker!
- *Glest men nära!* Mellan granar bor grannar som trivs!
- *Miljövänligt energisnålt boende!* Möjligheter för ett miljövänligt boende, energisnålt, kanske med egenproducerad grön energi för uppvärmning

och elkonsumention.

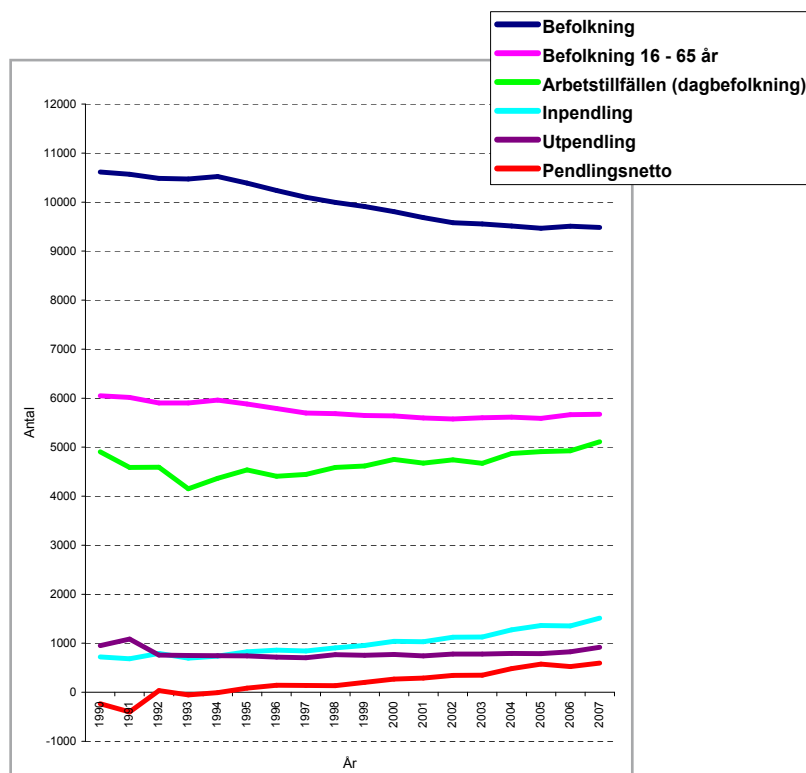
- *Bredband överallt!* Möjligheter för ett boende med god tillgång till telekommunikationer och bredband. "Där det är långt mellan husen är det nära mellan människorna."
- *Aktiv fritid!* Bra skolor, god och flexibel barnomsorg, god service och aktiv fritid är också viktiga boendekvaliteter som efterfrågas.
- *Arbete finns!* Uppvidinge som bas och världen som arbetsplats! Kommunens många arbetstillfällen tror vi bidrar till attraktiviteten. En förutsättning för att unga produktiva människor ska flytta till kommunen är både jobb och bostad!
- *Välskött ekonomi.* Kommunen har en balanserad och god ekonomi, vilket borgar för en god samhällsservice.

Näringslivets struktur

Näringslivets struktur påverkar generellt efterfrågan på boende så tillvida att efterfrågan på bostäder borde vara störst där arbetstillfällena är flest. Denna princip är inte fullt ut tillämplig i kommunen eftersom bostäder som erbjuds i mindre samhällen också är ett sätt att upprätthålla befintlig service och utveckla dessa.

I kommunen finns ca 1300 små och medelstora företag och några förhållandevis stora företag som t.ex. Profilgruppen och Elitfönster med vardera ca 300-500 anställda. Andra relativt stora företag är Spaljisten, Alstermo kabel, m.fl. Kommunen som arbetsgivare erbjuder tillsammans ca 800 arbetstillfällen. Den största delen av företagen har 0-5 anställda. Antalet företag i kommunen är så stort att var 8:e invånare är egenföretagare.

Eftersom det finns få arbetstillfällen för högt utbildade kvinnor krävs en förnyelse av näringslivet med inriktning på tjänsteföretag som kan attrahera dessa.

Det är värt att notera att under de senaste åren med ständig befolkningsminskning har antalet arbetstillfällen stigit dramatiskt med 20 %.

Figur som visar förändringar i kommunens befolkning, antalet arbetsplatser samt antalet pendlare

Planerad bostadsutbyggnad

Vår vision är att kunna erbjuda olika typer av bostäder och upplåtelseformer för olika grupper av människor - bostäder för ungdomar, boende anpassat för äldres behov där det är viktigt med närhet till service. Fler exempel är barnfamiljer och andra som vill bo nära naturen, i skogen eller invid sjön, som vill kunna vandra längs ån eller på mossen, bedriva fiske, kunna ha häst och rida nära sitt boende, kunna utveckla sitt företagande inom turism, design, kultur, ekologisk odling, jord-, skogsbruk och fiske.

För att kunna tillgodose kommande önskemål ska det finnas en beredskap vad gäller planlagd mark för den som vill bosätta sig i samhällena. De ska också ha god kollektivtrafik och grundläggande service. Inte minst för ungdomar är det viktigt med bra bussförbindelser till Växjö, som är närmaste regioncentrum.

Strategi för att nå en positiv befolkningsutveckling år 2020 samt målet att en tredjedel av inpendlarna ska bosätta sig i kommunen:

- tillhandahålla tomter i kommunens tätorter, med god planberedskap, som tillgodoser efterfrågan både vad det gäller boende i småhus och flerfamiljshus, samt varierande upplåtelseformer såsom hyresrätt, bostadsrätt eller eget ägande.
- planera för och tillhandahålla naturtomter i anslutning till några sjöar, med tillgång till god infrastruktur och på rimligt avstånd till tätort i

kommunen. Vi är beredda att i samverkan med privata fastighetsägare och intressenter exploatera och marknadsföra dessa områden.

- marknadsföra den potential som finns i befintligt byggnadsbestånd av stort kulturhistoriskt värde och t.ex. de byggnader ej brukas som kan komma till ny användning.
- i anslutning till några befintliga byar skapa möjligheter för sådant boende som kräver stora tomter för t.ex. hästhållning, odling e.d. (t.ex. Singelstorp, Bostorp, Yggersryd, Göljehult, Skruv).
- initiera byggnation i våra tätorter av boende som tillfredställer äldres behov. Detta gör vi genom att planlägga attraktiva områden för ändamålet med närhet till olika former av samhällsservice. Planläggningen ska ske i samverkan med det kommunägda bostadsföretaget och/eller med privata aktörer.
- förenkla tillståndsgivningen vid om-, till- och nybyggnation av bostäder genom bl.a. en välutvecklad och förutseende detaljplanering.

I kapitlet om *Strandskydd och landsbygdsutveckling* finns beskrivet mer i detalj på vilka platser ett strandnära boende kan utvecklas.

I kapitlet om *Utvecklingsförslag för tätorterna* visas förslag med text och kartor för kommunens tätorter och där visas platser för kommande eller framtida bebyggelse.

Riktlinjer för byggande

Områden med detaljplaner, se kapitel 5, *Fysiska planer*

Samlad bebyggelse

Utanför detaljplan och "samlad bebyggelse" får man utan bygglov göra mindre tillbyggnader av bostadshus och komplementbyggnader. Man får också uppföra helt fristående komplementbyggnader i omedelbar närhet av bostadshuset. Det tillförda får dock inte dominera över det ursprungliga huset.

Murar och plank i omedelbar närhet av bostadshuset kräver inte heller lov.

Undantag från dessa regler gäller om kommunen har beslutat att vissa områden ska klassas som "samlad bebyggelse" enligt Plan- och bygglagen (PBL). I dessa fall gäller bygglovplikt som inom detaljplan.

"Samlad bebyggelse är 10-20 bostadshus, butiker, industribyggnader etc. på tomter som gränsar till varandra eller åtskiljs endast av väg, parkmark och dylikt." Efter inventering har kommunen beslutat att detta gäller (Källa: underlagsmaterial till ÖP 2006):

Samlad bebyggelse i Uppvidinge:

(Utpekade av miljö- och byggnadsnämnden i beslut)

Holmahult i Herråkra	Marhult	Nordstjärnan
Herråkra	Nottebäck vid kyrkan	Garpatorp
Johanstorp	Norrhult Byvägen	Kexholm
Nöbbele i Lenhovda	Nöbbele	Göljehult
Singelstorp	Madkroken	Sjömilla
Sävsjöström	Älghults kyrka	Säljen
Hohults by i Alstermo	Kylle	Lindshammar
Fröseke kapell	Björkåkra	

Riktlinjer för bygglov

Detaljerade riktlinjer i syfte att förenkla bygglovshandlingen, förkorta handläggningstiderna och som hjälp till handläggare att ta delegationsbeslut upprättas av miljö- och byggförvaltningen. Följande övergripande riktlinjer gäller för bygglovshandlingen:

Övergripande riktlinjer för bygglov:

- Bebyggelseutvecklingen i tätorterna ska ske efter gällande detaljplaner eller där sådan saknas först efter planläggning.
- Miljö- och byggnadsnämnden har fastställt vilka områden som skall betraktas som s.k. samlad bebyggelse

enligt PBL (se ovan) vid byggnation inom område som saknar detaljplan.

- Vid all bygglovprövning ska risken för översvämning övervägas. Grundläggning ska ske så att byggnadens färdiga golv ligger minst 2,5 m över sjöns eller vattendragets medelvattennivå i de fall vattennivån är reglerad och terrängen kräver detta.
- Vid all bygglovprövning ska avstämning ske mot den kommunala kulturmiljöplanen (se kapitel 6 och hänvisning där) och i förekommande fall görs ställningstagande angående varsamhet, hänsyn till landskapsbild och miljö samt lokal byggnadstradition.

FOKUSOMRÅDE ENERGI OCH KLIMATFRÅGOR

Nationella klimatmål

Sveriges åtagande när det gäller klimat och energimålen anges i regeringens budgetproposition 2008/09:1. Där sägs

- att 2020 ska andelen förnybar energi vara minst 50% av den totala energianvändningen och andelen förnybar energi i transportsektorn vara minst 10%.
- att vi därtill ska ha 20% effektivare energianvändning år 2020.
- att målen inom vindkraften ska vara 30 TWh vindkraft år 2020, varav 20 TWh på land.

Beträffande klimatmålen sägs följande i MJU28¹⁾:

Riksdagen beslutade om mål för den svenska klimatpolitiken till 2020.

Målet är att Sveriges utsläpp 2020 ska vara 40 % lägre än utsläppen 1990. Det innebär att utsläppen av växthusgaser 2020 ska vara cirka 20 miljoner ton koldioxidequivaler²⁾ lägre jämfört med 1990 års nivå. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av systemet med handel med utsläppsrätter, dvs transporter, bostäder, avfallsanläggningar, jord- och skogsbruk och vattenbruk samt delar av industri m.m.

”Den pågående klimatförändringen orsakas till stora delar av koldioxidutsläpp från energianvändningen i samhället och industrin. För miljöns skull har vi alla skyldighet att minska energiförbrukningen och bidra till ett hållbart samhälle. Företagen vinner också ekonomiskt på att mindre energi används samtidigt som klimatet gör stora vinster både på kort och på lång sikt. Även utan investeringar kan företag i industrisektorn ofta spara cirka 20 % av sin energikostnad.”

Vårt klimat påverkas av växthusgaser. Temperaturen på jordytan höjs om halten växthusgaser ökar. Vi får extremt väder med långvariga regn som ger översvämningar. Andra får långvarig torka. Resultatet kan bli minskade skördar samt att den biologiska mångfalden förändras. Under många år har en ökad medvetenhet vad gäller vår påverkan på miljön lett till en djupare och allomfattande miljödebatt. Rio konferensen och det efterföljande Agenda 21-arbetet, och klimatkonventionen, är bara några av de stora internationella överenskommelser som lyft miljö- och energifrågorna till ett mer allmänpolitiskt plan.

Den mest studerade gasen är koldioxid. Utsläppen av koldioxid kommer från användning av olja, kol och naturgas i samband med uppvärmning, transporter och industriprocesser.

Vi måste alla på olika sätt minska utsläppen så att de når en så låg nivå att de inte påverkar klimatet på ett oacceptabelt sätt. Detta är också det nationella miljö kvalitetsmålet om Begränsad klimatpåverkan. De svenska utsläppen av växthusgaser ska, som ett medelvärde för perioden 2008-2012, vara minst 4% lägre än utsläppen 1990. En jämförelse: en villa som förbrukar 20 000 kWh i uppvärmning med fossila bränslen minskar utsläppen av koldioxid med 15-20 ton årligen om man övergår till bioenergi.

På länsnivå finns ett mål om att den direkta användningen av fossila bränslen ska ha upphört till år 2050 i Kronobergs län. Användningen av fossil energi, dvs olja och gas, för uppvärmning av lokaler, ska ha upphört betydligt tidigare.

1.) Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09: MJU28. Riktlinjer för klimatpolitiken

2.) Gemensam måttenhet för utsläpp av växthusgaser (CO₂e). Anger mängd av en växthusgas uttryckt som den mängd koldioxid som ger samma klimatpåverkan; påverkan av till exempel 1 kg metan motsvarar klimatpåverkan av 21 kg koldioxid. (Naturvårdsverket)

Begränsad klimatpåverkan - Miljömål i Uppvidinge i kommun (antagna av kommunfullmäktige den 16 maj 2006)

De lokala energifrågorna kan inte enbart bli en fråga om tekniska eller ekonomiska lösningar, det krävs ett vidare perspektiv för att inte andra värden ska eftersättas.

I kommunen förbrukas årligen 0,16 TWh elenergi. Per capita räknat kan detta bedömas högt, det beror på kommunens näringslivsstruktur och relativa glesbygd.

Utsläppen av koldioxid till följd av förbränning av fossila bränslen var 2005 ca 5 ton per invånare och år. Denna siffra förefaller hög men kan bero på att det finns ett stort oljebolag i kommunen som inköper olja och dessa mängder då räknas med i statistiken. Den största delen av utsläppen genereras av transportsektorn. Detta beror till stor del på att användningen av alternativa drivmedel är minimal.

Övergripande mål:

Uppvidinge kommun har den övergripande målsättningen att skapa ett långsiktigt och hållbart energisystem – hushållning med de resurser som finns samt prioritering av energi från förnyelsebara källor. Energiförsörjningen ska vara säker, ekonomisk samt ekologiskt hållbar.

Uppvidinge - Kronobergs grönaste kommun!

I de av kommunen antagna miljömålen finns fortfarande vissa mål som inte är uppfyllda. Dessa är:

- Utsläppet av koldioxid från direktanvändning av fossila bränslen ska till år 2010 ha minskat till 3,5 ton per år och kommuninvånare. (Utsläppen år 2005 var 5 ton/år och inv)

- hälften av den totala energianvändningen (fossila bränslen, transporter m.m.) ska i kommunen komma från förnyelsebara källor år 2010.
- Alternativa förnyelsebara bränslen utgör minst 5% av energitillförseln till transporter år 2010.

Fjärrvärme

Uppvidinge har under flera år medvetet arbetat med inriktning mot ökad användning av förnyelsebara energikällor för uppvärmning. 2006 kom 90 % av energin i kommunägda bostäder och lokaler från förnyelsebara källor. Inom det kommunala bostadsbeståndet användes 60 m³ olja under 2007. År 2009 hade det kommunala bostadsbolaget Uppvidingehus AB städat bort oljan ur sina egna fastigheter och övergått till fjärrvärme. Uppvidingehus AB arbetar aktivt med energieffektivisering inom såväl det egna fastighetsbeståndet som inom den kommunala fastighetsförvaltningen. Detta arbete kommer ytterligare att intensifieras under de närmaste åren. Kommunen kommer fortsatt att

*Fjärrvärmeverket i Lenhovda
Foto: Hans Boman*

verka för att även industrin kommer att utöka användningen av fjärrvärme.

Värmeverk finns idag i Åseda och Lenhovda. De eldas med regionalt producerat biobränsle såsom briketter, spån och restprodukter från sågverken. Mer småskaliga närvärmeverk finns i Älgshult, Norrhult och Alstermo. De

eldas också med restprodukter från träindustrin. Askan från dessa återförs till skogsmarken. Många fastigheter har utrustats med ett vattenburet värmesystem som med hjälp av värmepump minskat energiförbrukningen. Det lokala miljömålet från 2006 är redan uppfyllt.

Kommunens ställningstagande:

Samtliga kommunens egna fastigheter samt kommunala bostadsbolagets fastigheter ska år 2010 vara anslutna till fjärrvärmenäten i Åseda, Alstermo och Lenhovda.

Elenergi, småskalig vattenkraft

Det finns 33 minikraftverk i kommunens vattendrag. De används för elkraftproduktion, bostadsuppvärmning, direktdrift av såg m.m. En del av produktionen sänds även ut på elnätet.

I den särskilda vattenplanen (Översiktsplan - Vatten, Tekniska kontoret maj 1998) finns förtecknat dessa 33 regleringsdammar samt dess ägare. Kommunen själv äger bl.a. fallrättigheter i Hovgårdssjön, Älgasjön, Söderfors, Änghultasjön, Klavreström samt Sjöparksdammen i Lenhovda. I flera av de reglerade vattendragen utnyttjas

inte kraften. Genom att inventera dessa outnyttjade, redan reglerade vattendrag kan möjligheter till småskalig elproduktion identifieras. En översyn av de befintliga verken bör göras för att möjliggöra en effektivisering av produktionen. I Klavreström är fallrätten för närvarande upplåten för fiskodling.

Den teoretiska potentialen för elproduktion från vattenkraft är stor i Alsterån och i viss mån Mörrumsån.

Konsekvenser av utbyggd vattenkraft blir i sämsta fall att vandringen för öring kan hindras. Det kan dock undvikas genom att bygga särskilda vandringsvägar.

Vattenkraftverk i Fröseke.
Foto: Diana Ortscheid. Ur
Kommunens bildarkiv.

KAP 4. VÅRA FOKUSOMRÅDEN

Vattenkraftsutbyggnaden får inte ske så att lekområden för fisk påverkas. Som nämns i kap 8 är Mörrumsåns och Emåns vatten skyddade för utbyggnad

av kraftproduktion enligt 4 kap 1§ och 6§ i Miljöbalken. Angående Alsterån se avsnitt om strömfiske i detta kapitel och kap 11, Vatten.

Kommunens ställningstagande, småskalig vattenkraft:

Att ställa sig positiv till alla initiativ att starta mindre vattenkraftverk vid befintliga regleringsdammar. Minst en av kommunens egna fallrättigheter ska byggas ut till 2015.

Elenergi - sol

Tillvaratagandet av solenergin är näst intill försumbart i kommunen men har en stor potential som kan utvecklas.

Elenergi - vindkraft

Se kapitel 13

Kommunens ställningstagande för sol, vind och vattenkraft:

Målet är att sol-, vind- och vattenkraften ska byggas ut till år 2015 så att vi inom Uppvidinge kommun producerar mer elenergi än vad som förbrukas, dvs. mer än 0,16 TWh. Målet är vidare att år 2020 kunna producera 0,5 TWh från vindkraft och på lite längre sikt, år 2030 mellan 0,7 och 1,0 TWh.

*Vindkraftverk i Vrånghult.
Foto: Hans Boman*

Sammanfattande strategier för alla energifrågor i kommunen:

Länets ”grönaste kommun” genom energieffektivisering

Kommunen ska vidareutveckla sitt arbete med alla energifrågor och har därför beslutat att under 2010 - 11 ta fram en särskild strategi för energieffektivisering.

Alternativa bränslen ska öka över hela linjen

För att minska utsläppen från transporter och arbetsfordon ska andelen alternativa bränslen öka. Detta ska vi påverka vid upphandling av transporter och tjänster och också i samband med inköp av fordon och maskiner. Kommunen ska använda sig av bilar som drivs med alternativa bränslen och det ska finnas möjlighet att tanka alternativa bränslen vid de tankställen som finns i kommunen. Kommunen ska ta fram en ny resepolicy som bl.a. ska ta upp frågan om inköp av elbilar.

Utvecklad energirådgivning

I kommunen finns tre energirådgivare och ytterligare en tjänst för energirådgivning. Det är upp till alla invånare att bli än mer miljömedvetna konsumenter samt hushålla med de resurser vi har för att inte äventyra förutsättningarna för nästkommande generationer. Energiförbrukningen ska bromsas genom bättre hushållning och ett aktivt stöd till användandet av förnyelsebar energi, såväl till enskilda som organisationer, föreningar och företag.

Miljöprofilerade industrier och näringsliv

Kommunen ska samverka med det lokala näringslivet så att industrierna påverkas att miljöprofilera sig genom bland annat mer användning av förnyelsebara energikällor till el, uppvärmning samt transporter.

Kartlägga potentialen för småskalig vattenkraft

Genom att inventera outnyttjade, redan reglerade, vattendrag ska möjligheter till småskalig elproduktion identifieras. En översyn av de befintliga verken bör göras för att effektivisera produktionen.

Informera och marknadsföra vindkraftens möjligheter i kommunen

- Med stöd av översiktsplanen informera och marknadsföra om de möjligheter som finns, såväl småskaligt via s.k. gårdsverk och enstaka mellanstora verk, som mera storskaligt via vindkraftsparker, utveckla vindbruket inom kommunen.
- Informera om de möjligheter som finns till andelsägda och kollektivt ägda vindkraftverk.
- Särskild hänsyn ska tas till lokala och regionala intressen som kan gynna näringsliv och företagsutveckling i kommunen – även besöksnäringen och den potential som finns i orörda och ostörda miljöer.
- Stimulera till nätverksbildning för företagare i branschen.
- Verka för att utbildning på högskolenivå i Åseda kan ske för vindkraftstekniker.

FOKUSOMRÅDE BESÖKSNÄRINGEN

Övergripande mål:

Besöksnäringen i kommunen ska minst fördubblas både i antal besökare och i företagande.

För att öka/förbättra förutsättningarna för turism i en kommun behöver turismens "två ben" stärkas:

1. Näringslivet. På olika sätt stimulera till fler företag inom besöksnäringen, skapa mötesplatser, nätverk och stöd till företagandet genom olika aktiviteter, t.ex. utbildning.

2. Grundförutsättningarna för denna näring ska stärkas. Här avses kommunens landskap, historia, natur- och kulturmiljöer, besöksmål, boende, evenemang och liknande. Det kan också uttryckas med orden: "bo, äta och göra".

Båda benen måste stärkas för att besöksnäringen ska kunna utvecklas och för att vi ska nå målet om en fördubblad besöksnäring mätt i antal gästnätter och antal besökare på olika platser och målpunkter.

Kommunen har tidigare (2003) formulerat fem övergripande mål för kommunens turismpolitik som på ett tydligare sätt anger tankar och strategier för att utveckla besöksnäringen. Dessa är (citat direkt) att:

- turismen ses som en näringsgren som utvecklas och därmed kan bidra till att kommunens näringsliv breddas. Kommunen skall verka samordnande för förstärkning av samarbetet mellan näringslivet och turistorganisationerna
- stimulera företag, organisationer och enskilda till initiativ som har betydelse för turismen samt att verka för en utveckling av turismen genom att bl.a. informera om de initiativ och stödmöjligheter som finns att tillgå från EU och andra aktörer.
- i nära samarbete med kommunens informationsavdelning marknadsföra kommunen som ett attraktivt och tillgängligt turistmål men även genom regionalt samarbete med övriga intressenterna Glasriket AB och Destination Småland AB.
- tillvarata och integrera kultur- och

naturvärdena i satsningar inom turism och att Agenda 21:s intentioner utgör en av grundförutsättningarna för att skapa en långsiktigt hållbar utveckling. Satsningar inom fiske och naturturism genom utnyttjande av allemansrätten ska ske i nära samverkan med markägare, föreningar och organisationer.

- genom information och utbildning öka medvetenheten hos kommunens invånare om turismens betydelse för

*Gammal tallskog vid Hedsjön.
Foto: Åsa Rehdell,
länsstyrelsen*

sysselsättning och ekonomi samt genom utbildning förbättra den enskilda individens möjligheter att ge turist-service.

Strategier för att utveckla besöksnäringen

Marknadsföring, information, samarbete, kunskap och utbildning är viktiga ledord och måste användas i kommunens pågående arbete med näringslivsutvecklingen. Kommunen har tagit fram en särskild turismstrategi.

Idag sker marknadsföringen dels genom Glasriket AB, dels genom Destination Småland AB samt mer lokalt genom den ideella föreningen "Vilda Uppvidinge".

Kommunens nya hemsida är vidare ett utmärkt instrument för att informera om besöksmål, evenemang, förutsättningar m.m. i kommunen. En mycket stor andel av alla bokningar och planerade besök sker genom den information som kommunen tillhand-

håller där.

Från företagshåll har framförts önskemål om en väl fungerade turistbyrå i kommunal regi.

Bla. utbildningsfrågorna är en sådan uppgift som bör ligga på den kommunala tjänsten med ansvar för näringslivsfrågor. Utbildning måste omfatta de båda benen ovan.

Att känna stolthet över sin bygds historia och värden är ett grundläggande incitament för att en företagsutveckling inom turismen ska bli lyckad.

Att skapa fler möjligheter för turismboende på landsbygden kan göras inom det befintliga byggnadsbeståndet, t.ex. genom att främja "bo på lantgård" och "bed and breakfast".

Strategier som härutöver berör "benet" med de fysiska förutsättningarna och som därmed påverkar ställningstagande för markanvändningen kan vara följande:

- kommunens tillgångar genom natur- och kulturvärdena (många natur-

Hela fasaden på Granhults kyrka är klädd med omsorgsfullt sammanfogade spån. Kyrkan byggdes i början av 1200-talet, medan fönstren monterades på 1700-talet.

Foto: Hans Boman

*Höstsol vid Höneström.
Foto: Ingegärd Widerström*

reservat och Natura 2000-områden) ska integreras och tydliggöras i varje satsning, t.ex. de stora skogarna, sjöarna, åarna, vildmarken, "Europas närmsta vildmark", fisketurism, lantliv, glasbrukens och järnvägarnas historia m.m.

- förutsättningarna för fiske- och jakt-turism ska utvecklas och "paketeras" betydligt mer. Strömfisket i Alsterån med koppling till Vidingegården och kommunens anläggning i Höneström är ett bra exempel där Höneström har stor potential att utvecklas till en unik anläggning av hög klass, se vidare nedan.
- de många cykel, vandrings- och ridlederna - Vildmarksleden, Framtidsleden och Norra Värends Ridled - kan skyltas bättre och göras mer tillgängliga.
- övernattningskapaciteten måste stärkas och i översiktsplanen ska reserveras och utpekas lämpliga platser för

detta behov.

- En profilering av näringslivet på energifrågor och Uppvidinge kommun som nav i småländsk vindkraftsproduktion ska synliggöras på lämplig och strategisk plats i kommunen, t.ex. vid Sjöatorps rastplats utmed väg 23.

Beskrivning av naturreservat

Se kapitel 6.

Beskrivning av kulturmiljöer, byggnadsminnen mm.

Se kapitel 6

Övernattningsmöjligheter för turister

Se sid 69.

I Klavreström finns ett av kommunens vandrarhem.
Foto: Diana Ortscheid

Möjliga förutsättningar för turismen och det rörliga friluftslivet

Nedanstående sex områden kan sägas vara strategiska för att utveckla besöksnäringen i kommunen.

Inom dessa områden bör ställnings-tagande göras beträffande större vindkraftsparker eller andra större landskapspåverkande anläggningar.

Området nordost om vägen Åseda-Älghult och söder om riksväg 23 tillhör de mest glesbefolkade i kommunen.

1. Sjöområdet på högplatån i nordväst - Madkroken- Norrsjön-Änghultasjön

Här finns samhällena Norrhult och Klavreström samt Nottebäck och Lindshammar. Vildmarksleden går i en slinga runt sjöarna och genom skog och myrar.

Ett flertal kulturhistoriska sevärdheter finns här kopplade till glasbruken och järnbruket.

En fiskodling finns som driver uppfödning av regnbåge och öring och företaget "Kronobergslax" är störst i denna trakt. Möjligheter finns för kräftfiske. Förutsättningar finns att utöka verk-

samheten eftersom vattnet från Änghultasjön och Norrsjön har omletts i en ny slinga för att skapa fler fiskeplatser. Vid fiske i Klavreströmsdammen kan övernattninng ske i vandrarhemmet.

Inom området går Vildmarksleden och passerar bl.a. Libbhults ängar samt Norra Värends Ridled. Området kan sträcka sig västerut in i Växjö kommun.

2. Sävsjöström - Lenhovda - Granhult

Framför allt de kulturhistoriska förutsättningarna här borde utvecklas. Exempel är järnvägsepoken i Sävsjöström (informationsarbete påbörjat av ideella krafter), de fossila åkrarna och området vid säteriet, Lenhovda med tingshuset m.m. Främst är det Granhults kyrka med omgivningar som är ett känt besöksmål. Kommunens två riksintressen för kulturmiljö, Granhult och Sävsjöström, ligger här.

Någon cykel eller vandringsled borde förbinda målpunkterna.

Vid Marhult ligger några av kommu-

nens högsta områden med höjder upp till 304 meter. Kanske tillfälle att bygga ett ca 25-30 m högt utsiktstorn för att från detta blicka ut över de stora viderna?

3. Alsteråns strömfiske och dalgång med Höneström

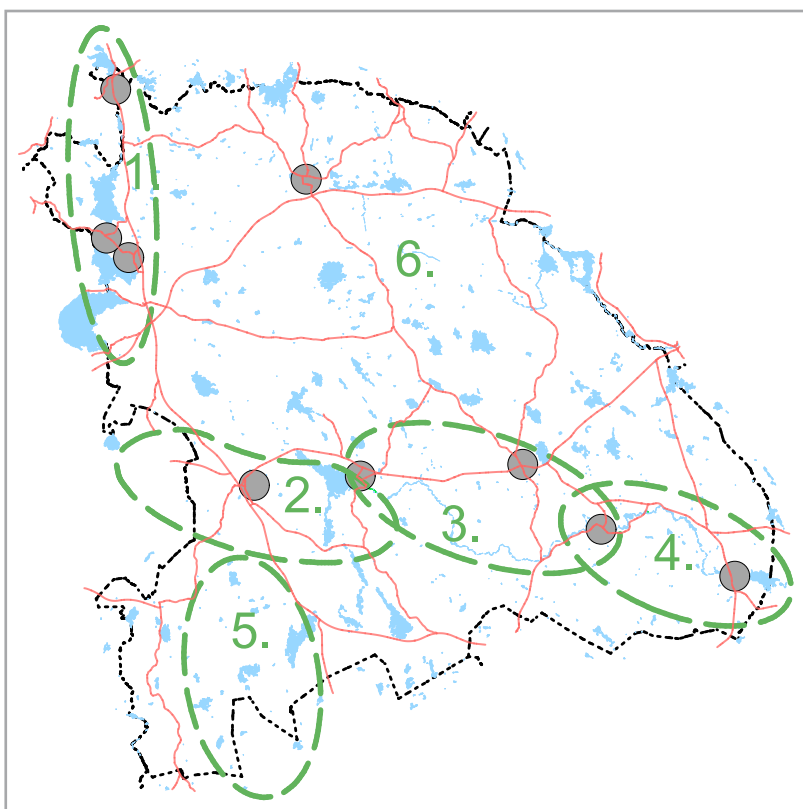
Utmed 13 km av Alsterån finns regionens bästa strömfiske, som delvis är handikappanpassat och familjevänligt. "Strömfiske Alsterån" är skyltat och utvecklat med informationsbroschyrer och marknadsföring. För att vidareutveckla strömfisket är det angeläget att verka för fortsatt restaurering av värdefulla vattenmiljöer, inte minst i Alsterån. Ån ingår i de nationella värdefulla områden som ska restaureras enligt det nationella miljömålet Levande sjöar och vattendrag.

Fastigheten Höneström ägs av kommunen. Det var förr en jaktstuga för prominenta besökare till glasbruken i Kosta, Orrefors och Målerås m.fl. Torpet ligger vackert vid sjökanten av ån som där bildar en liten sjö.

Inne i torpet har flera namnkunniga personer skrivit sina namnteckningar på väggarna.

Ekonomibyggnaderna har byggts om för att ta emot stora sällskap. Parkeringsplatser med toaletter, samt flera grillplatser är anlagda för besökare. Med utgångspunkt från torpet leder vandringsstigar bl.a. till ravinen Uva Kleva.

Platsen har en stor potential och borde kunna utvecklas med övernattnings t.ex. i små timmerstugor. Varför inte ett vildmarkshotell i den västvända skogsslutningen öster om gården? Höneström kan också vara utgångspunkt för kulturhistoriska evenemang, till exempel berättarkvällar och liknande.

4 Området runt Alstermo och Fröseke i Alsteråns dalgång

Alstermo har blivit känt för sitt handbollslag som under åtta säsonger på 2000-talet spelade i division 1. Kan detta användas i ett vidgat marknadsföring?

Karta 4.4:
De sex viktiga områdena för besöksnäringen. Obs områdena är schematiskt återgivna.

För rullstolsburna finns anlagda fiskeplatser vid Alsterån.
Foto: Hans Boman

Utsikt över Uvasjön från Fröseke skola.

Foto: Diana Ortscheid, ur kommunens bildarkiv.

ringssyfte? Mötesplats Alstermo?

Uvasjön vid Fröseke är en mycket vacker sjö men inte så tillgänglig från allmänna vägen genom samhället. Bättre skyltning bör ske till den vackert belägna badplatsen. Den gamla banvallen norr om sjön som fortsätter in i Nybro kommun, kan bli en utmärkt cykelled.

Byarna Lundby, Botillabo, Suletorp samt Hohult och Bockaskröv, nordost om Alstermo, har stora natur- och kulturvärden i odlingslandskapet och är av riksintresse för naturvård.

5. Storasjöområdet och vildmarken i sydväst

Storasjöområdet är beläget på vattendelaren mellan Mörrumsåns och Ronnebyåns vattensystem. I delar av området domineras skogen av tall som är upp till 200 år gammal. Det här är ett större, totalt mer än 1000 ha, myr-, skogs- och sjöområde med karaktäris-

tisk vegetation och djurliv i ett orört och ostört skick och har få motsvarigheter i södra Sverige. Tillsammans med Stocksmyr m.fl. flyt i angränsande delar i söder i Lessebo kommun finns en potential som kan göra skäl för namnet "Europas närmsta vildmark". Utvidgning av naturreservatet pågår.

Att utveckla området för vildmarksturism kräver dels information, dels att vandringsleder, stigar, mindre vägar m.m. kan kopplas samman i ett ledssystem som märks ut, samt att det anläggs t.ex. vindskydd för övernattnings på lämpliga ställen. Eventuella planer på vindkraft kan komma i konflikt med turism- och friluftssintressen i området.

6. Glasriket, inkl angränsande kommuner Lessebo, Emmaboda och Nybro - hela Uppvidinge kommun

Glasrikets vaggas låg i Uppvidinge och Älgshults socken. Inte mindre än 26 glasbruk har funnits inom kommunens

gränser. Idag finns bara Rosdala kvar som är mest känt för sin lamptillverkning men idag också tillverkar stora flaskor för Absolut Vodka för export.

Den i privat regi anordnade besöksplatsen i Lindshammar som inkörsport till Glasriket norrifrån kan bli en utmärkt målpunkt för att marknadsföra bl.a. den historiska utvecklingen av glasbruken i kommunen.

En lite mera udda verksamhet idag inom glasindustrin finns i Hauges miljöglas vid den östra gränsen mot Kalmar län där man återvinner bl.a. flaskor och tillverkar glas, karaffer m.m. av dessa.

Marknadsföring av Glasriket sker i

samarbete och via turistföreningarna i Småland, Glasriket AB och Destination Småland AB.

www.visitse.se är en hemsida för bokningar på Internet startad av Glasriket AB. Se även särskilda turistbroschyrer.

Glasriket kan sägas omfatta hela kommunens yta och här finns mer att utveckla av besöksmål och upplevelsebaserad turism som komplement till glasbruksmiljöerna i Kosta och Orrefors. Utveckling kan ske i Lindshammar som porten till Glasriket och samarbete kan ske med Nybro kommun och närbelägna Målerås som har ett aktivt glasbruk med olika aktiviteter för besöksnäringen.

Kommunens ställningstagande:

De ovan beskrivna områdena ska utgöra utgångspunkter för den fortsatta besöksnäringen i kommunen. Områdenas natur- och kulturvärden ska särskilt värnas och vid markanvändningsförändringar, t.ex. nya vindkraftsparker, ska företräde ges för sådana satsningar som gynnar turismen och det rörliga friluftslivet.

I ett första steg ska möjligheterna för utökad övernattningskapacitet undersökas. Tillgång till fler vandrarhem och uthyrningsstugor på campingplatser är positivt för både fjärr- och närrekreation och därmed också turismen.

För att gynna förutsättningarna för turismen i övrigt ska ansträngningar göras för att snarast möjligt skapa en väl fungerande turistbyrå i kommunen, gärna i kommunal regi.

Under en vecka strax före midsommar kan trafikanter på väg 23 njuta av detta stora bestånd av blommande tjärblomster i en vägren vid Flybo.

Foto: Hans Boman

FYSISKA PLANER

Markanvändningen ska enligt Plan- och bygglagen (PBL) regleras genom olika planer och bestämmelser. Detta sker främst genom s.k. Översiktsplaner (se kap 1) samt detaljplaner. Dessa brukar benämnas "fysiska planer" eftersom det alltid finns en karta tillsammans med texten.

Gällande översiktsplaner

Uppvidinges översiktsplan antogs 1991 av kommunfullmäktige. Den omfattade hela kommunens yta. Till denna upprättades s.k. områdesplaner, för de större tätorterna Åseda, Lenhovda, Norrhult/Klavreström, Alstermo, Älgshult och Fröseke. För orterna Sävsjöström, Lindshammars och Marhult upprättades s.k. områdeskartor.

Områdesplaner och områdeskartor är inga juridiska begrepp i PBL och därför har dessa senare namnändrats till "fördjupning av översiktsplanen".

År 2004 gjordes en komplettering och översyn av samtliga fördjupade översiktsplaner för tätorterna. Även kommunens hela mark- och vattenanvändning behandlades då i översiktsplanens form och process men materialet har inte antagits av fullmäktige och utgör därför inte någon formell aktualitetsförklaring av översiktsplanen. Allt detta material har dock varit ett värdefullt underlagsmaterial till denna översiktsplan.

Denna nya översiktsplan för Uppvidinge kommun ersätter till alla delar 1991 års plan när antagande har skett av fullmäktige.

Det tematiska tillägget till översikts-

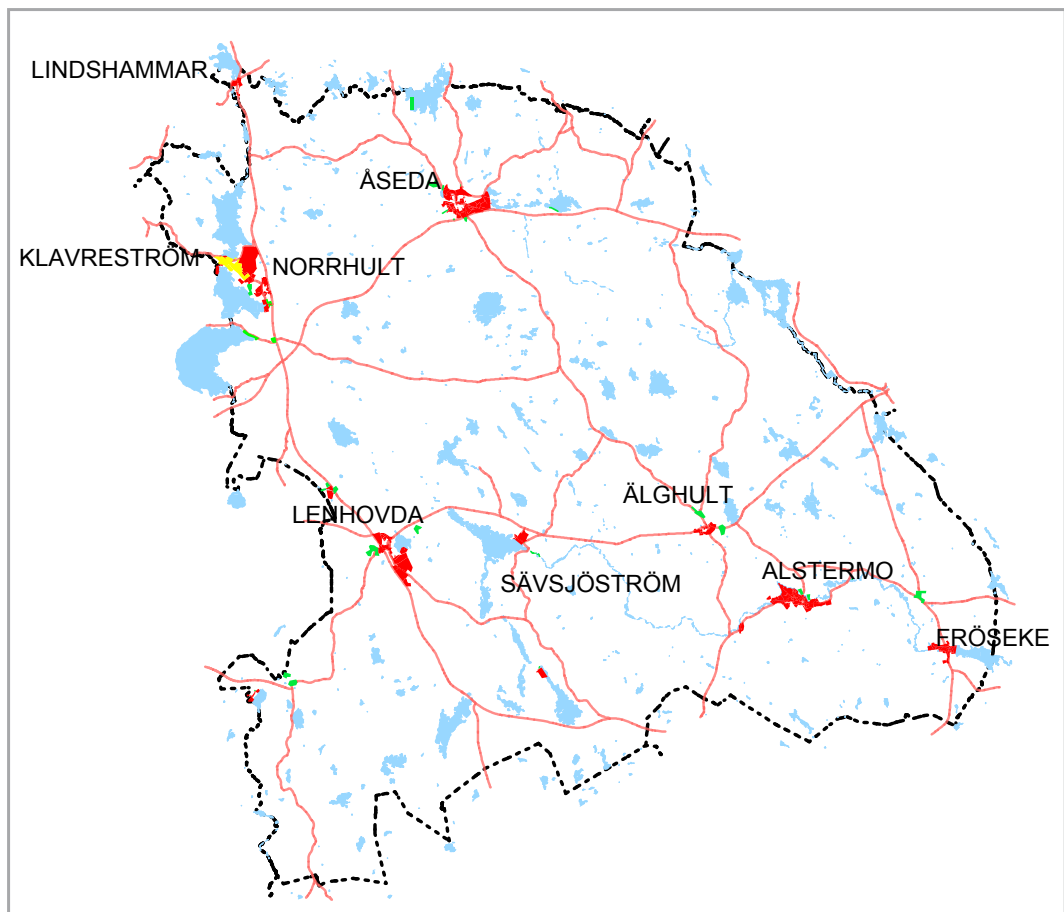
Karta 5.1:
Planlagda områden
inom kommunen.

Detaljplaner
el motsv.

Områdesbestämmelser

Samlad bebyggelse

Anm.
Kartan ska läsas
tillsammans med
texten

planen (TÖP) för vindkraft, som antogs av fullmäktige i december 2009, gäller parallellt med och tillsammans med 1991 års översiktsplan fram till dess att denna plan antagits.

Detaljplaner

Markanvändningen regleras juridiskt genom detaljplaner vars bestämmelser är bindande och får rättsverkan till skillnad från översiktsplanen som bara är vägledande. Kommunens tätortsbebyggelse är till största delen detaljplanelagd. Även för andra typer av områden kan detaljplaner upprättas, t.ex. finns sådan för golfbanan i Klavreström och för fritidsbebyggelsen i Johanstorp. I kommunen pågår ett kontinuerligt arbete med att upprätta nya detaljplaner och att ändra och modernisera äldre detaljplaner.

Detaljplaner finns för följande tätorter:

- Åseda
- Lenhovda
- Norrhult/Klavreström
- Alstermo
- Älgshult
- Fröseke
- Marhult
- Lindshammar
- Sävsjöström
- Alsterfors

Utanför tätorterna finns följande detaljplaner:

- Holmahult, 4 st varav 2 för fritidsbebyggelse
- Johanstorp, 1 st för fritidsbebyggelse
- Klavreström, golfbanan

Ett s.k. Planprogram finns upprättat för planerat industriområde med miljöstörande verksamhet i Åseda söder om riksväg 23.

Områdesbestämmelser

Utöver detaljplaner finns det enligt PBL möjlighet att reglera markanvändningen med områdesbestämmelser. Detta är ett enklare planinstrument än detaljplan och deras syfte är att säkerställa syftet med översiktsplanen eller för att säkerställa riksintressen enligt miljöbalken. Större delen av Klavreströms samhälle har områdesbestämmelser. Kommunen har för avsikt att successivt ersätta denna med detaljplaner. Se vidare kap 10 om tätorterna.

För några av de byar där en utvidgad landsbygdsbebyggelse föreslås och kulturvärdena samtidigt måste värnas kan områdesbestämmelser bli aktuella, t.ex. Singelstorp. (Se även kap 4)

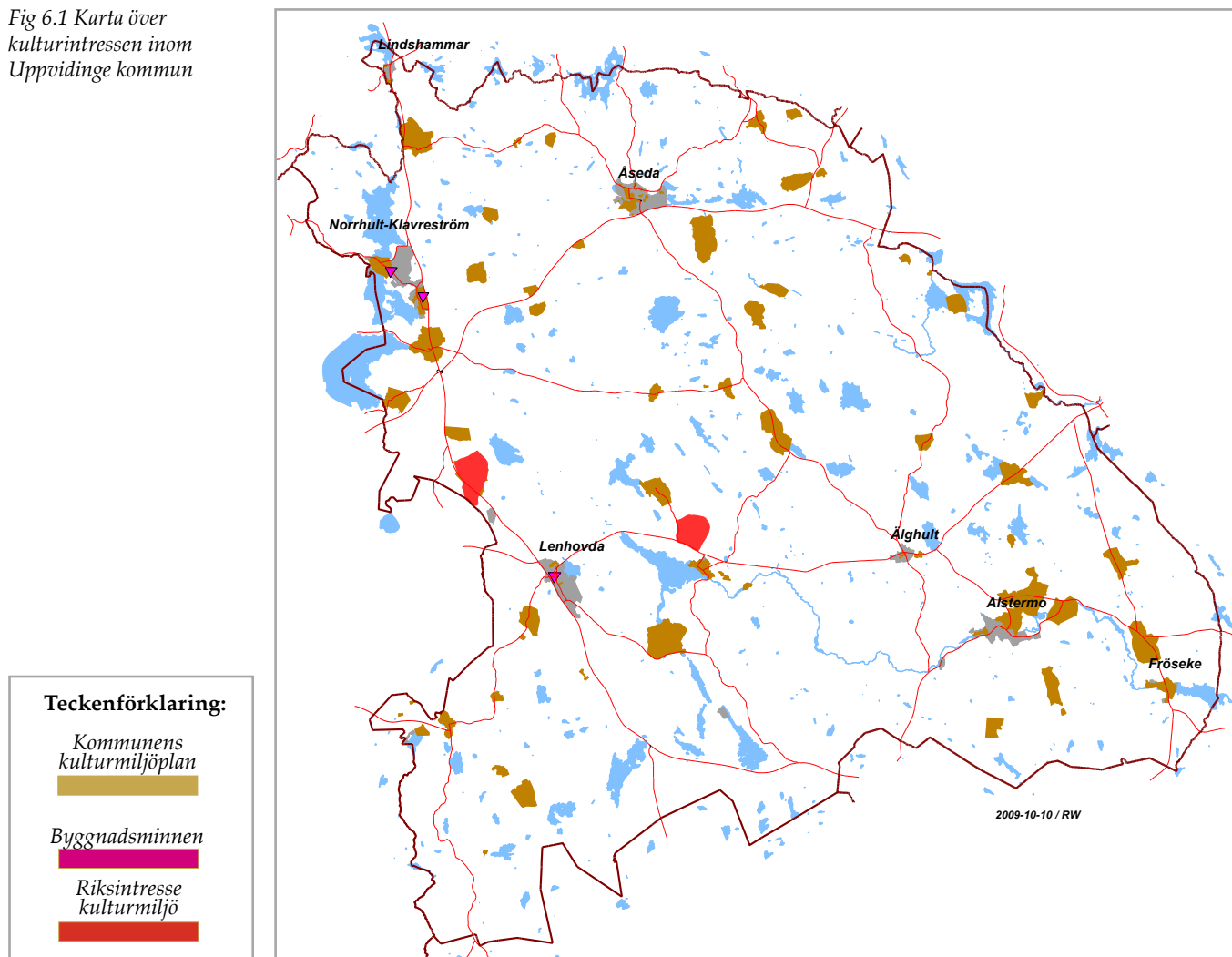

Flygbild över Åseda, ca 1930. Över hela landet gjordes liknande vykort. Idag kan de ge oss värdefulla ledtrådar till de förändringar som skett i bebyggelsen i våra samhällen. Ur kommunens bildarkiv.

ALLMÄNNA INTRESSEN

Kulturmiljö

Fig 6.1 Karta över kulturintressen inom Uppvidinge kommun

Riksintressen

(Anm. Utredningar pågår angående ytterligare ett riksintresse för kulturoården - Hohults by.)

Inom Uppvidinge kommun finns två områden som Riksantikvarieämbetet utpekat som riksintressen för kulturmiljövärden enligt Miljöbalken 3 kap 6§.

Granhult K 60:7

Kyrkan är Sveriges äldsta bevarade träkyrka från ca 1217, klockstapeln ca 1703, och bildade sockencentrum.

Den vackra lilla spånklädda kyrkan ligger i norra delen av byn. Bebyggelsen är utspridd mot sydost och av ganska ungt datum. Kaplansgården vid kyrkan består av mangårdsbyggnaden och en överkragad loftbod (Enligt dendrokronologisk¹ undersökning åldersbestämd till 1766/1767). Mangårdsbyggnaden är en enkelstuga i två våningar och mycket ursprunglig. Den används i dag som hembygdsgård. Inägora är helt stenröjda och har till stor del kvar sin hävd.

1.) Dendrokronologi (av grekiska δένδρον (dendron) "träd", χρόνος (chronos) "tid", och λογία (logia) "läran") är en metod att datera trä med hjälp av deras årsringar. (Wikipedia)

*Granhults kyrka
foto: Hans Boman*

I dessa finns klart urskiljbart det fossila odlingslandskapet mellan gårdarna 1:2 och 1:3. Till Granhult hör ett vidsträckt utägoområde i öster-nordost med Hjärtsjön och en del mindre sankområden. Söder om Hjärtsjön finns torpet Flyrås ännu kvar.

Lyretorp har en ganska ordinär bebyggelse med ett litet inägoområde runt om. Det lilla utägoområdet är översallat av odlingsrösen.

Granhult och Lyretorp har varit bebodda under lång tid. Två hällkistor från yngre stenålder vid Lyretorp och

ett par bronsåldersrösen vid Granhult tyder på det.

Granhults kulturhistoriska värde består av kyrkomiljön med den unika träkyrkan och den ålderdomliga kaplansgården samt av det ganska omfattande området med fossil odlingsmark sydost om kyrkan. Avgränsningen omfattar hela Lyretorp samt inägomarken i Granhult jämte utmarksområdet i väster. Området nås från väg 31 via genomfartsväg genom byn. En äldre väg benämnd Bårbärvägen är tillgänglig för gående.

Kommunens ställningstagande Granhult:

Avgränsningarna sker i enlighet med karta i kommunens kulturmiljöplan. Upplevelsen av den medeltida kyrkan stärks av den omgivande landsbygden som präglats av 1700-talsmiljön samt att de intrång som jordbruket och dess byggnader och bostadshus har i stort underordnats kyrkomiljön. Beträffande område för riksintresse, se även Sävsjö.

Kyrkan är byggnadsminne och den omgivande marken är av nationellt kulturhistoriskt intresse.

Förslag: Områdesbestämmelser eller kulturresevat kan stärka skyddet av kyrkan och dess omgivning. Upplevelsen av orörd miljö är en del i bevarandet av kyrkan.

Stenmur vid Sävsjö säteri. De ansträngningar som våra förfäder gjort för att göra marken brukbar är svåra att föreställa sig.

Foto: Hans Boman

Kommunens ställningstagande Sävsjö säteri

Det fossila odlingslandskapet norr om Älgultsvägen i Sävsjö är kanske det mest omfattande i Sverige och därför av nationellt intresse. Genom undersökningar i Sävsjö och Granhult har vi fått en bred kunskap om järnålderns och medeltidens åkerbruk i Sverige. Sävsjö är ett av ca 30 riksintresseområden för kulturmiljövården som finns i Kronobergs län.

Avgränsningen följer i stort sett det fossila odlingslandskapet jämte säteriets närmaste inägor ner till den gamla vägsträckningen i söder.

Förslag: Fortsatt hävd av det gamla odlingslandskapet.

Sävsjö säteri, odlingslandskap från järnåldern, K 60:4

Det fossila odlingslandskapet omfattar ca 50 ha med terrasserings- och stensträngar och odlingsrösen. Den största sammanhängande arealen finns i västra och norra delen av området. I västra delen ligger en välbyggd skeppssättning, dvs. en skeppsformad grav från vikingatiden. Centralt i området finns de åkrar som säteriet brukade och som fortfarande brukas. Innefattar även en mycket framträdande fägata som leder från ekonomibyggnaderna till den fossila åkermarken sedermera betesmarken. I öster finns ett mindre område med några åkersystem och framför allt den gamla bytomten med spisrösen efter avhysta gårdar samt ett järnåldersgravfält med ett 40-tal synliga gravar.

Arkeologiska undersökningar visar att det finns spår från bondestenåldern, ca 2000 år f.Kr. i Sävsjö. Nästa bosättningsperiod är runt år 1000 f.Kr, dvs. i mitten av bronsåldern. Området har bebotts sedan tiden runt Kristi födelse men särskilt intensivt från 600-talet till 1200-talet samt under 1600-talet. Gravfält från 300-400-talen och rester av en medeltida by som revs under 1600-talet. Under slutet av 1600-talet och början av 1700-talet anlades pappers- och järnbruk vid fallen i Alsterån, invid kvarnen. En flygel från tidigare herrgård finns kvar i Sävsjöström.

Den tidiga säteribildningen och utskiftningen (enskiye och laga skifte, 1800-talet) av byn förändrade näringsstrukturen i området från aktivt jordbruk till omfattande betesdrift. De äldre åkersystemen lades för fäfat och undgick senare tiders jordbruksrationaliseringar med stenröjning. Betesdriften har bevarat odlingslandskapets ålderdomliga drag och räddade det förhistoriska och medeltida kulturlandskapet åt eftervärlden.

Regionala intressen

Följande är hämtat från "Historia för framtiden - Kulturminnesvårdsprogram för Kronobergs län", (KMPG) kulturhistoriskt särskilt värdefulla områden. Samtliga nedan finns också med i den kommunala kulturmiljöplanen (KMPU). Nedan följer ett kort sammandrag av områdena.

Vraneke, Herråkra sn

Sockencentrum, aktiv levande by med årsringar. Inga industrier har funnits i äldre tid utom några små sågar. Sedan 1900-talets mitt har tillkommit ett stort sågverk samt torvindustri. Kyrka från 1803, kyrkstallar.

Kylleskruv, Lenhovda sn

Välbevarad ålderdomlig bebyggelse, glasbruksruin. Av namnet att döma har det funnits en primitiv järnhantering redan under kolonisationsskedet.

Lenhovda, Lenhovda sn

Kyrkligt centrum från 1200-talet med kyrka, sockenstuga och prästgård. Tingsplats för Uppvidinge härad sedan medeltiden med tingshus (1777), häradsfängelse och avrättningsplats. Gravfält med 120 gravar från järnåldern.

Östraby o Västraby, Lenhovda sn

Intressant bebyggelsekaraktär, äldre kulturlandskap, glasbruksruin.

Galtabäck, Nottebäck sn

Storvulen bebyggelse, parstugor, öppet kulturlandskap med röjningsrösen.

Klavreström, Nottebäck sn

Välbevarad äldre industrimiljö med lång kontinuitet, järnbruk 1736 - 1960-talet, bruksherrgård från 1833 smedbostäder, gjuterimuseum.

Nottebäck, Nottebäck sn

Kyrkby sedan 1200 talet. Östergården värdefull bebyggelse, sekelskiftesvilla, omgivande äldre kulturlandskap.

Rosdala, Nottebäck sn

Glasbrukssamhälle 1895—. Sedan den regionala planen antogs har Rosdala glasbruk utnämnts till byggnadsminne.

Hohult, Älghult sn

Ålderdomlig by, anor från 1297. Vägen skiljer mangårdsbyggnaderna från fäbyggnaderna vilket ger byn en ålderdomlig karaktär. Byfägata, ålderdomligt kulturlandskap som även är av intresse för naturvården.

Uranäs, Älghult sn

Ålderdomliga ekonomibyggnader, linbastu, ängslador, bygata på näset mellan sjöarna. Rester efter ålderdomlig järnhantering.

Älghult, Älghult sn

Sockencentrum med marknadsplats, kyrka och torg, Verdandiparken.

*Hohults by 1976
Foto: Karl-Johan Kranz,
Smålands Museum*

Kommunens ställningstagande kulturmiljövård regionala intressen:

För de 11 objekten ovan finns ställningstaganden för vart och ett av dem – se den kommunala kulturmiljöplanen.

Sammanfattande ståndpunkter som gäller för alla:

Uppförande av nya byggnader bör medges restriktivt. Vid upprättande av detaljplaner eller områdesbestämmelser bör hänsyn tas till områdenas kulturmiljövärden. Vid bygglovprövning bör iakttas att förändring av befintlig bebyggelse sker med varsamhet. Ny bebyggelse ska anpassas till befintlig vad gäller lokal byggnadstradition, färg, form, material. Omfattande/stora landskapsförändrande åtgärder bör undvikas. Byggnader för jordbrukets behov ska anpassas till landskapsbild och miljö. Äldre gränsmarkeringar och hägnader bör underhållas. De gamla vägsystemen bör bevaras. Alléer bör bibehållas och vårdas.

Lokala/kommunala intressen

Utöver de ovan angivna områdena och objekten finns också andra miljöer av kulturhistoriskt intresse i kommunen. I KMPU - "Kulturarv att vårda" - (år 2000) finns i de fem socknarna upptaget sammanlagt 56 objekt. Alla är avgränsade på karta och utförligt beskrivna med värde och avgränsning. En del är mindre byar eller bebyggelsemiljöer men några är också lite större byar. För

närmare beskrivning hänvisas alltså till denna bok.

Nedan har förtecknats vilka av dessa områden/objekt och byar som har en större areell utbredning, som inte är med på listorna över riksintressen eller regionala intressen och därför bör uppmärksammas. Skälet är kanske av det skälet att markanvändningsförändringar är mer sannolika.

<i>Älghults socken:</i>	<i>Herråkra socken:</i>	<i>Åseda socken:</i>	<i>Nottebäcks socken:</i>
Alstermo	Bihult	Badeboda	Boestad
Botillabo m.fl.	Hult	Danstorp	Bredhälla
Bockaskruv	Herråkra	Kutteboda	Heda
Flöxhult		Lindåkra	Flybo/Nygård
Fröseke		Mada	Horshaga
Gillbonderyd		Massamåla	Lindshammar
Gödeshult		Mörtelek	Norrhult med Rosdala
Ideboås		Skrivaretorp	Nottebäck
Långaskruv	<i>Lenhovda socken:</i>	Svenshult	Rosenholm
Marshult	Bostorp	Stockhult	Vithult
Möckleshult	Hökhult	Varshult	
Norramåla	Sävsjöström	Åseda	
Pikabol			
Rydefors			

Kommunens ställningstagande lokala/kommunala intressen:

Miljöer och objekt upptagna i kommunens kulturmiljöplan "Kulturarv att vårda" ska särskilt beaktas och hänsyn tas till dessa vid nya ingrepp i landskapet, ny bebyggelse och andra anläggningar t.ex. vindkraft och ledningsdragningar.

Byggnadsminnen och annan kulturhistoriskt värdefull bebyggelse eller anläggningar

*Tingshuset i Lenhovda
Foto: Hans Boman*

Förutom kommunens kyrkor har följande byggnader byggnadsminnesförklarats:

- Tingshuset i Lenhovda
- Norrhults Folkets hus och park
- Rosdala glasbruk i Norrhult

Övriga värdefulla byggnader (Se kulturmiljöplanen för Uppvidinge kommun).

Värda att särskilt notera är:

- Klavreströms bruksherrgård
- Loftbodarna m.m. Kommunen har en stor skatt av äldre ekonomibyggnader och särskilt talrika är de s.k. loftbodarna, timrade magasinbyggnader i två våningar. En särskild utredning och beskrivning har gjorts av dessa 39 loftbodarna i rapporten "Loftbodarna i Uppvidinge kommun" av Eva Åhman och Annika Persson (Kultur och fritidsnämndens skriftserie nr 4).

*Norrhults folkets park
Foto: Hans Boman*

Smalspåret

Smalspåret Växjö-Västervik byggdes av privata järnvägsbolag i etapper under åren 1876 – 1922. Dessa banor, som sammanhängde med bruks- och tränäringen, kom att ha en betydelsefull roll i samhällsutvecklingen under många år. Inom kommunen gick järnvägen via Klavrestrom - Åseda - Hultånäs och vidare mot Virserum och Hultsfred. Idag finns banan inom kommunen kvar endast på sträckan från Åseda station och till Hultånäs. Smalspåret inom Kalmar län (Hultsfreds

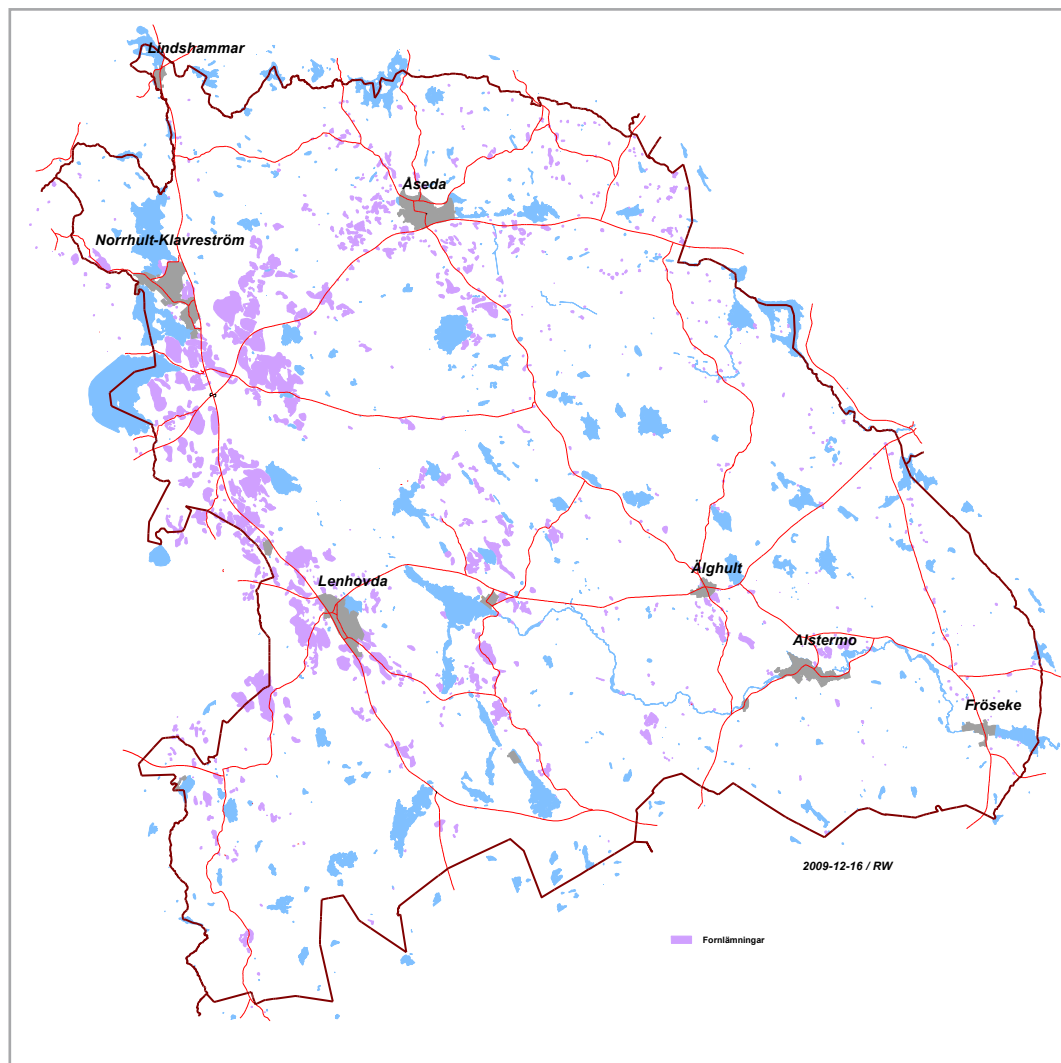
och Västerviks kommuner) är byggnadsminnen. Hela bansträckningen av smalspåret har ett stort kulturhistoriskt värde och en stor potential för turismen i berörda län och kommuner.

Mycket att läsa om de smalspåriga järnvägarna i Småland finns bl.a. i en skrift "VÅHJ och dess grannbanor" utgiven av "Smalspåret i Hultsfred AB" samt på www.smalsparet.nu/sh.

Se även text om järnvägens utbyggnad under kapitel 2, *Järnvägarna byggdes ut*.

Fornminnen

Fig 6.2
Områden med fornlämningar

Kommunen har rikligt med olika typer av fornlämningar. På kartan syns tydligt att dessa är koncentrerade i de västra och höglänta delarna av kommunen i ett stråk mellan Lenhovda och Norrhult-Klavreström. Översiktsplanen detaljbeskriver inte dessa, utan vi hänvisar till Riksantikvarieämbetets

söktjänst på Internet, Fornsök (www.fornsok.se), som ger en snabb och aktuell bild.

Dock betonas särskilt:

- Sävsjö säteri - Odlingslandskap
- Lenhovda – Gripagårdsområdet – Kronobergs läns största järnåldersgravfält
- Lenhovda – Nöbbeleområdet

Kommunen ställningstagande:

Samtliga fornminnen är skyddade enligt lag. Fornminnen bör göras mer kända för kommuninvånare och besökare.

Kulturminneslagen

Lagen om kulturminnen mm innehåller bl.a. bestämmelser om fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen. Vid planering, exploatering och prövning är det viktigt att i ett tidigt skede ta kontakt med länsstyrelsen. Om t.ex. fornlämningar berörs, och detta kan gälla även tillhörande vägar och ledningsdragningar, måste detta prövas av länsstyrelsen och meddelas i ett särskilt beslut enligt kulturminneslagen.

Naturreservatet Skärskog erbjuder förutom vackra vyer många exempel på hur sådana marker förr brukades. Markens gräs och örter användes för bete och hö, träden hamlades för att lövverket skulle ge foder till djuren, grenarna nyttjades för att göra korgar och gärdsgårdar, m.m.

Foto: Hans Boman

Naturmiljö

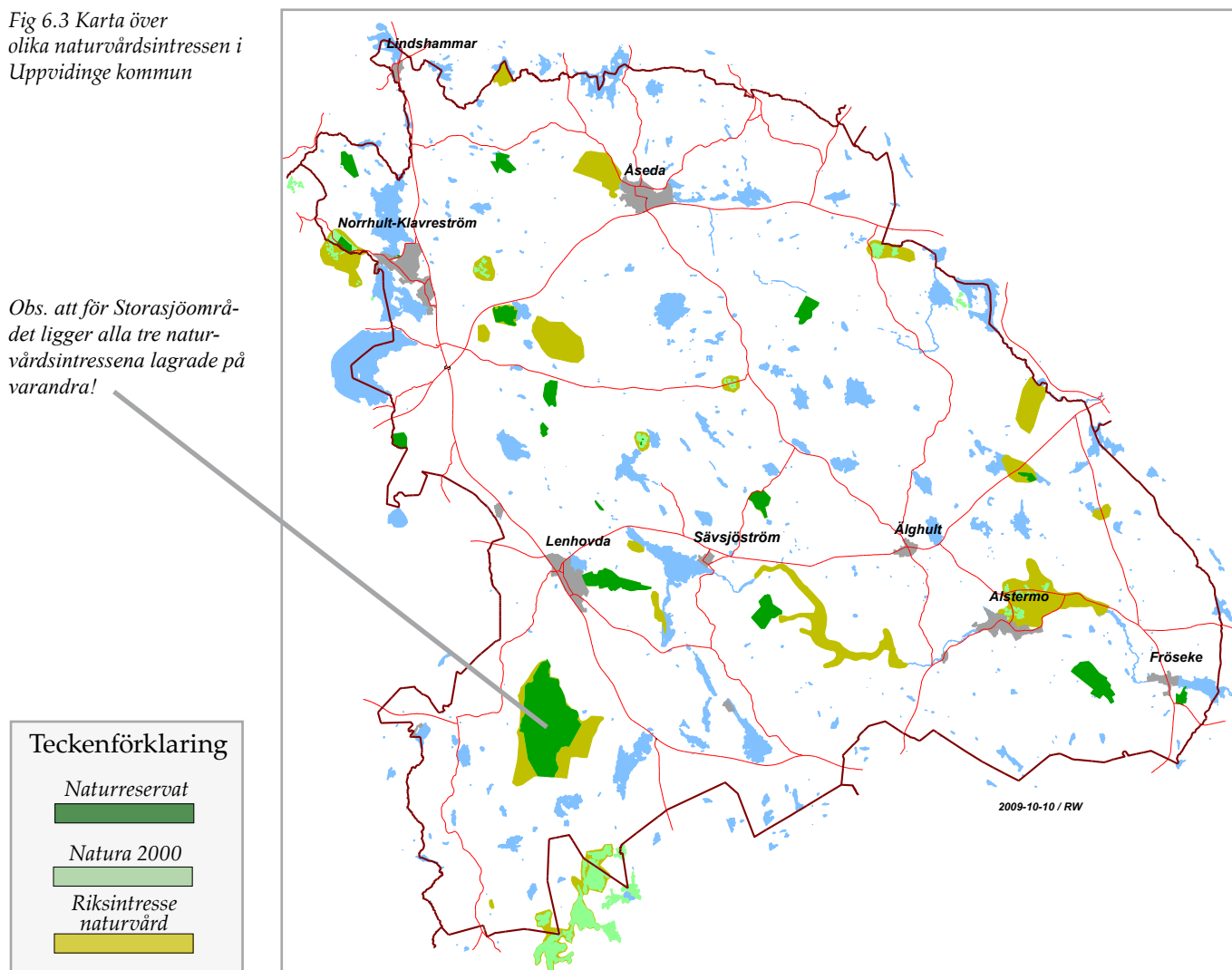
Kommunen saknar för närvarande en samlad naturvårdsplan. Under 2006 har tagits fram "Förstudie - naturvårdsplan för Uppvidinge kommun" (Rapport 2006-08-22). Syftet med denna har varit att ta fram metod, organisation och innehåll i kommande naturvårdsplan och att denna därvid ska utgöra en del av planeringsförutsättningarna för översiktsplanen samt vara ett arbetsinstrument för berörda förvaltningar. Förutom beskrivningar och förteckningar över skyddade områden och värden kommer denna att behandla: Sjöar och

vattendrag, t.ex. för friluftsliv, miljömålen på olika nivåer, inventeringar av arter och biotoper, naturen som resurs för föreningsliv och friskvård, naturen som resurs i näringslivets utveckling, t.ex. besöksnäringen m.m.

I avvaktan på denna naturvårdsplan, som självklart kommer att bli ett mer utförligt underlag för kommunens beslut i konkreta ärenden, görs här en redovisning av de viktigaste intressena och värdena i kommunen.

Fig 6.3 Karta över olika naturvårdsintressen i Uppvidinge kommun

Obs. att för Storasjöområdet ligger alla tre naturvårdsintressena lagrade på varandra!

Riksintressen

Inom Uppvidinge kommun finns 22 områden som Naturvårdsverket pekat ut som riksintresse för naturvärden enligt Miljöbalken 3 kap 6 §. Områdena har avgränsats av Länsstyrelsen i Kronobergs län. Flera av dessa innehåller naturreservat (redan skyddade enligt 7 kap miljöbalken) och är samtidigt utpekade som Natura 2000 områden.

För riksintressen - som ska betraktas som ett slags planeringsriktlinjer - gäller att kommunen i översiktsplanen ska ange hur värdena avses tillgodoses. Detta kan i vissa fall innebära någon

form av säkerställande, t.ex. som naturreservat vilket medför att viss skötsel och vård kan bli aktuell. Ett tillgodosende av dessa nationella värden kan också ske genom tydliga riktlinjer och rekommendationer för ingrepp eller andra markanvändningsförändringar som kan påtagligt skada värdena.

Om ett område dessutom är utpekade som Natura 2000 (se detta avsnitt) finns anvisningar och riktlinjer för skötsel och vård i en s.k. bevarandeplan och dessa finns att söka på Länsstyrelsens hemsida.

Nr	Riksintresse namn	Skydd	Även Natura 2000
NG26	Skäftesfallsplatån		
NG27	Singelstorps fly Gripagårdsflyet	Naturreservat	Natura 2000
NG28	Storasjöområdet	Naturreservat	Natura 2000
NG29	Alsteråns dalgång från Skahus t Alsterfors		
NG30	Lundby-Botillaboområdet		Natura 2000
NG31	Stora fly, Stocksmyr, Breda fly, Källekulla mad		Natura 2000
NG32	Grötåsen		
NG33	Helvetets trappor		
NG37	Libbhults ängar, Karryd- Lilla Heda	Naturreservat	Natura 2000
NG41	Mösjöhult-Måketorp		Natura 2000
NG42	Skäraskog	Naturreservat	Natura 2000
NG43	Varshult		Natura 2000
NG44	Våraskröv	Naturreservat	Natura 2000
NG45	Åseda		
NG48	Vrånghult		
NG49	Hultåkra		
NG50	Pikaböl		
NG51	Rosenholm		Natura 2000
NG53	Fagraholms fly	Naturreservat	Natura 2000
NG57	Merhultskärret		
NG61	Stora fly		
NG64	Ideboås	Naturreservat	Natura 2000

Fig 6.4:
Tabell över riksintressen i
Uppvidinge kommun

Vitthults urskog

Den unika skogen är mycket gammal och nästan orörd. Många av träden började växa på 1700-talet och den sista gallringen utfördes 1914. Skogen har varit fredad ända sedan 1937 som domänreservat. Att vandra över de mossiga kullarna under lavklädda knotiga träd och kanske stöta upp en tjäder eller höra en spillkråka är en stor upplevelse.

Foto: Hans Boman

Av de 22 områdena ovan är det således 10 som inte är säkerställda som naturreservat eller som Natura 2000. För närmare uppgifter och beskrivning av redan säkerställda riksintressen hänvisas till Länsstyrelsens hemsida.

För övriga riksintressen ges nedan en kort beskrivning.

NG 26 Skäftesfallsplatån

Geologiskt intressant område med skurdalar, smältvattenrännor i morän, isälvsstråk och myrar. För att de geologiska värdena skall bestå bör täktverksamhet och dikning inte tillåtas.

NG 29 Alsteråns dalgång m.m.

Fiskevatten med värdefullt öringsbestånd, bäckdalar med värdefull flora, mader, ravinen Uvacklöva, rasbranter, kärr med myrlilja (västlig art), slätterängar vid Hönöström. Som helhet ett geologiskt, botaniskt och landskapsmässigt värdefullt område vars värden kan bestå endast med fortsatt hävd, naturvårdshänsyn i skogsbru-

ket, värnande av strandskyddet och allmänt stor restriktivitet mot ingrepp och förändringar som negativt påverkar landskapsbilden, floran och faunan eller på annat sätt kan påtagligt skada områdets värden.

NG 32 Grötåsen

Väster om sjön Åmen finns en mäktig isälvsavlagring. I norra delen finns ett åsnät som söderut succesivt övergår i två markerade ryggar. "Grötfatet" är en markant åsgrop med ett uppskattat djup av ca 15 meter. Området är ett av de vackraste och mäktigaste åsnäten i regionen. Områdets värden kan skadas av bl.a. schaktningar och vägdragningar eller kraftig markberedning, det är dessutom utpekad som framtida vattentäkt för Lenhovda.

NG 33 Helvetets trappor

Helvetets trappor är en serie skvalrännor som bildats längs med kanten av inlandsisen när denna smälte. Erosionsformerna, som till stor del är nedskurna till berggrundsytan, är ovanligt välutbildade och unika för regionen. Sträckvis framträder block- och stenbottnar. Området har stor betydelse för tolkningen av isavsmältningen i regionen. Områdets värden kan skadas av bl.a. schaktning och vägdragningar.

NG 45 Åseda

Åsedaområdet består av de fyra byarna Gassgöljhult, Torp, Göljhult och Strömsgårde med representativa ängs- och hagmarker för regionen. Ängs- och betesmarkerna är stora och väl spridda i byarna. Lövtäkt förekommer fortfarande. Ängarna är mycket art- och individrika och rödlistade arter finns här. Området är förhållandevis stort, 295 hektar. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning, vägdragningar.

NG 48 Vrånghult

Ålderdomligt odlingslandskap med naturliga betesmarker, ett flertal rösen, terrasserade åkrar, lieslagna gräsmarker med rik flora av bl.a. orkideer. Området är beroende av fortsatt hävd för att dess värden ska bestå.

NG 49 Hultåkra

Ålderdomlig by med mosaik av åkrar, slätterängar och betesmarker, rik flora och kärr med myrlilja. Området är beroende av fortsatt hävd och att kärret ej dikas, för att dess värden ska bestå.

NG 50 Pikaböl

Ålderdomligt småskaligt odlingslandskap med naturbetesmarker och rik flora. Området är beroende av fortsatt hävd för att dess värden ska bestå.

NG 57 Merhultskärret

Översilat och orört kärrområde med stor rikedom på känsliga och sällsynta arter. För att värdena ska bestå får dikning ej ske och konstgödning inte brukas på närbelägna betesmarker.

NG 61 Stora fly

Omväxlande och orört myrkomplex med öppna mosseplan, gölar, starrkärr och gungflyn. För att värdena ska bestå får dikning ej ske.

NRO08101 Myr väster om Mada (större delen inom Kalmar län)

På gränsen till Kalmar län ligger ett representativt och opåverkat myrkomplex, vars olika delar är mycket väl utformade och helt ostörda. Mossen är till större delen öppen men på vissa partier finns ett glest trädskikt av tall. Skvatt-ram är vanligt förekommande. För att områdets värden ska bestå bör inte ske dränering, vattenreglering, dämning eller torvtäkt. Avverkning av sumpskogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör inte heller utföras.

NRO08036 Gråstensmon (större delen inom Kalmar län)

Gråstensmon är ett framträdande dödismoränlandskap, mer än 500 hektar stort och ett av de geologiskt mest intressanta områdena i södra Sverige. I dess anslutning inom kommunen finns ett representativt våtmarksområde. De höga botaniska och växtgeografiska värdena indikeras av klockljung, myrlilja och dvärgbjörk. Myrområdet är i stort sett helt orört och tillhör ett av de mest skyddsvärda i länet. Viss dikning har utförts men har bedömts endast ha en svag lokal påverkan.

Kommunens ställningstagande till riksintressen naturvård:

Ett viktigt mål för kommunens naturvårdsarbete och för att bidra till uppfyllandet av bl.a. miljömålet om biologisk mångfald, är att prioritera säkerställandet av de riksintressen som inte redan har ett fullgott skydd. Detta kan ske genom att bilda fler naturreservat.

Biotoper som är viktiga för den biologiska mångfalden är ängs- och betesmarker, skogar med lång trädkontinuitet samt orörda kärr och myrkomplex. En fortsatt hävd är ofta nödvändigt för att odlingslandskapens värden ska bestå, samt att dikningar inte sker som kan påverka kärr och myrars flora och fauna.

Beträffande skogsmarkerna bör kommunen verka för miljöcertifierade skogsbruk, "gröna skogsbruksplaner" och att områden med naturskog fortsatt kan utvecklas fritt.

Libbhults ängar, slåttergille sommaren 2009.

För att bevara karaktären av ängarna och den rika florán slår man markvegetationen med lie en gång varje sommar.

Foto: Karin Arnell, Länsstyrelsen

Natura 2000

Observera att samtliga Natura 2000-områden också är riksintressen enl 4 kap 8§ miljöbalken!

Skyddsvärda naturmiljöer inom EU har valts ut till nätverket Natura 2000. Medlemsländerna planerar hur områdena ska skötas och vårdas. I Sverige gör vi det genom att ta fram bevarandeplaner. Inom kommunen finns det 23 Natura 2000-områden utsedda enligt EU:s habitatdirektiv (SCI-områden) och två även enligt fågeldirektivet (SPA-områden).

Tillståndsplikt gäller för åtgärder både inom och i anslutning till Natura 2000 område om de på ett betydande sätt kan påverka värdena (7:28 a § MB). Tillståndsfrågan prövas av länsstyrelsen eller i vissa fall miljö-domstolen. Om det inte blir någon betydande på-

verkan behövs inget tillstånd. Men om ett ingrepp skadar områdets skyddade värden, utpekade enligt habitat- eller fågeldirektivet kan endast regeringen tillåta att så får ske. Denna öppning är dock bara möjlig om det saknas alternativ, om det är fråga om tvingande orsaker av väsentligt allmänintresse och det genomförs kompensationsåtgärder.

För varje Natura 2000 område finns en bevarandeplan som närmare beskriver förutsättningarna för området. Planerna hålls tillgängliga på länsstyrelsens hemsida.

Naturvårdsverket har beslutat om följande Natura 2000-områden i Uppvidinge kommun:

Natura 2000-områden i Uppvidinge kommun:

Libbhults ängar	Singelstorps fly	Lundby
Rosenholm	Storasjöområdet	Stocksmyr (mest inom Lessebo kommun)
Fagraholms fly	Kärngölsområdet	Ideboås
Varshult	Bockaskröv	Uranäs
Tångsjö fly	Hohult	Måketorp
Skäraskog	Botillabo	Mösjöhult
Vitthults urskog	Ryd	
Våraskröv	Suletorp	

Stocksmyr och Storasjöområdet är utsedda både enligt fågeldirektivet (SPA) och habitatdirektivet (SCI) Övriga

områden ovan är utsedda enligt endast habitatdirektivet.

Naturreservat

Inom kommunen finns idag 19 Naturreservat beslutade av länsstyrelsen.

Arbete med förslag till ändring av reservatet Våraskröv med ny skötselplan pågår f.n. på länsstyrelsen.

I länsstyrelsens informationsbroschyr "Guide till 12 av våra finaste Naturreservat finns upptaget två i Uppvidinge kommun som båda är tillgängliga för rullstol och barnvagnar. Dessa är:

Våraskröv

Bevarat öppet odlingslandskap i anslutning till Våraskrövssjön med blommande ängar med orkidéer och vidkroniga gamla ekar.

Vitthults urskog

Den talldominerade skogen i Vitthult är gammal och nästan orörd. Rikt fågelliv.

Beskrivning av naturreservaten finns på länsstyrelsens hemsida, sök på Naturreservat och Uppvidinge kommun.

I länsstyrelsens "Plan för skydd av Värdefull natur i Kronobergs län 2008-2010", beslutad 2008-02-27, finns upptaget flera objekt i kommunen. Utökning av Storasjöområdet och Vitthult-Hjärt-sjön är inköpta. Arbete pågår för Ideboås, Merhultskärret, Alstermoområdet, Skäraskog samt Sveaskogs Bergafly, Visjön, Getaryggarna, Hedsjön, Össjöbol och Stocksmyr-Brännan.

Naturreservat inom Uppvidinge kommun:

Libbhults ängar	
Änghults björkhage	
Fagraholms fly	
Tångsjö fly	Storasjöområdet
Skäraskog	Bockaskröv
Vitthults urskog	Hinkaryd
Soldatmossen	Ideboås
Ravinen	Össjöbol
Våraskröv	Getaryggarna
Singelstorps fly	Berga fly
Kärngölsområdet	Hedsjön

*Vy över Singelstorps fly.
Foto: Hans Boman*

Regionala intressen

T.h: Tallsvärmaren (*Sphinx pinastri*) är en allmänt förekommande nattfjäril i våra tallskogar. Denna är fotograferad vid Hedsjön. Foto: Åsa Rehdell, Länsstyrelsen.

I ett särskilt dokument, publicerat i form av en bok, kallad "Kronobergs Natur, Naturvårdsprogram för Kronobergs län" (Länsstyrelsen 1989), ibland kallad *Uggleboken*, finns upptaget 89 områden i Uppvidinge kommun som har värden ur aspekterna geologi, biologi, landskapsbild eller friluftsliv. Områdena är klassade i en tregradig skala, klass 1- 3, där klass 1 är mest värdefullt.

Dessa områden finns inte i kommunens GIS-baserade kartmaterial utan endast i Kronobergs Natur.

Nedan förtecknas områden med klass 1, dvs högsta naturvärde, och klass 2 högt naturvärde: Siffrorna/ Numret är det samma som i naturvårdsprogrammet. Observera att förteckningen innehåller enbart de resterande områden som idag inte är riksintresse, Natura 2000 eller säkerställda i form av naturreservat (avvikelser kan förekomma).

Områden ur "Naturvårdsplan för Kronoberg" - klass 1 och 2:

Nr 8 Horshagaflyet - biologi, landskap 120 ha

Nr 9 Änghultasjön - biologi, landskap 500 ha

Nr 11 Norrhulta ö i Norrsjön - biologi, 16 ha

Nr 12 Madkroken - landskap, biologi, geologi, 1528 ha (i Uppvidinge ca 270 ha)

Nr 15 Tängsjö fly- Tängsjön-Träholmasjön.

Hjärtsjön - landskap, biologi, 880 ha

Nr 16 Skärnsjön, Skäraskog- Hjärtsjön, Hjärtskog - biologi, landskap, friluftsliv, 289 ha

Nr 24 Lillasjö och odlingslandskapet runt Lillasjö - biologi, landskap 161 ha

Nr 28 Badebodaån mellan Sandsjöryd och Mada - landskap, biologi, 238 ha

Nr 31 Varsjön-Hemsjön- Holmagöl - biologi, landskap, 166 ha

Nr 32 Stora Björksjön- Stora Björkesjö - biologi, 179 ha

Nr 34 Kärrstråk öster Marshultasjön - biologi, 30 ha

Nr 36 Myr nordost Rosendal - biologi, landskap, 14 ha

Nr 37 Rosendal – Smörtunnemåla - biologi, landskap, 69 ha

Nr 40 Urasjö- och Kiasjöområdet - landskap, biologi, 302 ha

Nr 41 Odlingslandskap och våtmarker öster om Åkvarn. Urasjö - landskap, biologi 181 ha

Nr 48 Billagöl och Råsakärr - landskap, biologi, 65 ha

Nr 58 Myren kring Knipegöl - biologi, landskap, 24 ha

Nr 59 Alstern – Sjöasjö - Åmen. Västra mark. Östraby - geologi, landskap, biologi, friluftsliv, 1144 ha

Nr 62 Sävsjö - landskap, 158 ha

Nr 63 Hökhult - landskap, biologi, 95 ha

Nr 66 Myr på Gråstensmon, Landskap - geologi, biologi, 64 ha

Nr 67 Alsteråns dalgång mellan Skahus och Alsterfors, Uvacklöva. Barkahult - geologi, landskap, biologi, friluftsliv, 473 ha

Nr 69 Södresjö-Svartshult - biologi, landskap, 87 ha

Nr 71 Marskog - landskap, biologi, 55 ha

Nr 88 Krokstorp, Gärdesgölen. Kroksjön - biologi, landskap, 84 ha

Nr 89 Hinkaryd- Sjöamåla - biologi, 60 ha

Övriga naturvärden

Bland dessa räknas nyckelbiotoper, naturvärden, sumpskogar, områden upptagna i ängs- och hagmarkinventering. Information om dessa kan hämtas från Länsstyrelsens eller Skogsstyrelsens hemsida. Nämnas kan också det generella biotopskyddet samt de av

Skogsstyrelsen utpekade biotopskyddsområdena. Digital information finns även om planerade reservat enligt Länsstyrelsens ”Plan för skydd av värdefull natur”. Sådan information kan vara av intresse för framtida säkerställande av riksintressen för naturvärden.

Kommunens ställningstagande till regionala intressen naturvård:

Alla åtgärder eller ingrepp i områdena som kan medföra att naturvärdena hotas ska så långt möjligt förhindras.

Skogsavverkning ska ske med naturvårdshänsyn.

Särskild hänsyn skall visas så att den biologiska mångfalden inte minskar utan helst ökar och att biotoper med s.k. rödlistade och hotade arter inte utarmas.

Våtmarkerna får inte minska eftersom de gynnar såväl vattenkvaliteten som den biologiska mångfalden och gynnar även miljömålen om ”Levande sjöar och vattendrag” samt ”Myllrande våtmarker”.

Stora opåverkade områden

Bestämmelserna i 3 kap 2§ miljöbalken syftar till att bevara större sammanhängande landsbygds- och vattenområden samt skydda dessa från större strukturbildande exploateringsföretag, vilka påtagligt kan påverka områdenas karaktär.

Kommunen har inte ännu gjort någon inventering eller kartlagt några sådana områden. Bestämmelserna kan dock generellt tillämpas vid prövning i varje särskilt ärende.

Inom kommunen finns dock flera större sammanhängande områden som är relativt opåverkade av stora exploateringsföretag, bortsett från några större högspänningsledningar (400 kV och 130 kV). Dessa områden har betydelse för friluftslivet och besöksnäringen genom att de ofta är s.k. ”tysta områden” och har ett rikt fågel- och djurliv. I Uppvidinge kommun kan sådana områden marknadsföra ”det vilda”.

Jämför kapitel 4, Besöksnäringen och ”Potentiella områden för turism”.

Värdefulla vatten

Behandlas under kapitel 11 Vatten och vattenförvaltning.

Strandskydd

Behandlas i kapitel 12 Strandskydd och landsbygdsutveckling

Övriga naturresurser

Värdefulla naturresurser i form av grundvatten och ytvatten, tas upp i kapitel 11, Vatten samt grus- och bergtäkter i kap 7, Miljö- och riskfaktorer. Jordbruks- och skogsmark beskrivs delvis i kap 2 under Näringslivet respektive Uppvidingens landskap.

Allemansrätt och landskapsbild

Genom sedvanerätten allemansrätten har alla i Sverige fri tillgång till natu-

ren, dock på vissa villkor. Allemansrätten kan sägas ha fått tolkningsföreträde genom vår strandskyddslagstiftning som förbjuder exploatering och åtgärder som hindrar friluftslivet vid stränderna.

Idag talar vi också om "rätten till vardagslandskapet" och "fri himmel över trädtoppar och byggnader". Är rätten till fri utsikt är en nationalekonomisk resurs som disponeras av alla?

I avsnittet Naturmiljö och dess inledning beskrivs det i kommunen påbörjade arbetet med en ny och samlad naturvårdsplan och dess tänkta innehåll, bl.a. naturen som resurs för föreningsliv och friskvård, och naturen som resurs i näringslivets utveckling, t.ex. besöksnäringen. Fria utsikter över nejderna är inte så vanliga i en kommun med mycket skog. De uppträder i första hand vid sjöarna och vid odlingslandskapen och blir särskilt attraktiva vid en kombination av dessa. Utsikter över myrarna är en del av vildmarkens

naturvärden.

I skogslandskapet kan åtgärder vidtas för att skapa fler sjöutsikter genom att röja eller gallra i skog vid vägar och vandringsleder i närheten av sjöar.

I naturvårdsplanen kan inventeras områden som i dessa avseenden har en attraktiv landskapsbild, positiv för välbefinnande och hälsa. (Detta avser de "allmänna intressena")

Människors rätt till sitt vardagslandskap och upplevelse av den landskapsbild man valt att bosätta sig i är också en resurs och ett intresse som ska beaktas vid markanvändningsplanering. Konflikter kan alltid uppstå när olika utnyttjandeformer och bevarandintressen kolliderar inom samma område. Genom den svenska plan- och miljölagstiftningens rätt för s.k. berörda saksägare att överklaga beslut som de bedömer skadar deras intressen, kan sådana frågor få en adekvat bedömning. (Detta avser de "enskilda intressena")

Kommunikationer

Regional påverkan - allmänt

Länstransportplanen och den nationella planen anger kommande investeringar i transportinfrastruktur. Nu aktuell plan gäller för åren 2010-2021. I denna pekas regionens viktigaste transportstråk ut, tillsammans med prioriterade investeringsåtgärder. Riksvägarna 23/37 och 31 genom kommunen är sådana stråk. Satsningar på angränsande vägar såsom utbyggnader på riksväg 28 och riksväg 25 till 2+1 väg samt järnvägen Kust till Kustbanan och Emmaboda-Karlskrona medför att också Uppvidinge kommun får bättre förbindelser till Kalmar och Karlskrona. Utökad satsning på tågtrafiken på södra stambanan med ny bangård i Alvesta och resecentrum i Växjö påverkar och kan medföra en ökad tillgänglighet till större regioncentra som Örestadsre-

gionen, Göteborg och Stockholm.

De infrastrukturella frågorna har hög prioritet i Uppvidinge kommun som har en struktur med många små tätorter för boende, produktion och service. Ungefär 35% av kommunens befolkning bor i tätorter som har färre än 200 invånare eller på landsbygden. Nästan 50% av arbetstillfällena finns inom tillverkningsindustrin. Arbetsmarknaden präglas också av en kraftig arbetskraftspondling.

Riksintresse kommunikationer

Vägarna 23/37, 28 och 31 har av Vägverket utpekats som riksintresse för kommunikationer med stöd av 3 kap 8 § miljöbalken med hänvisning till att vägarna är av särskilt stor betydelse för regional och interregional trafik.

Dessa vägar är också de mest trafikerade stråken i kommunen och förbinder kommunen med flera större centra såsom Växjö, Vetlanda, Högsby/Oskarshamn samt Nybro/Kalmar/Karlskrona. Genom främst dessa vägar skapas de förutsättningar för pendlandet i kommunen som innebär att pendlandet är omfattande. Många åker till framför allt Åseda för att arbeta.

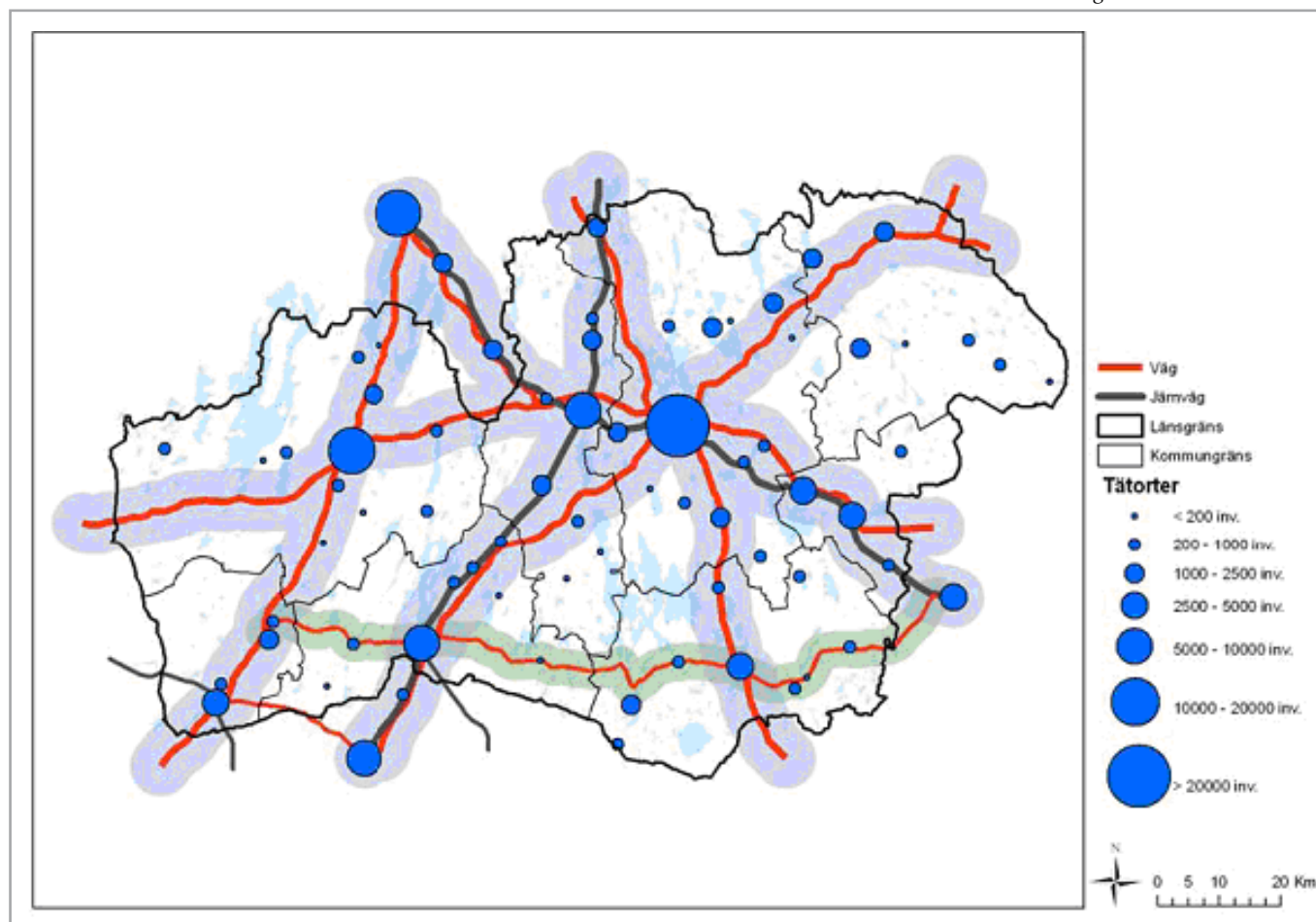
Kommunens ställningstagande:

Kommunen ska i varje ärende som berör utfarter i eller i anslutning till riksvägarna se till att riksintresset tillgodoses.

Arbetspendling

Pendlandet till och från kommunen är således omfattande. Se figur sid 10. Varje dag arbetspendlar drygt 1500 personer till kommunen. Största pendlingen sker mellan Växjö och Åseda och det är ungefär lika många som pendlar in som pendlar ut (ca 545 personer). Inpendlingen täcker nästan 30% av arbetsmarknadens arbetskraftsbehov i Uppvidinge. Ca 900 uppvidingebor arbetspendlar till andra kommuner. Förhållandet mellan inpendlande män respektive kvinnor är i princip samma för inpendling som utpendling, dvs 65-60% män och 40-35% kvinnor. Näst efter Växjö med flest antal inpendlare kommer Vetlanda, 240 och därefter Högsby och Nybro med 156 vardera. Figur finns i kapitel 2.

Fig 6.5: Storleksförhållandet mellan olika tätorter i Kronobergs län samt viktiga kommunikationsleder.

Övriga länsvägar och allmänna vägar

Arbetspendlingen till och från Uppvidinge sker både på riksvägar, länsvägar och det finmaskiga vägnätet. Den stora arbetspendlingen i kommunen är därför beroende av ett vägnät med god standard i alla delar. Därför har även trafiksäkerhetsfrågorna hög prioritet.

Eftersom näringslivet domineras av tillverkningsindustrin, som svarar för nästan 50% av arbetstillfällena i Uppvidinge, samt av skogsnäringen ställer utvecklingen och tillväxten i dessa näringar stora krav på infrastruktur med god bärighet för tunga transporter.

Länsväg 976 Tångamåla – Heda i kommunens norra del är viktig för både arbetspendling och andra transporter. Den är till största delen upprustad. Det är angeläget att resterande sträcka byggs om.

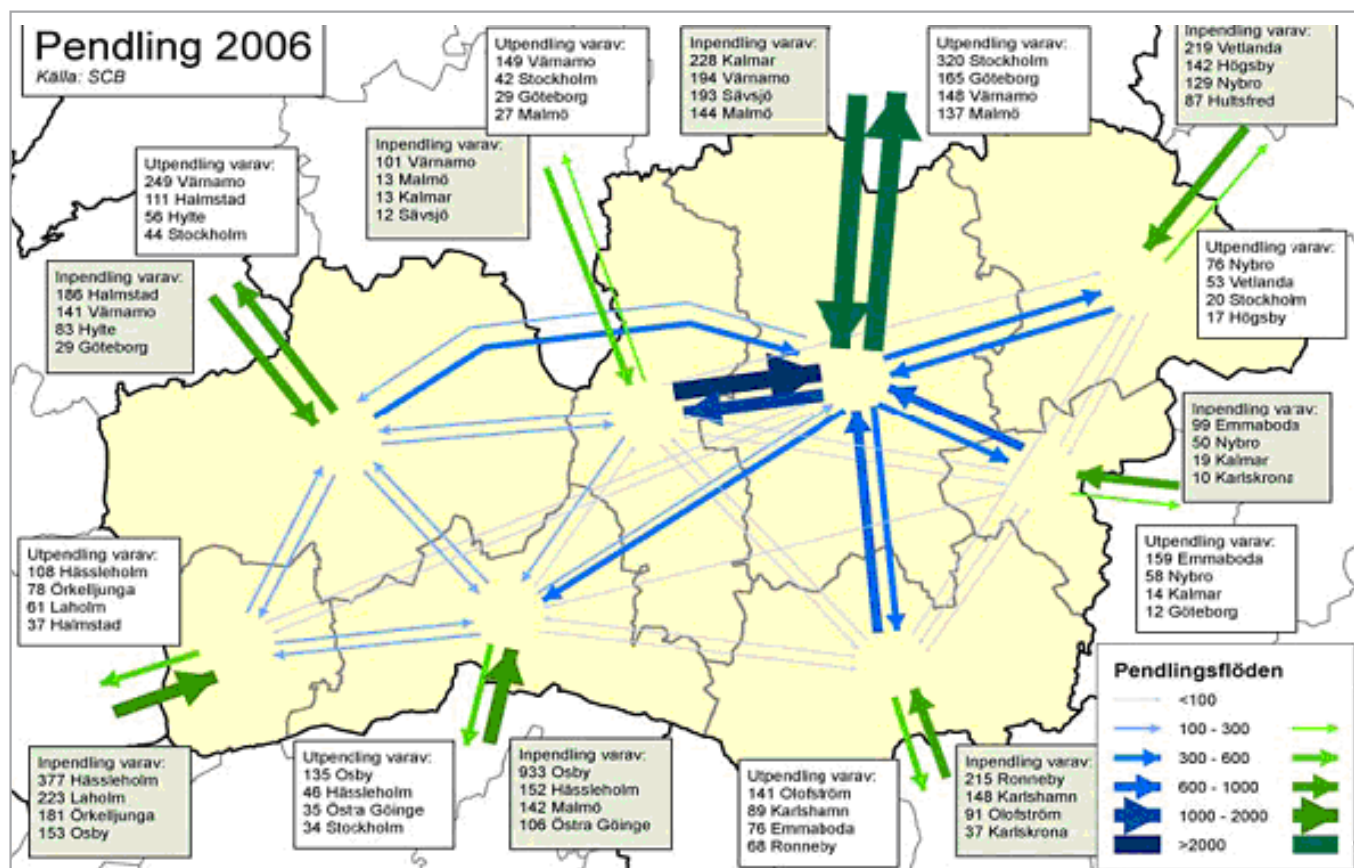
Länsväg 964 Åseda – Älghult är en viktig förbindelseled i nord-sydlig riktning i kommunen.

Länsväg 975 från Åseda mot Näshult är en viktig led för arbetspendling och andra transporter mellan Uppvidinge kommun och Vetlandaområdet. Standarden på vägen i Kronobergs län, Åseda – Horsryd, är betydligt sämre än anslutande väg i Jönköpings län.

Järnvägar

Tågtrafiken mellan Åseda och Vetlanda är nedlagd sedan halvårsskiftet 2002 men banan utgör ändå en intressant möjlighet till framtida godstransporter med förbindelse till Nässjö och stambanan. Uppvidinge kommun anser det angeläget att bandelen Åseda – Vetlanda bevaras som en infrastrukturell resurs. Banan genomgick en rejäl upprustning med ny räls och nya slipers under 1990-talet. Uppvidinge, Vetlanda och Hultsfreds kommuner arbetar gemensamt för att trafik åter ska kunna bedrivas på banan. Det är angeläget att regionen och kommunerna tillsam-

Fig 6.6: Pendlingsmönster inom samt till och från Kronobergs län.

mans verkar för att räls och andra anordningar får finnas kvar, dock med minimalt underhåll.

Kommunen har tillsammans med Banverket tagit fram en lämplig arbetsplats i Åseda att användas vid upprustning av bandelen. Vidare är kommunen beredd att medverka i aktivitetshöjande åtgärder kring järnvägen för att få igång gods och/eller persontrafik både regionalt som interregionalt. En ny gods-terminal kan placeras väster om och utanför tätorten, ev. vid Badeboda, med direkt infart från riksväg 23.

Kollektivtrafik, busslinjer, miljöanpassat transportsystem

Kollektivtrafiken är en nödvändig komponent för att främja en varierad regional arbets- och bostadsmarknad och utbildning samt för att vidmakthålla en levande landsbygd. Om kommunen dessutom verkar för att minska miljöpåverkan genom att minska energianvändningen i transportsektorn så måste åtgärder till för att minska bilanvändningen. Då är tåg och buss (utöver cykel) nödvändiga. En god kollektivtrafik är dessutom en viktig satsning för ökad trafiksäkerhet och dessutom viktig ur jämställdhetssynpunkt (eftersom det enligt statistik är fler kvinnor än män som åker kollektivt).

Reguljära busslinjer till och från kommunen finns idag på följande sträckor:

- Linje 139, Alstermo – Målerås – Orrefors - Nybro
- Linje 145, Alstermo – Fröseke - Alsterbro- Nybro
- Linje 310, Växjö - Eke (term) - Nottebäck – Flybo - Åseda- Oskarshamn
- Linje 315, Åseda – Älghult - Alstermo – Nybro
- Linje 320, Växjö – Eke(term) - Nottebäck - Flybo - Åseda – Västervik
- Linje 331, Fröseke – Älghult – Lenhovda - Växjö
- Linje 332, Lenhovda – Klavreström – Åseda

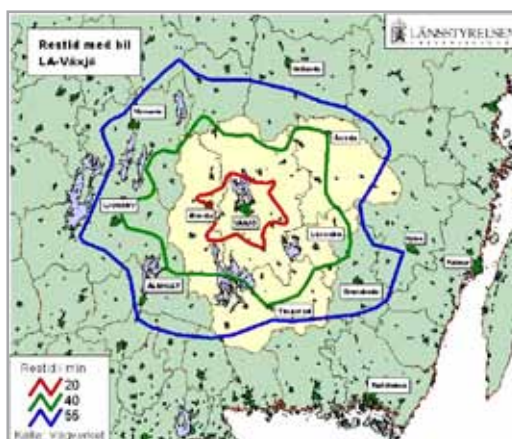

Fig 6.7: Restid med bil från Växjö.

- Linje 334, Lenhovda - Herråkra
- Linje 335, Klavreström – Norrhult – Nottebäck – Braås
- Linje 345, Åseda – Nottebäck – Norrhult - Vetlanda
- Linje 354, Åseda - Hultånäs

Tidtabellerna på ovanstående busslinjer är dock inte anpassade efter kommunens behov. Kollektivtrafiken har byggts ut för pendlare till och från Växjö. Idag är arbetsmarknaden en annan. Kommunikationen mellan kommunens södra och norra delar måste förbättras bl.a. på grund av skolstrukturen med högstadieskolor i Åseda och Älghult och gymnasieskola i Åseda. Det måste bli bättre busstråk på sträckorna Åseda - Älghult - Alstermo, respektive Fröseke - Alstermo - Älghult - Lenhovda - Åseda. En behovsutredning för kollektivtrafiken inom kommunen är angelägen.

För de kommuninnevanare som är bosatta långt från någon busslinje finns möjlighet till kompletteringstrafik. Denna är efterfrågestyrd och går som regel en vardag/vecka till närmast tätort enligt särskild upprättad turlista.

Kommunens prioriteringar

Vägar, prioriterade insatser.

- Riksväg 23, fortsatt körfältsseparering Drättinge - Kuttaboda
- Länsväg 941, breddning förbättring Fröseke- Stenbrohult

- Länsväg 975, ombyggnad förbättring Åseda – Yggersryd
- Länsväg 976, ombyggnad av resterande del, ca 1 km, Tångamåla - Heda vid Boestad.
- Riksväg 23, östra industriområdet i Åseda och vänstersvängningsfält

Trafiksäkerhet:

- Riksväg 31, förbifart Lenhovda med anslutning till länsväg 930
- Riksväg 31, Södra infarten till Lenhovda med tillhörande skyltning och industritillfart.
- Riksväg 31, Cirkulationsplats vid huvudinfarten till Lenhovda.
- Riksväg 31, Belysning vid avfartsvägen 31.01 mot Dädesjö.
- Riksväg 31, Norra infarten (Ädelträ) till Norrhult ändras till trafiksäkrare form.
- Viltstängsel utmed riksvägarna 23 och 31, helt utmed riksvägarna 23/37 i kommunen samt från Nottebäckskrysset till kommungränsen och vidare norrut utmed 31:an.

Trafikmiljö

- Riktade trafiksäkerhetsåtgärder för oskyddade trafikanter längs de allmänna vägarna i kommunens tätorter.

Datakommunikation, IT och bredband

Kommunfullmäktige antog i januari 2002 ett IT-infrastrukturprogram som ligger till grund för kommunens bredbandsutbyggnad.

Uppvidinge kommun har sedan 2002 byggt ut ett nät som möjliggör bredbandsuppkoppling för cirka 95 procent av kommunens invånare. Utbyggnaden har till stor del medfinansierats av staten och EU:s strukturfonder. Kommunens ambition är att alla hushåll och företag i kommunen ska ha möjlighet till en fast bredbandsuppkoppling.

Ett fiberbaserat stamnät och ett antal telestationer försedda med ADSL-teknik förbinder kommunens större orter. I Åseda och Lenhovda finns utbyggda fibernät och kanalisation i samband med fjärrvärmeutbyggnad.

Fiberförbindelse finns till Wexnet i Växjö, Highlandet i Vetlanda samt till TeliaSoneras nät i Kalmar län via Målerås.

Kommunen kan via sitt bolag, UppCom AB, erbjuda bredband via ADSL och fiber.

Kommunens ställningstagande, kommunikationer:

- Verka för att kommunens prioriteringar ovan avseende vägombyggnader/ förbättringar kan genomföras under planperioden.

Därutöver följande:

- Verka för att tågtrafik återupptas på sträckan Åseda – Nässjö.
- Se över kollektivtrafiken (bussar och tidtabeller) så det blir möjligt att lättare pendla till och inom kommunen.
- Utredda och planera för en ny godsterminal väster om Åseda, med direkt anslutning till riksväg 23.
- Verka för att busstrafiken på sträckan Åseda - Växjö utökas med fler turer kvällstid.
- Verka för att tidtabellerna vid Eketerminalen förbättras med fler byten mot Växjö.
- Verka för att de banvallar som kommunen äger framledes kan användas för infrastrukturella ändamål.
- Verka för att alla hushåll och företagare i kommunen får tillgång till fast bredbandsuppkoppling.

Friluftsliv och rekreation

(se även kap 4.3, besöksnäringen, och resp tätort i kap 10, utvecklingsförslag)

"Årets friluftskommun 2010"

Uppvidinge bäst i länet och på 24:e plats i landet!

Gott om plats i skog och mark

Kommunen har de bästa förutsättningarna för att befolkningen kan utöva friluftsliv i skog och mark. Av kommunens yta på 1184 km² består ca 80% av skog och här finns gott om plats att uppleva naturen ostört i form av promenader, vandring och vildmarksliv, svamp- och bärplockning, fritidsfiske och kanoting m.m. Dessa förutsättningar måste dock vidmakthållas och utvecklas. Både fiske och bad gör t.ex. anspråk på bibehållen eller förbättrad vattenkvalitet i sjöar och vattendrag.

Rikt föreningsliv med anläggningar

Möjligheter för en aktiv fritid finns på idrottsplatser, i fritidsgårdar, sporthallar i Alstermo, Lenhovda och Åseda, ishallar i Lenhovda och Åseda. Elljus-spår och andra anläggningar finns också, t.ex. Hälsans Hus i Åseda med inomhusbad. Ishallarna i Åseda och Lenhovda har generösa öppettider. På kommunens hemsida www.uppvidinge.se under fliken "Se och Göra" finns förteckningar och länkar till de flesta aktiviteter och fritidsanläggningar i kommunen.

Fysisk aktivitet

- en förutsättning för god hälsa

Ett av den nationella folkhälsopolitikens elva målområden handlar om "Fysisk aktivitet" och målet för insatser inom detta område är att "samhället ska utformas så att det ger förutsättningar för ökad fysisk aktivitet för hela befolkningen". I en kommun som Uppvidinge med så mycket skog och natur tillgäng-

lig enligt allemansrätten kan det tyckas lätt att uppfylla dessa förutsättningar

Men det räcker inte med bara skog inpå knutarna. Inte heller med idrottsplatser och sporthallar. Vikten av närbelägna grönområden till förskolor och skolor är avgörande för att fysisk aktivitet ska kunna uppmuntras och läras den uppväxande generationen.

Att kunna utöva någon fysisk aktivitet på fritiden i närheten av sin bostad eller arbetsplats, utan att behöva ta bilen till "gymmet" är inte alla förunnat. Äldre, långtidssjukskrivna och funktionshindrade ska kunna erbjudas möjligheter till motion eller träning på sina egna villkor. I all planering måste tillräckliga och lämpliga grönområden reserveras och planeras i anslutning till bostads- och verksamhetsområden för att kunna vara en resurs för ökad fysisk aktivitet och därmed bättre folkhälsa.

I det följande beskrivs några av de befintliga anläggningarna för friluftsliv i kommunen.

Vi sätter stort värde på möjligheten att så fritt få vistas ute i skog och mark.

Foto: Hans Boman

Friluftsbad

Inom kommunen finns sju utomhusbadplatser som kommunen har verksamhetsansvar för. Dessa är:

- Lindshammarsbadet i Boskvarnasjön,
- Änghultasjöns badplats i Klavreström
- Sandviksbadet, Nottebäck i Madkroken
- Björkåkrabaden i Åseda
- Sjöparkens bad och camping i Lenhovdasjön, Lenhovda
- Strandbadets bad och camping i Älgasjön, Älgault
- Uvabadet i Fröseke, Uvasjön

Övernattningsmöjligheter

Vandrarhem finns i Alstermo samt i Klavreström (STF) med ca 70 bäddar. Pensionat Vidinge Gård finns utanför Älgault med ca 40 bäddar. Hotell Olof i Åseda ligger centralt och har konferensmöjligheter. Hotell finns också i Lenhovda.

Jakt

Jaktskyttebanor finns i Älgault, Lenhovda och Åseda. Jaktturism bedrivs av några entreprenörer i privat regi.

Campingplatser

De finns vid Lenhovdasjön i Lenhovda, Älgasjön i Älgault och Björkåkragölen i Åseda.

Ridning

Ridhus finns i Åseda och Lenhovda med aktiva klubbar.

Norra Värends ridled följer delvis utefter Vildmarksleden, men går ytterligare en bit österut mot Åseda. Den går från Lilla Heda via Klavreström - Rosenholm - Mulatorp - Boestad och åter Lilla Heda. Leden drivs i privat regi.

Golf

Niohålsbanan öster om Änghultasjön i Klavreström har en fastställd detaljplan som medger utbyggnad till 18 hål. Den är vackert belägen i kulturlandskapet. Se även avsnitt om tätorterna och Klavreström.

Fritidsfiske

I kommunen finns 231 sjöar större än 1 hektar. De flesta av sjöarna och vattendragen i kommunen omfattas av fiskevårdsområden och är därmed tillgängliga för fritidsfiske. Det finns omkring 25 aktiva fiskevårdsföreningar i kommunen där man kan köpa fiskekort. De största är Älgaults Sportfiskeförening, Alsterns sportfiskeklubb och Alsterns fiskecenter. Strömfiske Alsterån arbetar bl.a. med ädelfisketurism, där man kan uppleva vildmarkskänsla med öringsfiske i strömmande vatten. Alsterån ska restaureras enligt nationella miljömål, se sid. kap. 4, sid 45. I Klavreström kan man fiska regnbåge och öring i dammarna.

Kommunens ställningstagande:

För bibehållande av den naturliga faunan och bl.a. säkerställa möjligheterna för fritidsfisket måste kalkningen kommunens vatten fortsätta. Kalkningsplanen fram till år 2003 omfattade 66 objekt och kalkningen sker i samråd med länsstyrelsen i Kronobergs län. De ekonomiska ramarna för kalkningen blir avgörande för utvecklingen.

Strömfiske i Alsterån.
Foto: Ola Björnström, ur
kommunens bildarkiv.

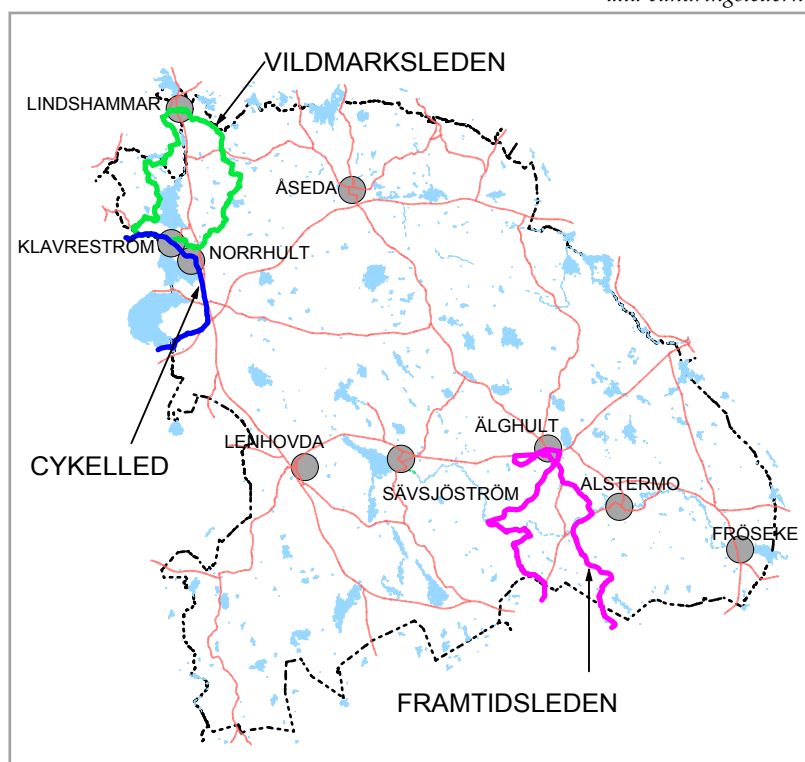
Vandringsleder m.m.

Vildmarksleden, som är 3,5 mil lång, utgår från Vandrarhemmet i Klavreström. Därefter följer man landsvägen till Libbhults ängar för att vika av norrut utmed Änghultasjöns västra strand, vidare förbi Getaryggarna (302,4 m.ö.h.) och upp till Lindshammar. Här fortsätter leden öster om väg 31 och går sedan 12-15 km genom skogar och myrar någon km norr om Horshagaflyet. Leden går tillbaka över 31:an i Norrhult och åter Klavreström.

Framtidsleden är en ny vandringsled. Den går via Målerås i Nybro kommun till Alstermo och vidare till bl.a. Höneström.

Cykelleden Kronobergstrampen. Är en cykelled genom det syds måländska kulturlandskapet. En deletapp av denna (från Hovmantorp via Attsjö)

Nedan: Kartbild som visar
alla vandringslederna

kommer in i kommunen vid Herråkra, vidare via Dädesjö till Braås och norrut på västra sidan av Madkroken till Karryd och Libbhults ängar, sedan genom Klavreström, Norrhult, Nottebäck och åter västerut till Braås.

Cykelleden Sverigeleden går genom kommunen via Näshult - Åseda - Älg-hult - Fröseke och vidare mot Alsterbro (Nybro kommun).

Utöver dessa finns utmärkta tillfällen till vandring och strövande i många av kommunens naturreservat av vilka bl.a. Våraskrubb och Vitthults urskog är anpassade för barnvagn och rullstol. Flera av de nedlagda banvallarna lämpar sig för vandring och cykling.

Orientering och skidåkning: I kommunen finns tre orienteringsklubbar med egna orienteringskartor i anslutning till

tätorterna Alstermo, Älg-hult, Norrhult, Klavreström och Åseda. Klubbarna bedriver tränings-, tävlings-, och motionsaktiviteter. I Alstermo finns skidprojektet Vita vidder som har en konstsnöanläggning för ländskidor. Snörika vintrar erbjuder skidåkning vid kommunens alla elljusspår.

Beträffande ställningstagande för friluftsanläggningar, se också kap 4, besöksnäringen.

LÄS MER, t ex:

Naturreservat och naturmiljöer, avsnittet Naturmiljö, Kap 6.

Kulturmiljöer och bebyggelse, avsnittet Kulturmiljö 6.

Hönöström

Särskilt värdefullt i kommunen är strömfisket i Alsterån, en sträcka på 13 km från Skahus (2 km sydost Sävsjöström) vidare till Hönöström som är kommunens gård och anläggning. Detta var fordom en jaktstuga för prominenta besökare på glasbruken i Kosta, Orrefors, Målerås m fl. Torpet ligger vackert vid sjökanten av en som bildar en lite sjö. Ekonomibyggnaden – Järnladan- har byggts om för att kunna ta emot större sällskap. Parkeringsplatser med flera grillplatser är anlagd och toalett för besökare. Vandringsleden "Framtidsleden" ansluter vid gården. Se vidare i kapitel 4 om Besöksnäringen.

Foto: Ingegärd Widerström

MILJÖ- OCH RISKFAKTORER

Beredskap och riskhänsyn

Räddningstjänsten är gemensam för Uppvidinge, Lessebo och Tingsryds kommuner och heter Räddningstjänsten Östra Kronoberg (RÖK)

Kommunens ledningsanalys

Kommunens ledningsanalys, upprättad 2003-05-13 och reviderad 2009-03-02 ger grund för verksamheten.

Kommunal risk- och sårbarhetsanalys

Kommunens riskhanteringsgrupp, som består av deltagare från samtliga förvaltningar och kommunala bolag, presenterade 2005-05-07 "Redovisning 1 av Risk- och sårbarhetsanalys för Uppvidinge kommun".

Analysen innehåller nio olika scenarion:

1. Bussolycka, ordinarie skolskjutstrafik
2. Brand i skola/förskola
3. Telefonväxelbortfall
4. Salmonellautbrott i storkök på Storgården i Älgshult
5. Hot och våld mot personal och politiker
6. Extremt stor personalbrist på äldreboende
7. Elavbrott fastigheter
8. Brand på Storgården i Älgshult
9. Brand på Dagcenter i Lenhovda

Utöver dessa scenarion arbetar förvaltningarna kontinuerligt med risk- och sårbarhetsanalyser av sina verksamheter. Bland annat har ett gediget arbete utförts när det gäller datasäkerhet (BITS) och det pågår fortfarande.

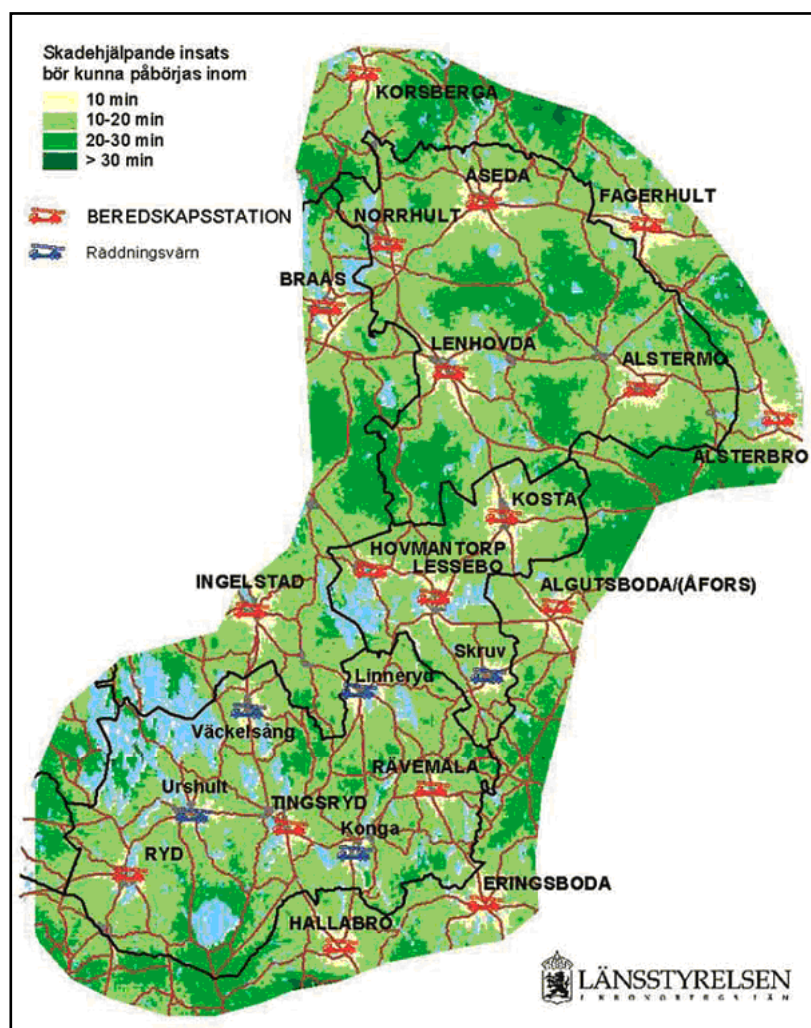
En särskild plan för hantering av en

pandemisituation har också framtagits, Den ligger till grund för den nuvarande hanteringen av "svininfluensan".

Kommunen är även delaktig i den regionala risk- och sårbarhetsanalysen för länet vilken bl.a. tar upp kärnkraftsolycka. Det är länsstyrelsen som har det övergripande ansvaret för sådana frågor i länet.

Kommunens riskhanteringsgrupp har under de senaste åren träffats sporadiskt och arbetat med andra scenarion men har inte lämnat någon ny rapport (tidsbrist från alla förvaltningar

Karta som visar insatstiden inom Räddningstjänstens verksamhetsområde.

samt beredskapssamordnaren). Planeringen är att arbetet ska återupptas i större omfattning f.o.m. 2010.

Räddningstjänster, (f.d. brandstationer) finns i Åseda, Lenhovda, Norrhult och Alstermo.

Formella krav

De formella kraven på översiktsplanen att beakta risken för olyckor, översvämningar och erosion innebär, genom den förändring av lagstiftningen som trädde i kraft 1 januari 2008, att kommunen ska ta hänsyn till de boendes och övrigas hälsa och säkerhet vid lokalisering av bebyggelse till viss mark. Enligt PBL 4 kap 1§ punkt 5 ska risken för olyckor, översvämningar och erosion beaktas.

Av länsstyrelsens granskningsyttrande över kommunens förslag till översiktsplan ska det framgå om en bebyggelse blir olämplig ur dessa aspekter.

Det finns ett antal miljö- och riskfak-

torer som bör beaktas vid all planering och bygglovgivning för bostäder, byggnader och anläggningar. Kommunen har valt att inte redovisa alla dessa i översiktsplanen men de ska ändå beaktas. Exempel på sådana faktorer kan vara markradon, industriell verksamhet, terminalområden, bensinstationer, spårssystem, trafikolyckor, transporter av farligt gods, luftföroreningar, beredskap och krig, radio- och telefonsystem m.fl. Anläggningar som kan generera buller är t.ex. vägar, järnvägar, industriell verksamhet, motorsport, skjutbanor, grus- och bergtäkter.

torer som bör beaktas vid all planering och bygglovgivning för bostäder, byggnader och anläggningar. Kommunen har valt att inte redovisa alla dessa i översiktsplanen men de ska ändå beaktas. Exempel på sådana faktorer kan vara markradon, industriell verksamhet, terminalområden, bensinstationer, spårssystem, trafikolyckor, transporter av farligt gods, luftföroreningar, beredskap och krig, radio- och telefonsystem m.fl. Anläggningar som kan generera buller är t.ex. vägar, järnvägar, industriell verksamhet, motorsport, skjutbanor, grus- och bergtäkter.

Vägtrafik och buller

Vägtrafiken står för den största delen av bullerstörningarna i kommunen. Stora trafikflöden har väg 23/37 Växjö - Åseda och vidare mot Oskarshamn. Vid infarten till Åseda mitt emot Älg-hultsvägen och på norra sidan finns en zon utsatt för buller, orsakad av trafiken på 23:an. Det är Vägverkets ansvar att åtgärda bullerproblem utmed de allmänna vägarna. Vissa problem finns även för bebyggelsen i Lindshammar utmed väg 31.

Vägarna 23/37 och 31 är vägar klas-sade för transporter av farligt gods genom kommunen.

Kommunens miljömål, antagna 16 maj 2006, är att *"antalet människor som utsätts för trafikbuller överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder ska ha minskat med 5% till år 2010 jämfört med 1998."*

Kommunen upplever dock inte att buller är något stort problem inom sitt område, med undantag för ovan-nämnda platser i Åseda och Lindsham-mar, där det sedan 2006 inte gjorts bullerdämpande åtgärder. Under tiden har den tunga trafiken på vägarna ökat. Miljömålet bedöms vara uppfyllt.

Luftkvalitet

Enligt förordning (2001:527) finns miljö kvalitetsnormer för utomhusluft. Kommunen har ansvar för kontrollen

av luftkvalitetsnormerna och att dessa iakttas vid planläggning. Uppvidinge kommun ingår i Kronobergs Luft-

vårdsförbundet som i samverkan med länets kommuner genomför kontroll av luftkvaliteten i länets tätorter. Kommunerna har genom dataprogrammet SIMAIR möjlighet att beräkna föroreningshalter i gatumiljöer. Beräkningsprogrammet är ett redskap som kan användas i såväl befintliga miljöer som inför planeringen av nya utbyggnadsområden. Ytterligare information finns på www.kronobergsluft.se. Det finns

även regionalt uppföljningssystem för miljömål, med en databas för luftutsläpp ner till kommunnivå www.rus.lst.se/utslappsdata1.html.

En översiktlig bedömning av läget i kommunen är att de utsläpp som ökar är beroende av trafiken men att denna ökning ändock är minst i länet.

Vägar behandlas också under avsnitt Kommunikationer.

Övriga miljöstörande verksamheter

Industrier och deponier

Inom kommunen finns tre typer av det som klassas som miljöfarliga verksamheter. A och B anläggningar är tillståndspliktiga verksamheter där länsstyrelsen är tillsynsmyndighet. Det finns inga A anläggningar i kommunen, däremot 14 st B anläggningar. Tillstånd söks hos länsstyrelsen som har tillsynsansvaret. Exempel är Linnebergadeponin och Flybo torvmosse utanför Åseda. Det finns vidare ett flertal C anläggningar som är anmälningspliktiga i kommunen. Dessutom finns U anläggningar som varken kräver anmälan eller tillstånd. För C och U anläggningar har Miljö- och byggnadsnämnden tillsynsansvar. Exempel på sådana är mindre industrier och företag där man kan befara mindre utsläpp, såsom jordbruk, handelsträdgårdar, skjutbanor, bilverkstäder, åkerier, mekaniska verkstäder, måleriverkstäder och tryckerier. Kommunen bedömer att pågående industriverksamhet bedrivs enligt gällande tillstånd och utan några miljörisker.

Beträffande Linnebergatippen bedrivs verksamheten dels av bolaget Marksanering Sydost AB, dels av kommunen. Bolaget bedriver behandling av förorenade jordar på ett arrenderat markområde i anslutning till kommunens deponi. Flybo torvmosse drivs av Econova AB. Samtliga tre företag berörs

av Alsteråns vattenråd som samordnar provtagningarna. Sjön Hultbren är recipient.

Omgivningarna vid Flybo mosse är upprinningsområde/källområde till Bådebodaån som utanför kommunen rinner ner i Alsterån. Det är därför mycket angeläget att recipientkontrollen sker kontinuerligt för dessa anläggningar både i anslutning till anläggningarna och längre nedströms.

Kraftledningar för högspänd överföring

Inom kommunen går en 400 kV ledning tillhörande stamnätet med ägare Svenska Kraftnät. Ledningen korsar väg 31 söder om Lenhovda, passerar strax norr om Älghult och vidare i nordostlig riktning mot Fagerhult och vidare till kärnkraftverket i Oskarshamn (OKG). En 130 kV ledning tillhörande regionnätet och E.ON går via ställverket i Nybro till transformatorstationen i Sävsjöström och vidare mot nordväst upp till Lindsammar.

E. ON planerar att bygga en ny transformatorstation nordost om Lenhovda. Utredning om lämpligt läge pågår. Hänsyn till utbyggnad av bostäder inom Gripagårdsområdet måste då tas.

Kraftledningar kan vara begränsande för byggnation. Riktlinjer för avstånd beror dels på risken för nedfallande

ledningarna och dels på de magnetfält som alstras. Ledningsgatorna tar ofta i anspråk skogsmark och har därför mer eller mindre påverkan på skogsbruket.

Kraftledningar för högspänning av t.ex. 10 kV kan läggas i kabel och kommunen anser att detta så långt möjligt ska göras för att minska risken för avbrott och skador på elförsörjningssystemet samt även minska påverkan på landskapsbilden.

Rekommendationer för avstånd till kraftledningar

E.ON Elnät har nätkoncession för området i kommunen. Lokalnätet berörs i regel när ett område detaljplaneras varför tidig kontakt alltid skall tas med nätägaren. Vid byggande nära kraftledningar för bostäder, master och vindkraftverk vill E.ON Elnät ha alla

ärenden angående verk som planeras utanför detaljplanlagt område på remiss, om byggandet avser inom 50 m från E.ONs högspänningsledningar.

Avstånden mellan master och vindkraftverk till högspänningsledningar bedöms av Transportstyrelsen med hänsyn till flygsäkerheten. Den anser det önskvärt med ett avstånd av 100 meter för verk med en totalhöjd under 50 meter och minst 200 meter från kraftledning vid verk med en totalhöjd över 50 meter samt för master och vindkraftverk med stag. Därvid avses sträckan mellan vindkraftsrotorns yttersta spets och kraftledningen.

Planerad utbyggnad i kommunen

Flera aktörer planerar att bygga vindkraftsparker i Uppvidinge kommun. Beroende på hur många av dessa som

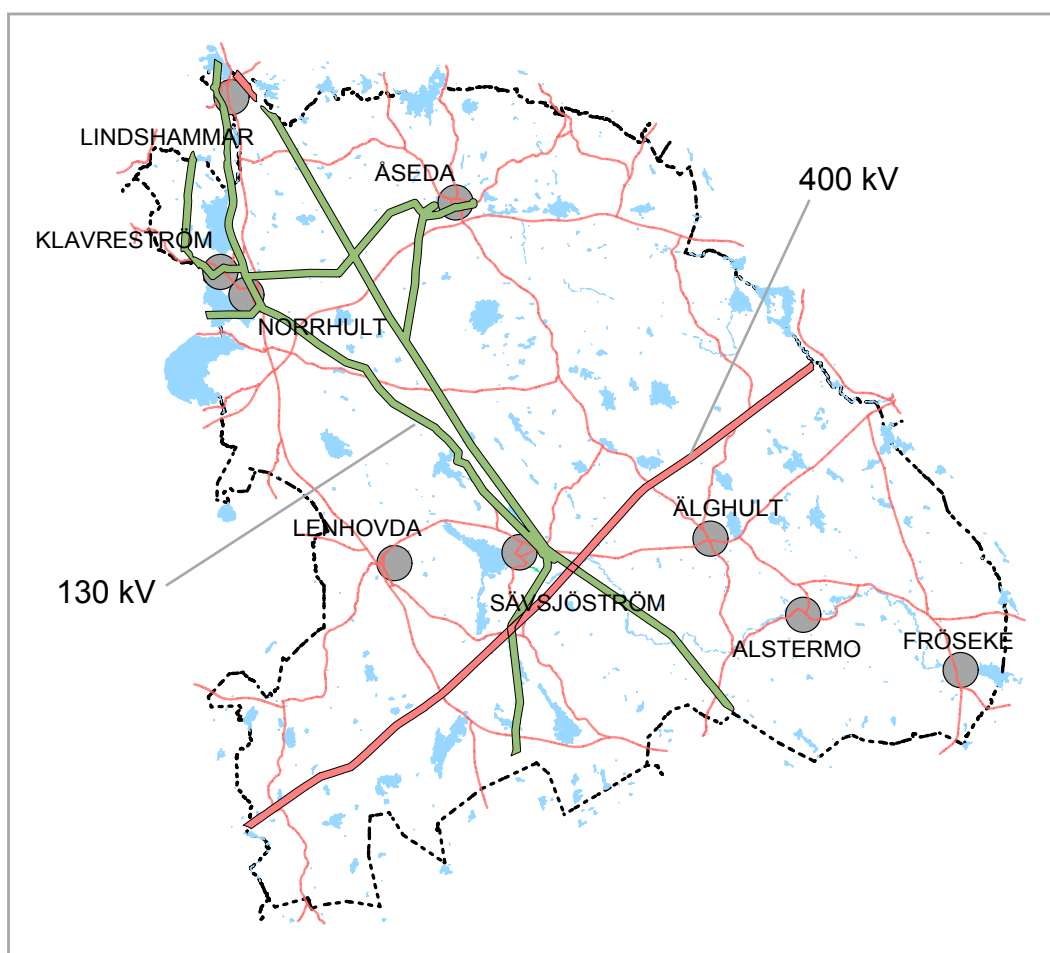

Fig 7.1:
Distributionsnätet för
elkraft

får tillstånd och förverkligas kan det blir nödvändigt att förstärka elnätet i kommunen för att kunna hantera den ökade elproduktionen.

E.ON Elnät planerar då att bygga i etapp 1:

- en ny dubbel 130 kV ledning Sävsjöström- Lenhovda
- ny transformatorstation i Lenhovda
- ny station 400kV/130 kV vid Hageskruv (Sävsjöström) beroende på utvecklingen vid OKG

i etapp 2:

- ny 130 kV ledning Sävsjöström- Bredhälla med ny station i Bredhälla
- ny 130 kV ledning Bredhälla- Horshaga och tillhörande transformator-

station i Horshaga.

På sikt kan det också bli aktuellt med

- ny 130 kV ledning Sävsjöström- Flöxhult + station , parallell med 400 kV ledningen
- Vidare är det också aktuellt med en ny 50 kV ledning mellan transformatorstationen i Åseda och Profilgruppen.

Dessa infrastruktursatsningar är nödvändiga att beakta i den fysiska planeringen.

Svenska Kraftnät utreder ny 400 kV ledning Barkeryd - Hageskruv - Nybro - Hemsjö som i så fall planeras parallellt med befintlig 130 kV ledning Nässjö- Nybro genom kommunen.

Kommunens ställningstagande:

Kraftledningar för högspänd kraftöverföring skall så långt möjligt läggas i kabel för att minska påverkan på skogsbruket och landskapet. Kommunen anser att allt lägre än 130 kV ska jordförläggas, i vissa fall även 130 kV ledningar

Förorenad mark

Arbetet med förorenade områden omfattar aktiviteter för att identifiera, undersöka, analysera, bedöma och åtgärda förorenade områden, samt uppföljning av dessa åtgärder. Verksamheten regleras i miljöbalkens 10 kapitel. Där regleras också ansvaret för efterbehandling. Huvudregeln är att den som förorenat ett område är skyldig att utföra eller betala för undersökning och efterbehandling om verksamheten pågått efter 1 juli 1969.

Länsstyrelsen har enligt en metod utarbetad av Naturvårdsverket identifierat ett antal branscher/verksamheter, t.ex. glasbruk, sågverk, verkstadsindustrier, gjuterier m.fl, och delvis också inventerat dessa förorenade markområden. Allt material finns dels i den s.k. MIFO-databasen hos länsstyrelsen, dels på karta/GIS-skikt hos kommunens miljö- och byggnadsförvaltning.

Länsstyrelsen har gjort en prioritering, en s.k. 30-lista, av de områden i

länet som är mest angelägna att efterbehandla och sanera. I vår kommun finns i sex objekt: Glasbruken i Linds hammar, Rosdala, Björkå, Älghult och Alsterfors samt metallytbehandlingen Rusthanter i Älghult. Problemet får anses allvarligt då flera år har sitt källflöde inom kommunen, t.ex. Mörrumsån, Emån, och Alsterån.

Det nationella målet för samtliga förorenade områden som utgör akuta risker vid direktexponering, eller hotar vattentäkter eller värdefulla naturområden är att de skall vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2010.

Vid ny bebyggelse eller då markanvändningen på annat sätt ska förändras är det nödvändigt att alltid ta reda på om marken är förorenad. Ny lagstiftning trädde i kraft 1 jan 2008. Den har ökat möjligheterna för planläggning av sådana områden innan de är helt sanerade. När bygglov ges bör dock områdena vara sanerade.

Kommunen anser att sanering vid de

glasbruk där det finns verksamhet skall ges högsta prioritet medan de som inte varit i bruk de senaste 10-15 åren bör komma i andra hand.

För deponin i Lindshammar har Uppvdinge tillsynsansvar även om den ligger i Vetlanda kommun.

Anvisningar och råd för att hantera förorenade markområden finns i en rapport utgiven som ett samarbetsprojekt mellan Naturvårdsverket och Boverket: *"Förorenade områden och fysisk planering"* (Rapport 5608-2006).

Kommunens ställningstagande:

- Vid bygglovsansökan eller planläggning ska alltid kontrolleras om området finns i de upptagna listorna över förorenade områden.
- Om marken är berörd ska provtagning krävas av exploatören för vidare beslut om åtgärder.
- Kommunens prioritet vad beträffar sanering av glasbruksområdena är i första hand Lindshammar, därefter Älghult och Rosdala i Norrhult samt Alsterfors och Björkå.
- Kommunen ska verka för att så snart som möjligt få till åtgärder som innebär sanering av området vid f.d. Rusthunter i Älghult, samt noggrant följa kontroll och utveckling inom anläggningarna vid Linneberga och Flybo mosse.

Grustäkter/Bergtäkter

För Kronobergs län har det upprättats en grushushållningsplan som utgör vägledning för alla tillstånd berörande nya och befintliga grus- eller bergtäkter. Det är länsstyrelsen som meddelar tillstånd efter samråd med kommunen.

Det finns ett nationellt miljömål att uttaget av den icke förnyelsebara resur-

sen naturgrus måste minska. Därför meddelas i princip inga nya tillstånd för uttag av naturgrus ur grusåsarna utan mesta möjliga material för t.ex. anläggningar och infrastrukturbyggen ska bestå av bergkross eller annat krossat material.

I kommunen finns två större bergtäkter i drift, Hökhult och Stenbrohult. I Hökhult bryts bl.a. porfyr.

Översvämningskänsliga områden

Översvämningsproblematiken drabbar kommunen främst i form av otillräckliga magasin vid regleringsmagasinen, luckor som ej kan ta emot stora flöden trots att de öppnas fullt ut. År 2004 var det en våldsam översvämning av Prästängsområdet i Åseda som ligger i anslutning till Badebodaån. Regleringsdelen ska ses över. Även vattenverket i Norrhult var hotat vid denna översvämning.

Det finns därför ett behov av att se över och inventera viktiga regleringsdammar/magasin som kan beröra viktiga allmänna intressen t.ex. där det finns bostadsområden. Det är av

stor vikt att befintliga luckor kan hålla emot stora flöden och att omvägar kan skapas vid stora flöden. Ansvar avilar respektive ägare till fallrättigheterna.

För framtida bostadsbyggande bör en riktlinje fastställas för lägsta grundläggningsnivå. Förväntade högvattenbestånd bör utredas och med viss säkerhetsmarginal, bestämmas - inte bara lägsta grundläggningsnivå. Eventuellt kan det behövas åtgärder, exempelvis i form av skyddsvallar.

Kommunen bör ta fram informationsmaterial till berörda fastighetsägare, vars fastigheter bedöms vara belägna inom riskområden för översvämningar.

Riktlinjer för planering i översvämningsskänsliga områden har tagits fram av Länsstyrelserna i Mellansverige och samlats i rapporten "Översväm-

ningsrisker i fysisk planering - Rekommendationer för markanvändning vid nybebyggelse" (2006). Rapporten finns på länsstyrelsens hemsida www.lst.se.

Uppställningsplatser för farligt gods

Ofta finns uppställningsplatser för farligt gods i anslutning till de större riksvägarna. Kommunen

avser att ta upp frågan i samband med kommande översyn av beredningsplanen.

Kommunens ställningstagande:

- Grundläggning av bostäder i närheten av översvämningsskänsliga sjöar och vattendrag eller i övrigt översvämningsskänsliga områden skall ske så att färdigt golv ligger på betryggande nivåer över högsta högvattenstånd. Vid sådan planläggning eller bygglovsprövning som berörs ska tidigare uppmätta högsta vattennivåer klarläggas.
- Kommunen ska årligen se över sina egna regleringsdammar för att förhindra och förebygga oväntade översvämningar.
- Vid exploatering inom samhällena Åseda, Norrhult och Klavreström samt inom de s.k. LIS-områdena med strandskydd ska frågor om ras, skred, erosion och översvämning särskilt klarläggas och bedömas i samband med detaljplanering eller bygglovsgivning.
- Från geoteknisk synpunkt bör inom riksintresseområdet för vindkraft, klarläggas branta terrängavsnitt med förutsättningar för ras eller skred.

Foto: Diana Ortscheid

RIKSINTRESSEN ENLIGT MILJÖBALKEN

Vi har valt att beskriva riksintressena under respektive sakområde i översiktsplanen, dels kap 6 Allmänna intressen, dels kapitel 4, Energi.

Riksintressen är intressen och anspråk av nationellt värde och dessa är angivna i Miljöbalkens (MB) 3 och 4 kapitel. Länsstyrelsen har uppdraget att för statens räkning särskilt bevaka att dessa tillgodoses. Därför ska dessa intressen och anspråk alltid beskrivas och behandlas i översiktsplanen.

I Uppvidinge kommun finns riksintresse för naturvård och kulturmiljövård enl 3 kap 6§ MB, för kommunikationer och vindbruk (energiproduktion) enl 3 kap 8§ MB, och totalförsvaret 3 kap 9§ MB samt vattenreglering 4 kap 6§ MB.

Natura 2000-områden är också av

riksintresse - nationellt värde - men har lite annan konstruktion lagtekniskt än de ovan beskrivna. Regler om dessa finns såväl i 4 kap som i 7 kap MB.

Sammanfattningsvis finns följande:

Naturvård: 22 områden i kommunen.

Därutöver 22 st Natura 2000-områden, se text och kartor kapitel 6, *Kulturmiljövård:* 2 områden i kommunen, se text och kartor kapitel 6, *Kommunikationer:*

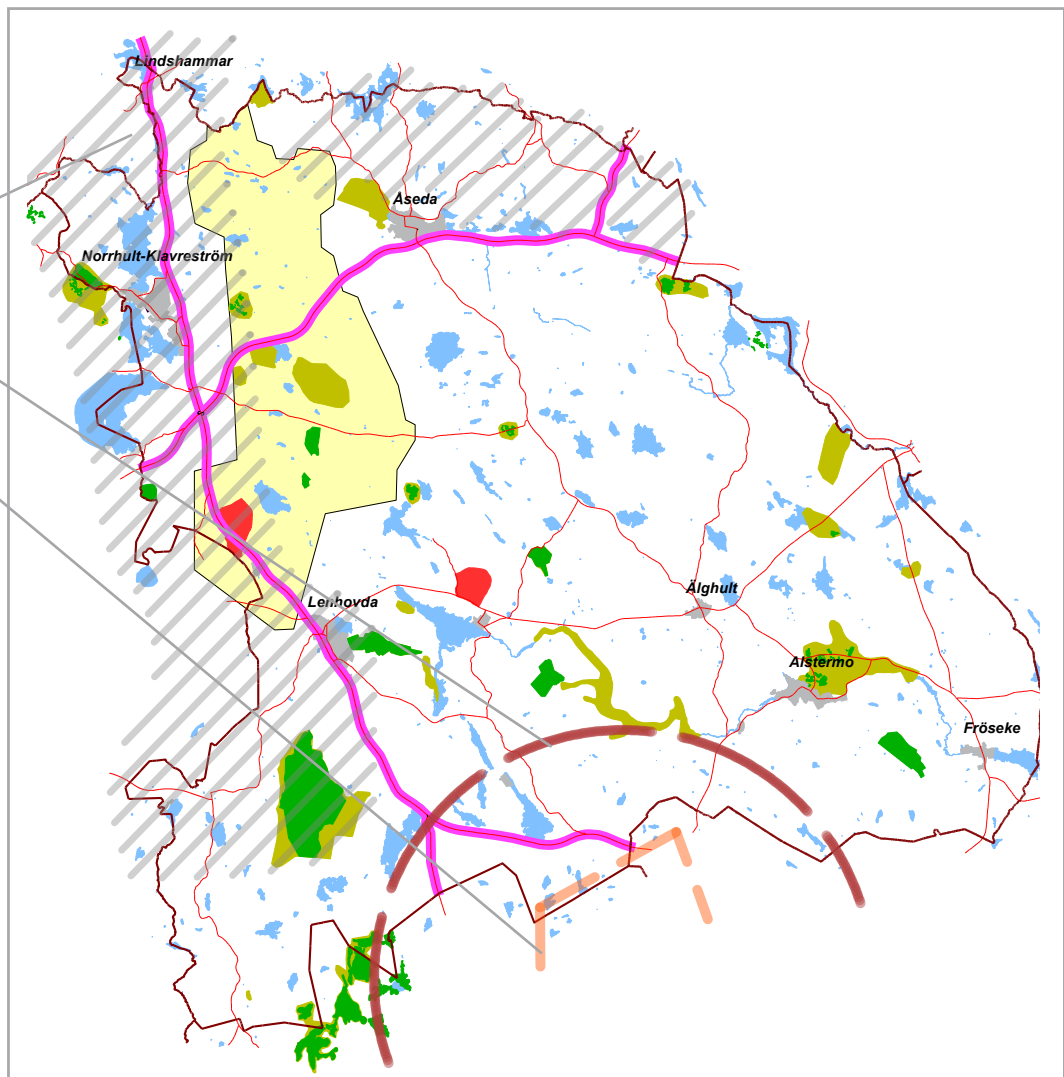
Riksvägarna i kommunen, se avsnitt kapitel 6, *Vindkraft:* Ett större område i nordvästra och västra delen av kommunen, se kapitel 4 Energi och klimatfrågor, *Skyddade vattendrag:* Emåns och Mörrumsåns vattendrag med tillhörande biflöden är skyddade enligt 4 kap 6§ MB, se även kap 11, *Totalförsvaret:* se nästa sida.

Fig 8.1: Sammanställning över de riksintressen som finns i Uppvidinge kommun.

Grå skraffering anger riksintresse enl. miljöbalken 4 kap 6 §, Mörrumsåns och Emåns åsystem.

Behov av hindersfrihet runt Kosta skjutfält p.g.a. helikopterverksamhet.

Omgivningspåverkan från Kosta skjutfält - samråsområde för detaljplaner och bygglöv.

Teckenförklaring	
Kultur	
Väg	
Natura 2000	
Naturvård	
Vindkraft	

Riksintresse totalförsvaret

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket miljöbalken) kan bara delvis redovisas i översiktsplanen. De delar som inte kan visas har ofta koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelse-system. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset.

Kosta skjutfält ligger i Lessebo kommun men Uppvidinge kommun berörs av riksintressets omgivningspåverkan i form av buller och behov av hinderfrihet runt fältet. I övrigt kan intresset inom kommunen framför allt påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftsverk. Därför bör Forsvarsmakten kontaktas i tidigt skede i sådana plan- och bygglovsärenden. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 m utanför tätort och högre än 45 m inom tätort.

Miljökonsekvenserna för Uppvidinge kommun från verksamheten vid skjutfältet består således främst av störande buller och påverkan av flygrörelser.

Kommunen anser att följande ska beaktas:

Utökad verksamhet vid skjutfältet får inte försämra förutsättningarna för vindkraftsetablering i kommunen utöver den zon på 10 km från skjutfältets centrum som sedan tidigare har pekats ut av försvarsmakten och där etableringen av vindkraft är inskränkt på grund av flygrörelser.

Kommunen anser även att bullerpåverkan i omgivningen av utökade flygrörelser inte får vara så omfattande att en nybyggnad av bostäder försvåras i området vid Johanstorp (intill sjön Möckeln), vilket i denna översiktsplan är utpekad som område för landsbygdsutveckling i strandnära läge, s.k. LIS-område. Kommunen har i yttrande 2010-04-22 till länsstyrelsen i Kronobergs län över försvarsmaktens ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för Kosta skjutfält (Lessebo kommun) yrkat på tillägg till begränsningarna av verksamheten på så sätt att buller från skjutfältet vid bostäder inte får överstiga 55 dB(A) och buller från överflygning vid bostäder som maximal ljudnivå inte får överstiga 70 dB(A).

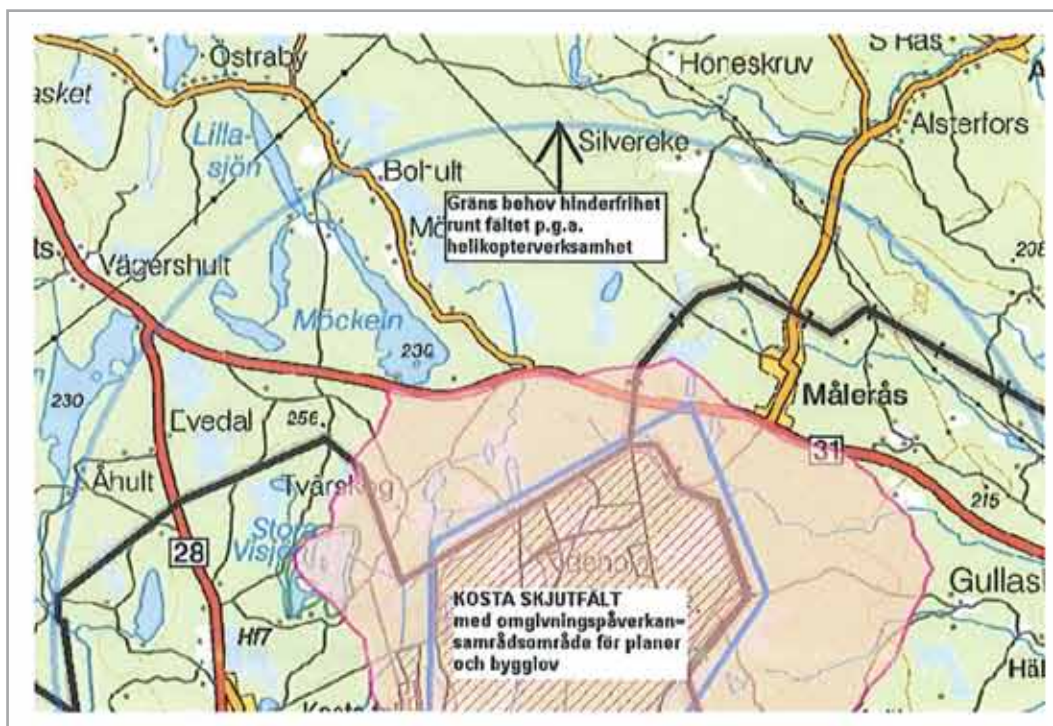

Fig 8.2: Kosta skjutfält ingår i riksintresset för totalförsvaret. Här redovisas skjutfältets omgivningspåverkan

MELLANKOMMUNALA FRÅGOR

Uppvidinge kommun betraktar Småland som en region inom vilken kom-

munen samarbetar och samverkar i olika projekt och former.

Samarbetsorgan

- *Regionförbundet södra Småland*
Regionförbundet, inklusive Länstrafiken Kronoberg, utgör ett samverkansorgan mellan landstinget och kommunerna i Kronobergs län, de utvecklar, planerar och samordnar kollektivtrafiken via Länstrafiken.
- *Räddningstjänsten Östra Kronoberg (RÖK)*
Räddningstjänstförbundet omfattar kommunerna Tingsryd, Lessebo och Uppvidinge.
- *VESU*
Avfallshanteringen samordnas regionalt av kommunerna Vetlanda, Eksjö, Sävsjö och Uppvidinge.
- *Alsteråns vattenråd*
Uppvidinge kommun är tillsammans

med kommunerna Högsby, Nybro och Mönsterås medlemmar i vattenrådet. Den huvudsakliga uppgiften för rådet är att skapa ett gemensamt provtagningsprogram för Alsterån.

- *Mörrumsåns vattenvårdsförbund*
Uppvidinge kommun är tillsammans med kommunerna Växjö, Alvesta, Tingsryd och Karlshamn medlemmar i vattenvårdsförbundet. Den huvudsakliga uppgiften för förbundet är att skapa ett gemensamt provtagningsprogram för Mörrumsån.
- *Leader Småland Sydost*
Leader Småland Sydost omfattar kommunerna Uppvidinge, Lessebo, Tingsryd, Nybro, Emmaboda och Torsås. Leader har som huvudsyfte att främja landsbygdsutvecklingen.

Mellankommunala frågor

Uppvidinge kommun gränsar till Växjö och Lessebo i Kronobergs län, Nybro, Högsby och Hultsfred i Kalmar län samt Vetlanda i Jönköpings län. Se figur/kartbild. Nedan redovisas planeringsfrågor som på ett eller annat sätt bör samordnas med grannkommunerna.

Nedan listas de beröringspunkter med grannkommunerna som har anknytning till den fysiska planeringen.

1. Vindkraft

Ett stort område i kommunens västra del är utpekade som riksintresse för vindkraft. Detta riksintresseom-

råde berör även Vetlanda och Växjö kommuner. Det är därför av vikt att vindkraftsexploatering sker i dialog med grannkommunerna och att länsstyrelsen har regional överblick över såväl pågående vindkraftsplaner som pågående projekt.

2. Järnvägen Åseda - Nässjö

Sträckan Åseda – Vetlanda trafikeras för närvarande inte. Det är angeläget med en regional samverkan för att möjliggöra godstransporter även på denna del av järnvägen. Se vidare kapitel 6 Järnvägar.

3. Riksvägarna 23, 28, 31 och 37

Förbättringar av riksvägarna 23, 28, 31 och 37 är en angelägen fråga för flera kommuner. Uppvidinge kommun verkar för utbyggnad av väg 23 till 2+1-väg med tillhörande viltstängsel.

4. Landsbygdsutveckling

Uppvidinge kommun verkar för landsbygdsutveckling via boende i anslutning till ett antal sjöar. Vid några sjöar är grannkommunerna berörda och en utveckling av boendet här kräver en dialog mellan kommunerna. Växjö kommun är berörd i anslutning till Madkroken och Norrsjön och Vetlanda kommun är berörd i anslutning till Säljen.

5. Kosta skjutfält

Skjutfältet är beläget i Lessebo kommun men påverkar även grannkommunerna Nybro, Emmaboda och Uppvidinge. Påverkan består bland annat av inskränkningar i markanvändningen för berörda kommuner.

6. Besöksnäring

Glasriketkommunerna Uppvidinge, Lessebo, Emmaboda och Nybro samverkar avseende besöksnäringen inom regionen.

7. Cykel-, vandrings- och ridleder

Flera leder går på kortare sträckor inom angränsande kommuner. Vildmarksleden går norr om Änghultasjön på en mindre sträcka genom Vetlanda kommun, så även Norra Värends ridled. Cykelleden Kronobergstrampen berör även Växjö och Lessebo kommuner. Framtidsleden, som via Målerås kommer in i kommunen är ett samarbete med Nybro kommun. Skötsel, skyltning och upprätthållande sker i samverkan mellan kommunerna.

8. Stocksmyr m.m.

Natura 2000 området Stocksmyr-Bredafly - Källekulla mad, är också

av riksintresse för naturvården. Det ligger till största delen i Lessebo kommun, med Källekulla mad inom Uppvidinge. Eventuella ingrepp i myrområdena kräver samråd mellan kommunerna.

9. Libbhults ängar

Libbhults ängar väster om Klavreström ligger till en del i Växjö kommun. Det är naturreservat, riksintresse för naturvård och Natura 2000. Skötsel och aktiviteter sker i samverkan mellan kommunerna.

10. Områden av värde för naturvården

Det finns ett flertal områden av nationella eller regionala intressen för naturvården. De namnges inte här, men ligger i anslutning till eller nära gräns mot grannkommun. Generellt bör uppmärksamhet ges från berörda kommuner vid markanvändningsfrågor i sådana lägen, eftersom t.ex. en åtgärd i ett Natura 2000-område, som visserligen ligger utanför gränsen, ändå kan påverka naturområdets värden i den andra kommunen.

Nedan: Kommunalt samarbete sker inom beröringspunkterna med dessa kommuner:

Lessebo: 3, 5, 6, 7, 8, 10.

Växjö: 1, 3, 4, 7, 9, 10.

Vetlanda: 1, 2, 3, 4, 7, 10.

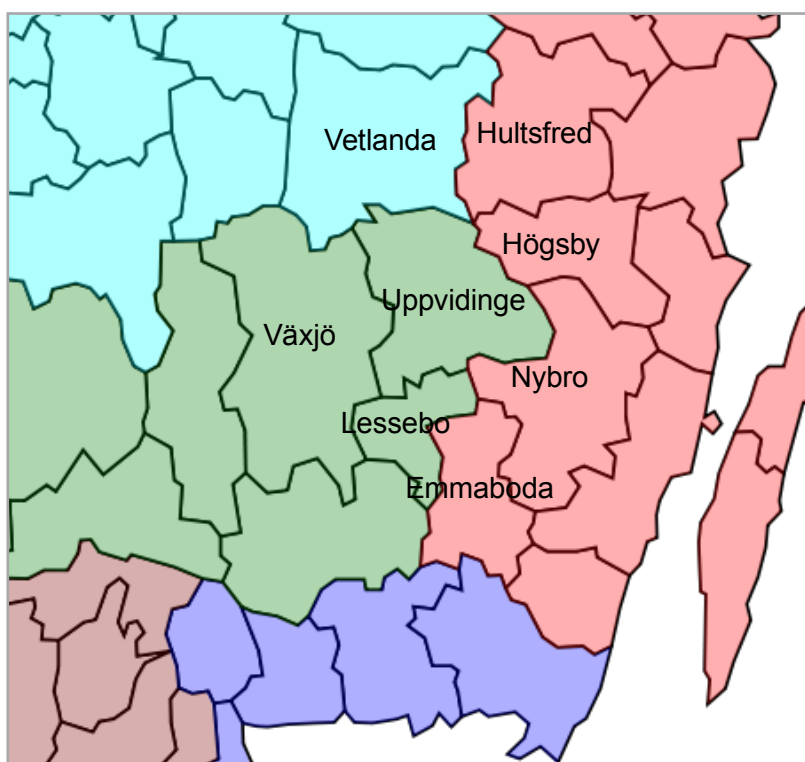
Högsby: 3, 10.

Nybro: 3, 5, 6, 7, 10.

Hultsfreds: 3, 10.

Emmaboda: 6.

Källa: Wikimedia Commons

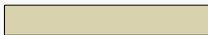

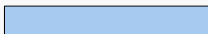
UTVECKLINGSFÖRSLAG FÖR TÄTORTERNA

(Läs mer: För utförligare beskrivning av förutsättningar och förhållanden i respektive tätort hänvisas till underlagsmaterial upprättat 2004-02-19.)

I det följande ges en kort sammanfattning för varje tätort med tyngdpunkt på de nya förslag som ska utredas, utvecklas eller genomföras under planperioden.

OBSERVERA att det är endast för orterna Åseda, Lenhovda samt Norrhult/Klavreström som särskilda fördjup-

ningar av översiktsplanen föreslås. För samtliga orter gäller dock utvecklingsförslagen nedan som vägledning och riktlinjer i översiktsplanen. Förslagen med text i kartornas "pratbubblor" finns också att läsa under respektive rubrik nedan.

	Bostäder		Kyrka, kyrkogård
	Fritid, rekreation m.m.		Centrumbebyggelse
	Skolor och off. service		Industri
	Parkmark, natur & div. till användningen ej definierade områden		Sjö, vattendrag m.m.

Åseda

Förutsättningar

Åseda samhälle bildades för drygt 100 sedan som en järnvägsknutpunkt för normalspåret Nässjö-Nybro och smalspåret Växjö-Hultsfred-Västervik. Samhället omges idag av barrskog med inslag av lövskog främst vid sjöarna i öster och väster. Centrum ligger lågt i förhållande till samhällets södra del mot riksväg 23 där det förekommer partier med branta sluttningar. Områdena vid Kexholm och de norra delarna ligger högre än centrum. Villabebyggelsen inom Kexholmsområdet i sydväst är uppförd successivt under 1900-talet och

är kulturhistoriskt och arkitektoniskt intressant. Industriebbyggelsen i öster, liksom gymnasieskolan, har tillkommit betydligt senare under 1900-talet men har likväl arkitektoniska och miljömässiga kvaliteter. De största industrierna är Profilgruppen och möbeltillverkaren Spaljsten. Samhället har ca 2400 invånare.

Bostäder

Bostadsbebyggelsen kan utvecklas genom förtätning i centrum, t.ex. inom f.d. järnvägsområdet, och då för hyresbostä-

der/bostadsrätter i form av t.ex. seniorbostäder. Villabebyggelsen vid Kexagatan och Floragatan kan kompletteras och avslutas mot ett större grönområde i sydväst. Björkåkraområdet i nordväst är tidigare reserverat för bostäder och ska planläggas för blandad bebyggelse, företrädesvis villor och radhus.

Möjligheterna att utvidga bebyggelsen runt Björkåkragölen med hus med varierade upplåtelseformer ska utredas. Samtidigt ska det undersökas om sjöns kvaliteter kan tas tillvara på ett positivt sätt, t.ex. genom strandpromenad och bad- och båtliv.

Verksamheter och kommersiell service

Industribebyggelsen är lokaliserad dels i ett större område i öster, dels i väster.

I kommande fördjupning (FÖP) ska studeras lokaliseringen av skolans verksamheter i samhället, bl.a. en ny förskola.

Vidare ska utvecklingen av de västra

områdena kring Kexholm ytterligare studeras. Området berör ett riksintresse för naturvården - odlingslandskapet väster om Åseda. Att lokalisera fler verksamheter i närheten av och mer synliga från väg 23 ses positivt. Möjligheterna för en förbindelse mellan de östra och västra industriområdena ska också studeras, se nedan. Det planlagda "Södra industriområdet" invid 23:an ska ses över. Kanske kan bergspartiet användas. En utvidgning åt öster vid Spaljisten är under utredning.

Ett markområde söder riksväg 23, reserverat för miljökrävande eller miljöstörande industri, omfattas av planprogram och ligger kvar som reserv tills vidare.

Ny godsterminal för järnvägen ska utredas med alternativ antingen inom industriområdena i väster eller längre västerut t.ex. vid Badeboda.

Markreserver för handel och kontor föreslås förutom i centrum (f.d. järnvägsområdet) också vid infarten till samhället vid Älghultsvägen. Läget är attraktivt som skyltläge och kräver om-

Åseda centrum.
Hälsans hus längst t.v. och
Olofsgatan längst bort in t. h.
Foto: Hans Boman

Hälsans hus med kyrkan i bakgrunden.

Foto: Hans Boman

sorg vid byggande och gestaltning.

Det gamla järnvägsområdet som idag är i det närmaste outnyttjat. Särskild uppmärksamhet ägnas detta så att det kan bli en attraktiv del av Åseda. Området kan innehålla olika företeelser som handel, bostäder osv, men även besöksnäringen, där smalspåret har en given plats, hör hemma här.

Kommunikationer

Stommen i tätortens vägnät utgörs av de allmänna vägarna 969 och 976.

Väg 964 från Alghult ansluter till väg 23 vid den större infarten till samhället och fortsätter sedan via Järnvägsgatan och Olofsgatan till Östra vägen. Infarter till samhället från nordväst sker via 976 "Ösjöbolavägen" och via Olofsgatan.

Ytterligare två infarter till samhället finns från väg 23, dels i väster - Kexagatan, dels i öster - Hammarvägen. Dessa båda infarter borde annonseras bättre, t.ex. vid någon rastplats med informationstavla.

En bättre och säkrare förbindelse mellan östra och västra industriområdena genom samhället är angelägen för att slippa tung trafik på bostadsgator. Nuvarande viadukt över järnvägen är en flaskhals, att leda trafiken norr om samhället kräver en ny korsning över järnvägen, söder om järnvägen utgör befintlig bebyggelse och nivåförhållandena stora hinder.

Separata gång- och cykelbanor föreslås anläggas i ett första steg utmed Järnvägsgatan och östra Esplanaden. Utredas ska hur befintlig gång- och cykelväg (GC-väg) från skogskyrkogården kan fortsätta in mot centrum.

Vägreservatet mot väg 975 genom Björkåkraområdet behålles.

Fritid och rekreation, besöksnäring

Ett centralt grönstråk från gymnasieskolan i väster in till centrum utmed järnvägen och Badebodaån ska utredas, liksom möjligheterna att försköna vattenområdet i centrum vid parken vid kyrkan. Möjligheten att skapa ett promenadstråk runt Björkåkragölen ska studeras.

Ett större grönstråk i sydväst som skyddsområde mot planerade verksamhetsområden vid Kexholm ska reserveras i planeringen.

Kommunens ställningstagande:

Särskild fördjupning av översiktsplanen ska göras för Åseda där ovannämnda frågor ska studeras djupare. I avvaktan på denna gäller översiktsplanens Utvecklingsförslag som riktlinjer och vägledning. Prioritet 1.

Vindkraftverk får inte placeras närmare planlagt område än 1000 meter och avståndet ska prövas från fall till fall med hänsyn till framtida samhällsutveckling.

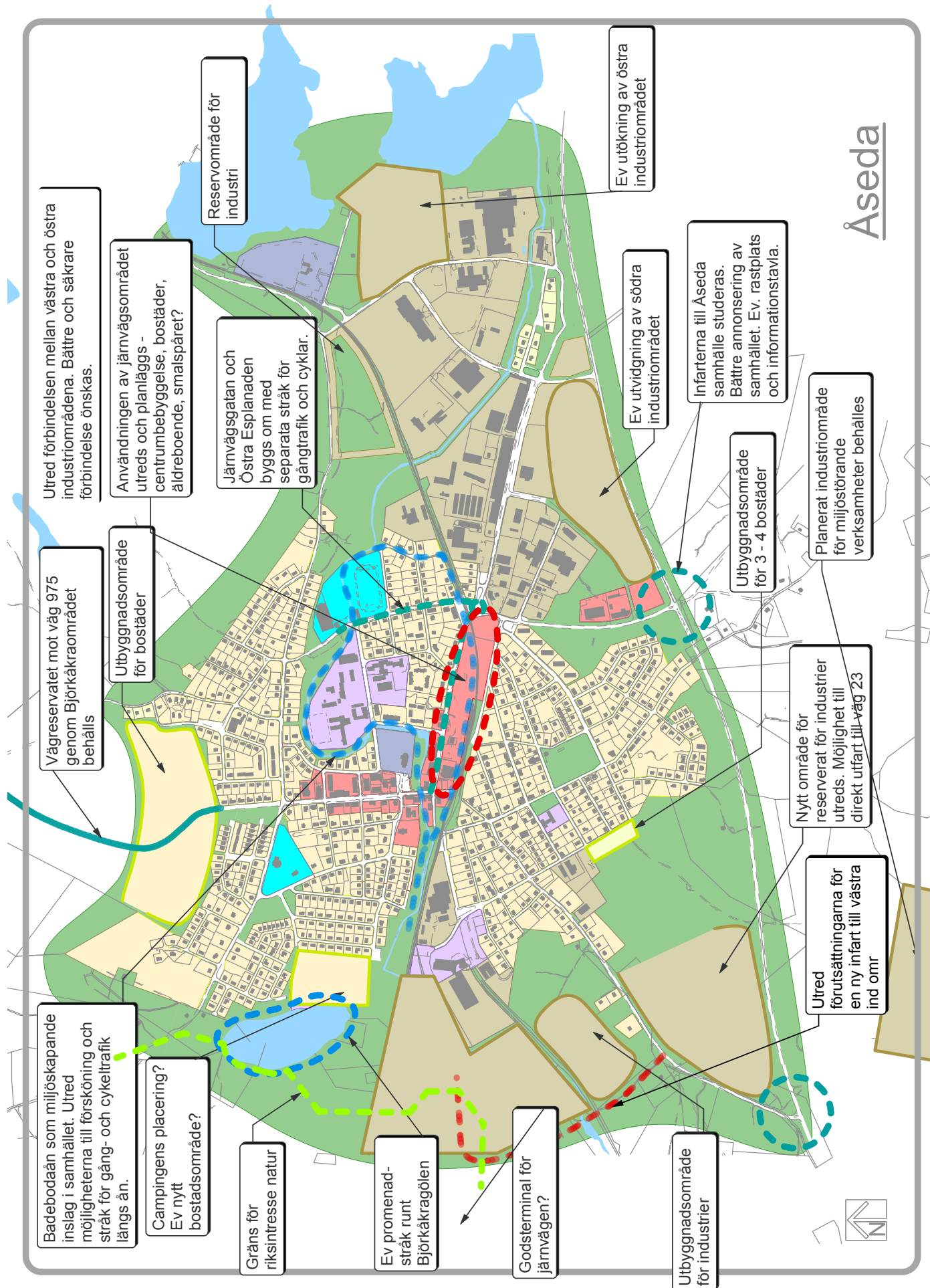

Foto: Diana Ortscheid.
Ur kommunens bildarkiv.

Lenhovda

Förutsättningar

Lenhovda samhälle har vuxit upp kring en vägkorsning med kyrka, tingshus och vårdshus. Som kyrkligt centrum har det anor från 1200-talet. Lenhovda var tingsplats för Uppvidinge härad sedan medeltiden och har ett välbevarat tingshus uppfört 1777. I öster ligger Lenhovdasjön som ett tilltalande inslag i miljön. Större delen av den strandnära marken är detaljplanelagd. Norr och väster om samhället ligger kuperade jordbrukslandskap, särskilt attraktivt är Romarlidsområdet väster riksväg 31. Omgivningarna är också relativt rika på fornlämningar, med bl.a. ett större gravfält från järnåldern. Industribebyggelsen har vuxit upp i södra delen med närhet till riksväg 31.

Strax norr om Lenhovda ligger Granhult, ett av kommunens två riksintressen för kulturmiljö och Sveriges äldsta

bevarade träkyrka byggd 1217. Lenhovda är idag ett utpräglad villasamhälle med större bostäder än genomsnittligt i kommunen, länet och riket. Den största industrin är Elitfönster med ca 500 anställda och Lagergrens växthus med Sveriges största tulpanodlingar. Samhället har idag drygt 1700 invånare.

Bostäder

Nya bostäder föreslås utvecklas inom Gripagårdsområdet i norr och begränsas av en ny sträckning av Älghultsvägen. Bebyggelsen kan eventuellt utvecklas vidare mot öster och Singelstorp vid norra delen av Lenhovdasjön. Nya bostäder utreds för område vid Lenhovdasjöns sydöstra spets samt för Nöbbeleområdet väster om väg 31. Eventuell flytt eller omlokalisering av gamla idrottsplatsen och en skjutbana i

området behöver då utredas. Centrumbebyggelse kan ske genom förtätning. Stor hänsyn ska tas vid alla förändringar till de kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöerna vid kyrkan, tingshuset, Galgbacken, samt centralt vid Storgatan och Köpmansgatan. Detaljplanerna vid Lenhovdasjön ska ses över för att möjliggöra för ev. nya bostäder i strandnära lägen.

Verksamheter och kommersiell service

Planlagd mark för utveckling av industrin finns bl.a. inom det södra industriområdet. Området här ligger koncentrerat och väl placerat med direkt infart från väg 31. Ledig mark vid de båda infarterna till samhället bör reserveras för framtida handel eller annan verksamhet som väl förvaltar de attraktiva lägena utmed riksvägen. Det ska dock undersökas om det behövs mer mark för värmeanläggningen och en ny pelletsfabrik samt behovet av ny industrimark söderut utmed väg 31 ska utredas.

Kommunikationer

De allmänna vägarna 930, 953, 954 och 960 utgör stommen i tätortens vägnät. Ny sträckning av Älgultsvägen (930), som idag går genom centrum, föreslås gå norr om Gripagårdsområdet och med anslutning till 31:an mitt emot Dädesjövägen. Kommunen anser att Trafikverket inom det snaraste måste starta detaljutredning av sträckningen då bl.a. påverkan av den tunga trafiken förbi kyrkan och kyrkogården är mycket besvärande.

Från trafiksäkerhetssynpunkt föreslås en rad åtgärder utmed riksväg 31 såsom cirkulationsplats vid huvudinfar-

*Sjöparken i Lenhovda är en av kommunens pärlor.
Foto: Diana Ortscheid.
Ur kommunens bildarkiv.*

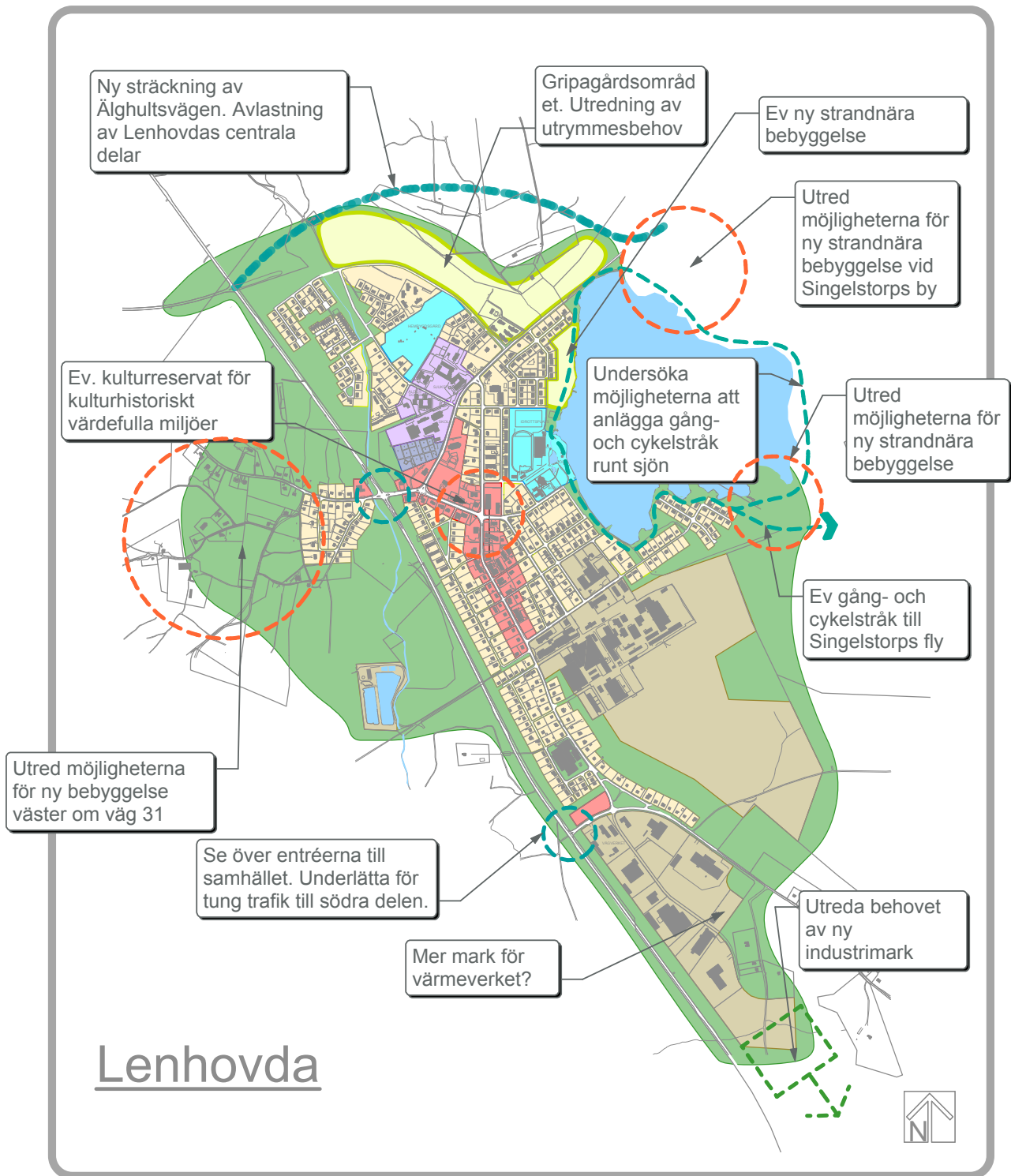
ten till samhället, (detta är högsta prioritet då en del av samhället också ligger väster om 31:an), belysning vid avfarten till Dädesjö samt vänstersvängningsfält vid södra industritillfarten.

Fritid och rekreation, besöksnäring

Befintlig strandpromenad inom tätortsdelen vid Lenhovdasjön föreslås utvidgas till att gå runt hela sjön. Ett cykelstråk kan utvecklas till närbelägna naturreservatet Singelstorpa fly.

De kulturhistoriska värdena i Lenhovda centrum ska synliggöras för besöksnäringen och kan utvecklas i samband med nya detaljplaner genom att tillskapa mark/allmän plats för besökare.

Det bör utredas om något gång- och cykelstråk (GC-) kan förbinda de relativt utspridda fritids-, sport och rekreationsanläggningarna i samhället t.ex. Sjöparken/Hembygdsparken, idrottsplatsen vid Lenhovdasjön, elljusspår, stall och ridskola väster väg 31.

Kommunens ställningsstaganden:

Särskild fördjupning av översiktsplanen ska göras där ovannämnda frågor studeras djupare. I avvaktan på denna gäller Översiktsplanens utvecklingsförslag som riktlinjer och vägledning. Prioritet 1.

Vindkraftverk får inte placeras närmare planlagt område än 1000 meter och avståndet ska prövas från fall till fall med hänsyn till framtida samhällsutveckling.

Norrhult - Klavreström

Förutsättningar

De båda samhällena Norrhult och Klavreström har var sin historia - Norrhult med glasbruket Rosdala vid Norrsjön, Klavreström med det välkända järnbruket med tillhörande byggnader och miljö. Den utvecklades vid vattenförbindelsen mellan Norrsjön och Änghultasjön. Smalspårsjärnvägen Växjö - Hultsfred gick genom samhällena nära Norrsjön. Banvallen ligger kvar.

Idag har samhällena nästan vuxit ihop och de ligger förhållandevis högt på västsluttningen ned mot Norrsjön. Antalet invånare är ca 1250. De största arbetsplatserna finns i anslutning till Klarviks industriområde i Klavreström, Norrhults stålgiuteri och KG-list i Norrhult.

Bostäder

Bostäder föreslås utmed Byvägen i Norrhult på den västvända sluttningen ned mot sjön. Här kan utvecklas ett attraktivt strandnära boende som föreslås ske med hög arkitektonisk kvalitet. Tomter för strandnära byggande föreslås också utredas vid Änghultasjöns södra och östra stränder. Udden i södra delen omfattas av länets naturvårdsprogram och strandskydd. Här finns också en större nyckelbiotop och fornlämningar. Se även kap 12 om strandskyddet. Planlagda områden för bostäder finns nordväst skolan, vid Bruksgatan samt fem tomter i västra delen av Klavreström, vid busshållplatsen. Då större delen av bebyggelsen i Klavreström är reglerad med områdesbestämmelser föreslås en översyn av dessa ske så att lämpliga delar kan göras om till moderna detaljplaner.

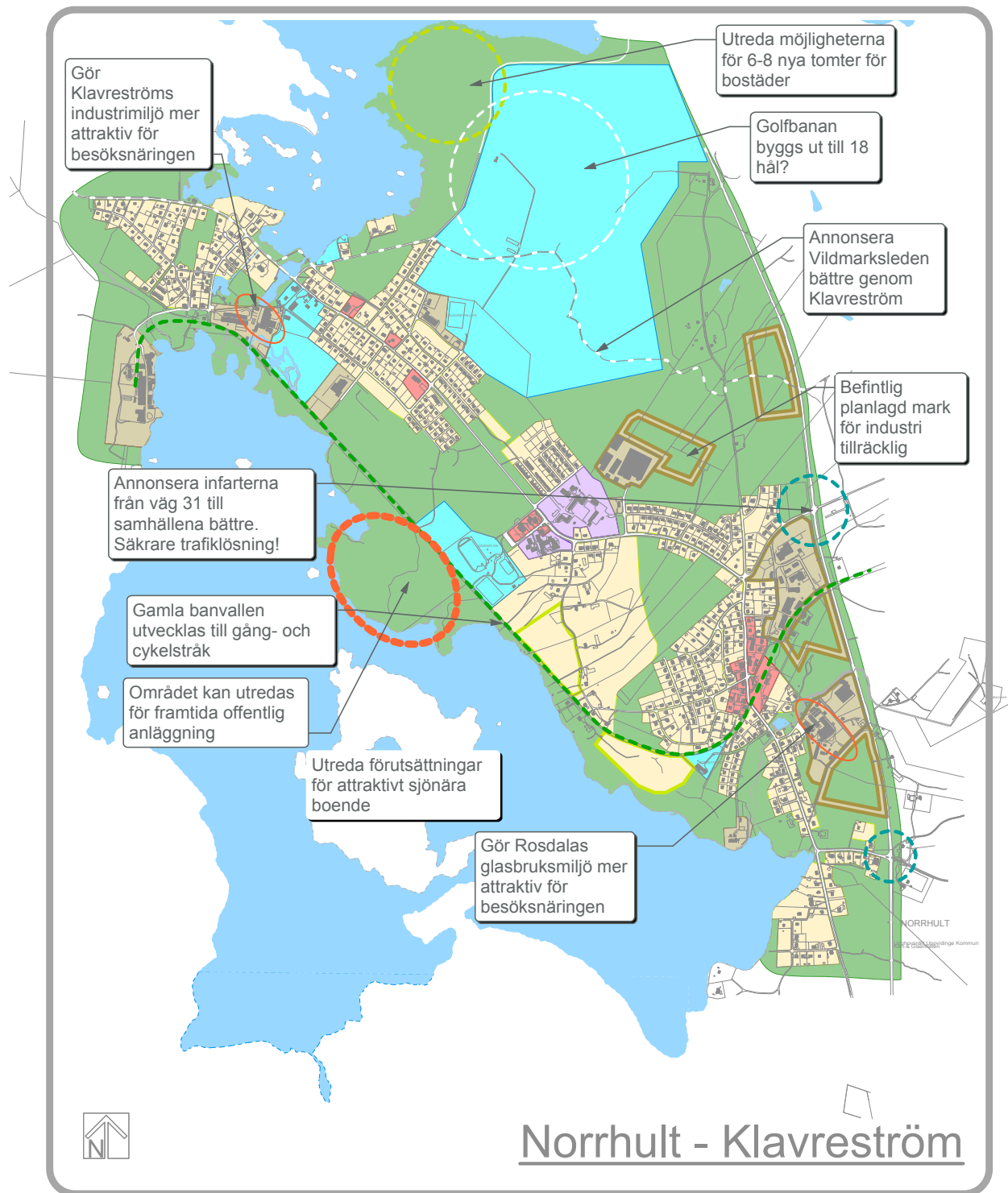
Verksamheter och kommersiell service

Befintlig planlagd mark för verksamheter och industri bedöms vara tillräcklig under planperioden. Kommunägd mark finns utmed väg 31.

Två bilder från Norrhult.
Foto: Diana Ortscheid.
Ur kommunens bildarkiv.

Kommunikationer

De allmänna vägarna 913 och 916 utgör stommen i tätorternas vägnät.

Vänstersvägningsfält utmed riksväg 31 är ur trafiksäkerhetssynpunkt nödvändigt både vid norra infarten (Ädelträ) och vid södra vid Rosdala glasbruk.

Trafikverket har dock bedömt att den norra infarten bör vara prioriterad. Kommunen anser att med hänsyn till besöksnäringens utveckling att även den södra vid Rosdala glasbruk bör prioriteras.

Fritid och rekreation, besöksnäring

Den befintliga 9 håls golfbanan i Klavreström är planlagd för 18 hål och kan därför byggas ut. Banvallen utmed Norrsjön föreslås utvecklas som GC stråk och som en strandpromenad som förbinder Norrhult och Klavreström.

Kulturvärdena i de båda samhällena - Klavreströms bruksmiljö med bl.a. Klavreströms bruksherrgård, byggnadsminnet Rosdala glasbruk, samt byggnadsminnet Norrhults Folkets hus och park - kan och behöver synliggöras vid en särskild turistinformationsplats

utmed riksväg 31.

Vildmarksleden och Höglandsleden ska annonseras/skyltas mer vid vandrarhemmet i Klavreström.

Det ska utredas om den centralt belägna udden i Norrsjön skulle kunna användas för någon publik och allmän-tillgänglig verksamhet, t.ex. för fritid, rekreation eller turism. Hänsyn måste då tas till grundläggningsförhållandena och vattennivåer med hänsyn till översvämningsrisk.

Kommunens ställningstaganden:

Särskild fördjupning av översiktsplanen ska göras där ovannämnda frågor ska studeras djupare. I avvaktan på denna gäller Översiktsplanens utvecklingsförslag som riktlinjer och vägledning. Prioritet 2.

Vindkraftverk får inte placeras närmare planlagt område än 1000 meter och avståndet ska prövas från fall till fall med hänsyn till framtida samhällsutveckling.

*Värdefull bostadsbebyggelse, i anslutning till Klavreströms historiska industrimiljö.
Foto: Diana Ortscheid.
Ur kommunens bildarkiv.*

Alstermo

Förutsättningar

Alstermo samhälle har vuxit upp söder om Alsterån och utmed vägen mot de gamla brukssamhällena Alsterfors och Rydefors. Den strategiska platsen är där Växjövägen möter Storgatan med en bro över Alsterån och Bäckparken med sin damm. Den gamla banvallen från normalspårsjärnvägen Nybro - Nässjö går parallellt med Storgatan i öst-västlig riktning. Mot söder begränsas samhället av delvis branta barrskogssluttningar och svårexploaterad mark. Värdefullt kulturlandskap finns norr om Alsterån i byarna Ryd, Botillabo och Bockaskröv. De är av riksintresse för naturvården. Närbelägna Hohults by har anor från tidig medeltid och med ålderdomlig bebyggelse och fägata bevarad. Alstermo hette förr Hohultsslätt.

Samhället har drygt 850 invånare och de största industrierna är Alstermo kabelfabrik (Amokabel) och spegelsliperiet G-Fab.

Alstermo är idag välbekant för sitt handbollslag som under åtta säsonger av 2000-talet spelat i division 1.

Bostäder

Den planlagda eller reserverade marken för bostäder vid dels Doktorsvägen och Folkets hus invid Alsterån, dels sydöst om Skogsvägen och Rosgatan bedöms vara tillräcklig under planperioden. Utveckling kan också ske genom förtätningar.

Verksamheter och kommersiell service

Industrier finns längs Alsterforsvägen men även i östra delen av samhället, söder och norr om väg 946 mot Fröseke. Reserverad mark för verksamheter finns i regel i anslutning till befintliga industrier, dock har föreslagits ytterli-

Foto Hans Boman

gångbro till Ängö i ån nedanför f.d. värdshuset kan förhöja attraktionsvärdet, särskilt för lokala fritidsaktiviteter.

Det bör utredas om banvallen som cykelväg genom samhället kan skyltas och synliggöras bättre.

För Hohults by, som ligger på bekvämt gångavstånd från centrum, föreslås att en bevarandeplan upprättas. För byn pågår utredning av ett nytt riksinnesse för kulturmiljövården.

gare mark för utvidgning österut vid Alstermo kabelfabrik, samt mellan de båda östligaste verksamhetsområdena söder om gamla banvallen och väg 946.

Kommunikationer

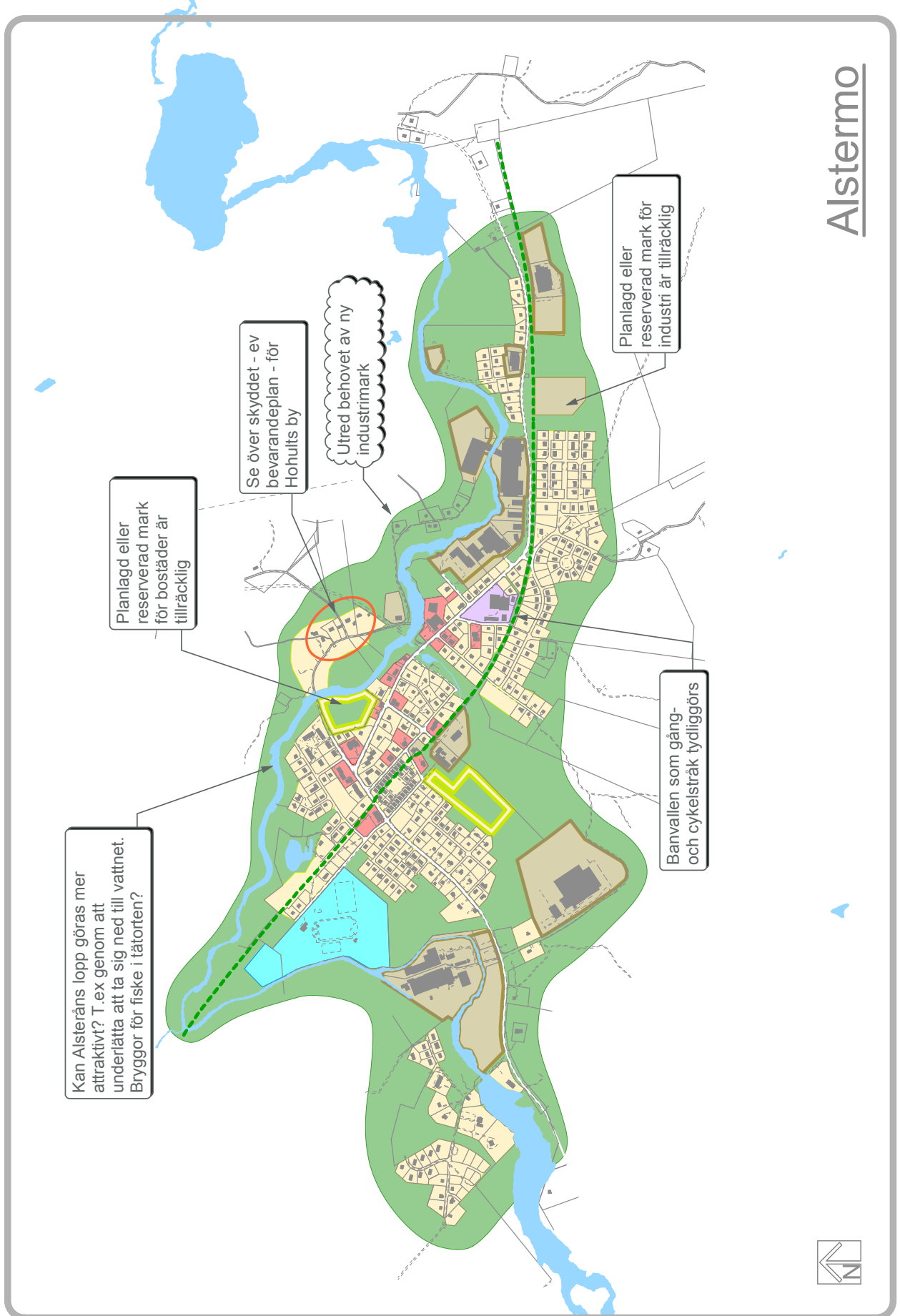
Allmänna vägen 946 går genom hela samhället i öst-västlig riktning och utgör stommen i ortens vägnät.

Fritid och rekreation, besöksnäring

Alsterån har ett vackert slingrande lopp genom samhället. Då Alsterån är känd för sitt fina öringsfiske föreslås att ån görs mer attraktiv för besöksnäringen och fisket, t.ex. genom att anlägga mindre bryggor för fiske på några lämpliga platser. Även några spänger och en

Foton: Hans Boman

Älghult

Förutsättningar

Samhället har vuxit upp kring en vägkorsning där vägarna från Åseda och Målerås (vägarna 964 och 945) möter vägarna från Lenhovda och Högsby/Alstermo (väg 930). Det har blivit en tydlig mötesplats och ett centrum i Älghult, med sin älgstata. Samhället ligger på en höjd som sluttar ned mot kyrkan och Älgasjön. Nivån här är ca 50 m högre än Älgasjön i öster.

Samhället har ca 480 invånare och den största industrin är snickerifabriken.

Bostäder

Planlagd mark för bostäder finns utefter vägen till Åseda på östra sidan, mot Alsterfors östra sidan samt söder om Glasbruksvägen intill Storgården. Eftersom samhället har brist på bostäder/lägenheter ska undersökas om något av nämnda områden är lämpligt i detta syfte.

Verksamheter och kommersiell service

Planlagd mark och grovplanerad sådan för industribyggande finns i västra delen av samhället, vid f.d. sågverksområdet. Glastillverkningen vid Älghults glasbruk är numera nedlagd. Hyttan kan efter genomförd sanering numera hyras ut för annan verksamhet. Mark för verksamheter - befintlig och reserverad - finns också i östra delen mot Älgasjön och söder väg 930. Området här är inte planlagt vilket ska ske under planperioden. Omsorg om miljön bör iaktas, ev skyddsplantering, med tanke på närheten till miljön vid sjön, badplatsen och campingen.

Från vägen från Alstermo har man

uppe på backen en storslagen utsikt över Älgasjön med korsningen med väg 930 i förgrunden. Området nordost korsningen är lämpligt för någon turistisk verksamhet.

Utloppet från Älgasjön är reglerat och möjligheterna till småskalig elkraftsproduktion bör utredas.

Kommunikationer

De allmänna vägarna 930, 964 och 945 utgör stommen i samhällets vägnät. (Jfr ovan).

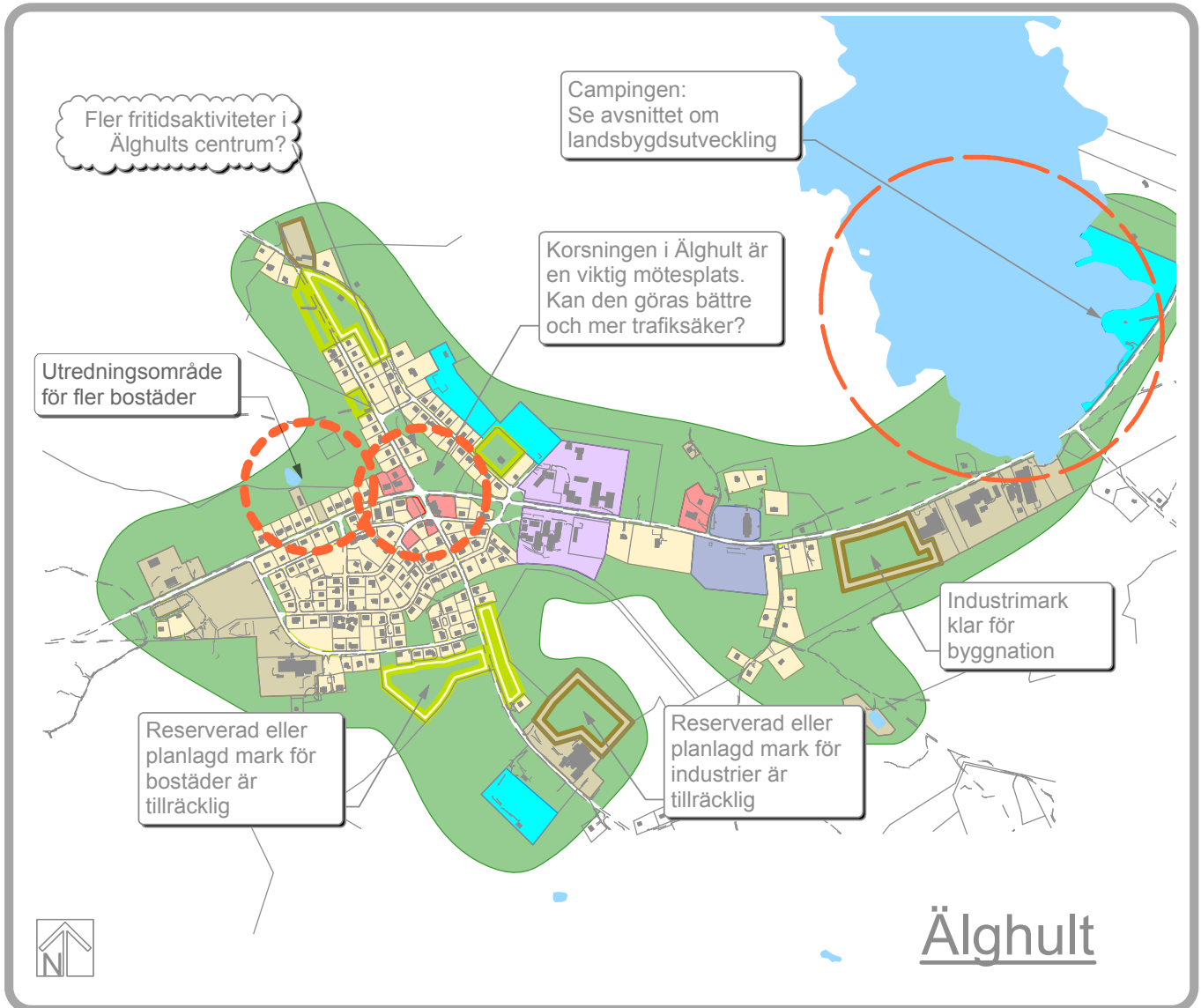
Väggkorsningen är en central mötesplats. Den föreslås utvecklas i ett pilotprojekt med syfte att skapa en cirkulationsplats som är miljöprioriterad "väg-torg-mötesplats". En rondell är också angelägen av det skälet att de flesta bostäderna ligger söder om väg 930, medan skola, park och hembygdspark ligger norr därom. Skulpturen "Älgen" kan kanske placeras i rondellen!

Trafiksäkerheten i samhället (mycket tung trafik) behöver också höjas genom bredare trottoarer utmed de allmänna vägarna såväl Högsbyvägen som Åsedavägen.

Fritid och rekreation, besöksnäring

Öster om samhället vid Älgasjön ligger en kommunal badplats och camping. Denna föreslås utvidgas med möjlighet att bygga stugor i strandnära läge. (Jfr kapitel 12 om strandskydd och landsbygdsutveckling.) En trafiksäker gångväg till badplatsen är önskvärd. Från kyrkan går en befintlig grusväg norr om Högsbyvägen som kan användas och vid sjön bör alternativa passage-möjligheter undersökas.

Verdandiparken, norr om samhället utmed vägen mot Åseda är av kulturhistoriskt intresse.

Älgshults centrum, med butike, g:a hotellet och ålgstayn i fonden.
Foto: Hans Boman

Fröseke

Förutsättningar

Fröseke är beläget där Alsterån rinner ut i den vackra Uvasjön. Marken sluttar på sina ställen kraftigt mot sjön och ån. Vattenfall gav energi till industrierna och runt dessa växte samhället upp. De hade sin blomstringstid under 1940- och 50-talen.

Fröseke har en rik trädgårdshistoria. Här finns Glasblåsarparken, en minigolfbana från 1950-talet, en fin trädgårdsanläggning vid privatbostad, och en kärleksö i Alsterån där det funnits skulpturer. Designfabriken har en påbörjad modern parkanläggning. Kraftstationen invid Nybrovägen, som fortfarande är i bruk, har höga arkitektoniska kvaliteter.

Fröseke har ca 300 invånare.

Bostäder

På båda sidor om Modigs väg i nordöstra delen finns tillräcklig markreserv för bostäder.

Utmed Uvasjöns norra strand föreslås befintliga hus kompletteras med några ytterligare tomter. Se kapitel 12, strandskydd och landsbygdsutveckling.

Verksamheter och kommersiell service

Planlagd mark för verksamheter och industri finns vid och omkring Designfabriken. Orten har 8000 kvm i lediga industrilokaler som kan nyttjas.

De kulturhistoriska värdena i skolan och Folkets hus (nyligen nedbrunnet, tyvärr), vilka har ett fantastiskt läge invid sjön, måste beaktas vid eventuellt ändrad användning av lokalerna.

Kommunikationer

Allmänna vägen 949 Älghult - Fröseke - Orrefors utgör stommen i samhällets vägnät. Från denna - "Nybrovägen" - bör vägen till badplatsen vid Uvasjön skyltas bättre eller få en tydligare trafikföring.

Fritid och rekreation, besöksnäring

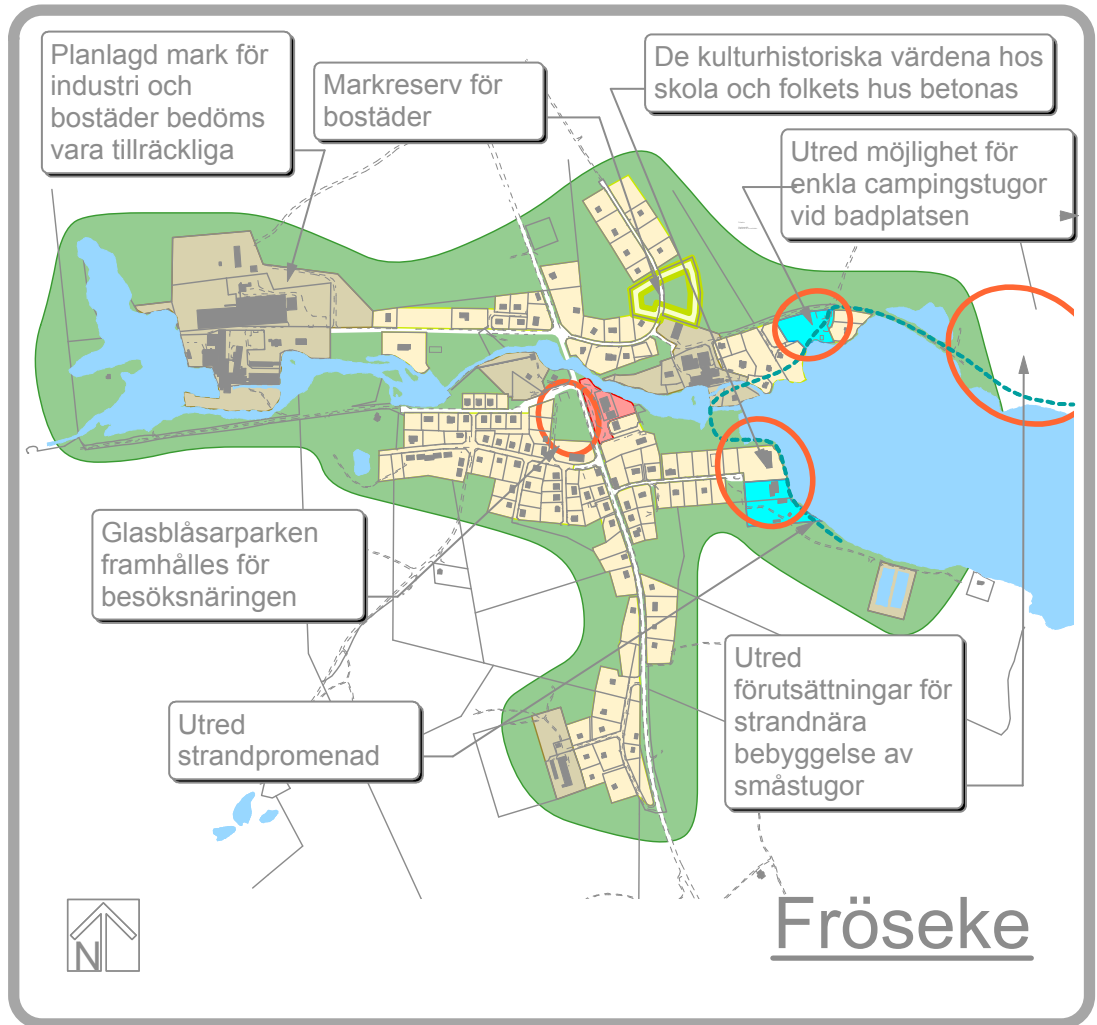
Badplatsen är vackert belägen vid Uvasjöns norra strand. Här föreslås en komplettering ske med småstugor för campingverksamhet. Alternativ placering längre österut bortom badplatsen.

Strandpromenaden norr om Uvasjön kan förstärkas och förbättras och förutsättningar utredas för en fortsättning av denna runt hela västra viken ned till Folkets hus.

I Frösekes centrum ligger Glasblåsarparken från 1940-talet, ritad av den berömde trädgårds- och landskapsarkitekten Sven A. Hermelin. Detta skulle kunna bli en besöksattraktion av rang om parken återställas till ursprungligt skick med damm i mitten där statyn Glasblåsaren kan spegla sig. Som ett första steg borde en informationstavla sättas upp. Alla de historiska lämningarna från kraftstationernas tid skulle kunna göras mer attraktiva för besöksnäringen genom att förbinda dem i en promenadslina med informationstavlor.

Fröseke kapell är sevärt och ligger högt beläget några km norr om samhället invid allmänna vägen. Det invigdes 1939 och ritades av växjöarkitekten Paul Boberg.

KAP 10. UTVECKLINGSFÖRSLAG FÖR TÄTORTERNA

Glasblåsarparken i Fröseke
Foto: Hans Boman

Lindshammar

Förutsättningar

Lindshammar ligger i den allra nordvästligaste spetsen av kommunen precis vid gränsen till Vetlanda kommun. Orten domineras av glasbruket, vilket torde vara mest känt för sitt färgstarka bruksglas. Norr om glasbruket har en småhusbebyggelse vuxit upp på båda sidor riksväg 31, vilket medför att samhället blir delat. Väster om väg 31 är landskapet öppet och kuperat och begränsas av Mörrumsåns flöde. Öster om väg 31 höjer sig marken brant i söder men övergår till ett planare parti i norr i anslutning till Boskvarnasjön.

I Lindshammar bor knappt 100 personer.

Bostäder

Enstaka lediga tomter för ny bebyggelse finns inom samhället.

Verksamheter och kommersiell service

Befintlig planlagd mark för verksamheter är tillräcklig för planperioden.

De förorenade markområdena vid glasbruket ska saneras och statligt stöd ges för undersökning som påbörjas genom en förstudie första halvåret 2010.

Kommunikationer

Riksväg 31 går i nord-sydlig riktning förbi och delvis genom samhället.

Övriga vägar är kommunala eller enskilda.

Informationsplats och/eller rastplats i anslutning till infarten vid glasbruket från 31:an bör utredas.

Fritid och rekreation, besöksnäring

Badplatsen vid Boskvarnasjön kan utvecklas mer för besöksnäringen t.ex. genom fortsatt båt- och kanotuthyrning. Båda vandringslederna Höglandsleden och Vildmarksleden genomkorsar Lindshammar. De bör annonseras och skyltas bättre med informationstavlor som sätts upp vid glasbruket.

Andra attraktioner, museum och nyöppnat café, med anknytning till glasbruket kan skyltas och förskönas. Att marknadsföra Lindshammar som "Porten till Glasriket" (för norrifrån kommande besökare) är en idé som bör stödjas av kommunen.

Sävsjöström

Förutsättningar

Sävsjöström har anor från 1700-talet, med pappersbruk och järnbruk. Under 1800-talets andra hälft växte orten till ett stationssamhälle. Järnvägen från Nybro invigdes 1876 och genom senare utbyggnader förgrenade den sig mot Lenhovda och Åseda. Samhället ligger vackert vid sjön Alsterns östra och delvis södra stränder. Minnena från järnvägsepoken är fortfarande tydliga, bl.a. i form av stationsbyggnad och omgivande miljö. Samhället ligger relativt plant men sluttar från öster ned mot sjön. Bebyggelsen har utformats med ett för dessa trakter ovanligt symmetriskt rutnät, likt städernas gamla stadsplaner och är av kulturhistoriskt intresse.

Sävsjö säteri norr om samhället är ett av kommunens två riksintressen för kulturmiljövården.

I Sävsjöström bor uppemot 150 personer. Största industrin är Sävsjöströms Trä AB.

Bostäder

Närmast Alstern finns ett antal avstyckade vackra strandtomter som ägs av Banverket. Kommunen ska utreda möjligheterna att förvärva dessa för marknadsföring och försäljning i kommunal regi.

Verksamheter och kommersiell service

Befintliga reserverade och planlagda områden i nordväst intill gamla banvallen för verksamheter och industri är tillräckliga även för ev. utvidgning. Marken närmast sjön ska dock inte tas i anspråk i första taget.

Kommunikationer

Från den allmänna vägen 930 Lenhovda – Älghult finns två nedfarter till samhället vars övriga gator ingår i samhällets detaljplanlagda mark.

Fritid och rekreation, besöksnäring

Sävsjöström har stora kvaliteter framför allt kulturhistoriskt, med sitt läge vid Alstern. Dessa värden kan utvecklas och tas tillvara bättre för boende och besöksnäring. Till exempel följande: Badplatsen ligger vackert på en udde i Alstern med grillplats och minnesstenen "Pilgrimsstenen". Men den behöver toalett, el och belysning. Den strandnära delen vid Alstern, strax söder om "rutnätbebyggelsen" och ned till sjöns sydostligaste spets, behöver struktureras och förskönas samt skyltas bättre, t.ex. resterna av bruksmiljön. Det påbörjade ideella arbetet med att skylta järnvägsepoken är ett lovligt initiativ och ska uppmuntras. Strandnära röjning för att öppna sjöutsikten behövs kontinuerligt. Strandområdet kan användas för utomhusevenemang som kräver sådana ytor. Vid landsvägsbron ovanför Kvarndammen har man en hänförelse och "norrländsk" utsikt över Alstern. Resterna av det gamla järnbruket här kan också skyltas bättre.

VATTEN OCH VATTENFÖRVALTNING

Vattenfrågorna är utförligt behandlade i kommunens Översiktsplan - Vatten, tekniska kontoret, maj 1998. Arbeta med revidering pågår. I planeringsunderlaget till översiktsplanens vattenavsnitt

från 2004 är vattenfrågorna särskilt studerade. För utförligare beskrivning av vattenförekomster, ytvatten och grundvatten och dess bakgrundsbeskrivningar och prioriterade nyttjande hänvisas till detta.

Avrinningsområden, vattendirektivet och miljö kvalitetsnormer

Kommunen är belägen inom i huvudsak fyra större års upprinningsområden (avrinnings-) nämligen 1. Mörrumsån, 2. Emån, 3. Alsterån, och 4. Ronnebyån. I mindre och mycket begränsad omfattning berörs även 5. Lyckebyån och 6. Ljungbyån. (Se fig 11.1 nedan.) Samtliga tillhör Södra Östersjöns vattendistrikt. Åarna eller biflödena har sina källflöden belägna inom kommunen, varför vattendragen huvudsakligen transporterar iväg vatten som tillförts via nederbörden. I vissa fall tillförs emellertid begränsade mängder behandlat avloppsvatten. Se vidare avsnitt om Avloppshantering.

Genom vattenförvaltningen (EG:s ramdirektiv för vatten, 2000/60/EG, införlivat i svensk lagstiftning) följer kravet på "god vattenstatus" för alla vattenförekomster, grundvatten, ytvatten och kustvatten. Målet ska enligt vattenförvaltningen vara uppnått till december 2015. Kvalitetskrav för yt- och grundvatten i vattenförekomster enligt vattendirektivet är nu miljö kvalitetsnormer för kemisk och ekologisk status medan för grundvatten finns miljö kvalitetsnormer för kemisk och kvantitativ status.

Miljö kvalitetsnormer för vattenkvalitet behandlas i Miljöbalkens 5 kap 1-3§§. Normen för vatten ska ange "högsta eller lägsta förekomster i yt- och grundvatten av organismer som kan tjäna till ledning för bedömning av tillståndet i miljön." Vidare ska myndigheter och kommuner

säkerställa att de miljö kvalitetsnormer som meddelats enligt 1§ uppfylls när de prövar tillåtlighet, tillstånd, godkännande, dispenser och anmälningsärenden, när de utöver tillsyn samt meddelar föreskrifter. Myndigheterna ska också iakta miljö kvalitetsnormerna vid planering och planläggning enligt plan- och bygglagen 2 kap 1§.

Kommunen kommer att beakta miljö kvalitetsnormerna för vatten i samband med upprättande av detaljplaner samt i exploateringsprojekt som berör vattenfrågor.

Fig 11.1: Karta med kommunens olika avrinningsområden.

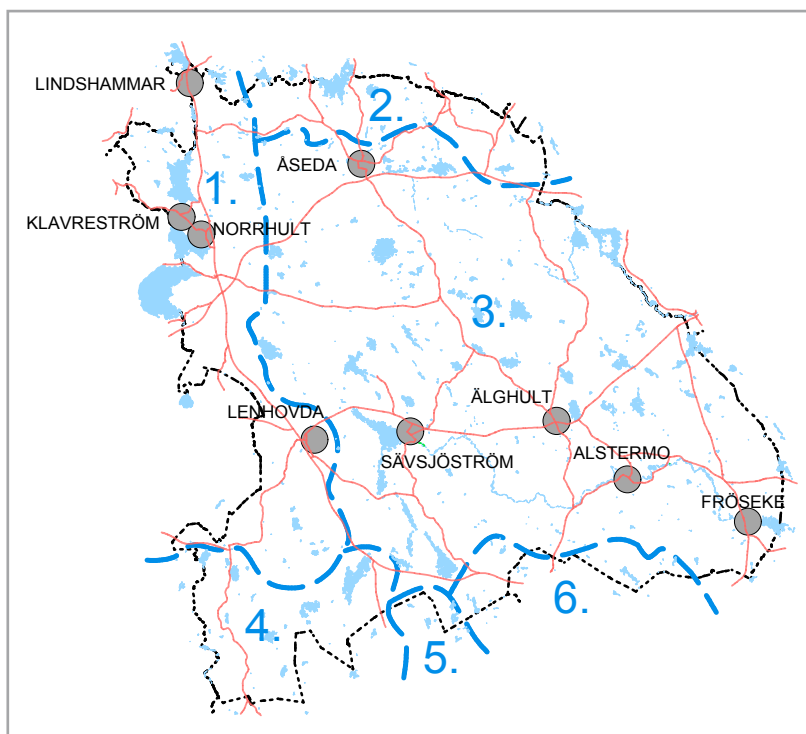

Foto: Diana Ortscheid,
ur kommunens bildarkiv

Information om olika vattenförekomsternas status och vattenförvaltningen finns via VattenInformationSystem Sverige (VISS), www.viss.lst.se, respektive vattenmyndighetens hemsida www.vattenmyndigheterna.se.

Områdena 1 och 2, Mörrumsån och Emån, är riksintressen enl 4 kap miljöbalken, se kap 8, sid 62, samt detta kapitel sid 111.

Vattenförsörjningen allmänt

Vatten är en av våra viktigaste naturresurser som vi har lätt att ta för given, men vi har genom åren fått en ökad förståelse för att denna resurs måste värnas och vårdas i ett hållbart samhälle. Enligt beräkningar som gjorts av UNICEF förbrukar vi i Sverige ca 310 liter vatten per dygn och person, varav ca 10 liter nyttjas som dricksvatten. Enligt SCB har hushållens vattenförbrukning sjunkit med ca 10 % under åren 2000-2005. Det kan bero på en ökad medvetenhet om vattnet som en ändlig resurs och på ökande kostnader för förbrukningen.

Allt använt vatten innehåller olika föroreningar och måste renas. De följer

med vattnet ut i sjöar och hav och försämrar deras kvalitet och därmed vår livsmiljö.

Vårt vatten- och avloppssystem (VA) ska tillhandahålla vatten av god kvalitet och leda bort avloppsvattnet så att det inte skadar vår miljö och hälsa. Ca 75% av invånarna i Uppvidinge kommun är idag anslutna till kommunalt vatten och avlopp.

För tätorterna i Uppvidinge finns fastställda verksamhetsområden inom vilka kommunen tillhandahåller dessa tjänster. Mindre utvidgningar eller förtätningar av bebyggelsen klaras idag genom att man ansluter till befintligt nät.

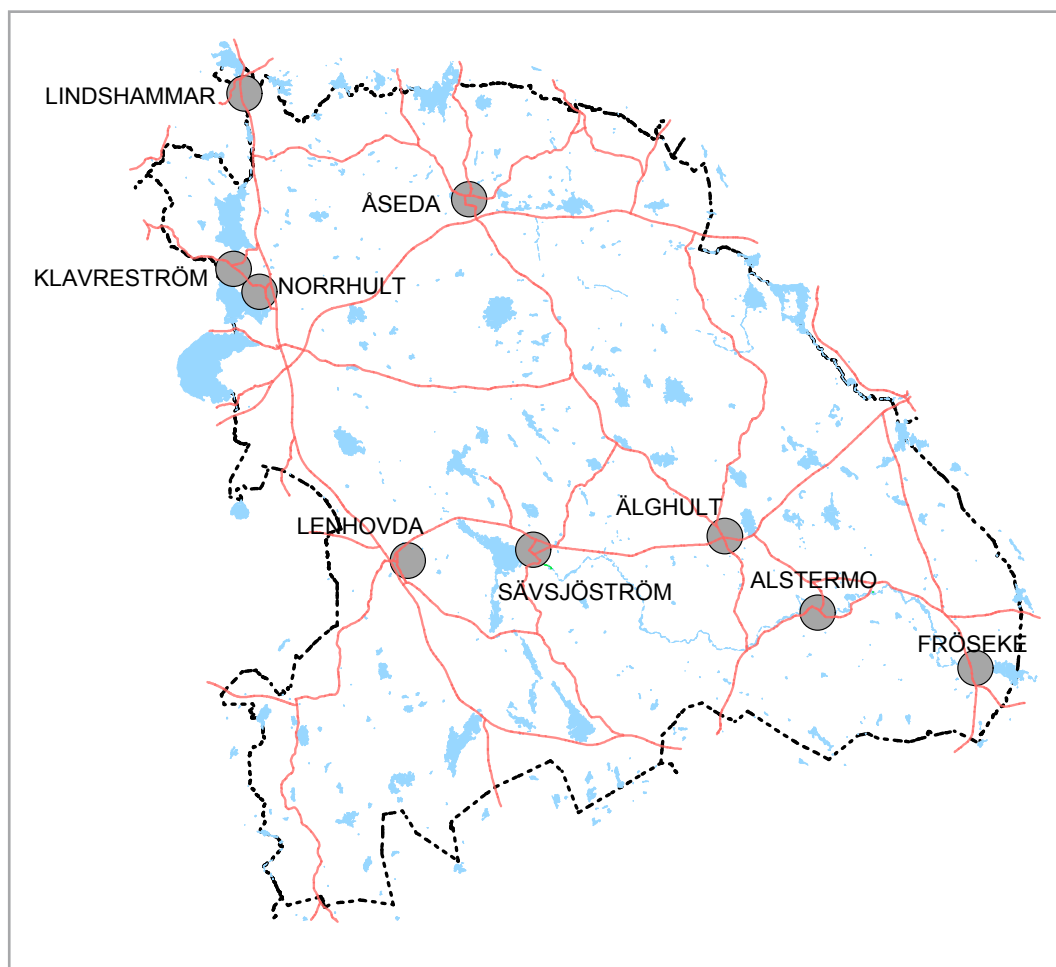

Fig 11.2: karta som visar sjöarna i Uppvidinge kommun

Ytvatten

Inom Uppvidinge kommun finns 231 sjöar och ett flertal vattendrag. Dessa vattendrag har sina källflöden inom kommunen. De större vattendrag som rinner upp här är Alsterån, Mörrumsån, Ronnebyån och Emån. Nästan 20 av sjöarna har en areal om mer än 1 km² och de är: Alstern, Hjärtsjön (Granhult), Hjärtsjön (Hökhult), Hultbren, Hökasjön, Kiasjön (delvis i Högsby kommun), Juven, Möckeln, Möcklasjön, Tämnen (delvis i Nybro och Högsby kommuner), Urasjön, Uvasjön, Säljen, Sandsjön, Storsjön (delvis i Vetlanda kommun), Änghultasjön (delvis i Vetlanda kommun), Norrsjön samt Madkroken (båda delvis i Växjö kommun).

Några kommunala ytvattentäkter finns för närvarande inte.

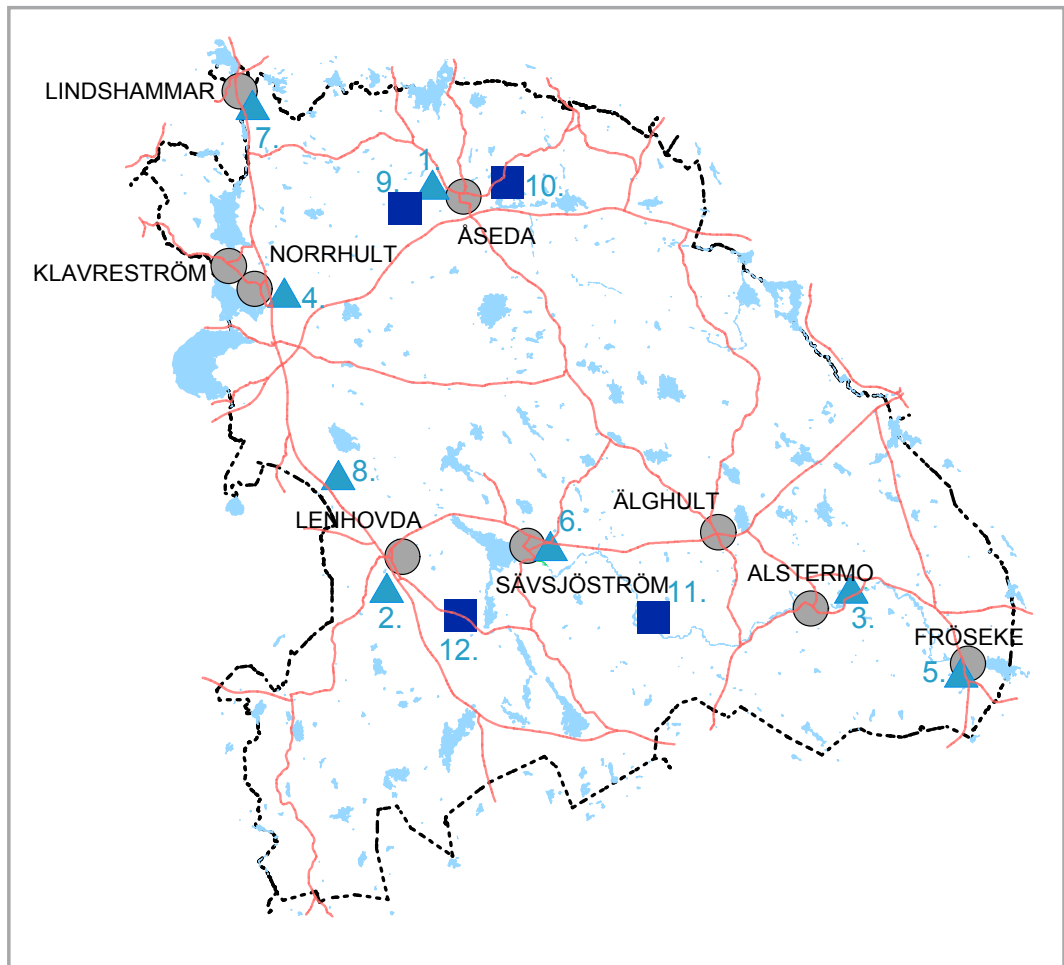
Grundvatten.

Tillgången på grundvatten är förutom klimatfaktorerna beroende på geologiska faktorer såsom markens och bergets egenskaper. T.ex. har grovkorniga jordarter och sprickrika bergarter bättre förutsättningar att magasinera och transportera vatten.

Särskilt gynnsamma avlagringar för grundvattenuttag finns mellan Norrhult och Nottebäck mellan Flybo och Åseda, samt strax öster om Åseda, dessutom längs Alsteråns dalgång. Områden med sprickzoner i berggrunden finns kring Älgthult och Alstermo.

För att tillgodose kommunens vattenbehov finns vattentäkter vid följande orter: Lindshammar, Norrhult-Klavreström, Åseda, Marhult, Lenhovda, Alstermo, Fröseke och Sävsjöström.

Fig 11.3: Karta med planerade vattenskyddsområden (blå trekant, samt framtida vattenförsörjning (blå kvadrat).

Vattenskyddsområden

För att säkerställa och skydda tillgången på dricksvatten krävs enligt EU:s vattendirektiv att vattenskyddsområden upprättas. Sådana områden upprättas med restriktioner för att skydda grund-

vattnet från yttre påverkan. Skyddet kan upprättas dels för att skydda befintliga vattentäkter och för att säkerställa ett ökat behov av vatten vid nya täkter. Arbetet med att upprätta sådana vattenskyddsområden pågår för närvarande inom kommunen.

Kommunens ställningstagande:

Vattenskyddsområden ska fastställas för följande grundvattentäkter och enligt prioritetsordn, se även fig. ovan:

Prioritet 1: (de närmaste åren): Befintliga vattentäkter Åseda (1) och Lenhovda (2) i första hand, sedan Alstermo (3), Norrhult (4), Fröseke (5), Savsjöström (6), Lindshammars (7) och Marhult (8).

Prioritet 2: (på lite längre sikt): Reservområdena vid Badeboda (9) och Näset norr Kållen (10).

I avvaktan på att vattenskyddsområden upprättas gäller riktlinjer som meddelas av miljö- och byggnadsförvaltningen.

Framtida vattenförsörjning

Det är viktigt att vattenresurserna inte tas i anspråk för andra ändamål och att vattenkvaliteten bibehålls på en bra nivå. För att på lång sikt säkerställa framtida vattenförsörjning måste kommunen utnyttja sina täkter på ett långsiktigt sätt samt även planera för nya täkter.

Baserat på tidigare undersökningar

kan pekas på följande områden strategiska för nya täkter: vid Hönöström (för Alstermo) (11) väster om sjön Åmen, (för Lenhovda) (12) mellan Flybo och Åseda, (för Åseda) (9) samt Näset norr om sjön Kållen (10).

Vid framtida grundvattenuttag kan det bli aktuellt att infiltrera ytvatten för inte påverka grundvattennivån.

Avloppshantering, inkl. dagvatten

Avlopp är dels *spillvatten* från hushåll och industrier, dels *dagvatten* från tak, gator och hårdgjorda ytor. De transporteras via ledningar till kommunens avloppsreningsverk för vidare transport till recipient (sjöar och hav). Förr avleddes oftast spillvattnet och dagvattnet i en och samma ledning men under senare delen av 1900-talet övergick man till att istället lägga skilda ledningar för spillvatten och dagvatten. Ofta låter man dagvattnet infiltreras på plats för att man t.ex. vill att dagvattnet ska höja grundvattennivån. Dagvatten kan vara svårt att hantera via ledningssystem eftersom flödet varierar kraftigt t.ex. på sommaren då torra perioder avlöses av plötsliga skurar.

På senare år har därför debatten kring konventionell dagvattenhantering fått fart och ett begrepp LOD - *lokalt omhändertagande av dagvatten* - har myntats. Syftet är att minska mängden avrinnande vatten genom lokal infiltration. Idag fokuseras intresset mer på dagvattnets föroreningsinnehåll och man försöker ordna öppna fördröjningsmagasin för rening av dagvattnet, vilket också har en annan positiv aspekt genom att synligt vatten kan vara en resurs i närmiljön, för bevattning, ökad biologisk mångfald och mänskliga upplevelser av vattenlevande småkryp.

I kommunen finns idag inga anläggningar med öppna fördröjningsma-

gasin för rening av dagvatten. Inom ramen för en fördjupning av översiktsplanen för Åseda samhälle kommer undersökas om man på sikt kan anordna någon eller några dammar i tätorten för att därigenom ersätta dagens utlopp i Badebodaån. Sandsjön, 3 km sydost om Åseda, är en sjö som sänkts för att åstadkomma mer jordbruksmark. För närvarande pågår ett projekt med syfte att anlägga en våtmark för fågellivet.

Inom kommunen finns avloppsreningsverk på följande orter: Lindshammar, Norrhult, Åseda, Marhult, Lenhovda, Sävsjöström, Älgshult, Alsterfors, Alstermo och Fröseke. Biologisk-kemisk rening finns vid Norrhult, Åseda, Lenhovda och Alstermo. Övriga har biodammar eller biologisk rening. I Lindshammar finns biodammar och kemisk rening. Samtliga är dimensionerade för betydligt fler personequivaler än vad som idag är anslutna. Minst marginal har Fröseke som är dimensionerat för 275 personer och har ca 250 anslutna.

Enligt underlagsmaterialet till översiktsplanen från 2004 samt Tekniska kontorets vattenplan från maj 1998, finns följande prioriteringar, där utsläpp av mindre avloppsvattenmängden bedömts acceptabelt även framledes, eftersom inga andra lösningar finns i sikte.

- Uvasjön, i Alsteråns vattensystem, Fröseke reningsverk

- Ovan Fagraström i Alsterån, Alstermos reningsverk
- Alstermo-Alsterfors, Alsterån, Alsterfors reningsverk
- Ovan Skahus, sjön Alstern, Sävsjöströms reningsverk
- Grönskåra- Århult, Badebodaån, Björkshults reningsverk i Högsby kommun
- Källan m.fl. Badebodaån och indirekt sjön Källan, Åseda reningsverk
- Norrsjön, Norrhults reningsverk
- Mörrumsån. Lindshammars reningsverk
- Bykebäcken, Linnebjörkesjön, Mörrumsån, Lenhovda reningsverk
- Lindbergsbäcken, Mörrumsån. Marhults reningsverk (Badebodaån-Alsterån, Björkshults reningsverk i Högsby kommun)

Kommunens ställningstagande angående avloppsvattnet:

För en långsiktig hushållning med våra vattenresurser och för att uppfylla EU:s vattendirektiv, säkerställa vatten av god kvalitet och därmed kommande miljö kvalitetsnormer för vatten, är det angeläget att vattenförvaltningen ses i ett mellankommunalt och regionalt perspektiv inom avrinningsområdena. Även det lokala nyttjandet – se ovanstående tio recipienter - måste ses i ett helhetsperspektiv, t.ex. får utsläpp i åar och sjöar inte äventyra förutsättningarna för fiske och därmed besöksnäringen. Negativ påverkan på närbelägna, befintliga eller framtida grundvattenuttag får heller inte ske.

Kommunen har bedömt att recipienterna ovan i huvudsak tar emot mindre mängder behandlat avloppsvatten. Undantag är Linnebjörkesjön i Mörrumsåns avrinningsområde. Totalt bidrar Lenhovda avloppsreningsverk med ca 50% av sjöns halt av fosfor. Möjligheterna att successivt öka reningsgraden i reningsverken uppmuntrar till ytterligare arbete i kommunen och högsta prioritet inom de närmaste åren skall därvid ges för avloppsreningsverket i Lenhovda.

I första hand ska industriernas avloppsvatten inventeras.

Enskild vattenförsörjning och avlopp

Det finns ett antal enskilda avloppsanläggningar på landsbygden, som med nuvarande krav förvisso inte är godkända.

Kommunen har därför som mål att inventera de enskilda avloppen.

Ett första steg i detta arbete är att kartlägga en zon utmed de största åarna och förekomst av enskilda anläggningar inom denna zon. De aktuella åarna är Alsterån, Badebodaån, Mörrumsån inkl. genomströmmande sjöars stränder inom kommunen samt Lillån mellan Älgshult och Alstermo.

Torpet Bäckaskog, Lenhovda sn. Ur kommunens bildarkiv.

Kommunens ställningstagande:

Riktlinjer för enskilda avloppsanläggningar i glesbygd:

Befintlig bebyggelse:

- avloppsvatten ska i första hand infiltreras lokalt
- om infiltration inte är möjlig ska denna ersättas med markbädd med utlopp till lämplig recipient
- uppsamling i slutna tank endast i undantagsfall

Ny bebyggelse:

- avloppsvatten ska i första hand infiltreras lokalt
- om infiltration inte är möjlig ska denna ersättas med markbädd med utlopp till lämplig recipient

När avloppsutsläpp i glesbygd kommer i konflikt med vattenförsörjning ska vattenförsörjningsintresset prioriteras.

Kommunen har för avsikt att inventera misstänkta utsläppskällor i områden utmed Alsterån och Mörrumsån.

Vattenförsörjning och avlopp för industrin

Behovet av vatten- och avloppssystem kan för industrin i de flesta fall lösas genom anslutning till det kommunala systemet, men i särskilda fall måste separata system installeras. De måste då studeras noggrant så att de inte orsakar oacceptabla olägenheter.

I kommunen är de flesta industriers

spillvatten anslutet till kommunens ledningsnät. Vissa har egen rening för sitt processvatten. Eftersom det finns ett flertal metallindustrier i kommunen och det finns risk att metaller kommer via avloppen till reningsverken bör industriernas avloppsvattenhantering bli föremål för en djupare inventering.

Lakvatten från avfallsdeponier

I Uppvidinge kommun finns några avfallsdeponier och behandlingsanläggningar som kan påverka miljö och hälsa. Lakvattnet från dessa deponier kan innehålla miljögifter. Särskild

uppmärksamhet måste ägnas så att lakvattnet inte orsakar skador på grundvatten och vattendrag och åtgärder kan komma i fråga för att förhindra detta (jfr kap 7, Miljö- och riskfaktorer, Industrier och deponier).

Vatten som kraftkälla

Se även kapitel 4, Energi

Skyddade vattendrag

I miljöbalkens 4 kap med särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet stadgas följande i §6: "Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i nationalälvarna Torneälven ... etc. ... samt i följande vattenområden med tillhörande käll- och biflöden: ... uppräknade ... Emån ... Mörrumsån. ... Första och andra stycket gäller inte vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan." Se även kap 8 om riksintressen.

I kap 4 om småskalig vattenkraft anges att den teoretiska potentialen för elproduktion från vattenkraft är

relativt stor i Mörrumsån och det är också här som kommunen har några av sina fallrättigheter. Kommunen har dock angivit att en utbyggnad i så fall ska ske vid befintliga regleringsdammar. Enligt proposition 1997/98:45 bör dock tillstånd kunna lämnas för smärre åtgärder som hänför sig till redan företagen utbyggnad, t.ex. ersättningsbyggnader av befintligt kraftverk och ombyggnader eller effektiviseringar, under förutsättning att inverkan på naturmiljön inte ökar i nämnvärd omfattning. Enligt utslag i miljööverdomstolen torde lagbestämmelsen inte heller vara något hinder när det görs "dammsäkerhetshöjande åtgärder" vid befintliga dammar eller förbättringar som har liten eller obetydlig påverkan på vattensystemet.

Hur kommunen tillgodoser miljö kvalitetsnormerna för vatten

1. Hur bidrar kommunens utbyggnadstakt till ökad belastning på reningsverk? Behövs nya tillstånd, ombyggnader eller nya lokaliseringar?

I avsnittet om "Avloppshantering" noteras att samtliga reningsverk är dimensionerade för betydligt fler personekvivalenter (ppe) än vad som idag är anslutna. Fröseke har minst marginal med dimensionering för 275 ppe och har ca 250 invånare. Även om det skulle ske en försiktig eller liten utbyggnad i några tätorter under den närmaste tioårsperioden så bedöms att någon ökad belastning på reningsverken inte kommer att ske. Kommunen har också haft en minskad befolkningsutveckling under ganska lång tid. Nya lokaliseringar av reningsverk bedöms inte behöva ske under planperioden

men kommunen skriver i sitt ställningstagande angående avloppsvattenet "möjligheterna att successivt öka reningsgraden uppmuntrar till fortsatt arbete i kommunen. I första hand ska industriernas avloppsvatten inventeras."

2. Bidrar spridd bebyggelse till ökade utsläpp från enskilda avlopp som kan påverka vattenförekomster negativt?

I ÖP:n finns angivet riktlinjer för enskilda avlopp. Bl.a. sägs att "när avloppsutsläpp kommer i konflikt med vattenförsörjning skall vattenförsörjningsintresset prioriteras." Det anges också att "kommunen har för avsikt att inventera misstänkta utsläppskällor i områden utmed Alsterån och Mörrumsån".

3. *Sker omfattande exploatering på viktiga inströmningsområden till grundvattenförekomster?*

Eftersom det inte ännu finns fastställda skyddsområden för vattentäkterna är den geografiska utbredningen av inströmningsområdena inte kartlagd i detalj. Det finns dock en risk för att några tätorters industriexpansion kan beröra inströmningsområden för befintliga vattentäkter eller reservvattentäkter. Detta kräver noggranna utredningar, analyser och konsekvenser i samband med aktuellt detaljplanearbete.

4. *Kan enskilda större projekt såsom tunnlar och schaktarbeten som har avvattande effekt påverka grundvattenrörelser och skyddade jordlager för grundvatten?*

Frågan har inte tagits upp i ÖP:n. Större schaktningar kan bli aktuellt vid en mer omfattande vindkraftsutbyggnad och i samband med väg- och ledningsdragningar. Eftersom det numera krävs att vindkraftsexploatorerna i sina miljöprövningsansökningar även redovisar planerade vägar och ledningsdragningar och konsekvenser av dessa i miljökonsekvensbeskrivningarna torde frågan få utredas och bedömas i aktuella projekt. Projektörerna har tillgång till ÖP:n och i denna finns redo-

visat att det finns "Särskilt gynnsamma avlagringar för grundvattenuttag" mellan Norrhult och Nottebäck och mellan Flybo och Åseda samt några områden till. De två namngivna berör riksintresset för vindkraft.

5. *Hur mycket bidrar dagvattenhanteringen till ökad hydrologisk belastning, föroreningar och erosionsrisk i närbelägna ytvattenförekomster?*

I kommunen finns för närvarande inga ytvattentäkter. Dagvattenfrågor tas upp under avsnittet "Avloppshantering inkl dagvatten". Här anges bl.a. att förutsättningarna för att ordna fördröjningsmagasin och dammar ska undersökas i Åseda samhälle. Möjligheter att ordna sådana fördröjningsmagasin (dämmen eller våtmarker) bör också generellt utredas i alla samhällen.

6. *Kan föreslagna anläggningar i eller i anslutning till vattenområden såsom småbåtshamnar, vågbrytare och skyddsvallar påverka vattenkvaliteten?*

I kommunen finns inga småbåtshamnar eller vågbrytare av någon storlek att tala om. Skyddsvallar i anslutning till några mindre dämmningsföretag eller reglerade kraftverksdammar är inte av den storleken att de torde påverka vattenkvaliteten negativt.

Foto: Lisa Viberg

STRANDSKYDD OCH LANDSBYGDSUTVECKLING

*Strandparti Madkroken.
Foto: Hans Boman*

Tidigare lagstiftning

Regler om strandskydd har sin grund i 1940-talet då man gradvis kommit till insikt om att tillgängligheten till våra stränder höll på att äventyras på grund av bebyggelse nära vattnet, särskilt i närheten av tätorterna. Redan 1947 infördes bestämmelser i byggnadslagen som gav länsstyrelserna möjlighet att förbjuda bebyggelse inom område utanför stads- och byggnadsplan, om området behövde skyddas på grund av bl.a. naturskönhet, växtlighet eller andra särskilda naturförhållanden. År 1950 tillkom en provisorisk strandlag (1950:639), som följdes av 1952 års strandlag (1952:382). Denna ersattes av naturvårdslagen (1964:822).

Strandskyddet skärptes 1975 genom ändringar i naturvårdslagen (prop.

1974:166). Det infördes ett generellt förbud mot att bebygga stränderna vid både kusten och i inlandet, kopplat till en möjlighet att ansöka om dispens från förbudet.

Genom en ändring i naturvårdslagen 1994 utvidgades strandskyddets syfte till att också ge skydd för växt- och djurlivet (prop. 1993/94:229).

Fram till i våra dagar har det från olika håll förts fram kritik mot lagarna. Naturvårdsverket fick i uppdrag att göra en utredning. Naturvårdsverkets rapport från 2002 (Kartläggning m.m. av strandskyddsbestämmelserna, rapport 5185) visar att det fanns brister i strandskyddsregleringen och dess tillämpning.

Problemen kan delas in i tre kategorier:

- Brister i tillämpningen vid prövning och tillsyn.
- Generella brister och oklarheter i regelverket som förhindrar eller försvårar en ändamålsenlig tillämpning.
- Bristande legitimitet för regleringen, bl.a. för att samma regler gäller i hela landet oavsett hur mycket eller lite av

de strandskyddade områdena som är ianspråktagna.

Resultatet blev en ny strandskyddslagstiftning som i huvudsak trädde i kraft under sommaren 2009, vars ordalydelse framgår av proposition 2008/9:119.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Enligt proposition 2008/09:119 avses med åtgärder som främjar landsbygdsutveckling *"bl.a. sådana åtgärder som långsiktigt kan antas ge positiva sysselsättningseffekter och som kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i landsbygder.. Sådana situationer kan bl.a. uppstå i samband med etablering av en turistanläggning för en verksamhet där tillgång till stränder är en förutsättning eller åtminstone en avsevärd fördel. Det kan även tänkas handla om tillkomst av bostäder för permanent- och fritidsboende i syfte att upprätthålla ett ekonomiskt och personellt underlag för olika former av kommersiellt och offentlig service"*

Enligt lagstiftningen som gäller från den 1 februari 2010 får kommunen i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. I dessa områden ska det bli lättare att upphäva eller få dispens från strandskyddet för bostäder, verksamheter, anläggningar m.m. Syftet med att redovisa s.k. LIS-områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är att stimulera den lokala och regionala utvecklingen i områden som har god tillgång till fria strandområden och där en viss byggnation kan ske utan att strandskyddets syften åsidosätts. Hänsyn tas då också till bebyggelsestrycket i olika delar av landet. Reglerna gör det också möjligt för fler människor att få ett strandnära boende utan att naturen eller allmänhetens tillgång till stränder och natur skadas.

Kommunens överväganden i översiktsplanen är därför av avgörande betydelse för möjligheten till nyexploatering. Den nya lagstiftningen förutsätter att de områden som kan bli aktuella för upphävande/dispens för att främja landsbygdsutvecklingen har utretts och redovisats i en översiktsplan.

I Uppvidinge kommun finns vattendrag och 231 sjöar med många mil stränder. En mycket begränsad del av dessa är idag ianspråktagna för bostäder och andra verksamheter.

För nybebyggelse är det endast en liten del av dessa stränder som kan vara lämpliga ur den aspekten att landsbygdsutveckling ska gynnas. Det kan vara en fördel om delar av området redan har tagits i anspråk för viss bebyggelse. Man kan då med visst fog hävda, att marken och stränderna närmast det redan befintliga stugområdet samt de allemansrättsliga förhållandena inte kommer att påverkas direkt eller indirekt av en ny exploatering. Helt nya etableringar kan också komma i fråga, men då först efter de utredningar och undersökningar som behövs.

Turismnäringens förutsättningar förstärks av anläggningar i natursköna och strandnära lägen, t.ex. campingplatser, stugbyar, vandringsleder m.m. som blir mer attraktiva med närhet till vatten. I Uppvidinge kommun är det angeläget att utveckla dessa förutsättningar.

Särskilda skäl för dispens eller upphävande

I den hittillsvarande lagstiftningen har dispens eller upphävande grundats på s.k. särskilda skäl som funnits angivna i *Allmänna råd* från Naturvårdsverket. I den nya lagstiftningen finns numera (alltså gällande från 1 juli 2009) dessa definierade i lagtexten i 7 kap 18c§ miljöbalken (MB) och 7 kap 18d§ MB (landsbygdsutveckling). 18d§ är tillämplig från 1 februari 2010 och då under förutsättning att det - som ovan redovisats - finns en översiktsplan som ger vägledning för områdena.

18§d:

"Trots det som sägs i 18c§ gäller bestämmelserna i denna paragraf också vid prövningen av om det finns särskilda skäl för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet inom ett område som

1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden
2. är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt."

I samma paragraf punkt 4 st 2 sägs vidare: *"Vid prövningen får man som särskilda skäl beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar tillutvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får man i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus."*

De båda citerade lagtexterna ovan är alltså två helt nya omständigheter (utöver de sex särskilda skäl som finns kvar sedan tidigare) som får åberopas och gäller var för sig. Bestämmelserna om bostadshus syftar till att motverka ostrukturerad bebyggelseutveckling och i stället främja samlad bebyggelse som ger förutsättningar för samhällsservice, men inte att styra om det blir fritids- eller permanentboende. Begreppet "i anslutning till" tas upp i Naturvårdsverkets handbok om strandskydd (2009:4), sid 54. Endast i undantagsfall kan ett hus anses ligga "i anslutning till" om är mer än 200 meter. I större delen av södra Sverige bör avståndet vara betydligt mindre än så.

Föreslagna områden där landsbygdsutveckling kan användas som särskilt skäl

Definition av landsbygd

Vid bedömning av vad som är "landsbygd" i Uppvidinge kommun kan följande kriterier användas:

1. *Invånare per km² i kommunen.*

Med ett befolkningstal på knappt 9400 invånare och en yta på 1180 km² blir genomsnittet 8 inv/km², vilket är lägre än riket som helhet (22 inv/km²). Av invånarna bor ca 80% i tätorter med 200 inv eller mer. Det innebär att siffran för utanför tätorterna blir ännu lägre, 1-2 personer/km².

2. *EU:s och Glebygdsvverkets definitioner*

Tillämpas OECD:s definition på landsbygd, kommuner med en befolkningstäthet lägre än 150 inv/km², så utgör hela Uppvidinge kommun landsbygd. Även enligt Glesbygdsvverkets definition, som grundar sig på medborgarnas tillgång till service och tidsavstånd i bilresa från tätort så kommer stora delar av kommunen att utgöra landsbygd.

3. Närhet till tätorter

I förarbetena till den ändrade lagstiftningen sägs att i eller i närheten av andra tätorter (ej storstadsregionerna och länscentra) bör det vara möjligt att peka ut områden som bidrar till landsbygdsutveckling, såtillvida att detta inte hindrar att strandskyddets syften långsiktigt fortfarande tillgodoses. De fyra största tätorterna i Uppvidinge har en befolkning på mellan ca 1000 och 2500 invånare.

Kommunens ställningstagande

Med stöd av definitionerna ovan har kommunen bedömt att vid urvalet av områden för landsbygdsutveckling bör inte någon eller några geografiska delområden undantas utan hela kommunen får i detta sammanhang betraktas som "landsbygd". Detta ska utgöra huvudkriteriet för urvalet.

Specificerade kriterier för urval

1. Tillgång till sjöar och stränder

Kommunen har 231 sjöar större än 1 hektar varav det är en begränsad del som är ianspråktagna. Med tanke på sjörikedomen och tillgången till stränder för allmänhetens friluftsliv bör därför detta kriterium inte begränsa urvalet.

2. Områden av riksintresse enligt 3-4 kap Miljöbalken

Urvalet ska i först hand ske inom områden som inte omfattas av riksintressena för naturvård och kulturmiljövård.

3. Områden av stort värde för växt- och djurlivet

Urvalet ska i första hand ske inom områden som inte omfattas av dokumenterade naturvärden enligt vad som sägs i kapitel 6.

4. Områden av värde för friluftslivet

Hänsyn ska i förekommande fall tas till det faktum om friluftslivets värden kan höjas och gynnas av en tilltänkt exploatering.

5. Bebyggelsestryck

Hänsyn ska tas till om området/platsen redan är exploaterad och hur bebyggelsestrycket kan förväntas öka/minska. I ett långsiktigt perspektiv får inte strandskyddets syften urholkas på grund av åtgärderna.

6. Översvämningsrisk

Mark- och vattenområden där det föreligger risk för översvämningar eller mark med dålig stabilitet ska undvikas.

7. I eller i närheten av tätorter

Små tätorter i kommunen bör inte generellt undantas för urvalet av platser för landsbygdsutveckling. Urvalet här får dock bedömas från fall till fall beroende på tätortens karaktär m.m. Närheten till tätort gynnar underlaget för service och handel samt ger förutsättning för kollektiva resmöjligheter.

8. Kommuninvånarnas syn på tillämpning och urval

I samband med samråd inför översiktsplanen 2004 fördes samtal med kommuninvånarna och många förslag till bostadsområden eller platser för nybyggnation av bostäder, ofta nära sjöar, diskuterades. Hänsyn ska tas till dessa önskemål vid urvalsprocessen.

9. Hänsyn till områden utpekade i vindkraftsplanen (TÖP).

Urvalet ska ske så att kollision undviks och tillräckliga respektavstånd hålls till de områden som bedömts möjliga för prövning av vindkraft.

Föreslagna områden

1. Älgasjön

Befintlig camping i områdets sydöstra del ligger i ganska öppen terräng med högvuxna barrträd kring en mindre vik. Norr om campingen är avstyckat sju tomter för bebyggelse, varav två bebyggda. Möjlighet kan finnas för ytterligare tomter. Dessa är ganska tätt beväxna med höga barrträd. Campingen ganska plan, övrig mark sluttande mot sydväst, nivåskillnad ca 20 meter.

Norra delen av campingens fastighet, på norrsidan av viken kan vara lämplig för stugbebyggelse. Övrig mark erbjuder möjlighet till från vägen insynskyddat boende. De sju tomterna är ganska oländiga närmast vattnet och inbjuder inte direkt till promenad längs vattnet. Vid sydvästra stränderna finns också möjligheter på lämpligt avstånd från riksvägen.

Förslag: En zon om 25 m närmast vattnet lämnas fritt från bebyggelse och risk för översvämning kommer därför inte att finnas. Lämpligt för både permanent- och fritidsboende.

Kriterier 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 och 9 är uppfyllda.

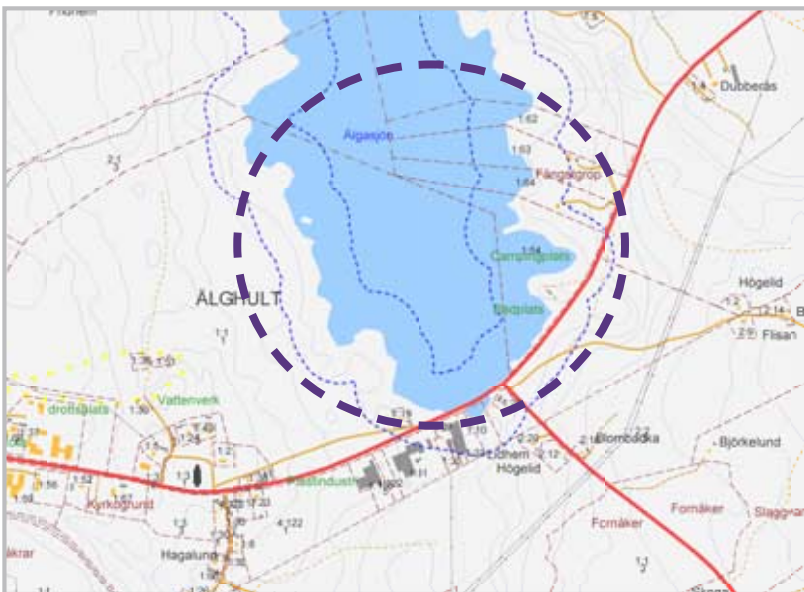
2. Uvasjön, Fröseke.

Angöring till området sker från Fröseke längs en gammal järnvägsbank som löper längs vattnet. Området är idag bebyggt med tre sentida fritidshus av hög klass. De är högt belägna över vägen/järnvägen, ca 5 meter. Kargt område med berg i dagen.

Området erbjuder attraktivt boende med utsikt över Uvasjön mot söder. Ny bebyggelse kan ge större underlag för handel och kan uppföras längs vägen på samma avstånd som befintlig, och ytterligare bebyggelse på platan bakom. Småstugor för uthyrning i anslutning till badplatsen eller campingen kan utredas.

Förslag: Definiera området österut och norrut. Strandskyddad zon 50 meter för att värna vägen.

Kriterierna 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 och 9 är uppfyllda.

3. Johanstorp

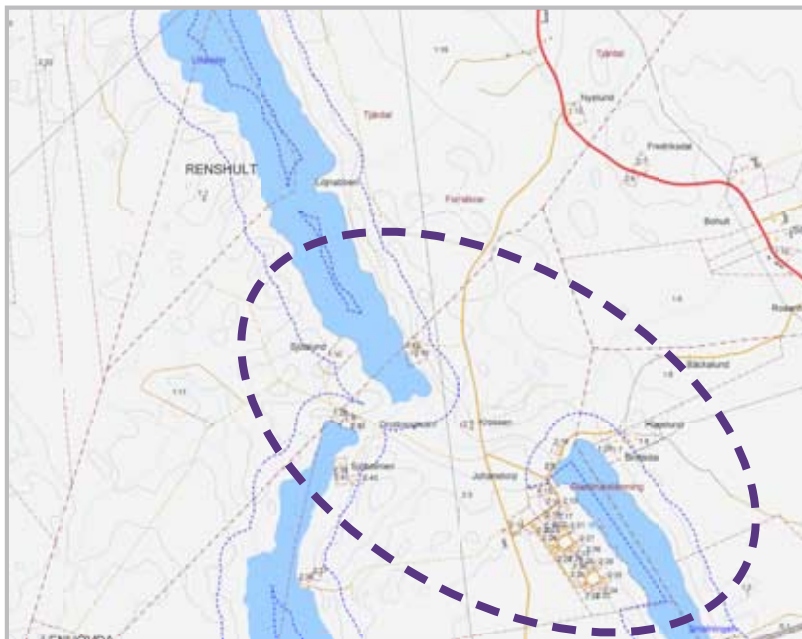
Detaljplanerad fritidsbebyggelse finns idag i två ringar belägna på en höjd sydväst om norra delen av Möckeln, kallad Smalningen. Planlagt område med ganska små byggrätter.

Förslag: Området kan på ett enkelt sätt utökas sydostvärt med ytterligare ringar, marken är här en gles bevuxen barrskog som i en snar framtid kan avverkas.

Ny bebyggelse – landsbygdsutveckling – på motsatta sidan Smalningen sydost om Brittedal kan också diskuteras, liksom i anslutning till byarna och husen vid de närbelägna sjöarna Lången och Lillasjön, där det sedan tidigare etablerats fritidsbebyggelse.

Förslag: Detaljplanlagt område för fritidshus utökas med två nya ringar, området får gemensam VA. Permanentboende underlättas genom utökade byggrätter. Ca 30 m skyddad zon närmast vattnet.

Kriterierna 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 och 9 är uppfyllda.

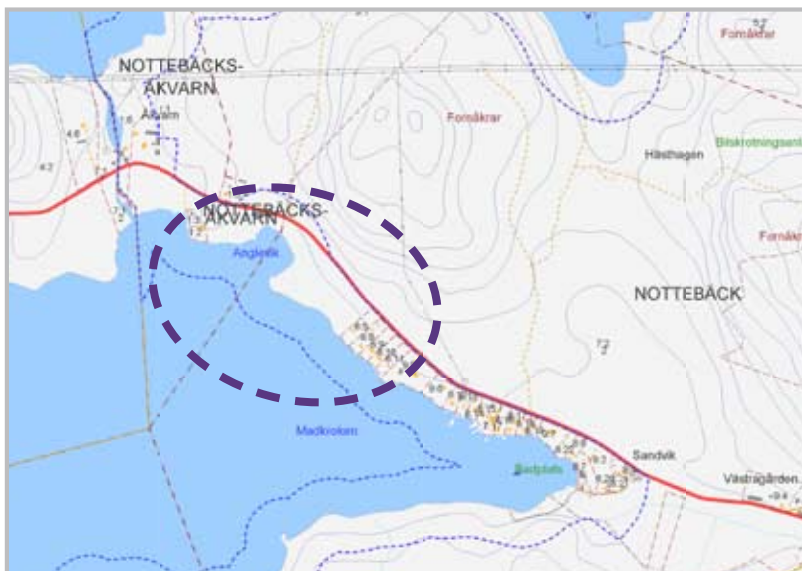
4. Madkroken, Nottebäck

Markområdet på Madkrokens norra sida är lågt beläget, ca 2-3 m över vattnet. Området är utpekad som samlad bebyggelse av byggnadsnämnden. Bebyggt med ca 20 st fritids- eller permanentboende, varav många ligger närmare än 20 m från stranden. Ianspråktagen tomtplats går i de flesta fall ända ned till vattnet.

Området kan utökas nordvästvärt eftersom hela strandremsan i princip redan är ianspråktagen. Denna mark är bevuxen med ung barrskog. Kan erbjuda minst ett tiotal nya tomter, dvs. det blir ca 30 st totalt. Översvämningsrisken skall beaktas vid placering och bygglov till ev. nya tomter.

Förslag: Ett utökat område nordväst om befintligt redovisas. Strandskyddad zon 20 meter.

Kriterierna 1, 2, 3, 5, 8 och 9 är uppfyllda.

6. Anghultasjön

Området sluttar ganska brant ned mot sjön. Erbjuder vacker utsikt västerut mot sjön. Området har tidigare varit på tal för exploatering, de föreslagna tomterna är placerade öster om vägen 7-10 meter över vattnets nivå. Området är bevuxet med hög barrskog och delvis blockrik. Skogen skymmer sikten för bebyggelse öster om vägen. Området kan erbjuda attraktivt boende med tomter typ naturtomt och ev. sluttningshus med tanke på grundläggningsförhållanden. Rörelser till fots längs vattnet är svåra. Alternativt kan vägen flyttas längre upp på platån för att skapa lättare byggbara tomter. VA-utredning har gjorts för området som förutsätter en sjöledning tvärs över viken.

Förslag: Bebyggelse i första hand väster om vägen. Strandskyddsgräns 20 meter.

Kriterierna 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 och 9 är uppfyllda.

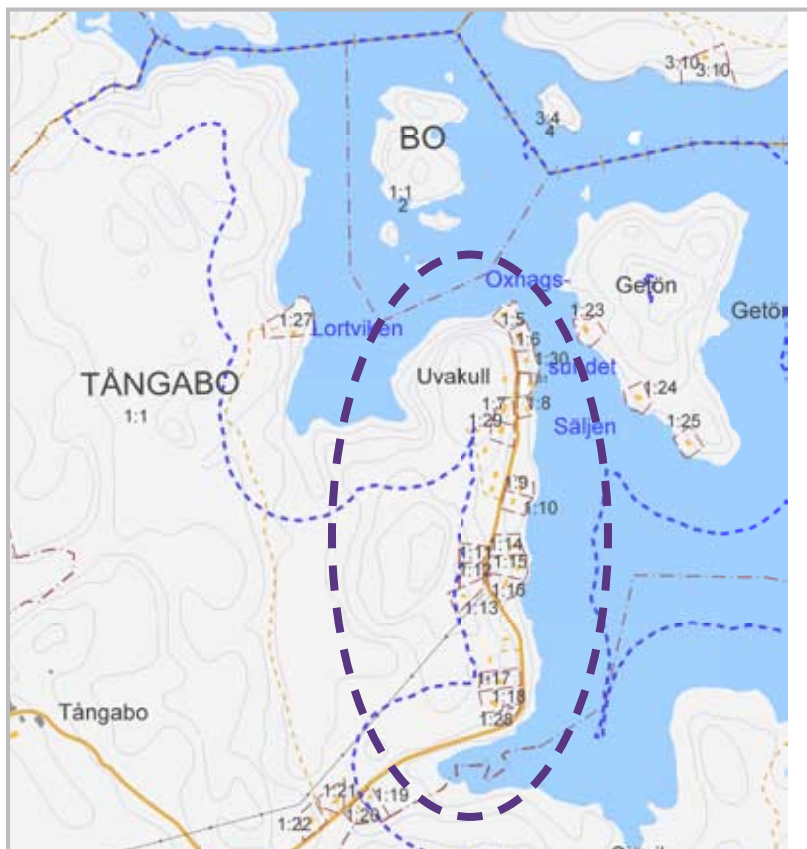
7. Säljen, Tångabo – Uvakull,

En rad anspråkslösa stugor är utspridda längs en slingrande väg, de flesta är högt belägna, mer än 5 meters nivå över vattnet. Ofta berg i dagen. Många stugor står på ofri grund. Marken närmast vattnet är tvärbrant och flera stugor står på "ben". Området är utpekade av byggnadsnämnden som samlad bebyggelse. Gemensam vattenanläggning. Området ligger på attraktivt avstånd från Åseda tätort. Bebyggelsen kan ge större underlag för gemensam service.

Området kan få tillskott av nya stugor utan att dess karaktär ändras.

Förslag: Strandskyddsgräns 5 meter. Endast mindre stugor bör tillåtas, max 40 m².

Kriterierna 1, 2, 3, 5, 6, 8 och 9 är uppfyllda.

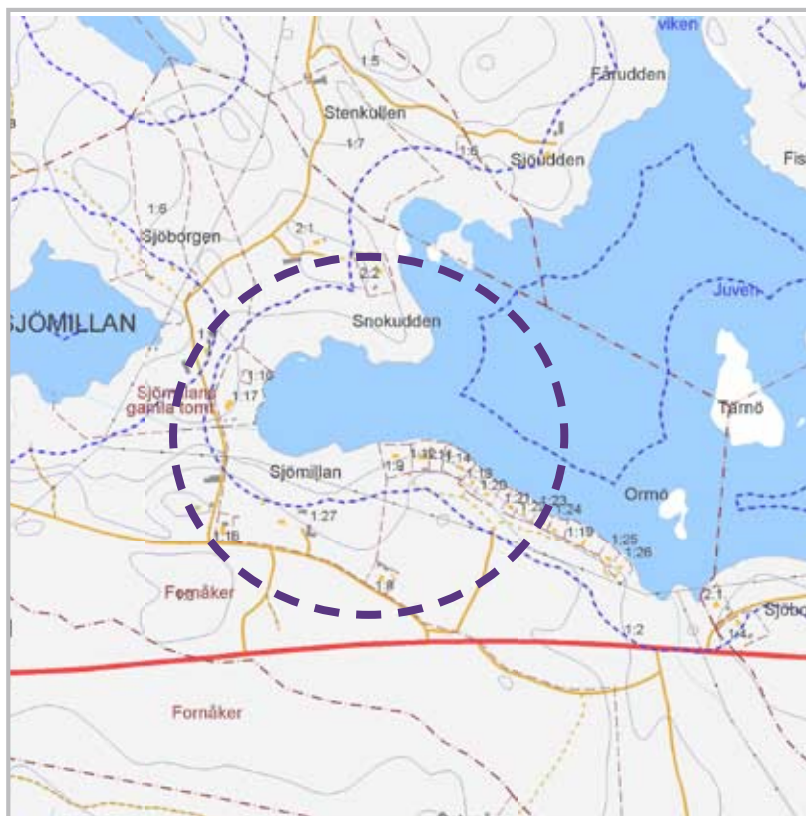
8. Juven, Sjomillan

Ganska tätt bebyggd rad med stugor, varierande i storlek och gestalt. Raden är utan luckor. Marken bevuxen med höga lövträd och sluttar ned mot sjön och norr. En del stugor permanent bebodda. Trafikbuller från väg 23 är mycket påtaglig. Bebyggelsen kan ge större underlag för gemensam service. Området väster om befintlig bebyggelse omfattas av länsstyrelsens ängs- och hagmarksinventering, med en rik flora som måste beaktas.

En eventuell utvidgning kan ske med ny rad söderut, eller en fortsättning västerut längs stranden.

Förslag: Förlängning av befintligt område västerut. Strandskyddsgräns 20 meter.

Kriterierna 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 och 9 är uppfyllda.

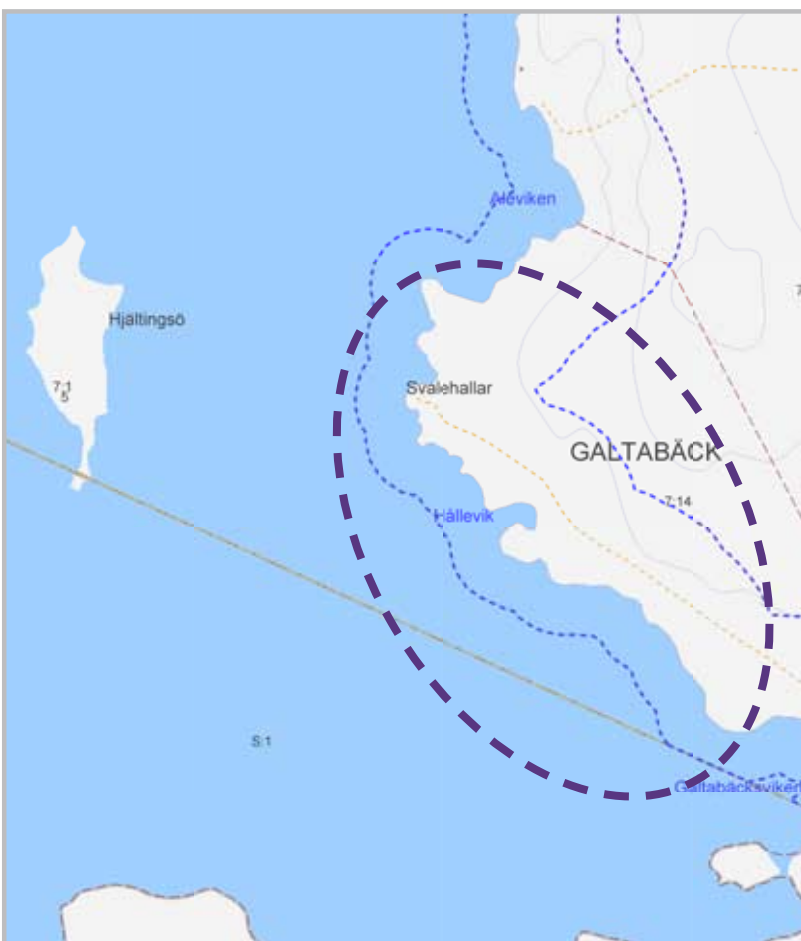

9. Säljen, Yggersryd

Området ligger tvärsöver sjön, mitt emot nr 7 Uvakull ovan och är beläget mellan landsvägen mot Näshult och sjön Säljen. Det sluttar mot väster ned mot sjön och består dels av öppna till en del obrukade ytor, dels av smärre skogspartier med blandskog. Nära vattnet finns sedan tidigare utspridda fritidshus. Huvuddelen av Yggersryds gård finns intill landsvägens västra sida. Slutningen mot sjön erbjuder flera fina utblickar. Längst i söder finns en attraktiv badvik. Området är ett uppskattat utflyktsmål på cykelavstånd från Åseda. Området berörs av länsstyrelsens ängs- och betesmarksinventering, här finns bl.a. brudborste på fuktängarna.

Förslag: Kompletterande tomter mellan och bland befintliga hus, ev. enstaka lägen längre upp på slutningen.

Kriterierna 1, 2, 3, 4, 6 och 9 är uppfyllda.

10. Madkroken, Galtabäck

En mindre väg löper parallellt med strandlinjen ca 20-40 m in. I södra delen finns en av Skogsstyrelsen utpekad nyckelbiotop.

Förslag: Längs den ca 1 km långa vägen finns möjlighet att anlägga strandnära bebyggelse på båda sidor. Här finns ganska gott om utrymme – kanske möjlighet för hästgårdar? Strandskyddsgräns i vägen eller minst 25 meter.

Kriterierna 1, 2, 3, 4, 5, 6 och 9 är uppfyllda.

Sammanfattning, alla områden

Sammanfattningsvis anser kommunen att sjöarna Madkroken, Norrsjön, Änghultasjön, Säljen, Juven, Uvasjön, Älgasjön samt de tre långsträckta sjöarna vid Johanstorp är särskilt lämpliga för LIS-områden och företrädesvis på de platser som visats ovan.

Kommunens ställningstagande:

Ovannämnda områden 1-10 har efter utredning och besiktning bedömts uppfylla flertalet kriterier ovan för tillämpning av lagstiftningen om landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Byggnation inom samtliga områden eller några av dem bedöms bidra till ett ökat serviceunderlag på landsbygden och mer eller mindre bidra till positiva sysselsättningseffekter i kommunen genom en ökad bygg- och anläggningsverksamhet för ortens företagare.

Strandskyddets syften bedöms inte långsiktigt skadas eftersom tillräcklig fri zon närmast stränderna i alla områden ska lämnas orörda och för friluftslivet kan vissa stränder bli mer tillgängliga än de varit hitintills.

Övriga studerade områden

Singelstorp. Glest fördelad bebyggelse, de flesta av villakarakter med "pastoralt" intryck med luckor emellan. Markerna närmast Lenhovdassjön öppna och låglänt. Singelstorps by är utpekad som samlad bebyggelse.

Ny bebyggelse innanför strandskyddsgräns inte lämpligt på den låglänta marken. Den kommer att skymma utsikten från byn och påverka det pastorala intrycket negativt. Ny bebyggelse längre från stranden, med lantlig prägel, stora tomter, ojämnt fördelade, kan däremot uppmuntras, t.ex. hästgårdar. För att garantera områdets karakter och gestaltning vid nybebyggelse kan områdesbestämmelser övervägas. Jämför kap 4. Boende.

Alsteråns dalgång mellan Alsterfors och Alstermo. På nordsidan av Alsterån går en mindre väg från S. Rås och västerut. Terrängen är ställvis ganska brant ned mot ån och kan i vissa lägen vara lämplig för bebyggelse. Området bör dock prioriteras för det rörliga friluftslivet och turismen.

Samtliga områden som beskrivits ovan finns på översiktskartor och kartor med angivande av platser och, i vissa fall illustrerade tomter. Dessa, mer detaljerade kartor, redovisas inte här i

översiktsplanen men finns tillgängliga som underlagsmaterial i kommunen. De har varit nödvändiga under utredningsarbetet för att bedöma realiserbarhet och praktiskt genomförande av tänkta projekt.

I kommunen finns 231 sjöar större än 1 hektar (100x100 meter). Det finns således ytterligare ett stort antal sjöar där en strandnära bebyggelse är attraktiv och kan bidra till landsbygdsutveckling. Av de följande sjöarna kan vissa delar av dessa också vara aktuella. Kommunen har dock – i motsats till de 10 ovan nämnda – inte i detalj studerat särskilda platser här utan detta får bedömas efter ansökan och sedvanlig prövning. Sjöarna ligger inte inom riksintresset för vindbruk eller i anslutning till kommande eller befintliga vildmarksreservat. I anslutning till dessa sjöar finns också idag enstaka bebyggelse

Dessa sjöar är: Boskvarnasjön, Hedassjön, Segen, Älgsjön, Sjöakullasjön, Urasjö, Kiasjö, Hultbren östra sidan, Hökasjön, Marshultasjön, Losjön, Idesjön, Holmasjön, Sandsjön, Alstern, Åmen och Gilbonderydssjön.

Kommunen avser att under tiden och vid nästa aktualitetsprövning av denna ÖP göra en uppföljning av de nämnda sjöarna och vattendragen för att utvärdera efterfrågan inom dessa LIS-områden.

Mellankommunalt samarbete om riktlinjer för dispenser/ upphävande

Uppvidinge kommun har tillsammans med Högsby, Vetlanda och Hultsfred kommun medverkat i ett regionalt och mellankommunalt samarbete där syftet varit att ta fram riktlinjer för dispenser från strandskyddet.

I samarbetet har formulerats en vision där kommunerna ser en *”levande, attraktiv och socialt väl fungerande landsbygd med ett livskraftigt företagande inom olika branscher. Vi stödjer projektidéer som verkar för ett ökat företagande, fler boende i nya eller befintliga hus, hållbara lösningar för kommunikation och infrastruktur, ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling av hela området samt öppenhet för nya idéer och nya former av samarbeten”*.

I det mellankommunala samarbetet har vidare sagts att de övergripande kriterierna för etablering av ny strandnära bebyggelse bör vara att området ska vara möjligt och lämpligt att exploatera med hänsyn till grundförhållanden och översvämningsrisker. Platsen bör även uppfylla flera av nedanstående punkter för att området skall vara intressant att vidareutveckla från kommunens sida.

Gemensamma kriterier för strandnära bebyggelse är att området bör:

- i gällande översiktsplan vara utpekad som lämpligt för bebyggelse
- ha goda förhållanden beträffande tillgång till kommunalt vatten och avlopp. Alternativt ska nya gemensamma VA-anläggningar kunna anordnas.
- utgöra en utvidgning av ett befintligt planlagt område
- utgöra en förtätning av befintlig bebyggelse
- ha närhet till lämpliga anslutningsvägar och ledningsnät
- vara lämpligt att exploatera med hänsyn till kommunal service som sophämtning och skolskjuts, samt privata serviceinrättningar och postgång etc.
- kunna utgöra ett större underlag för service av typ lanthandel

Det bör alltså noteras att strandskyddet upphävs inte genom att kommunen redovisar områden för landsbygdsutveckling i översiktsplanen utan fortfarande gäller det grundläggande kravet på särskilda skäl för att upphäva eller ge dispens. Men det ska bli lättare att få dispens.

Kommunens ställningstagande:

Ovanstående gemensamt utarbetade kriterier ska utgöra riktlinjer vid prövning av dispenser eller upphävande av strandskyddet i aktuella områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Konsekvenser för strandskyddet i övrigt inom kommunen

Enligt lagstiftningens anda och förarbeten ska beaktas om konsekvenserna av utpekandet kan få sådana följder för strandskyddet att det kan bli ett ökat bebyggelsetryck på de utvalda eller andra sjöområden i kommunen. Detta skulle då indirekt kunna utgöra en risk för strandskyddets långsiktiga beva-

rande och på övriga återstående sjöar i kommunen.

Kommunen har bedömt att risken för strandskyddets långsiktiga bevarande på grund av ett ökat bebyggelsetryck är näst intill obefintlig eller mycket liten. Eftersom bebyggelsetillväxten under en lång följd av år varit sådan att

det byggts 1-3 hus per år i kommunen bedöms att någon sådan påverkan inte kommer att ske. Tillgången till stränder för allmänheten kommer fortfarande att vara mycket stor och betydligt större än i angränsande kommuner.

Några av de utpekade tio områdena ligger vid sjöar som även ligger i an-

gränsande kommuner:

Växjö kommun: Madkroken, Norrsjön.

Vetlanda kommun: Säljen

Nybro kommun: Uvasjön

Kommunen kommer att ha samråd med berörda kommuner varvid deras synpunkter kommer att beaktas.

Gällande strandskydd utanför landsbygdsutvecklingsområdena

För övriga sjöar gäller reglerna om strandskyddet och s.k. särskilda skäl när ansökningar om uppförande av bostäder eller andra anläggningar ska prövas. Byggnader som behövs för jord- och skogsbrukets samt yrkesfiskets behov är undantagna från strandskyddsreglerna. Till sådana ekonomibyggnader räknas inte byggnader som t.ex. fritidsfiskare eller s.k. "trottoarbönder" kan ha behov av. (Muntlig källa naturvårdsverket).

De särskilda skälen som numera är inskrivna i lagstiftningen är följande:

Om byggnaden eller anläggningen avses placeras

- inom område som redan har tagits i anspråk, dvs där det redan finns en hemfridszon kring bostadshuset,
- väl avskilt från strandmiljön, t.ex. en avskärande väg
- vid vatten eftersom den för sin funktion måste ligga vid vatten, t.ex. brygga, båthus

En enkel brygga vid vattnet kan göra det lättare för barnen att vistas vid stranden.
Foto: Ingegärd Widerström

- så att en pågående verksamhet ska utvidgas och detta inte kan ske utanför strandskyddat område,
- för att tillgodose ett annat angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses på annan plats, t.ex. hamn, tätortsutveckling
- för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse, t.ex. kulturhus.

Dispens från strandskyddet kan förknippas med villkor t.ex. tydligt markerad tomtgräns, fri passage närmast stranden, i vissa fall ej ha fönster, brygga som får vara högst x m lång, ej skyltar som privatiserar och liknande.

I kommunen gäller strandskydd om 100 m för samtliga sjöar.
Enligt länsstyrelsens muntliga uppgifter gäller strandskydd vid vattendrag för de åar och vattendrag som är markerade med två blå streck på topografiska, gröna kartan.

Från och med den 1 juli 2009 gäller nya regler där strandskyddet delegerats (med vissa undantag) till kommunerna oavsett om delegation fanns tidigare eller inte. Naturvårdsverket rekommenderar att alla kommuner ser över sitt strandskydd och tar ett beslut där varje sjö och vattendrag namnges i beslutet så att det inte råder några tveksamheter om var strandskyddet gäller.

Enligt 7 kap 13 § miljöbalken råder strandskydd "vid havet och vid insjöar och vattendrag".

Denna formulering måste tolkas så att allt som de facto är "sjö" eller "vattendrag" har ett generellt strandskydd om 100 m. Grävda diken och dammar bör därför inte omfattas, men miljöverdomstolen har nyligen i en dom slagit fast att strandskydd gäller även diken som tidvis är torrlagda (!).

Kommunens ställningstagande:

En översyn av strandskyddet i kommunen ska genomföras form av ett tematiskt tillägg till översiktsplanen inom planperioden.

Foto: Lisa Viberg

VINDKRAFT

Bakgrund

Kommunen utarbetade under 2008-09 en vindkraftsplan för hela kommunen som ett s.k. tematiskt tillägg till översiktsplanen, vilken då var den gällande översiktsplanen från 1991.

Vindkraftsplanen antogs av fullmäktige den 15 december 2009. När en ny översiktsplan tas fram ska det tematiska tillägget inarbetas i den nya översiktsplanen. Det innebär att när denna nya Översiktsplan

2010 vinner laga kraft så upphör det tematiska tillägget att gälla.

Innehållet i Vindkraftsplanen 2009 kan fortsatt utgöra ett underlagsmaterial vad avser sådant som är allmän bakgrund eller generell information och inte utgör några riktlinjer eller ställningstaganden från kommunens sida. I detta kapitel behandlas därför den allmänna informationen mera kortfattat.

FAKTARUTA 1

Vindkraft i Sverige

Vindkraft är en förnybar energiform som i allt högre utsträckning används för elproduktion runt om i världen. Riksdagen har beslutat att Sveriges energisystem i första hand ska baseras på förnybar energi och att landets vindresurser därför måste tas tillvara. 2010 i augusti fanns drygt 1 500 vindkraftverk i Sverige med en installerad effekt på nästan 1 730 MW¹ och som producerade ca 2,5 TWh el. Riksdagen beslutade i juni 2009 om nya mål för den svenska energipolitiken. Bland annat beslutades att andelen förnybar energi år 2020 ska vara minst 50% av den totala energianvändningen. Vidare fastställdes en nationell planeringsram för vindkraft motsvarande en årlig produktionskapacitet på 30 TWh år 2020, varav 20 TWh på land och 10 TWh till havs². Detta är en höjning av det tidigare planeringsmålet med årlig produktion på 10 TWh år 2015.

Energimyndigheten har under år 2008 utsett 423 områden i 20 län till riksintresse för vindbruk, varav två större områden i Kronobergs län och sannolikt det största i Uppvidinge kommun.

El producerad med förnybara energikällor ersätter främst sådan el som produceras med fossila bränslen. Detta medför att utsläpp av koldioxid, svaveldioxid, kväveoxider och andra miljöfarliga ämnen minskas.

1.) Energimyndigheten 2010

2.) Proposition 2008/09:163

Syfte och mål

Uppvidinge kommun har den 16 maj 2006 antagit miljömål för kommunen. Målen bygger på de nationella och regionala miljömålen har anpassats för våra lokala förutsättningar. Ett av miljömålen är att hälften av energiförbrukningen i kommunen år 2010 kommer från förnybara energikällor. Kommunen har en årlig energiförbrukning på 0,16 TWh vilket är relativt högt, per capita räknat. Det kan förklaras av industrins sammansättning och att kommunen är glesbebyggd.

Syftet med att planera för vindkraftens utveckling har såväl ett nationellt som ett lokalt/regionalt perspektiv. Det är en del av kommunens långsiktiga planering och ett viktigt verktyg för att nå de energi- och miljöpolitiska målen som är fastställda. Kommunen har tidigare formulerat sitt mål i denna översiktsplan så att de förnybara energikällorna sol, vind och vatten ska byggas ut så att kommunen år 2015 producerar minst 0,16 TWh från sådana källor och kan bli nettoproducent av förnybar grön el. Detta får ses som ett kortsiktigt mål. För att enligt översiktsplanens MÅL 6 - "att producera mest vindkraftsbaserad energi i regionen" formuleras nu också detta mål sett på lite längre sikt.

Ett av syftena är också att översiktsplanen med dess ställningstagande för markanvändningen ska vara vägledande för myndig-

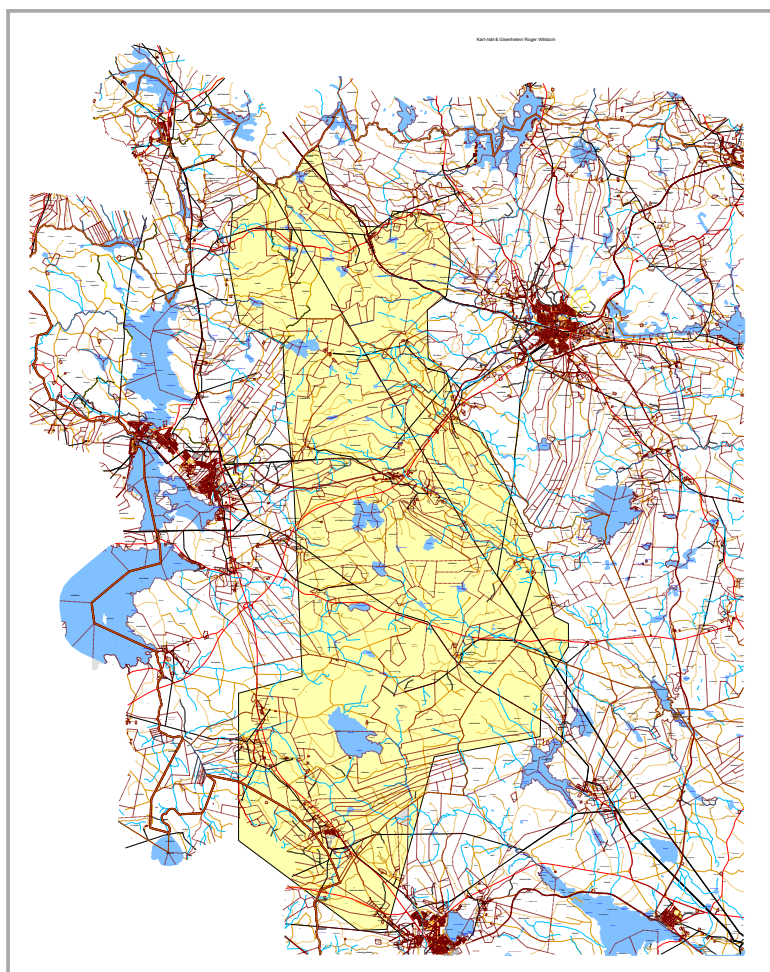
hetsutövning, dvs vid prövning av tillstånd och anmälningar enligt Miljöbalken.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har med stöd av den senaste vindkarteringen (utförd av Meteorologiska institutionen vid Uppsala universitet 2006, se särskild karta sidan 126) tagit fram underlagsmaterial: "Planeringsförutsättningar för vindkraft i Kronobergs län". Enligt utredningen (Se text och kartor i Vindkraftsplanen 2009) har de möjliga vindkraftsområdena klassats i sex klasser där den högsta klassen karaktäriseras av en årsmedelvind över 7 m/sek på 72 m höjd och det finns få eller inga motstående allmänna intressen. Sådana områden finns inom länet endast inom Uppvidinge kommun, som alltså har markområden där länets bästa förutsättningar för vindbruk finns. Dessa områden sammanfaller i hög grad också med det s.k. riksintresseområdet för vindbruk. (Se karta). Ett riksintresseområde enligt 3-4 kap miljöbalken för en viss markanvändning - bevarande eller nyttjande - definieras som ett område där det råder särskilt goda förutsättningar för nyttjandet/bevarandet och där detta ska prioriteras och bevakas..

Regering och riksdag har genom de energipolitiska besluten varit mycket tydliga med att kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter aktivt ska bidra till förbättrade förutsättningar för planering av den förnyelsebara energiproduktionen, särskilt vindkraften.

Kommunens ställningstagande:

Utöver målet att producera minst 0,16 TWh år 2015 från förnybara energikällor bör det i översiktsplanen fram till år 2020 ges möjlighet för att vindkraften ska kunna byggas ut till nivån 500 GWh (dvs 0,5 TWh). På ännu längre sikt, fram till år 2030, bör ytterligare ca 2-500 GWh, dvs totalt 0,7-1,0 TWh kunna produceras.

Karta 13.1: Riksintresse för vindkraft enligt beslut av Energimyndigheten dat 2008-05-19. De delar av kommunen som berörs av riksintresse för vindkraft är markerade med gul färg.

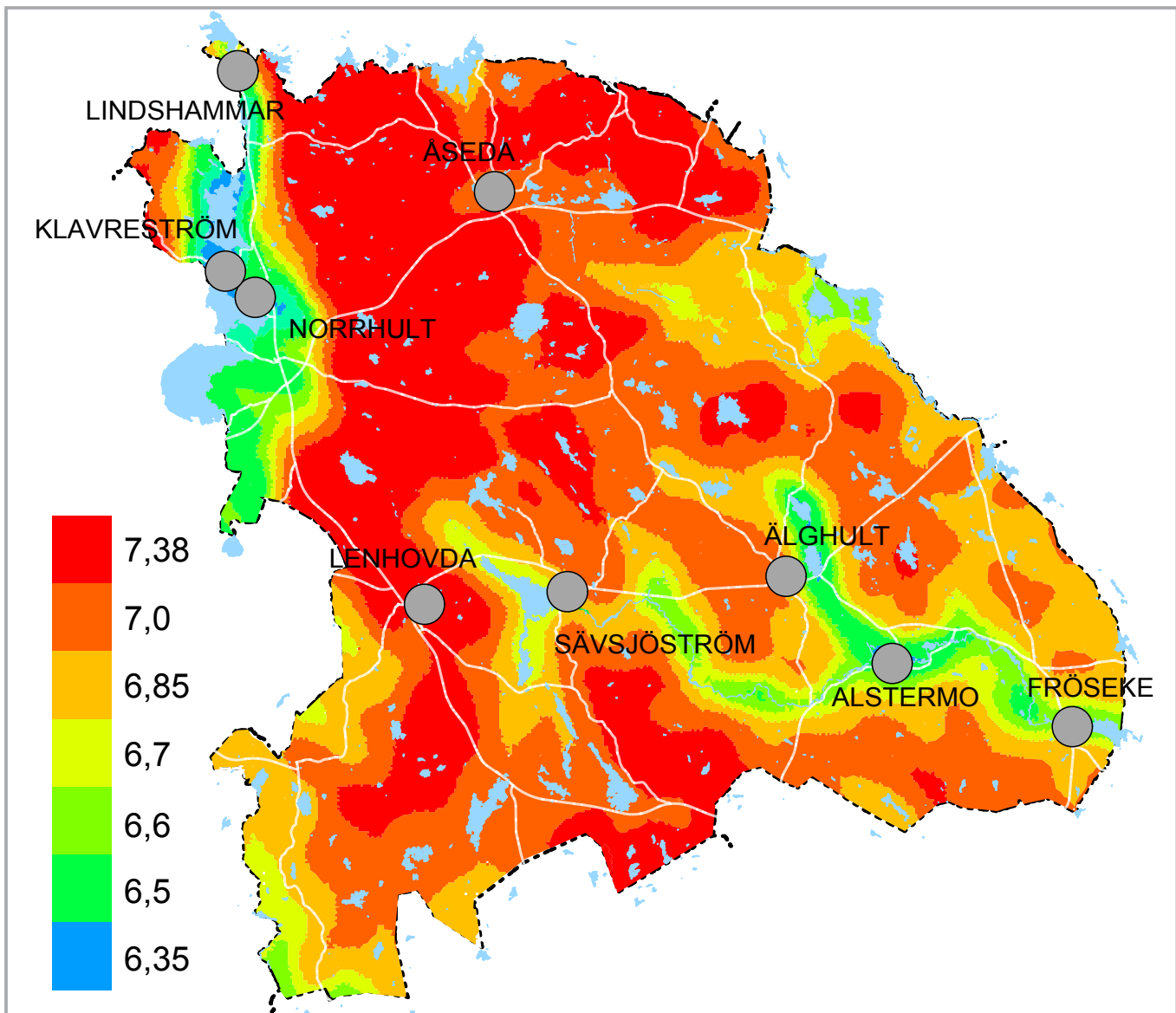
FAKTARUTA 2

Vindkraft som energikälla

Statens energimyndighet anger i samband med myndighetens förslag om riksintressen för vindkraft att en årsmedelvind på 6,5 m/sek är ett riktvärde för lönsam vindkraftsproduktion. Ett 2 MW verk med en rotordiameter på 80-90 meter producerar 4-5 GWh/år och ett 3 MW verk med en rotordiameter på 100 meter producerar 6-7,5 GWh/år vid en årsmedelvind på 6,5 m/sek. Verk med en effekt på 2 MW har hittills varit vanliga i Sverige men nu byggs också de nyare och större verken. Ett enda sådant 3 MW verk kan försörja ca 500 villor med en förbrukning på 15 000 kWh per år.

Ett verks livslängd kan variera mellan 20 och 30 år. Vid livscykelanalyser diskuterar man den "miljöskuld" som någonting har, d.v.s. i detta fall den påverkan på miljön som ett verk har under sin livstid vid tillverning, transport, drift och avställning. Enligt Energimyndigheten skulle ett 3 MW verk på land betalat sin miljöskuld efter drygt ett halvår, och ett 2 MW verk efter ca 9 månader.

Erfarenheter från vad som händer när ett verk tjänat ut är hittills begränsade. Enligt 16 kap 3§ miljöbalken finns möjlighet för länsstyrelsen att ställa krav på ekonomisk säkerhet för nedmontering och återställande av platsen.

Karta 13.2: Vindkartering enligt Uppsala universitet, Meteorologiska institutionen. Siffrorna anger årsmedelvind 72 meter över nollplansförskjutningen¹

T.v: Vindkraftverket i Hageskruv är f.n. ett av tre vindkraftverk i drift i kommunen. Bilden är tagen från Älgghultsvägen. Foto: Hans Boman

1.) Nollplansförskjutningen. Ett begrepp som införts för att minska inverkan av olika typer av hög vegetation, t.ex. skog. Schablonmässigt kan man säga att nollplanet ligger på 2/3 av skogens verkliga höjd

Energipolitiska bedömningar, riktlinjer och mål

Nationellt och regionalt

Energipolitiken ska underlätta omställningen till ett hållbart samhälle där elförsörjningen grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara energikällor. (Se bl.a. prop. 2005/06:143 och prop. 2008/09:163). Beträffande nationella mål se i Faktaruta 1.

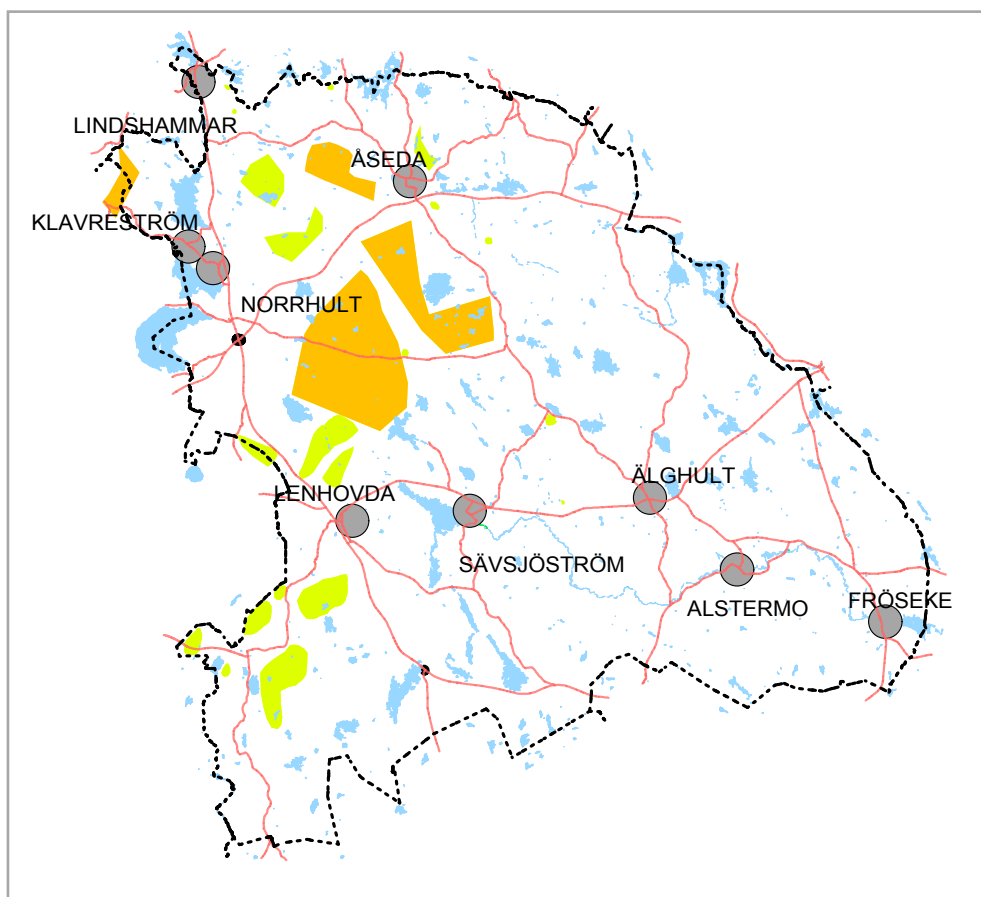
Regionförbundet Södra Småland (RFSS) anger i sitt regionala utvecklingsprogram (RUP) att klimatförändringarna ställer krav på bl.a.

- Ett fossilbränslefritt södra Småland
- Energibesparande insatser och alternativa energikällor.

RUP-en nämner inte vindkraften specifikt men följande: "En miljömässig omställning kräver nya lösningar, nya sätt att tillföra energi, modern och miljöanpassad teknik och framtida innovationer som ger arbete och utveckling".

Uppvidinge kommun arbetar helt i denna anda.

Något aktuellt regionalt mål för länet vad avser energi producerat från vindkraft har inte formulerats.

Karta 13.3:
Schematisk redovisning över vindkraftsplaner år 2010, där orange markerar områden med tillståndsansökningar, grönt markerar projekt där samråd genomförts.
Källa: Länsstyrelsen i Kronobergs län

Befintlig vindkraft i Uppvidinge

I kommunen finns för närvarande tre vindkraftverk, ett i Hageskruv med en effekt på 800 kW och två i Vrånghult, även dessa på ca 800 kW vardera.

Antalet förfrågningar hos kommunen och länsstyrelsen från sådana som vill investera i vindkraft har sedan 2006 rört några hundratal verk. Flera större exploatörer finns bland dessa. Under hösten 2010

fanns ca 250 verk i olika skeden av tillståndsprövningar hos länsstyrelsen. Kommunen har avtal med WPD att uppföra 10 verk på kommunägda marken vid Hovgård.

Kommunen har ambitioner att äga ett verk som kan tillgodose en stor del av det kommunala elbehovet. Elförbrukningen i hela vår kommun kan produceras från ca 25 st verk om 3 MW installerad effekt.

Lagstiftning och styrande riktlinjer

Tillståndsprövning – Miljöbalken

I regeringens proposition "Prövning av vindkraft" (2008/09:146) beslutade riksdagen om förändringar av lagstiftningen för vindkraftsärenden som trädde ikraft 1 aug 2009. Genom den nya lagen försvann kraven på detaljplan och bygglov om ett vindkraftverk har fått tillstånd enligt miljöbalken. Det kan dock fortfarande krävas detaljplan när ett vindkraftsverk ska uppföras i områden där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse eller anläggningar. Kommunen ges medbestämmande genom att godkännande krävs enligt 16 kap 4§ MB (1998:808) för projekt som tillståndsprövas enligt 9 kap MB (det s.k. kommunala vetot). Kommunen kommer därmed att i huvudsak utöva sitt inflytande på markanvändningen och lokaliseringen av större vindkraftsanläggningar genom översiktsplanen.

Prövningen sker alltså numera huvudsakligen via miljöbalken. För mindre grupper (sex verk eller mindre, lägre än 150 meter) som enbart anmäls till kommunen krävs dock fortfarande bygglov enligt plan- och

bygglagen. Se vidare nedan. Tillhörande kablar ska prövas enligt El-lagen men sträckningar av dessa ska även finnas med i tillståndsärendet. Prövningen sker enligt nedanstående:

- två eller flera verk med totalhöjd över 150 m + tillkommande
- sju eller flera verk med totalhöjd över 120 m + tillkommande
- anmälningspliktiga verk där kommunen förelagt om att söka tillstånd
- 1 verk med totalhöjd större än 150 meter

Det finns exempel från rättspraxis som visar att en tillståndsansökan för en plats som pekats ut som lämplig i en kommunal översiktsplan ofta bedöms som lämplig i miljöbalksprövningen (Miljööverdomstolens dom 2005-11-01). Enligt hushållningsförordningen (1998:896) är översiktsplanen ett bedömningsunderlag och varje myndighet som tillämpar bestämmelserna i 3 och 4 kap MB i ett ärende ska ange om den prövade anläggningen går att förena med den för området gällande kommunala översiktsplanen.

Den nya lagstiftningen från 1 aug 2009 kan delvis förändra denna praxis genom att kommunen måste godkänna en tillståndsansökan, det s.k. kommunala vetot. Enligt lagstiftningen krävs ingen motivering av kommunens beslut men i det fall som kommunen avser att avstyrka anger förarbetena att kommunen i så fall bör ange sin vilja i ett tidigt skede av prövningsprocessen, för att förhindra onödiga projekteringsutredningar.

Anmälan enligt miljöbalken samt bygglov enligt plan- och bygglagen

Anmälningspliktiga anläggningar, som också kräver bygglov:

- gruppstation på 2-6 verk som är lägre än 150 m totalhöjd
- 1 verk högre än 50 m totalt

I en anmälan enligt MB anges i förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd vad en anmälan ska innehålla.

Utöver uppgifter om ljud, skuggning, reflexer, tekniska specifikationer, vindförhållanden och förväntat energiutbyte samt kartor med plats och befintliga vindkraftverk inom en radie av 2 km ställs också krav på redovisningar som avser påverkan på miljön, t.ex. följande:

- en beskrivning av hur verksamheten påverkar natur- och kulturmiljöer, särskilt områden reglerade i 3,4 och 7 kap MB
- en redogörelse för de vägar som behövs för uppförande och drift av anläggningen och verksamheten
- en redogörelse för dragningen fram till elnätet av de kraftledningarna som behövs för uppförande och drift av anläggningen och verksamheten

- en landskapsanalys som med ett fotomontage eller på annat sätt visar hur anläggningen syns i landskapet

Inget bygglov krävs

Om samtliga punkter nedan är uppfyllta krävs inget bygglov. Kommunen rekommenderar dock att samråd och information sker med grannarna.

- rotordiametern är mindre än 3 m
- verket är kortare än avståndet till tomtgräns,
- verket är fast monterat i marken,
- verket är lägre än 20 m över markytan.

Lag om kulturminnen m. m. Kulturminneslagen

Lagen om kulturminnen m m innehåller bl.a. bestämmelser om fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen. Vid planering och prövning är det viktigt att

*Nyuppförda vindkraftverk vid Stora Istad på Öland.
Foto: Hans Boman*

i tidigt skede ta kontakt med länsstyrelsen. Om t.ex. fornlämningar berörs, och detta kan gälla även tillhörande vägar och ledningar, måste detta prövas av länsstyrelsen och meddelas i ett särskilt beslut enligt KML. Om förekomst se www.fornsok.se.

Strandskydd

Strandskyddet i Uppvidinge kommun är det generella om 100 meter på land och ut i vattnet.

I kap 12 beskrivs reglerna om strandskyddet närmare. För de 10 sjöar som kommunen pekat ut för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-områden gäller att respektavståndet skall vara minst 1000 meter. För övriga 17 namngivna sjöar som eventuellt också kan bli LIS-områden gäller att en prövning av respektavståndet får ske från fall till fall efter utredning.

Artskydd¹

Genom fridlysningsbestämmelser är det för vilda fåglar och många djurarter i övrigt förbjudet, att inte bara fånga eller störa djuren i sig, utan också att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Det är en typ av generellt biotopskydd för dessa arter. Bestämmelserna har koppling till EU:s artskyddslagstiftning i fågel- och habitatdirektiven. Dispens från bestämmelserna kan lämnas under vissa förutsättningar som anges i 14§ artskyddsförordningen, bland annat om dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Frågan prövas av länsstyrelsen.

Rent praktiskt kan detta innebära

1.) 8 kap MB respektive Artskyddsförordningen

att vindkraftsansökningar bör ha utredningar eller undersökningar som klarlägger förekomst av skyddade fågelarter respektive fladdermöss.

Natura 2000²

Områden som är utpekade som s.k. Natura 2000-områden i kommunen finns närmare beskrivet i kap 6, liksom lagstiftningen kopplad till dessa områden.

Störningar från ljus - hinderbelysning

Transportstyrelsen har ansvaret att besluta om hindermarkering i enlighet med Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om markering av byggnader, master och andra föremål (TFS2010:155).

Vid totalhöjder från 45 till 150 m är positionsljuset utformat som ett långsamt blinkande medelintensivt rött ljus under skymning, gryning och mörker. Vid totalhöjder över 150 m fordras ett blinkande högintensivt vitt ljus som alltid ska vara tänt. Intensiteten på ljusstyrkan både det medelintensiva och det högintensiva får dimmas ner nattetid. I en vindkraftspark ska samtliga verk som utgör parkens yttre gräns markeras. Ljuset ska placeras på den högsta fasta punkten, d.v.s. på maskinhuset.

Mer exakta bestämmelser finns i TFS 2019:155 och § 13-14.

En utveckling inom branschen pågår beträffande användning av radar på vindkraftverken som lokaliserar och förvarnar om annalkande flyg. Detta kan innebära att ljuset inte behöver kopplas på förrän "faran" är aktuell. Det får i varje

2.) 4 och 7 kap miljöbalken

enskilt fall utredas när en sådan radaranläggning kan vara ekonomiskt försvarbar, för närvarande troligen för minst 20-30 verk.

Störningar från ljud

Boverkets vindkraftshandbok 2009 anger att det riktvärde för buller som ska tillämpas vid bostadshus är 40 dB(A), vilket även praxis från miljööverdomstolen visar.

Naturvårdsverket anger på sin hemsida "Riktvärden för ljud från vindkraftverk" att i områden där ljudmiljön är särskilt viktig, där bakgrundsljudet är lågt och där låga bullernivåer eftersträvas, exempelvis områden i fjäll och skärgårdar, bör ljudet inte överskrida 35 dBA. Det handlar om sådana friluftsområden där inget påtagligt störande buller från till exempel fordonstrafik eller skjutbanor förekommer och det bör framgå av kommunens översiktsplan att kommunen anser att området ska ha en låg ljudnivå.

Kommunen anser att Boverkets riktvärde om 40 dBA ska gälla. Det skulle kunna vara aktuellt med villkor på 35 dB(A) i anslutning till naturreservat eller Natura 2000-områden och denna bedömning gör i så fall länsstyrelsen. Frågan om lägre ljudnivå har behandlats i ett domslut från miljööverdomstolen 2010 (dom 2010-05-14, mål nr M7411-09). Där fastslås att den lägre nivån endast kan bli aktuell i fall med nationellt viktiga fritids- och rekreationsområden.

Idag finns inga studier som visar att lågfrekvent ljud från vindkraftverk innebär någon fara för närboende. De verk som hittills uppförts och där viss forskning skett, är vanligen betydligt mindre än 1 MW. De större vindkraftverken som det planeras för i dag (2 – 3 MW) kan komma att avge mer lågfrekvent ljud.

Naturvårdsverket anser därför att frågan om lågfrekventa ljuds inverkan bör bevakas. Mer information om detta finns att läsa på naturvårdsverkets hemsida.

Störningar från skuggor och reflexer

Enligt Boverkets vindkraftshandbok rekommenderas att den faktiska rörliga skuggtiden per år inte bör överstiga 8 timmar. Om den sammanlagda störningen från omgivande vindkraftverk inte överstiger 30 timmar, och inte överstiger 30 minuter per dag är störningen acceptabel ur skuggsynpunkt.

Moderna vindkraftverk kan utrustas med automatik som stannar verket när skuggan passerar en störningskänslig plats.

Förutsättningar för anslutning av vindkraft till elnätet

(Se även kap 7)

Nätbolagen är skyldiga att ansluta vindkraftverk till elnätet. Ibland fordras förstärkningar av nätet eller rentav nya ledningar för att anslutningar ska kunna göras.

I kap 7 avsnitt "kraftledning för högspänd överföring samt figur 7:1 redovisas E:ON Elnäts planer i kommunen.

En eventuell utbyggnad av elnätet i kommunen är beroende av hur många tillstånd för vindkraftverk som kommer att förverkligas. I första hand kan det bli en ny dubbel 130 kV ledning mellan Sävsjöström och Lenhovda (kommer att dras i befintlig sträckning) samt en ny transformatorstation i Lenhovda. Nätbolaget har vidare planeringsberedskap för en större utbyggnad av vindkraft i regionen.

Alla ärenden om vindkraftverk

som planeras utanför detaljplane-
lagt områden men inom 50 meter
från E:ON Elnäts högspännings-

ledningarna ska sändas på remiss till
nätägaren.

Påverkan på landskapsbild och djurliv

Landskapsbild

Den visuella påverkan på omgivningen och landskapet är svårbedömd och bör ägnas särskild omsorg. Uppvidinge är i huvudsak en skogskommun med mindre öppna områden i form av sjöar eller odlingsmarker insprängda. I skogsområdena kan man anta att den visuella inverkan inte är så stor vid en given tidpunkt, men över tid är inverkan svårbedömd eftersom skogen avverkas efterhand. Många av skogsområdena upplevs av boende som extra störningskänsliga eftersom det är just tystnaden och avskildheten som är viktig för dem.

I alla tider har människan påverkat sin omgivning. Det vi i dagligt tal kallar orörd natur är resultatet av århundraden av mänsklig påverkan och utnyttjande av naturresurserna. En etablering av vindkraft är inte oåterkallelig i samma bemärkelse som en berg- eller grustäkt är. En genomtänkt och välplanerad placering av vindkraftverk kan på sikt upplevas som ett acceptabelt inslag i kulturlandskapet och spegla den tid vi lever i. Det som gör att vindkraften avviker från andra stora objekt i landskapet är dess rörelse. Vingarna drar till sig uppmärksamhet. De nya större verken med höjder på 150 meter och högre syns också mer på avstånd än i närheten där skogen verkar som en skymmande ridå. De högre verken ställer också krav på hinderbelysning vilket ger ytterligare visuell påverkan.

I de konkreta tillståndsärendena, alltså både tillstånd och anmälan enligt miljöbalken - är det viktigt

att visuell påverkan visas t.ex. med fotomontage från olika platser.

Djurliv

Den forskning som hittills gjorts vad gäller vindkraftens påverkan på djurlivet visar att inverkan är mycket begränsad. Fåglar ändrar sitt flyttmönster och väjer för vindkraftverken. Fladdermöss krockar relativt oftare med verken än fåglar vilket beror på att verken drar till sig insekter som är föda för fladdermössen. Riskperioderna är dock ganska begränsade, i huvudsak är det vid högtrycksväder under augusti och september som kollisionsrisken inträffar.

I planerings- och projekteringskedena av vindkraft är det viktigt att klarlägga eventuella förekomster av speciellt rovfåglar och flyttfåglar samt fladdermöss på den aktuella platsen. Genom att inte placera verk på platser där risken för kollisioner är störst, kan negativa effekter avsevärt minskas.

Genom Vindvals¹ forskning har ett antal rapporter tagits fram som behandlar miljöeffekter på fåglar och fladdermöss, se vidare [www.naturvardsverket.se /vindval](http://www.naturvardsverket.se/vindval).

1.) Kunskapsprogrammet Vindval genomförs av Energimyndigheten och Naturvårdsverket. Energimyndigheten finansierar Vindval som ett led i myndighetens arbete att underlätta planering och prövning av vindkraften. Naturvårdsverket driver programmet.

Påverkan under byggtiden

Uppförandet av vindkraftverk kräver tillfartsvägar, vanligen 4-6 meter breda och uppställningsytor för avlastning av verk samt uppställning av kran. De massor som behövs för dessa arbeten bör hämtas från närliggande täkter. Förutom schaktning och gjutning av fundament krävs kabeldragning samt etablering av transformatorbyggnader. Negativa effekter på mark, flora och fauna samt hydrologi uppstår främst under byggtiden som kan vara 2-4 månader. I samband med uppförandet kan nya permanenta förhållanden uppstå. Det måste ägnas särskild uppmärksamhet åt diken, våtmarker och vattendrag i samband med projektering av tillfartsvägar, kabeldiken och uppställningsytor.

Kommunen anser att ledningarna från verken ska grävas ner för att inte onödigt inverka på rörelsemönstret för djurlivet.

Påverkan på landskap och miljö av en utbyggnad av vindkraften kan sammanfattas i följande:

- visuella och upplevelsemässiga förboende och övriga, dvs var syns vindkraften mest?
- störningar av ljud, skuggor och reflexer för närboende
- påverkan på habitat och naturkulturmiljöer genom markingrepp
- behov av transportvägar och uppställningsplatser med hög bärighet innebär förutom själva markingreppet även behov av material och kanske en ny bergtäkt
- nya kraftledningar eller högre spänning på befintliga ledningar.

Vindkraftverk i Vrånghult.
Foto: Hans Boman

Lokaliseringsförutsättningar och motstående allmänna intressen

Följande avsnitt behandlar kortfattat motstående intressen och skyddsavstånd (ibland kallade respektavstånd) formulerade av myndigheter som skall yttra sig vid vindkrafts-etablering.

I förekommande fall görs hänvisningar till andra kapitel i översiktsplanen.

Samtliga allmänna intressen som ställer krav på markanvändningen skall vägas mot vindkraftsintresset. När ett område är av riksintresse gäller särskilda avvägningsregler gentemot det konkurrerande markintresset. Riksintresset får då inte påtagligt skadas. Om ett område berörs av flera överlappande riksintressen för oförenliga ändamål gäller "att företräde ska ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt". Totalförsvarets intresse går dock alltid före.

Intressena nedan redovisas på kartan "Konkurrerande intressen".

Teknikutvecklingen inom vindkraften är betydande. Vintern 2009/10 var dessa verk i Spremberg, Tyskland det "senaste". Effekt: 2,5 MW/st. Totalhöjd: 195 m Foto: Hans Boman

Riksintressen

- Riksintressen enligt 3 kap 6§ MB för naturvård respektive kultur- miljövård. Dessa beskrivs under respektive avsnitt i kapitel 6 Allmänna intressen
- Riksintresse för kommunikationer (MB 3:8) beskrivs också i kapitel 6.
- Riksintresse för totalförsvaret (MB 3:9) behandlas i kapitel 8
- Skyddade vattendrag (MB4:6) beskrivs i kapitel 11, Vatten.
- Natura 2000-områden, vilka också är riksintressen, behandlas under naturvård i kapitel 6.

I kapitel 8, Riksintressen, visas områdena på karta. Riksintresset för vindbruk (MB 3:8) tas upp i särskilt avsnitt i det följande.

Naturskyddade områden och områdesskydd enligt MB 7 kap

Områden som är särskilt skyddade enligt miljöbalken som naturreservat eller planerade sådana beskrivs i kapitel 6. Generellt strandskydd om 100 m utmed sjöar och vattendrag är också ett slags områdesskydd. Detta är dock inte uttritat på kartan här.

Övriga naturvårdsintressen

Utöver ovanstående finns följande intressen och områden uttridade i kommunens GIS skikt eller finns tillgängliga hos länsstyrelsen eller skogsstyrelsen.

- Ängs- och betesmarksinventering
- Länets naturvårdsprogram och våtmarksinventering "Kronobergs natur". Se även kapitel 6.
- Myrskyddsplan
- Biotopskydd
- Nyckelbiotoper

- Naturvårdsavtal
- Sumpskog
- Naturvärden enligt skogsstyrelsens inventeringar
- Vattenskyddsområden. Under utredning.

Kulturmiljöintressen/fornlämningar

I kulturmiljöprogrammet liksom Uppvidinge kommuns kulturmiljöplan "Kulturarv att värda" (Åhman, Eva & Persson, Annika) definieras en rad ur kulturmiljösynpunkt särskilt bevarandevärda områden. Dessa områden har bedömts vara så skyddsvärda att etablering av vindkraft i områdena noga skall prövas. Ett respektavstånd skall iakttas – som får bedömas från fall till fall - för att inte inkräkta på värdena i områdena. I de fall fornlämningar berörs beslutar länsstyrelsen enligt KML. Se även avsnitt "Lagstiftning".

Försvarets och luftfartens intressen

Beträffande Kosta skjutfält, se kapitel 8.

Ärenden om uppförande av vindkraftverk ska underställas Försvarsmakten, berörda flygplatser och LFV/ANS¹ för bedömning. Uppvidinge kommun ligger inom eller påverkas av skyddsområden för flygplatserna i Hultsfred, Kalmar och Växjö. Höga byggnadsobjekt kan störa flygtrafik och kommunikationssystem och därför ska kontakt tas i tidigt skede med såväl Försvarsmakten som Luftfartsstyrelsen/luftfartsverket. Generellt sett ska alla objekt över 20 meter utanför tätort och objekt över 45

¹) Luftfartsverket, Swedish Airports and Navigation Services

meter i tätort remitteras till dessa. Remisser skall sedan 2009 sändas till Högkvarteret, exp-hkv@mil.se. Transportstyrelsen hanterar sedan januari 2010 luftfartsfrågor, www.transportstyrelsen.se.

Trafikverkets intressen

Vägarna 28, 31 samt 23/37 är av riksintresse för kommunikationer på grund av dess betydelse för regional och interregional förbindelse. Samråd med Trafikverket ska ske vid etablering nära allmän väg. Trafikverket svarar numera för alla fyra transportslag, väg, järnväg, sjöfart och luftfart. Se www.trafikverket.se. Trafikverket tillämpar de skyddsavstånd som rekommenderas i Boverkets vindkraftshandbok. Verken ska placeras så att de inte äventyrar trafiksäkerheten. Avståndet till allmän väg bör vara minst verkets totalhöjd, dock minst 50 meter oavsett vägtyp, dvs. även enskilda vägar. Lämpligt avstånd får bedömas i det enskilda fallet efter samråd med Trafikverket och andra berörda. För järnvägar rekommenderas minst totalhöjden + 50 meter.

Telekommunikationsintressen

Telekommunikation kan störas av vindkraftverk. Undersökningar har visat att master inom exempelvis 3G systemet, vilka kommunicerar med varandra genom signaler, kan få signalerna störda och därför ska samråd ske med dessa operatörer.

Säkerhet

Skyddsbehovet för boende tillgodoses genom att respektavstånden upprättas. Eventuella delar från trasiga verk samt isbeläggning faller

inom verkens omedelbara närhet, där man endast tillfälligt har anledning att vistas. För kommunikationsstråk, se ovan.

Följande förhållanden bör beaktas i övriga fall.

- Byggnader och platser där människor vistas oskyddat och ofta:
Minst totalhöjden + 50 meter
- Kraftledningar:
Minst totalhöjden + 50 meter (gäller ej kabel och lågspänning)

Strålningsfria zoner och "Tysta områden"

I de kommuner som sedan länge haft vindkraft har det uppstått diskussioner om vindkraften ger upphov till skadliga elektromagnetiska fält. I Laholms kommun har man utfört mätningar av dessa fält runt befintliga verk. Mätningarna har inte påvisat höga värden i frekvensområdet 30 Hz – 200 Hz. Den största källan är inte verken utan transformatorstationerna. Med de föreslagna respektavstånden bedöms inte dessa fält vålla problem. Uppvidinge kommun anser att vid etableringar där transformatorstationer eller ledningar placeras i närheten av bebyggelse kan avskärmning komma i fråga, eller nedgrävning av avskärmande ledningar. Kommunens ställningstagande (se kap 7 Kraftledningar) är att ledningar för högspänd överföring är att allt lägre än 130 kV ska jordförläggas.

Frågan om s.k. tysta områden tas upp i kapitel 6, (efter Naturmiljövård) se "Stora opåverkade områden".

Tätorter och samhällsutveckling

Ny etablering av vindkraft ska ta hänsyn till såväl befintlig bebyg-

gelse som planerad sådan. Respektavstånd har därför utpekats för såväl enskilda bostadshus (500 m som befintliga tätorter, sammanhållen bebyggelse samt de sjöar som kan bli aktuella för framtida strandnära byggande, s.k. LIS-områden (1000 m). I praktiken kan det också bli tvärtom. Ett framtida byggande intill ett uppfört vindkraftverk kan inte ske närmare än respektavståndet anger.

Se vidare avsnitt Riktlinjer och rekommendationer för lokalisering.

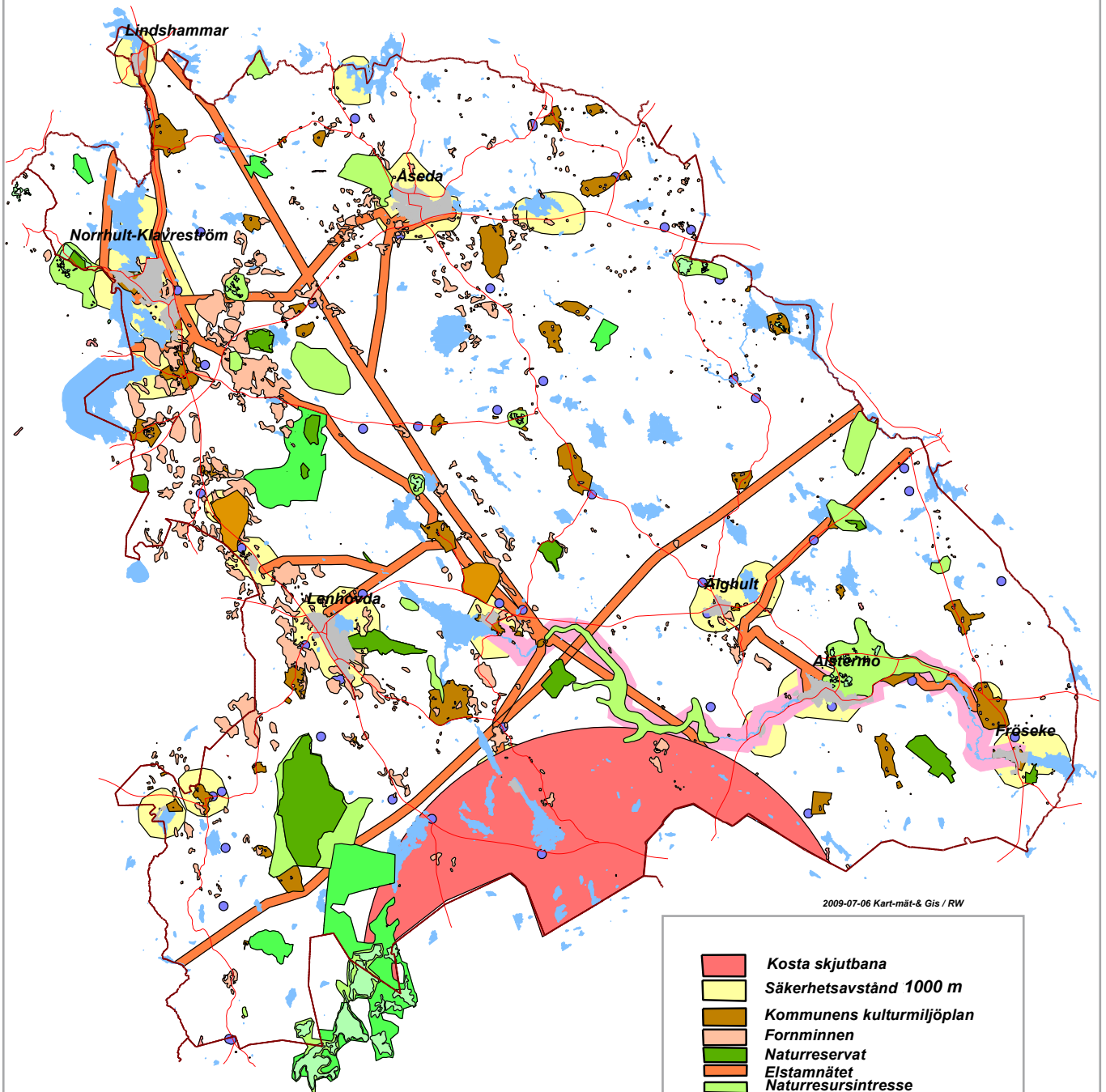
Turism och friluftsliv

Jämför kap 4, Besöksnäringen, samt kap 6, Friluftsliv.

Besöksnäringen är, liksom boendet och energifrågorna, kommunens fokusområden och översiktsplanen vill peka på möjligheten att tillgodose dessa tre verksamheter och näringar samtidigt och utan alltför stor konflikt mellan dem. För besöksnäringen har inga särskilda respektavstånd pekats ut för specifika områden. Dock anger planen i kapitel 4, fem strategiskt viktiga områden för att utveckla besöksnäringen i kommunen, nämligen 1.) Sjöområdet på högplatån i nordväst, 2.) Sävsjöström- Lenhovda- Granhult, 3.) Alsteråns strömfiske och dalgång, 4.) Området runt Alstermo och Fröseke i Alsteråns dalgång samt 5.) Storasjöområdet och vildmarken i sydväst. Områdena har illustrerats på karta i kapitel 4, men gränserna ska inte tolkas alltför precist. En närmare avgränsning får ske från fall till fall. Syftet är dock att vindkraftsparker i dessa områden inte bör/ska tillåtas.

UPPVIDINGE KOMMUN

Konkurrerande markintressen

2009-07-06 Kart-mät-& GIs / RW

- Kosta skjutbana
- Säkerhetsavstånd 1000 m
- Kommunens kulturmiljöplan
- Fornminnen
- Naturreservat
- Elstamnätet
- Naturresursintresse
- Natura 2000
- Planerade naturreservat
- Master
- Alsterån
- Biotopskydd
- Kulturmiljövård

Förslag

Översiktsplanen tar upp tre alternativ för utbyggnad varav det ena är nollalternativet, det andra är "riksintressealternativet", dvs endast utbyggnad inom området av riksintresse för vindbruk samt "Huvudalternativet" som medger utbyggnad även utanför riksintresseområdet.

Nollalternativet

Nollalternativet innebär en framskrivning av dagens situation utan att det finns någon översiktsplan med riktlinjer eller vägledning för en utbyggnad. Således en utbyggnad utan kommunal styrning. Det kan betyda att vindkraften expandrar kraftigt men också att det blir en mindre eller måttlig utbyggnad. Det mest negativa i nollalternativet är att översiktsplanen inte ger någon vägledning för beslutande myndigheter vid lokalisering av verken, vilket inte är önskvärt och ger flera negativa miljökonsekvenser.

För närvarande (hösten 2010) finns det ärenden i olika skeden av tillståndsprövning på länsstyrelsen som omfattar ca 250 verk på olika platser i kommunen.

Riksintressealternativet

Ett alternativ/scenario kan vara att endast tillåta utbyggnad inom riksintresseområdet, vilket framhållits av en del boende i kommunen under samrådsskedet. Detta alternativ kan innebära en mindre utbyggnad vad beträffar antalet verk eftersom

det inte ryms hur många som helst inom detta och samtidigt en mindre påverkan på miljö och människor. Å andra sidan kan alternativet komma att gynna ett antal större markägare och företag utan hemvist i kommunen och konsekvenserna blir att kommunen inte får den ekonomiska utveckling av det lokala näringslivet som är önskvärd och behövlig. Det blir också ett dåligt utnyttjande av vindresurserna och den potential som finns i kommunen.

Av ärendena hos länsstyrelsen (hösten 2010) ligger ca 125 planerade verk inom riksintresseområdet.

Huvudalternativet

Detta alternativ innebär att vindkraften ges möjlighet att utvecklas såväl inom riksintresseområdet som inom vissa andra delar av kommunen. Det är dock flera motstående intressen som begränsar de möjliga områdena, t.ex. Kosta skjutfält i söder, olika skydds- och respekavstånd till såväl bebyggelse och bostäder som till områden med natur- och kulturvärden och hänsyn till de fem turismområdena, olika skydds- och respektavstånd samt inte minst vindhastigheten. Kommunen ser därför detta huvudalternativ som ett realistiskt alternativ att planera för, då det är positivt för ekonomin och sysselsättningen och för miljön genom produktion av grön el. Samtidigt kan ett sådant alternativ innebära negativa konsekvenser för miljön och landskapsbilden, dock inte överallt utan på vissa platser.

Lämplighetsindelning av områden

KLASS 1

Prioriterade områden

Riksintresse för vindbruk

Energimyndigheten har beslutat att utpeka ett större område i kommunen som riksintresse för vindbruk enligt 3:8 miljöbalken. Området syns på vidstående karta och är ett av de två största sammanhängande sådana områden i länet. Riksintresset innebär att andra exploateringar inom det utpekade området inte får innebära påtaglig skada på riksintresset för vindbruk. Det utpekade området omfattar ca 150 km² eller ca 12% av kommunens yta. Området är glesbefolkat och har en beräknad årsmedelvind på mer än 7 m/sek. Inom området finns även andra utpekade riksintressen som Natura 2000, riksintresse för naturvård, kulturmiljövård. Därtill finns det mycket gott om fornlämningar i området. I praktiken innebär en utbyggnad av vindkraft i området att de riktlinjer samt skyddsavstånd/respektavstånd som föreskrivs respektive det som gäller om markanvändningen enligt andra gällande lagar och förordningar måste följas. Därför blir det inte möjligt att bygga inom mer än allra högst hälften av denna yta.

Området ska prioriteras. Det är dock länsstyrelsen som gör den slutliga avvägningen mellan konkurrerande riksintressen i varje enskilt ärende.

KLASS 2

Områden möjliga för vindkraft

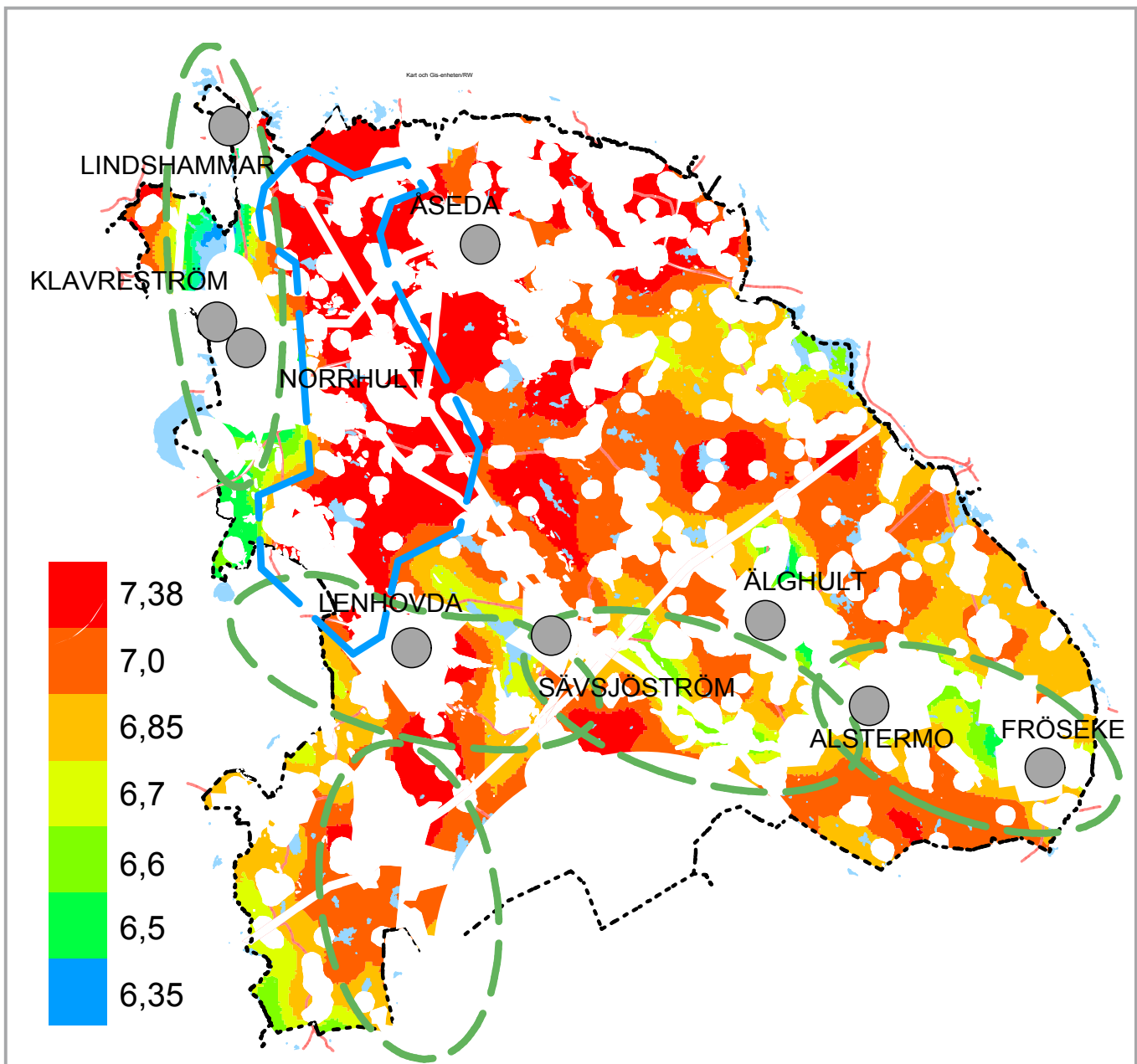
Områden som ej uttryckligen tillhör klass 3 nedan som ska undantas, utgör möjliga platser där vindkraft kan prövas. Inom klass 2 områden ska dock i första hand prioriteras sådana områden där vindhastigheten är 7 m/sek eller högre. Avstånd mellan parker ska särskilt uppmärksammas och får bedömas med hänsyn till landskapsbild och övrig visuell påverkan. Vidare ska respektavstånd till fastighetsgräns om 250 m iakttas såvida inte berörda fastighetsägare kommit överens om annat. Alla respektavstånd ska uppfyllas samt riktlinjer och rekommendationer för lokalisering. Särskild hänsyn tas till de fem strategiska områdena för turism och rörligt friluftsliv. Avvägningar ska här ske med avseende på platsens tillgänglighet och besöksfrekvens för turism och friluftsliv, såväl befintlig som kommande. Vidare ska också hänsyn tas till natur- och kulturmiljöer på övriga platser, särskilt sådana som är av vildmarkskaraktär och kan utgöra s.k. tysta områden.

KLASS 3

Undantagna områden

Inom dessa ska uppförande av parker för vindkraft eller enstaka större verk inte tillåtas.

Dessa framgår av den karta som visar respektavstånd och övriga

Karta 13.5:
På kartan med vindkarteringen har samtliga områden med definierade skydds-/respektavstånd lagts in med vit färg, inklusive respektavstånd till bostäder på landet - 500 m samt konkurrerande intressen enl kartan sid 138. Fram träder de områden i Uppvidinge kommun som kan vara möjliga för vindkraft. Streckad blå linje markerar områden med riksintresse för vindkraft. Streckad grön linje markerar attraktiva områden för turism.

skyddsavstånd. Undantagna är :

- Inom ett respektavst. 1000 m från tätorter, område med områdesbestämmelser, samlad bebyggelse och kyrkor
- Tio s.k. LIS områden
- Kosta skjutfält med skyddsavstånd 1 mil från mittpunkt
- Kraftledningar, master, vägar med skyddsavstånd
- Riksintressen för naturvård, kulturmiljövård, samt Natura 2000
- Lagskyddade områden, naturre-

servat och planerade sådana

- Kulturmiljöprogr. områden med differentierat respektavstånd
- Alsteråns dalgång från Skahus till länsgränsen (ingår i den fem turismområdena)
- Fornlämningar med differentierat skyddsavstånd
- Övriga områden av naturvårdsvärde definierade i avsnittet om motstående intressen. Lokaliseringsförutsättningar och motstående allmänna intressen, se sid 135.

Riktlinjer och rekommendationer för lokalisering och utformning

Större parker, grupper eller enskilda högre verk

Nedanstående avstånd utgör riktlinjer vid beslut om möjlig etablering av vindkraftverk. I vissa fall kan geografiska förhållanden och dylikt inverka på respektavstånden vilket avgörs från fall till fall vid prövning. Ett utökat respektavstånd kan komma ifråga vid lokalisering söder eller väster om bostäder och fritidsbebyggelse, eftersom det oftast är i dessa väderstreck som uteplatserna ligger.

Riktlinjer för lokalisering med hänsyn till avstånd

- ljudet får ej överstiga 40 dB(A) vid bostäder och vårdbyggnader. Nivån gäller även den sammanlagda ljudnivån från verk som står i grupp
- antalet skuggtimmar vid bostäder och annan störningskänslig bebyggelse får inte överskrida 30 timmar per år, teoretisk skuggtid, och 8 timmar faktisk skuggtid. Max tillåten skuggtid under ett dygn ska vara 30 minuter
- avståndet till områden med detaljplan, områdesbestämmelser eller samlad bebyggelse eller kyrkor ska vara minst 1000 meter och prövas från fall till fall för att inte hindra framtida samhällsutveckling
- avståndet till enskilda bostadshus får inte understiga 500 meter för verk med totalhöjden 50-150 meter och inte understiga 750 meter för verk med mer än 150 meters totalhöjd.
- vid vindkraftsprojekt inom Växjö kommun väster om sjöarna Norrsjön och Madkroken samt i övrigt inom områden angränsande till

Uppvidinge kommun ska samrådske mellan de berörda och angränsande kommunerna

- avstånd till riksintresseområde av bevarandekaraktär måste ställas i relation till påverkan och värdena i varje särskilt fall. Avgränsningen måste göras i samband med exploatering och prövning
- Strandskyddsområden 100 meter ska undantas och därutöver ska ett differentierat respektavstånd iakttagas vad gäller ljud och skuggbildning för att skydda fisket samt det aktiva friluftslivet
- Avståndet till sjöar som planeras för landsbygdsutveckling, LIS-områden, ska vara minst 1000 meter
- I områden som är utpekade i kommunens kulturmiljöplan "Kulturarv att vårda" bör vindkraftsetablering särskilt prövas
- Säkerhetsavstånd till väg, järnväg och kraftledning bör vara verkets totalhöjd plus 50 meter eller de avstånd som bestäms i varje särskilt fall efter samråd med trafikverket respektive nätägaren

Foto: Lisa Viberg

Riktlinjer för utformning

- Reklam är inte tillåten på verken såvida det inte avser tillverkarens eller ägarens namn
- Vid gruppetableringar ska verken ha ett liknande utseende

Övriga rekommendationer

- Transformatorer, ställverk och dylikt ska placeras på lämpligt avstånd från områden där människor stadigvarande vistas. I dessa områden ska elektriska kablar framdras på sådant sätt att de elektriska fälten minimeras.
- Elledningar till vindkraftverken ska läggas i kablar
- Verk som uppförs på plats där de visuellt är synliga eller där skuggor, reflexer samt ljud kan påverka områden utanför kommunen ska samråd ske med berörda grannkommuner och i förekommande fall angränsande län
- Uttjänta verk eller som av annan anledning tas ur drift ska monteras ned av verksamhetsutövaren. Kontrakt bör finnas mellan denna och markägaren i de fall dessa inte är samma person

Gårdsverk

Stigande elpriser och en ökad miljömedvetenhet har lett till ett ökat intresse för vindkraften, även för mindre verk s.k. gårdsverk, som kan försörja enskilda fastigheter med elektricitet. Storleken på dessa kan variera mellan 20 och 50 mters höjd.

Vid placering av sådana små vindkraftverk, "små gårdsverk", som inte kräver bygglov gäller att rotordiametern är mindre än 3 meter, att verket är lägre än avtåndet till tomtgräns och att verket är fast monterat i marken. Höjden får inte överstiga 20 m. Kommunen rekommenderar att information om uppförande av sådana bör ske till närmaste granne.

Enstaka mindre verk, eller "större gårdsverk", som ej är anmälningspliktiga enligt miljöbalken men som kräver bygglov och som är avsedda att försörja enskilda fastigheter, kan vara högre än 20 meter, men måste understiga 50 m totalhöjd. För sådana enstaka verk kan avståndet till bostadshus i vissa fall vara mindre än 500 m. Placering i anslutning till gårdsmiljön bör dock vara sådan att de allmänna störningsvärdena inte överskrids. Övriga tillämpliga skyddsavstånd som anges under riktlinjer och rekommendationer ska följas.

På Åseda marknad kan man hitta godsaker av olika slag...
Foto: Lisa Viberg

KONSEKVENSER OCH MILJÖBEDÖMNING

Konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser av Uppvidinges förslag till översiktsplan i ett regionalt och lokalt perspektiv är att den påverkar och påverkas av samhällsekonomin. En god samhällsekonomi är en förutsättning för hållbar utveckling, här finns aspekter som hög sysselsättning, regional balans och ekonomisk tillväxt.

Kommunen har god ekonomi idag. Det borgar för god en samhällsservice, som i sin tur skapar ett gott klimat för **näringsliv** med företagande och boende i kommunen. För att nya företag fortsatt ska öka visar översiktsplanen på möjligheter för utveckling av nya verksamhetsområden, främst i Åseda och Lenhovda. Reservmark finns också i de andra tätorterna. Förbättrade **kommunikationer**, med 2+1-väg mellan Åseda och Växjö, återupptagande av trafik på järnvägen Åseda - Vetlanda, bibehållande av och på sikt förbättrade bussförbindelser (särskilt viktigt för kvinnor på arbetsmarknaden) bidrar till förbättrade pendlingsmöjligheter till arbetsplatser inom kommunen. Detta kan i sin tur innebära att fler av inpendlarna upptäcker fördelarna med den goda livsmiljön i kommunen och att de kan vara positiva till att bo inom kommunen. På så sätt kan befolkningen öka, fler boende innebär fler skattekrönor till den kommunala ekonomin och fortsatt hög samhällsservice kan bibehållas och utvecklas.

Genom att huvudsakligen planera för en **bostadsutbyggnad** i några av tätorterna och då i sammanhållna former kan de kommunalekonomiska kostnaderna för vägar, VA och energi begränsas jämfört med en ostrukturerad och spridd bebyggelse. Om man enbart bygger ut i Åseda, Lenhovda, Alstermo och Norrhult/Klavreström skulle kost-

naderna ytterligare kunna minskas, dock på bekostnad av målen om levande landsbygd och att erbjuda möjligheter för attraktivt sjönära boende, som kan locka nya invånare till kommunen.

De ekonomiska konsekvenserna av en **vindkraftutbyggnad** som planförslaget medger är osäkra. Klart är dock att en utbyggnad i större eller mindre omfattning tillfälligt under byggtiden medför ökad sysselsättning och därmed ökat underlag för handel, service, boende och besöksnäring. Om en maximal utbyggnad sker av t.ex. 100 verk under en 10 årsperiod innebär detta i genomsnitt 10 verk per år och detta kan motsvara en sysselsättning av i genomsnitt totalt 10-20 årsarbetskrafter. Även en mindre utbyggnad medför ökat antal årsarbetskrafter. För drift och underhåll fordras 2 årsarbetskrafter för ca 10 verk. Enligt nyligen framlagd forskning framgår att 10 st 2 mW verk medför ett 50-tal tillfälliga årsarbeten och 3-5 varaktiga arbetstillfällen (Bodén, 2010)

När översiktsplanen skapar förutsättningar för en positiv utveckling av näringslivet och boendet i kommunen skapas också ett ökat underlag för handel och service. Ett ökat kundunderlag ökar möjligheterna för livsmedelsbutiker och andra affärer.

En ökad befolkning kan innebära att antalet förskolebarn och skolbarn ökar något i kommunen - dock inte så att nya skolor planeras med undantag för ny barnstuga i Åseda - vilket innebär att befintliga skolor även i de mindre orterna kan behållas.

Besöksnäringen är i huvudsak bilberoende och en ökning av såväl dagturismen som flernätters boende med aktiviteter i kommunen kan få stora positiva ekonomiska konsekvenser för hela kommunen. Översiktsplanen belyser besöksnäringen ur perspektivet att

I detta kapitel behandlas tänkbara konsekvenser av översiktsplanen.

Översiktsplanen ska vara tydlig och informativ och dess konsekvenser ska kunna utläsas utan svårighet. Syftet med detta är att intressekonflikter ska kunna uppmärksammas i tidiga skeden. Översiktsplanen är dock ett strategiskt instrument med en längre tidshorisont, allting går inte att påverka lokalt och ÖP:n har därför en rad osäkerhetsmoment. Följden blir att konsekvenserna inte kan bedömas på ett heltäckande sätt utan måste också vara översiktliga.

Konsekvenserna ska avse sociala, ekonomiska och ekologiska (miljö-mässiga) aspekter. För miljökonsekvenserna finns speciella lagkrav i 6 kap miljöbalken och dessa redovisas nedan i detta kapitel 14 miljökonsekvensbeskrivning.

det finns en mycket stor outnyttjad och en icke upptäckt potential i kommunen. Översiktsplanen visar på de allmänna natur- och kulturförutsättningarna, det unika i kommunen, skogen, vattnet, åarna, vildmarken med sin flora och fauna, det glesa och tysta samt pekar ut några strategiska områden där besöksnäringens intressen ska prioriteras framför t.ex. vindkraftsutbyggnad. På detta sätt bör översiktsplanen uppmuntra till och samtidigt stötta initiativ till företagande inom turismen.

Förbättrad turistinformation utmed riksvägarna m.fl. platser till intressanta besöksmål är också indirekt en planeringsfråga eftersom den kräver plats för parkering, vägavfarter och liknande.

Sociala konsekvenser

Uppvidinge kommun har inte balans idag mellan dag- och nattbefolkning utan kommunen är med sina ca 1500 inpendlare en "arbetsplatskommun". Kommunens vision är att minst 1/3 av dessa ska bosätta sig i kommunen, vilket kräver ökat bostadsbyggande (se ovan).

Kommunen har en utbildningsnivå

som ligger under genomsnittet för länet och riket. Särskilt markant är skillnaden i eftergymnasial utbildning i åldrarna 25-44 år, 22% jämfört med länets 38% och rikets 42%. Högre utbildning väljs på kort restidsavstånd till exempelvis Växjö. Förbättrade kommunikationer såväl fysiskt som telekommunikationsmässigt (fiberoptik) och uppbyggandet av Linnéuniversitetet i Kalmar och Växjö kan förbättra möjligheterna till både utbildning för unga som för kompetensförsörjning och vidareutbildning. Detta leder i sin tur till förbättrade möjligheter att utveckla det lokala näringslivet.

Trygghet, tillgänglighet och säkerhetsaspekter i boendet berör alla, barn, ungdomar, kvinnor, män, äldre och funktionshindrade. Trafiksäkerhetsaspekter i kommunikationerna, belysning i parker, grönområden och gångstråk samt tillgänglighet för alla i offentliga miljöer måste ständigt beaktas. Barnperspektivet, jämställdheten samt konsekvenser av en åldrande befolkning med ökat behov av äldreomsorg och tillgänglighetsanpassning av miljöer är frågor som måste arbetas vidare med i fördjupningar av översiktsplanen samt i alla detaljplaner.

Foto: Ola Björnström
Ur kommunens bildarkiv

Aspekter som handlar om fler arbetstillfällen och ökad sysselsättningsgrad kan få positiva sociala konsekvenser även för de enskilda invånarna, t.ex. ökad trygghet och välbefinnande.

Det finns också ett samband mellan god folkhälsa och ett samhälle som präglas av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och jämställdhet, liksom delaktighet och inflytande i samhället.

Genom att få insyn i samhällets planering får människor möjlighet att påverka. Denna översiktsplan har därför under arbetets gång varit tillgänglig på kommunens hemsida. Två särskilda informationsmöten har hållits hösten 2009. Kommunen har ett aktivt föreningsliv och föreningarna har fått information om arbetet i januari 2010 och uppmanats att aktivt delta under samrådstiden. Ytterligare information och samrådsmöten för allmänheten har hållits den 5 och 6 maj 2010 och därtill har översiktsplanen varit tillgänglig dels under samrådstiden 29 mars till 29 maj samt under utställningen 29 juni till 30 aug.

Folkhälsomålen

I samband med konsekvensbeskrivningar av översiktsplanen är de nationella folkhälsomålen en viktig utgångspunkt. Den svenska folkhälsopolitiken utgår från elva målområden som fokuserar på de faktorer som påverkar hälsan; livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor.

Det övergripande målet ur folkhälsosynpunkt är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Några av de elva målen är mer relevanta i detta sammanhang då de är möjliga att påverka genom åtgärder på översiktsplanenivå, t.ex. Mål 1: "delaktighet och inflytande i samhället", Mål 2: "Ekonomiska och sociala förutsättningar", Mål 3: "Barns och

ungas uppväxtvillkor", Mål 5: "Miljöer (och produkter) samt Mål 9: "Fysisk aktivitet". Övriga mål påverkas främst genom åtgärder på andra nivåer t.ex. i samband med stöd-, rådgivnings- och informationsinsatser. Även andra aktörer än kommunen har viktiga roller i detta arbete, exempelvis landstinget, statliga myndigheter, ideella organisationer m.fl.

Påverkan på folkhälsomålen 1 och 2 har beskrivits ovan.

Påverkan på mål 3 och 9 handlar om alla människors, även barn och ungdomars, möjlighet till en aktiv fritid genom fysiska aktiviteter. Det handlar om attraktiva gång och cykelvägar, tillgång till natur- och grönområden samt idrottsplatser och andra sport- och rekreationsanläggningar.

I avsnittet om Friluftsliv i kapitel 6 beskrivs kortfattat friluftslivets aspekter på folkhälsan. I Uppvidinge kommun är mer än 80% av arean idag tillgänglig via allemansrätten. En omfattande utbyggnad av vindkraften i kommunen kommer att påverka denna siffra mer än översiktsplanens övriga förslag. (Som jämförelse kan nämnas att i Stafanstorps kommun i Skåne är endast ca 10% av marken allemansrättsligt tillgänglig.)

I samtliga utvecklingsförslag för tätorterna har kommunen pekat på åtgärder för att utveckla och förbättra förutsättningar för friluftsliv och aktiv fritid och därmed ge förutsättningar för fysisk aktivitet. Följande exempel: Åseda: Centralt grönstråk och Badebodaån förskönas, GC (gång- och cykel-) stråk från skogskyrkogården till centrum, m.m. Lenhovda: Strandpromenad runt hela Lenhovdasjön, GC stråk för att förbinda idrotts- och sportanläggningar. Norrhult-Klavreström: GC stråk och strandpromenad på gamla banvallen. Alstermo: banvallen som cykelväg och Alsteråns tillgänglighet ökas. Älghult: Gångväg från samhället till Älgasjön och badplatsen. Fröseke: Strandpromenad utmed Uvasjöns västra strand,

I detta avsnitt redovisas en bedömning av översiktsplanens påverkan på kommunens mark- och vattenområden.

Enligt miljöbalken (MB) anses alla översiktsplaner innebära s.k. betydande miljöpåverkan (därmed inte sagt att alla förslag har betydande miljöpåverkan, vilket får visas i kommande detaljplanering, projektering och genomförande) och därför ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Regler om detta finns i 6 kap MB. Rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd ska också bedömas. Första steget i miljöbedömningen är att avgränsa innehållet i den miljökonsekvensbeskrivning som ska upprättas. Det gäller att fokusera på de faktorer som kan leda till betydande miljöpåverkan. MKB ska redovisa både positiv och negativ betydande miljöpåverkan. En MKB ska alltid innehålla ett s.k. nollalternativ, ett huvudalternativ (detta samrådsförslag) som jämförs mot nollalternativet samt ett annat rimligt alternativ till planförslaget.

promenadslinga mellan kulturhistoriska sevärdheter. Sävsjöström: Utveckla och förbättra strandområdet bl a vid badplatsen. Lindshammar: tydligare skyltning av de båda vandringslederna genom samhället.

Miljökonsekvensbeskrivning

Alternativ

Nollalternativet innebär en framskrivning av nuläget utan att något görs, dvs. vad händer om planförslaget inte genomförs och planen inte antas. För Uppvidinges del innebär detta att utvecklingen fortgår som hitintills utan någon vägledning via ÖP:n. Det innebär också en trolig fortsatt befolkningsminskning med kanske i medeltal 50-70 personer per år.

Huvudalternativet utgörs av detta planförslag och kan sammanfattas i de sju målen, dvs. en förväntad positiv befolkningsutveckling, ökad bosättning inom kommunen av inpendlare, levande landsbygd, fördubblad besöksnäring genom utveckling och utbyggnad av dess fysiska förutsättningar, positivt näringsliv med fler och miljöcertifierade företag, utbyggnad av vindkraften enligt huvudalternativet i kapitel 13, samt förbättrad infrastruktur.

Alternativet för Uppvidinges del kan utgöras av ett planförslag som inte har visionen om 9 500 invånare år 2020, utan i stället att befolkningen ligger kvar på ungefär samma nivå som idag, dvs. ca 9370. Detta kan i och för sig innebära ett trendbrott som inte är lika negativt som nollalternativet, vilket innebär fortsatt befolkningsminskning. Dock innebär det betydligt minskad framtidstro, vilket inte är positivt för vare sig befolkning eller näringsliv i kommunen. I detta alternativ kan också förutsättas att vindkraften byggs ut enligt Riksintressealternativet i kap 13, dvs vindkraft tillåts enbart inom det

område som klassats som riksintresse för vindbruk.

Avgränsning av MKB

Samråd om MKB:n och dess avgränsning ska ske med länsstyrelsen.

Med utgångspunkt från kommunens fokusområden, boende och boendekvalitet, energifrågorna, besöksnäringen och dess förslag i översiktsplanen är konsekvenserna av följande särskilt viktigt att belysa:

- Bostadsbyggande i tätorterna
- Landsbygdsutveckling och strandskydd
- Utveckling av verksamhetsområden i tätorterna
- Utbyggnad av vindkraft och sträckning av ny kraftledning 130kV
- Utveckling av småskalig vattenkraft och andra småskaliga energikällor
- Anläggningar för besöksnäringen, fritid och rekreation

De miljömässiga konsekvenserna för följande intressen och faktorer behöver bedömas:

- Hushållning med naturresurserna mark, vatten, vind
- påverkan på landskapsbild, naturmiljö och kulturmiljö
- påverkan på boendekvaliteter
- påverkan på besöksnäringens förutsättningar
- påverkan på vattenkvaliteten inom avrinningsområdena
- påverkan på luft och klimat

Bostadsbyggande i tätorter

Planerad bostadsutbyggnad avses i första hand ske inom redan antagna och gällande detaljplaner i tätorterna. Tre större utbyggnadsområden har dock föreslagits och det är Björkåkraområdet i Åseda, Gripagårdsområdet i Lenhovda samt Byvägen i Norrhult. Inget av dessa berör några natur- och kulturmiljöer av regionalt eller nationellt intresse. Ny bebyggelse i tätorterna bedöms inte få några betydande negativa miljökonsekvenser för vattenförsörjningen eller vattenkvaliteten då bebyggelsen ansluts till det kommunala nätet och det finns god marginal för att ansluta fler i samtliga orter. Bebyggelsen skulle stärka dessa orter med god samhällsservice, förväntas anslutas till lokalt fjärrvärmesystem med bibränslen och utbyggnaden bedöms endast ge marginellt ökad biltrafik och därmed påverkan på luftutsläpp.

För nämnda tre orter, Åseda, Lenhovda och Norrhult-Klavreström, föreslår översiktsplanen att fördjupningar ska göras och miljökonsekvenserna av en ökad bebyggelse kommer då att studeras i detalj.

Landsbygdsutveckling och strandskydd

Översiktsplanen pekar ut sjöar och möjliga platser där det i första hand kan bli aktuellt med bebyggelse i strandnära lägen. Syftet med dessa är att kunna erbjuda attraktiva lägen för boende och locka även nya invånare till kommunen.

Det blir alltid större eller mindre konsekvenser för miljön av ny bebyggelse. Urvalet av platser har dock skett så att riksintressen för natur- och kulturmiljö inte berörs. Strandskyddets syften bedöms inte långsiktigt skadas och tillgängligheten för friluftslivet och möjligheterna för besöksnäringen kan öka i de områden där anläggningar

föreslås för camping och stugor för uthyrning (Uvasjön och Älgasjön).

Vid detaljplaneringen ska beaktas anpassning till landskapsbild och miljö, till medelvattenstånd i sjöarna och att all bebyggelse ska ske med godkända VA-lösningar. I något fall kan anslutning ske till kommunalt VA-nät (Norrhult, Fröseke).

En utbyggnad av vindkraften kan komma att påverka miljön inom några av dessa s.k. LIS områden. I första hand kan det bli en visuell påverkan i vissa lägen och det gäller bebyggelse vid sjöarna Juven och Säljen samt de tre sjöarna på höglandet; Ånghultasjön, Norrsjön och Madkroken. I vilken omfattning kan inte avgöras i detta skede och på denna översiktliga nivå utan får studeras särskilt både i samband med vindkraftstillstånd och bostadsbyggandet. Sjöarna har dock valts så att det skall vara minst 1 km mellan bebyggelse och närmsta vindkraftverk.

Ett byggande utanför tätorterna kan i vissa fall medföra ökad biltrafik och därmed ökade koldioxidutsläpp till luften.

I vilken grad och i vilken takt förslagen kommer att realiserats är svårt att förutspå. De upptagna områdena utgör möjligheter och alternativ som kan erbjudas till exploatör.

Verksamhetsområden m.m. i tätorter

I Åseda samhälle föreslås nya verksamhetsområden i väster vid Kexholm och i bra skyltlägen intill väg 23. Genom att spara tillräckliga grönområden som skydd mellan befintlig bebyggelse och föreslagna verksamhetsområden bedöms några negativa effekter för boendemiljön inte uppstå. I huvudsak har markerna vitala intressen för natur- eller kulturmiljö men avgränsningen i väster måste studeras noga med hänsyn till kulturlandskapet i byn Strömsgårde som är av riksintresse för naturvård. Industrier medför i regel tyngre

trafik beroende på tillfarter och trafikföring i samhället. De kan också medföra andra miljöstörningar, utsläpp till luft och vatten, buller m.m. och dessa konsekvenser måste därför belysas i en fördjupning av ÖP:n för Åseda.

Översiktsplanen föreslår ny plats för en godsterminal utanför Åseda om eller när trafiken på järnvägen Åseda-Vetlanda kan återupptas. Eftersom en plats väster om Åseda ligger inom område av intresse från vattenförsörjnings synpunkt måste denna bli föremål för grundlig lokaliseringstudering och i samarbete med Banverket så att negativ miljöpåverkan inte sker.

I de övriga tätorterna finns olika grader av lediga lokaler för verksamheter, planlagd mark för industrier och utpekade reservområden som förutsätts användas vid behov och i nämnd ordning. Industriverksamheter åläggs nästan alltid olika grader av miljötillstånd varför miljökonsekvenserna och förebyggande åtgärder regleras i dessa.

En bättre och säkrare förbindelse i samhället mellan östra och västra industriområdena kan förorsaka större och mindre ingrepp i stadsmiljön och innebära såväl negativa som positiva miljökonsekvenser. Det blir en uppgift i fördjupningen av översiktsplanen för Åseda att hitta ett läge som ger minsta möjliga påverkan på miljön.

Utbyggnad av vindkraft

Inom kommunen finns i nordväst ett större område av riksintresse för vindkraft. Många av de idag inneliggande tillståndsärendena ligger inom detta område. Av översiktsplanen framgår vilka motstående intressen främst naturvård som ligger inom riksintresseområdet. Respektavståndets storlek kommer att avgöras från fall till fall av prövningsmyndigheten.

Riksintresset för vindbruk innebär juridiskt sett företräde för denna verk-

samhet inom det utpekade området, som bedömts ha "särskilt goda förutsättningar" för vindbruk. Härigenom sker en god hushållning med naturresursen vind jämfört med en utbyggnad i mindre goda vindlägen.

En utbyggnad av vindkraften ger upphov till såväl positiv som negativ miljöpåverkan. Positiv därför att fossilbränslen kan ersättas med förnybar och miljövänlig energi. Därmed bidrar vindkraften till att minska utsläppen som orsakas av energisektorn vilket leder till minskad klimatpåverkan, renare luft och minskad försurning och övergödning. Positivt är också att kommunen kan bli självförsörjande på förnybar grön el. Påverkan på landskapsbilden är ofta stor men positivt i Uppvidinge är att de flesta verk kommer att byggas i skogsområden, vilket medför begränsad synlighet på nära håll och att man inte kan se eller uppleva alla verk samtidigt. Endast på större avstånd och över öppna fält eller sjöar kommer verken att synas över trädtopparna.

Den negativa påverkan orsakas främst av fysiska och upplevelsemässiga effekter, ljud och skuggor för boende. Påverkan på skogens djurliv kan ske men osäkert i vilken omfattning. Viss mark och då främst skog i kommunen tas i anspråk för själva verken och tillfartsvägarna. Vid stor utbyggnad kan nya kraftledningar bli aktuella som då också tar i anspråk och begränsar brukandet av jord och skog. Detta påverkar möjligheterna för friluftsliv, rekreation och eventuellt besöksnäringen. Vägutbyggnader för vindkraften kan innebära förstärkning av bärigheten på en del mindre vägar. Detta förutspås dock få mindre negativa effekter och indirekt vara positivt för skogsbruket.

Lokalt kan den negativa miljöpåverkan blir mer påtaglig än den positiva eftersom vindkraftens miljövinster främst syns i ett större regionalt och globalt sammanhang.

Småskalig vatten- och vindkraft

En utbyggnad av den småskaliga vattenkraften kan påverka fiskens vandring i åarna och därmed indirekt förutsättningarna för fritidsfiske, som är en viktig del av besöksnäringen i kommunen. De positiva konsekvenserna är mera miljövänlig energi.

En småskalig vindkraftsutbyggnad med mindre eller större gårdsverk (totalhöjden mindre än 50 meter) i anslutning till brukningscentrum eller mindre byar bedöms få begränsade negativa miljöeffekter och i huvudsak positiva från energisynpunkt (jfr ovan).

Anläggningar för besöksnäringen

De större områden och andra anläggningar som föreslås i planen till gagn för besöksnäringen bedöms i huvudsak inte få några negativa miljökonsekvenser.

Syftet är att marknadsföra och visa på de unika natur- och kulturtillgångar som finns i kommunen samt förbättra tillgängligheten med få ingrepp i naturen. Tvärtom bedöms de positiva effekterna bli stora. En ökad turism innebär visserligen fler besökare och då oftast bilburna, men i gengäld kan boende, verksamheter och aktiviteter på landsbygden ge förutsättningar att hålla landskapet öppet och levande, vilket är positivt bl.a. för den biologiska mångfalden.

Möjligheter att uppnå miljö kvalitetsmålen

De sexton nationella miljö kvalitetsmålen är:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt och djurliv

Kommunen har den 16 maj 2006 antagit "MILJÖMÅL i Uppvidinge kommun".

I denna rapport redovisas 12 av de 16 målen – relevanta för kommunen – med särskilda mål och förslag till åtgärder i kommunen. En del av förslagen

har redan genomförts. Med ledning av rapporten och de miljömål som är relevanta för denna översiktsplan bedöms att kommunen i sitt planförslag mer eller mindre bidrar till uppfyllandet av miljömålen

- Begränsad klimatpåverkan,
- Frisk luft
- Ingen övergödning
- Bara naturlig försurning
- Levande sjöar och vattendrag,
- Grundvatten av god kvalitet,
- Myllrande våtmarker,
- Ett rikt odlingslandskap samt
- God bebyggd miljö.

Det är osäkert hur miljömålet *Grundvatten av god kvalitet*, liksom *Myllrande våtmarker* och *Levande skogar* påverkas av planförslaget.

Miljömålen "Giftfri miljö" kan inte uppfyllas ännu på grund av att det finns flera förorenade markområdena främst vid de gamla glasbruken.

Planförslaget bedöms inte medverka till att någon miljö kvalitetsnorm överträds.

Icketeknisk sammanfattning

Huvudalternativet innebär en utveckling i enlighet med översiktsplanens förslag och då även att vindkraften utvecklas enligt huvudalternativet. Jämfört med Nollalternativet och Alternativet bedöms huvudalternativet få fler negativa miljökonsekvenser eftersom de andra alternativen innebär visst mått av stagnation eller bibehållen nivå. T.ex. innebär huvudalternativet att mer mark tas i anspråk för bebyggelse, verksamheter och infrastruktur exklusive vindkraftsutbyggnad. Detta förutsätter dock att de negativa miljökonsekvenserna måste belysas och övervägas vid alla exploateringar och förslag ges på skadeförebyggande åtgärder och eventuell kompensation för förlust av värden. En grov beräkning visar att om vindkraften skulle byggas ut med så mycket som 250 verk skulle vindkraften få samexistera med skogsbruket inom högst ca 10% av hela kommunens yta (räknat på en zon 500 meter kring det yttersta verket). Siffran blir självklart högre inom mindre avgränsade delområden. De positiva miljökonsekvenserna av Huvudalternativet kan i viss mått tillskrivas kulturlandskapet och den biologiska mångfalden eftersom en tillväxt av boende och besöksnäring på landsbygden kan minska takten av landskapets beskogning och igenväxande.

Nollalternativet innebär att "allt rullar på som idag", dvs utan någon kommunal styrning i form av denna översiktsplan och inte heller något medborgarinflytande eller vägledning för andra myndigheter vid beslutsfattande. Om vindkraftsutbyggnad sker utan vägledning kan de negativa miljökon-

sekvenserna för kommunens landskap och befolkning bli omfattande. Å andra sidan är vindkraften i en sådan situation också en osäkerhetsfaktor då vi inte vet hur omfattande den kan bli. En utbyggnad i ett nollalternativ som inte ger utbyggnaden tillräcklig styrning kan bli mer negativ även om färre verk byggs. De kan komma att lokaliseras utan hänsyn tagen till de natur-, kultur-, turism och rekreationsvärden som översiktsplanen pekar ut. Eftersom troligen mindre mark tas i anspråk för utbyggnad av bostäder och verksamheter i samhällena blir påverkan även här mindre än i Huvudalternativet.

Alternativet i översiktsplanen innebär att befolkningen ligger kvar på ungefär samma nivå som idag, dvs ca 9370 invånare. Det kan betyda ett trendbrott i utvecklingen. Utbyggnad av bostäder, verksamheter och infrastruktur kan komma att ligga på en lägre nivå eftersom behovet blir mindre. Vindkraftsutbyggnad föreslås i detta alternativ ske enbart inom området av riksintresse för vindbruk. Det innebär färre negativa miljökonsekvenser än i Huvudalternativet eftersom det inte ryms lika många verk. Kommunen bedömer dock att planeringen måste vara strategisk och offensiv och erbjuda möjligheter för näringslivets utveckling och för inflyttning och fler boende, varför denna väg inte förordas. Med rätt placering av vindkraften i en kommun, som har länets bästa vindförutsättningar, borde de upplevelsemässiga nackdelarna av en måttligt stor vindkraftsutbyggnad uppvägas av de lokala och nationella miljövinster.

Uppföljning

Specifika uppföljningsåtgärder kan anges först vid konkret detaljplanering och genomförande då mer direkta mil-

jökonskvenser tydligare kan bedömas och relevanta åtgärder för uppföljning anges.

För t.ex. vindkraftutbyggnaden kommer dock kommunen att generellt ställa krav på att kontrollprogram upprättas för respektive etablering.

Kommunen kommer också att kontinuerligt följa upp kontrollprogrammen och recipientkontrollerna för anläggningarna vid Linneberga och Flybo liksom enskilda VA anläggningar i an-

slutning till Alsterån och de som berör Mörrumsåns avrinningsområde inom kommunen.

Kommunen avser att under tiden och vid nästa aktualitetsprövning av denna ÖP göra en uppföljning av de nämnda sjöarna och vattendragen för att utvärdera efterfrågan inom dessa LIS-områden.

Samråd om miljökonsekvensbeskrivningen (MKB)

Samråd om översiktsplanen och avgränsningen av MKB:n (kap14) har skett med länsstyrelsen den 20 april 2010. Länsstyrelsen har i samrådsyttrandet bedömt att föreslagen avgränsning av MKB:n är rimlig, men den har samtidigt framfört både i samrådsyttrandet och granskningsyttrande (utställningsskede I) att vindkraftsavsnittet tydligare måste behandlas i översiktsplanen för att ge en bättre helhetsbild av kommunens markanvändning.

Informationsmöten har hållits för allmänheten den 5 maj i Lenhovda och den 6 maj i Åseda. Sammanfattande minnesanteckningar har upprättats från mötena. Samrådsredogörelsen från samrådet den 29 mars - 29 maj 2010 med alla inkomna yttranden bifogades planen under utställningsskede I, 29

juni - 30 augusti. Med ledning av de yttranden som då lämnades in, samt länsstyrelsens granskningsyttrande (2010-08-26) och det upprättade s.k. *Ut-låtandet* och *Särskilda sammanställningen* (6 kap MB) avseende MKB:n beslöt kommunstyrelsen den 12 oktober 2010: a.) Att omarbeta översiktsplanen och tydligare inarbeta ställningstagandena i det tematiska tillägget (TÖP) angående vindkraften (antagen 15 december 2009, men överklagad), b.) att göra ny utställning av förslaget för att ge allmänheten möjlighet att yttra sig över helheten, c.) att under tiden och vid nästa aktualitetsprövning av denna ÖP göra en uppföljning av de nämnda sjöarna och vattendragen för att utvärdera efterfrågan inom de föreslagna LIS-områdena.

Foto: Diana Ortscheid

KÄLLHÄNVISNINGAR

Kommunala dokument och rapporter

- Översiktsplan Uppvidinge kommun 1991.
- Uppvidinge kommun, "Översiktsplan" 2004-02-23 (ej antagen).
- Miljömål i Uppvidinge kommun, antagna av kommunfullmäktige den 16 maj 2004.
- Översiktsplan- vatten, tekniska kontoret maj 1998.
- Kulturarv att vårda - Kulturmiljöprogram för Uppvidinge kommun (ej antagen).
- Kulturstrategi för Uppvidinge, antagen av Kommunfullmäktige 2009-12-21.
- Strategi för besöksnäringen. "Förslag till turismstrategi för Uppvidinge kommun". Antagen av Kommunfullmäktige 2010-08-31.
- Årsredovisning 2008.
- Redovisning 1, av Risk- och sårbarhetsanalys för Uppvidinge kommun
- Tematiskt tillägg till Översiktsplan - Vindkraft. Antagen 2009-12-15.

Övriga dokument

- Bilder av södra Småland, Regionförbundet Södra Småland 2009.
- Historia för framtiden, Kulturminnesvårdsprogram för Kronobergs län 1981.
- Kronobergs natur, länsstyrelsen i Kronobergs län 1989 (Ibland kallad "Uggleboken").
- Plan för skydd av värdefull natur i Kronobergs län 2008-2010. Beslutad 2008-02-27.
- Välkommen till naturen i Kronoberg, Guide till 12 av våra finaste naturreservat, Länsstyrelsen i Kronobergs län.
- En bok om Småland, utgiven av Smålands gille i Stockholm, 1943.
- Loftbodas i Uppvidinge kommun, Eva Åhman, Annika Persson. Uppvidinge kultur- och fritidsnämnds skriftserie nr 4, 2001.
- "Vilda Uppvidinge", Turistbroschyr.
- "Attraktiva tätorter i Uppvidinge", Landskaparna, arbetsmaterial.

Pågående utredningar

- Visionsdokument
- Vattenplan
- Naturvårdsplan Uppvidinge

UPPVIDINGE - var tusan ligger det?

Citat: Lars Thor - barnfödd i Enskede, Stockholm, med sina rötter i Uppvidinge. Boende i Kiånäs.

Jag var för en tid sedan på en stor konferens i Linköping med deltagare från hela vårt avlånga land. Alla gick omkring med namnskyltar där även respektive hemkommun visades. Bland flera hundra deltagare var det en och annan som tittade närmare på min skylt och ställde frågan:

”Var ligger Uppvidinge?, I Uppland?”

Jag svarade givetvis med artighet på de frågor som ställdes och förklarade att Uppvidinge kommun är den nordöstra delen av Kronobergs län. Jag berättade också att Småland under äldre tid var ”de små landen” söder om Linköping samt att det gamla Uppvidinge härad var den del av ”smålandet” Varend, med Växjö i centrum. De som frågade upplystes även om att namnet Uppvidinge ungefär ska tolkas som skogarna i norr och att området till största delen koloniserades först under tidig medeltid.

Efter denna min ”föreläsning” hade ändå en och annan svårt att orientera sig i rummet. Då ställde jag i min tur en motfråga:

”Har ni någon gång besökt *glasriket*? Eller åtminstone hört talas om det?” Då nickade alla och jag kände plötsligt att här fanns något att ta fasta på. Jag berättade att Uppvidinge härad, som reducerades med flera socknar vid kommunreformen 1970, inom sig rymde de allra flesta av de småländska glasbruk som existerat en gång i världen. Jag berättade också att Älghults socken, som fortfarande ligger kvar i Uppvidinge kommun, var den mest glasbrukstäta socknen med inte mindre än 14 glasbruk under olika epoker. I den nuvarande kommunen har det genom åren funnits sammanlagt 26 glasbruk.

Efter de förklaringar jag levererade kände jag att nu är det dags att tänka till en smula. Något glasrike existerar inte längre, bara några få rester återstår. Men det som finns kvar är grunden för glastillverkningen, nämligen de stora skogarna. Bränslet till glasugnarna var ju ved och skogarna i norr var därför den viktigaste lokaliseringsfaktorn för glastillverkningen.

Om vi i fortsättningen ska slippa frågan var Uppvidinge ligger, så måste en ny sorts marknadsföring bedrivas. Den utgår lämpligen från de stora skogarna, de många sjöarna och de storslagna naturupplevelsorna och det *Vilda Uppvidinge*. Men om vi med de argumenten ska kunna locka till oss turister från när och fjärran så krävs också att det finns bra matställen, iordningsställda cykel- och vandringsleder, butiker, övernattnings- och annan service. Jovisst, en hel del av detta finns redan, men det kan bli mycket bättre. Därför är det bara att kavla upp ärmarna och köra igång. Många små företag kan tillsammans skapa den trivsel som turisterna från Danmark, Holland och Tyskland förväntar sig.

Uppvidinge
KOMMUN

Box 59, 360 70 Åseda
0474 - 47000
www.uppvidinge.se